

Bilten 154

godina xiv. • prosinac 2009.

tromjesečno izvješće

HRVATSKA NARODNA BANKA

Hrvatska narodna banka

BILTEN

IZDAVAČ Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/ 4564-555
Telefon: 01/ 4565-006
Telefaks: 01/ 4564-687

WEB-ADRESA <http://www.hnb.hr>

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web-stranicama Međunarodnoga monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

Tiskano u 550 primjeraka

ISSN 1331–6036

Hrvatska narodna banka

BILTEN

Zagreb, 2009.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Površina (u km ²)	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538
Broj stanovnika (u mil.)	4,554	4,426*	4,440	4,440	4,440	4,439	4,442	4,440	4,436	4,435
BDP (u mil. HRK, tekuće cijene) ^a	164.054	176.690	190.796	208.223	227.012	245.550	264.367	286.341	314.223	342.159
BDP (u mil. EUR, tekuće cijene)	21.638	23.146	25.538	28.112	30.011	32.759	35.725	39.102	42.833	47.370
BDP po stanovniku (u EUR)	4.751	5.229	5.752	6.331	6.759	7.380	8.043	8.807	9.656	10.682
BDP – godišnja stopa rasta (u %, stalne cijene)	-1,5	3,0	3,8	5,4	5,0	4,2	4,2	4,7	5,5	2,4
Prosječna godišnja stopa inflacije ^b	4,0	4,6	3,8	1,7	1,8	2,1	3,3	3,2	2,9	6,1
Tekući račun platne bilance (u mil. EUR)	-1.429	-568	-821	-2.099	-1.889	-1.434	-1.976	-2.717*	-3.238*	-4.369*
Tekući račun platne bilance (u % BDP-a)	-6,6	-2,5	-3,2	-7,5	-6,3	-4,4	-5,5	-6,9	-7,6	-9,2
Izvoz robe i usluga (u % BDP-a)	35,3	40,7	42,3	39,6	43,8	43,5	42,8	43,5	42,8	42,0
Uvoz robe i usluga (u % BDP-a)	42,5	45,1	47,4	49,1	50,6	49,4	48,9	50,2	50,2	50,1
Inozemni dug (u mil. EUR, na kraju razdoblja) ^c	10.175	12.264	13.609	15.143	19.884	22.933	25.748	29.274	32.929	39.125
Inozemni dug (u % BDP-a)	47,0	53,0	53,3	53,9	66,3	70,0	72,1	74,9	76,9	82,6
Inozemni dug (u % izvoza robe i usluga)	133,0	130,2	125,9	136,1	151,3	161,0	168,6	172,3*	179,9*	196,6
Otplaćeni inozemni dug (u % izvoza robe i usluga) ^{c,d}	24,3*	25,8*	27,9*	28,6*	21,3	22,5	25,0	35,8	33,3	28,2
Bruto međunarodne pričuve (u mil. EUR, na kraju razdoblja)	3.013	3.783	5.334	5.651	6.554	6.436	7.438	8.725	9.307	9.121
Bruto međunarodne pričuve (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	3,9	4,3	5,3	4,9	5,2	4,8	5,1	5,3	5,2	4,6
Nacionalna valuta: kuna (HRK)										
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 EUR)	7,6790	7,5983	7,3700	7,4423	7,6469	7,6712	7,3756	7,3451	7,3251	7,3244
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	7,6477	8,1553	8,3560	7,1457	6,1185	5,6369	6,2336	5,5784	4,9855	5,1555
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 EUR)	7,5818	7,6339	7,4710	7,4070	7,5642	7,4957	7,4000	7,3228	7,3360	7,2232
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	7,1220	8,2874	8,3392	7,8725	6,7044	6,0312	5,9500	5,8392	5,3660	4,9344
Saldo proračuna konsolidirane opće države (u % BDP-a) ^e	-6,2	-6,5	-5,9	-4,3	-5,4	-4,2	-3,5	-2,6	-2,0	-1,8
Javni dug (u % BDP-a) ^f	28,9*	34,5*	35,5*	34,9*	35,7*	37,9*	38,5*	36,0*	33,4*	29,3*
Stopa nezaposlenosti (prema definiciji ILO-a, stanovništvo starije od 15 g.)	13,6	16,1	15,8	14,8	14,3	13,8	12,7	11,2	9,6	8,4
Stopa zaposlenosti (prema definiciji ILO-a, stanovništvo starije od 15 g.)	44,8	42,6	41,8	43,3	43,1	43,5	43,3	43,6	44,2	44,5

^a Početkom 2009. DZS je revidirao podatke o BDP-u za razdoblje od 1995. do 2008., koji sada uključuju procjenu sive ekonomije, novu procjenu stambene rente te novu procjenu i raspodjelu usluga financijskog posredovanja. Podaci o BDP-u za 2006., 2007. i 2008. temelje se na procjeni tromjesečnog obračuna i kao takvi privremenog su karaktera.

^b Stopa inflacije mjerena je indeksom potrošačkih cijena.

^c U sklopu obveza preuzetih u prepristupnim pregovorima s Europskom komisijom na početku 2008. stupile su na snagu promjene u pravnoj regulativi vezane uz praćenje inozemnog zaduživanja. Stanje inozemnog duga na kraju 2007. stoga je prikazano prema starom sustavu izvještavanja. Da bi se omogućila godišnja usporedba, stanje inozemnog duga na kraju 2007. izračunato je i na osnovi novog sustava izvještavanja. Taj izračun pokazuje da bi stanje duga bilo veće za 325 mil. EUR, odnosno iznosilo bi 33.254 mil. EUR.

^d Otplate inozemnog duga uključuju otplate glavnice s osnove obveznica, dugoročnih trgovinskih kredita i dugoročnih kredita te ukupne otplate kamata, bez otplate kamata s osnove izravnih ulaganja.

^e Ukupni saldo bez kapitalnih prihoda (GFS 1986) od 1999. do 2001. prikazan je na gotovinskom načelu, a nakon toga na modificiranom obračunskom načelu. HAC, HC, HFP i DAB uključeni su od 2001., pri čemu je HAC isključen 2008.

^f Javni dug je dug opće države. Od 2008. dug HAC-a isključen je iz duga opće države.

Izvori: DZS; MF; HNB

Sadržaj

Tromjesečno izvješće

Sažetak / 3

Međunarodno okružje / 4

Potražnja / 6

Domaća potražnja / 7

Osobna potrošnja / 7

Bruto investicije u fiksni kapital / 8

Državna potrošnja / 8

Uvoz robe i usluga / 9

Izvoz robe i usluga / 9

Proizvodnja / 10

Industrija / 10

Trgovina / 11

Građevinarstvo / 11

Okvir 1. Povijesna dekompozicija stope rasta BDP-a i stope inflacije / 12

Tržište rada / 13

Zaposlenost i nezaposlenost / 13

Plaće i troškovi rada / 14

Cijene / 15

Potrošačke cijene / 15

Okvir 2. Ocjena učinka baznog razdoblja na kretanje godišnje stope promjene potrošačkih cijena / 17

Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 18

Tečaj / 18

Monetarna politika i instrumenti / 20

Monetarno okružje / 20

Korištenje instrumenata monetarne politike / 20

Primarni novac i međunarodne pričuve / 21

Monetarna kretanja / 22

Ukupna likvidna sredstva / 22

Novčana masa / 22

Nemonetarni depoziti / 22

Plasmani / 23

Plasmani banaka središnjoj državi / 24

Inozemna aktiva i pasiva / 24

Tržište novca / 24

Kamatne stope na novčanom tržištu / 24

Kamatne stope poslovnih banaka / 26

Tržište kapitala / 27

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira / 28

Tržište dužničkih vrijednosnih papira / 29

Međunarodne transakcije / 30

Račun tekućih transakcija / 30

Robna razmjena / 32

Račun kapitalnih i financijskih transakcija / 33

Inozemni dug / 33

Okvir 3. Prihodi od putovanja (turizma) u 2009. godini / 34

Rezultati anketnog istraživanja u 2009. godini / 35

Alternativni pokazatelj kretanja u turizmu / 36

Okvir 4. Kružna izravna ulaganja i njihov utjecaj na hrvatske statističke podatke / 38

Državne financije / 38

Obilježja fiskalne politike u prvih devet mjeseci 2009. / 38

Prihodi konsolidirane središnje države / 39

Rashodi konsolidirane središnje države / 39

Operativni saldo konsolidirane središnje države i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama / 39

Državni dug / 40

Usporedba Hrvatske i odabranih zemalja Srednje i Istočne Europe / 40

Statistički pregled

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati / 50

B. Monetarne institucije

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija / 51

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive / 52

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke / 53

D. Banke

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka / 55

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka / 56

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države / 57

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora / 57

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima / 58

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka / 58

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka / 59

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka / 59

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca / 60

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka / 60

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka / 61

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka / 61

E. Stambene štedionice

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica / 63

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 64

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 65

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka / 66
Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka / 67

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule / 68
Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima / 69
Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule / 70
Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite / 71
Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite / 72
Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja / 73

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica / 74
Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge / 75
Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi / 76
Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja / 77
Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja / 78
Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica / 79
Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka / 80
Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost / 81
Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke / 83
Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja / 84
Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune / 85
Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima / 86

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor / 88

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima / 89

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora / 91

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica / 93

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja / 94

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja / 94

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja / 95

I. Državne financije – izabrani podaci

Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti / 96

Tablica I2: Operacije državnog proračuna / 97

Tablica I3: Dug središnje države / 98

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 99

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena / 100

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće / 100

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača / 101

Popis banaka i štedionica / 103

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke / 104

Kratice i znakovi / 105

Tromjesečno izvješće

Sažetak

U većini najrazvijenijih zemalja svijeta u trećem je tromjesečju 2009. zabilježeno lagano oživljavanje gospodarske aktivnosti, a blag oporavak vidljiv je i u mnogim novim članicama Europske unije. U istom je razdoblju u Hrvatskoj realna aktivnost, čini se, ponovno malo oslabjela. Tako nastavak pada realnog prometa od trgovine na malo u tom tromjesečju upućuje na daljnje slabljenje osobne potrošnje, a smanjenje građevinske aktivnosti, primjetno u srpnju i kolovozu, kao i daljnje smanjivanje proizvodnje i uvoza kapitalnih dobara, govore u prilog intenziviranju negativnih kretanja investicijske aktivnosti. Nakon ublažavanja realne kontrakcije u prvom polugodištu, država je u nastavku godine, nastojeći osigurati stabilnost javnih financija, djelovala prociklično: državna potrošnja realno je smanjena, a porezno opterećenje stanovništva povećano. Kad je riječ o međunarodnoj razmjeni, nju još uvijek obilježava izrazito godišnje smanjenje obujma trgovine robom, pri čemu se pad robnog izvoza u trećem tromjesečju ubrzao, a zamjetno je smanjen i izvoz usluga. Upravo je smanjenje izvoza usluga, prvenstveno usluga u turizmu, odredilo godišnje smanjenje pozitivnog salda na tekućem računu platne bilance. Naime, unatoč povoljnim kretanjima fizičkih pokazatelja u turizmu, prosječna je potrošnja inozemnih putnika znatno smanjena. S druge strane, nastavilo se povećavanje manjka na računu robe, no zbog porasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu bilo je nešto manje izraženo nego tijekom prethodna dva tromjesečja.

Na tržištu rada ponovila su se negativna kretanja jer je proizvodnja većine djelatnosti nastavila opadati pa se smanjivala i potražnja za radnom snagom. Broj nezaposlenih i dalje raste, a kontinuirano se smanjuje broj zaposlenih koji su osigurani kod HZMO-a. Osim što se dio poduzeća prilagodio oslabeloj potražnji smanjenjem broja radnika, započelo je i prilagođavanje nominalnih plaća. Uz značajno opadanje razine proizvodnje, jedinični troškovi rada nastavili su rasti u cijelom gospodarstvu (posebice naglašen bio je rast u prerađivačkoj industriji).

Trend smanjivanja inflacije potrošačkih cijena, koji je obilježio prvu polovinu 2009., bio je još izraženiji tijekom trećeg tromjesečja. Posljedica je to ponajprije zamjetnog smanjenja domaće potražnje, što dovodi do jačanja konkurencije i snižavanja trgovačkih marža. Utjecaj slabe potražnje tako je nadmašio inflatorne pritiske koji su potjecali od povećanja jediničnih troškova rada. Uz to, cijene nafte bile su unatoč rastu, kao i proizvođačke cijene u zemljama u okružju, bitno niže u usporedbi s istim razdobljem 2008. Godišnja stopa inflacije u rujnu je stoga iznosila samo 1,0%, što je upola manje nego na kraju prethodnog tromjesečja, prvenstveno zbog povoljnih promjena cijena prerađenih prehrambenih proizvoda. Zbog nižih cijena energije i poljoprivrednih proizvoda u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine ukupna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u rujnu je i dalje bila niža od godišnje stope temeljne inflacije (1,5%). Promatraju li se podaci o cijenama iz kojih je isključen utjecaj sezonskih kretanja, temeljna inflacija posljednjih je mjeseci bila negativna, dok se godišnja inflacija ukupnih potrošačkih cijena kretala oko 1%. Niskoj inflaciji zasigurno je pripomogla i stabilnost tečaja

kune prema euru, kao jedna od bitnih odrednica inflacijskih očekivanja u domaćem gospodarstvu.

Mala varijabilnost tečaja domaće valute prema euru za držala se i tijekom prva dva mjeseca posljednjeg tromjesečja 2009. Pritom su tijekom listopada prevladavali aprecijacijski pritisci na kunu, čemu je između ostaloga pridonijelo zaduživanje pojedinih javnih poduzeća i očekivanje izdanja dolarskih obveznica države. U takvim je uvjetima središnja banka dvjema deviznim intervencijama i konverzijom dijela deviznog priljeva od države u studenome spriječila prekomjerno jačanje tečaja kune prema euru. Time je kreirana znatna kunska likvidnost tako da je potreba za plasiranjem primarnog novca redovitim obratnim repo operacijama gotovo izostala. Prosječan višak likvidnosti na razini sustava bio je višestruko veći nego u prvih devet mjeseci 2009., a kamatne stope na tržištu novca stabilizirale su se na bitno nižim razinama nego u prva tri tromjesečja. Otkup deviza utjecao je na povećanje bruto međunarodnih pričuva HNB-a, koje su krajem studenoga dosegnule 10,2 mlrd. EUR.

Monetarni i kreditni agregati tijekom trećeg i na početku četvrtog tromjesečja nastavili su tendencije kretanja iz prve polovine godine. Plasmani banaka privatnom sektoru, isključujući utjecaj tečaja, od početka godine pali su za 1,4%, s time da je kontrakcija bila najviše izražena kod plasmana stanovništvu. Kako u takvim okolnostima Odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa većinu banaka više nije ograničavala, središnja ju je banka krajem studenoga ukinula. S druge strane, nakon privremenog pada na kraju drugog tromjesečja, neto potraživanja banaka od središnje države nastavila su rasti. Naime, državni je manjak i u trećem tromjesečju bio velik, a sredstva za njegovo financiranje u velikoj su mjeri pribavljena kratkoročnim zaduživanjem kod banaka.

Monetarni agregat M1 i kunska depozita u trećem i na početku četvrtog tromjesečja nastavili su opadati. S druge strane, devizni su depoziti i nadalje snažno rasli, čemu je, osim sezonskih priljeva deviza, pridonio i nastavak supstitucije kunskih depozita deviznima, osobito kod sektora stanovništva. Rast domaćih deviznih depozita tijekom trećeg tromjesečja banke su iskoristile za poboljšanje svoje inozemne pozicije, koje je u 2009. u većoj mjeri ostvareno na osnovi povećanja inozemne aktive, dok je pad inozemne pasive bio umjereniji nego prijašnjih godina. Time se i devizna likvidnost bankovnog sustava zadržala na visokoj razini, te je na kraju listopada iznosila 23,6%, odnosno oko milijardu eura više od minimalne propisane razine.

U stabilnome monetarnom okružju s dovoljno raspoložive likvidnosti ukupan promet i kamatne stope na novčanom tržištu smanjili su se u razdoblju od srpnja do rujna 2009. Donekle je smanjen i pritisak na rast aktivnih kamatnih stopa banaka, prije svega na kredite poduzećima, što uz spomenute činitelje s novčanog i deviznog tržišta, djelomično odražava i veću dostupnost inozemnih izvora financiranja. Istodobno su pasivne kamatne stope ostale uglavnom stabilne, osim kamatnih stopa na oročena kunska sredstva bez valutne klauzule, čija je vrijednost u srpnju bila atipično visoka zbog utjecaja sezonskog porasta potražnje za kuskim sredstvima. Na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija u trećem je tromjesečju zabilježena snažna aktivnost i stabilne kamatne stope (koje su se u listopadu blago smanjile).

Tokove kapitala između Hrvatske i inozemstva u trećem je tromjesečju obilježio neto odljev sredstava. Na računu ostalih ulaganja ostvaren je neto priljev sredstva do kojega je ponajprije došlo zbog izostanka smanjenja inozemnog duga banaka, što je neuobičajeno za ljetne mjesece. Ipak, taj je priljev nadmašen odljevom s računa izravnih i portfeljnih ulaganja (što je poglavito obilježeno izdavanjem obveznica HBOR-a i otplatom obveznica Zagrebačke banke). Kretanja na financijskom računu utječu na blagi porast bruto inozemnog duga RH u razdoblju od srpnja do rujna (0,3 mlrd. EUR), koji je na kraju tog razdoblja dosegao 41,2 mlrd. EUR.

Uzmu li se u razmatranje zbivanja u zemljama Srednje i Istočne Europe koje su postale članice EU, vidljivo je da je svjetska gospodarska kriza snažno pogodila promatranu skupinu i prouzročila makroekonomsku, ali i političku nestabilnost. U Hrvatskoj je kontrakcija domaće gospodarske aktivnosti u prvom polugodištu 2009., iako znatna, bila nešto slabija nego u većem broju zemalja regije, što se djelomično može objasniti i nižim udjelom izvoza robe i usluga u BDP-u. Kad je riječ o kretanjima na tržištu rada, stopa nezaposlenosti u svim se zemljama u prvom polugodištu 2009. povećala u usporedbi s istim razdobljem 2008., no pritom Hrvatska spada u zemlje kod kojih je to povećanje bilo ispodprosječno. Iako su pozitivna u kratkom roku, takva kretanja mogu upućivati na razmjerno ograničenu fleksibilnost tržišta rada u Hrvatskoj.

Što se tiče relativne konkurentnosti, valute nekih zemalja Srednje i Istočne Europe krajem 2008. i početkom 2009. snažno su oslabjele prema euru, a nakon toga uslijedilo je njihovo ponovno jačanje. Međutim, kako su njihovi tečajevi i dalje viši nego prije krize, te će zemlje u trenutku kad inozemna potražnja ponovno počne znatnije rasti, imati određenu prednost, osobito ako u Hrvatskoj izostanu reformski zahvati koji bi mogli značajno povećati djelatnost tržišnih mehanizama i smanjiti porezno opterećenje gospodarstva.

Svjetska kriza, osim što je snažno pogodila realni sektor prouzročivši pad izvozne potražnje, većem je broju zemalja privremeno onemogućila ili znatno otežala pristup inozemnim tržištima kapitala, a to je, između ostaloga, naglasilo poteškoće vezane uz financiranje proračunskog manjka. Vlade zemalja obuhvaćenih analizom pretežno su se u refinanciranju inozemnih obveza, ali i financiranju naraslog manjka, okrenule domaćim bankama. Stoga su plasmani banaka državi snažno rasli, a tako je bilo i u Hrvatskoj. S druge strane, zamjetno se usporilo financiranje privatnog sektora, pri čemu je u Hrvatskoj, za razliku od većine drugih zemalja, znatno smanjeno financiranje stanovništva. Sa stabiliziranjem međunarodnog tržišta kapitala i smanjenjem premija za rizik državnih obveznica većina promatranih zemalja započela je ponovno prikupljati sredstva u inozemstvu.

Međunarodno okružje

Raspoloživi gospodarski pokazatelji upućuju na postupno stabiliziranje i blago oživljavanje realne gospodarske aktivnosti u najrazvijenijim zemljama svijeta kao i njezino dinamiziranje u brzorastućim zemljama u razvoju. Tako je u eurozoni u trećem tromjesečju 2009. ostvaren realni rast BDP-a od

Tablica 1. BDP u odabranim zemljama, tromjesečne stope rasta

	2008.				2009.		
	1. tr.	2. tr.	3. tr.	4. tr.	1. tr.	2. tr.	3. tr.
SAD	-0,2	0,4	-0,7	-1,4	-1,6	-0,2	0,7
Eurozona	0,8	-0,3	-0,4	-1,9	-2,4	-0,2	0,4
Njemačka	1,6	-0,6	-0,3	-2,4	-3,5	0,4	0,7
Francuska	0,5	-0,4	-0,2	-1,5	-1,4	0,3	0,3
Italija	0,5	-0,6	-0,8	-2,1	-2,7	-0,5	0,6
Španjolska	0,4	0,0	-0,6	-1,1	-1,6	-1,1	-0,3
Austrija	1,1	0,5	-0,7	-1,1	-2,6	-0,5	0,9
EU-27	0,8	-0,2	-0,5	-1,9	-2,4	-0,3	0,3
Velika Britanija	0,6	-0,1	-0,7	-1,8	-2,5	-0,6	-0,3
Japan	1,0	-0,7	-1,7	-3	-3,2	0,7	1,2

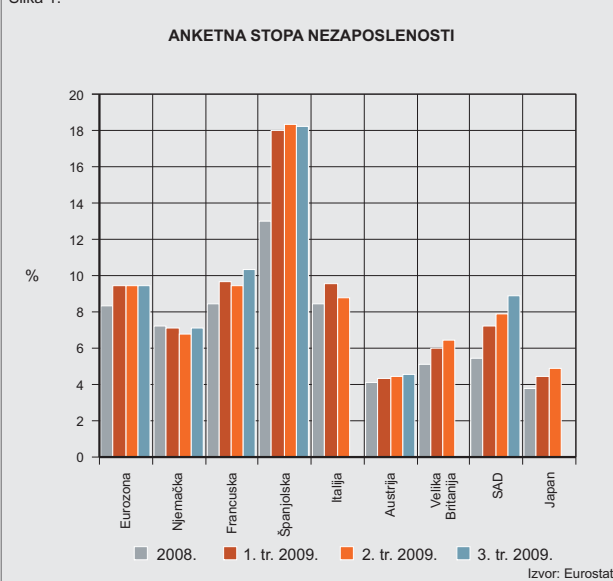
Napomena: Sivom bojom označena su tromjesečja u kojima je ostvaren rast ili stagnacija realnog BDP-a (prema sezonski prilagođenim podacima), a žutom bojom ona u kojima je zabilježen pad.
Izvor: Eurostat

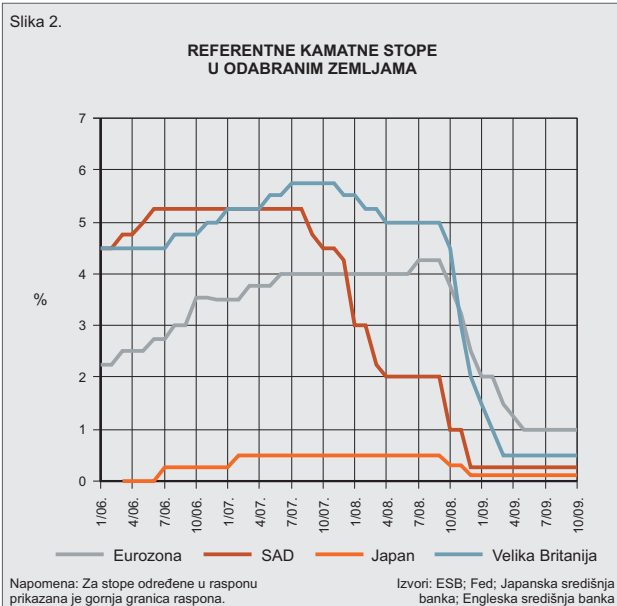
0,4% u odnosu na prethodno tromjesečje, dok je u drugom tromjesečju bio zabilježen pad od 0,2%. Najizrazitiji je pritom bio rast u Slovačkoj i Sloveniji, a zabilježen je također rast u Njemačkoj, Italiji i Francuskoj. Istodobno je kontrakcija gospodarstva i nadalje bila prisutna u Grčkoj i Španjolskoj. Rastu BDP-a eurozone u trećem tromjesečju 2009. najviše je pridonijelo povećanje zaliha i neto izvoza robe i usluga. S druge strane, nakon stagnacije u drugom tromjesečju, osobna se potrošnja u trećem tromjesečju ponovno smanjila.

Unatoč naznakama oporavka gospodarstva eurozone, razina industrijske proizvodnje i dalje je znatno niža nego prethodne godine, što se uvelike odražava na tržište rada. Stopa nezaposlenosti u listopadu je iznosila 9,8%, a u istom razdoblju 2008. godine 7,9%. Nezaposlenost je posebno izražena u Španjolskoj i Irskoj, dok najmanju stopu nezaposlenosti u eurozoni imaju Nizozemska i Austrija.

Slaba domaća potražnja i učinci baznog razdoblja povezani s cijenama energenata među glavnim su činiteljima cjenovnih kretanja u eurozoni. Godišnja stopa promjene potrošačkih cijena u listopadu 2009. iznosila je -0,1%, a poglavito je posljedica pada cijena energenata. Na slabe inflatorne pritiske u eurozoni u srednjem roku upućuje i niska stopa

Slika 1.

rasta novčane mase M3. U skladu s time Eurozonska središnja banka u prosincu referentnu kamatnu stopu u eurozoni nije mijenjala, te ona i dalje iznosi 1%. Na iznimno je niskoj razini (0,5%) i referentna kamatna stopa Engleske središnje banke. Kako se u gospodarstvu Velike Britanije bilježi pad već šest tromjesečja uzastopno, ta je banka nedavno najavila mogućnost produljenja kriznog programa zasnovanog na otkupu obveznica i povećala otkup za 25 mlrd. GBP (na 200 mlrd. GBP). S druge strane, najveći dio stimulativnih mjera ESB-a trebao bi se ugasiti tijekom 2010. godine.

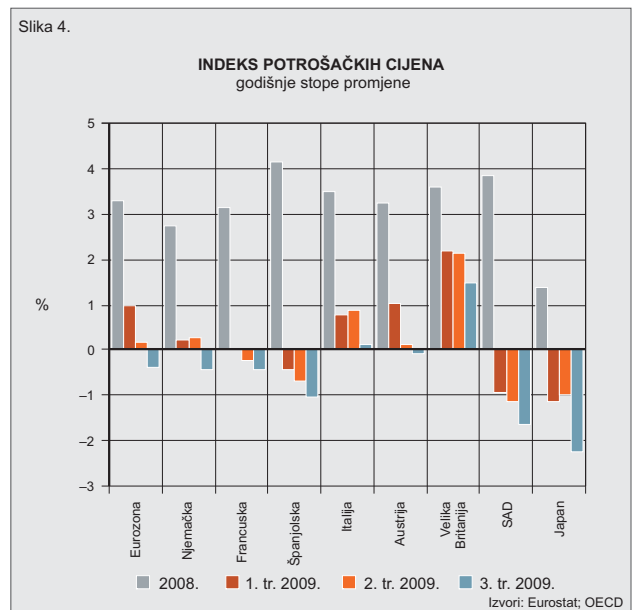
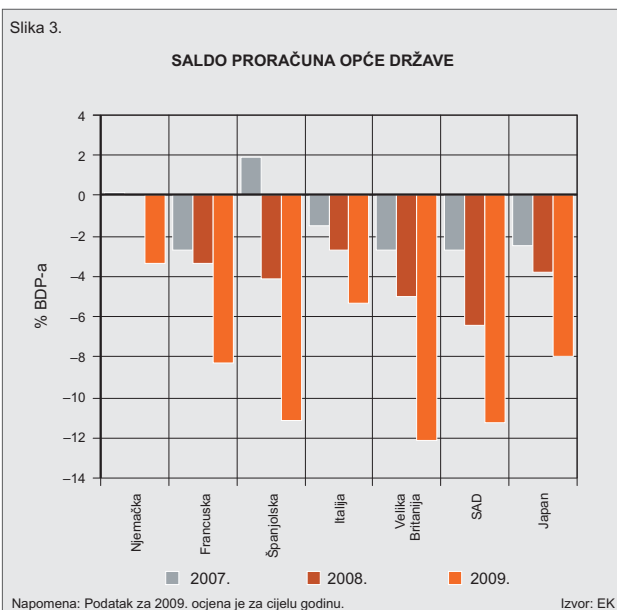
Znakovi poboljšanja gospodarskog stanja javljaju se i u većini zemalja EU izvan eurozone. U trećem je tromjesečju 2009. usporevanje pada realnog BDP-a u odnosu na prethodno tromjesečje zabilježeno, između ostalog, u Mađarskoj i Rumunjskoj. U istom je razdoblju rast gospodarske aktivnosti ostvaren u Češkoj, Poljskoj i Švedskoj.

Zbog slabljenja gospodarske aktivnosti zemlje EU već su se u 2008. suočile s povećanjem manjka opće države. Kako bi potaknule gospodarski oporavak, te su zemlje, kao i većina

razvijenih zemalja, nastavile primjenjivati programe fiskalnih poticaja, čime su dodatno opteretile javne financije. Budući da je Paktom o stabilnosti i rastu određeno da manjak opće države, osim u izvanrednim okolnostima, ne bi smio prelaziti 3% BDP-a, Eurozonska komisija upozorila niz država članica koje krše odredbe Pakta i predložila relativno dugo razdoblje unutar kojeg bi se manjak trebao smanjiti. Tako je, primjerice, predloženo da se Njemačkoj i Francuskoj dade rok do 2013. za usklađivanje javnih financija s pravilima Pakta, a Velikoj Britaniji čak do 2015. godine. S druge strane, predloženo je da Grčka, koja je imala prevelik manjak opće države i u 2007. i u 2008. godini, a čiji bi manjak u 2009. mogao dosegnuti više od 12%, odmah započne sa smanjivanjem potrošnje i/ili povećanjem poreza.

U SAD-u je, prema prvim procjenama, realni BDP u trećem tromjesečju 2009. godine porastao za 0,7% u odnosu na prethodno tromjesečje (stopa svedena na godišnju razinu pritom iznosi 2,8%). Rast BDP-a ostvaren je prvi put nakon četiri uzastopna tromjesečja opadanja gospodarske aktivnosti, čemu su najviše pridonijeli izdaci za osobnu potrošnju. Valja izdvojiti kupnju motornih vozila, koju su uvelike podupirale poticajne mjere države. Pozitivan doprinos također su dali rast privatnih domaćih ulaganja (što se ponajviše odnosi na promjenu zaliha) i državna potrošnja. Istodobno se pokazatelji tržišta rada i dalje pogoršavaju te je u listopadu stopa nezaposlenosti dosegla 10,2%, što je najviša zabilježena stopa još od travnja 1983. godine. Najveći broj radnih mjesta u odnosu na prethodni mjesec izgubljen je u građevinarstvu, prerađivačkoj industriji i trgovini na malo.

Od ožujka 2009. u SAD-u se neprekidno bilježi negativna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena, koja je u listopadu iznosila -0,2%. Na takvo kretanje ukupne inflacije poglavito je utjecao pad cijena energije, a u manjoj mjeri i pad cijena prehane. Budući da američka središnja banka, unatoč naznakama oporavka gospodarstva, ne očekuje izraženije jačanje inflatornih pritisaka, referentna je kamatna stopa u studenome zadržana na najnižoj razini do sada, odnosno u rasponu između 0% i 0,25%. Takva razina kamatne stope u SAD-u može se i nadalje očekivati, i to zahvaljujući slaboj

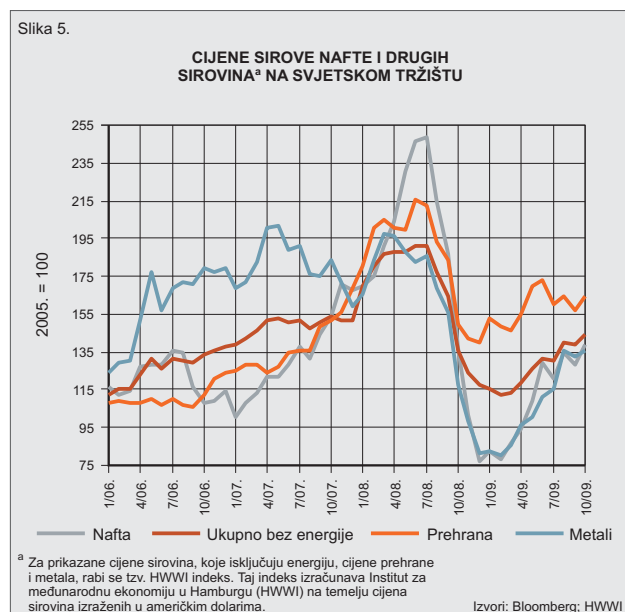

iskorištenosti kapaciteta i stabilnim inflatornim očekivanjima.

Trend slabljenja američkog dolara prema euru, koji je na svjetskome deviznom tržištu prisutan od ožujka, nastavio se u trećem tromjesečju i tijekom prve polovine četvrtog tromjesečja 2009. godine. Slabljenje američkog dolara pretežno je posljedica rasta optimizma glede oporavka svjetskoga gospodarstva, koji je doveo do rasta potražnje za rizičnijim ulaganjima i smanjenja potražnje za američkim dolarom. Ukupno je od početka godine američki dolar deprecirao prema euru za 5,0% te je na kraju studenoga tečaj iznosio 1,49 USD/EUR.

U Japanu je također vidljivo poboljšanje gospodarskog stanja, pri čemu je u trećem tromjesečju ostvaren rast realnog BDP-a od 1,2% u odnosu na prethodno tromjesečje. Takvom rastu najviše je pridonio neto izvoz, zahvaljujući, između ostaloga, intenzivnijim gospodarskim kretanjima u drugim azijskim zemljama. Međutim, u Japanu se, kao i u SAD-u i eurozoni, i dalje bilježi negativna godišnja stopa promjene potrošačkih cijena, koja je u listopadu iznosila 2,5%, a posljedica je učinka baznog razdoblja povezanog s kretanjem cijena sirove nafte u 2008. te smanjenja domaće potrošnje. U skladu s takvim cjenovnim kretanjima i slabim inflatornim pritiscima Japanska je središnja banka na posljednjem sastanku krajem studenoga zadržala svoju referentnu kamatnu stopu na razini od 0,1%.

Positivna gospodarska kretanja prisutna su također u mnogim zemljama u razvoju i zemljama s tržištima u nastajanju. Valja izdvojiti snažan godišnji rast kineskog BDP-a od 8,9% u trećem tromjesečju. Taj je rast velikim dijelom poduprt kreditnom ekspanzijom i državnim poticajnim mjerama, što međutim otvara pitanje njegove održivosti u srednjem roku. Drugo najveće gospodarstvo navedene skupine zemalja, indijsko, također bilježi rast BDP-a, koji je nešto niži od kineskoga, a najviše mu pridonosi domaća potražnja. Istodobno, potrošačke cijene u Indiji rastu po godišnjoj stopi višoj od 10%, uglavnom zbog snažnog rasta cijena prehrane. S druge strane, oporavak ruskoga gospodarstva, koje je bilo teško pogođeno ne samo širenjem financijske krize nego i izrazitim padom cijena sirove nafte, uvelike potpomažu rast cijena sirovina i jačanje inozemne potražnje.

Nakon što su sredinom 2008. godine cijene sirove nafte dosegnule svoj vrhunac, uslijedilo je njihovo snažno opadanje, koje je trajalo do ožujka 2009. Tada su se pojavile naznake stabilizacije i početka gospodarskog oporavka, što je potaknulo rast optimizma ulagača i slabljenje američkog dolara. Zbog tih su činitelja i cijene sirove nafte počele rasti. Tijekom trećeg tromjesečja 2009. pritisci na rast cijena sirove nafte nisu bili toliko izraženi jer je i dalje vladala neizvjesnost povezana s globalnim gospodarskim oporavkom i visokim zalihama nafte u SAD-u. Daljnje slabljenje američkog dolara prema euru i pozitivna očekivanja ulagača glede globalnih gospodarskih kretanja utjecali su na rast cijena ovog energenta u listopadu, kad je prosječna cijena barela iznosila 74,1 USD.

Cijene ostalih sirovina također su se povećale pa su u listopadu 2009. bile približno za 20% više nego krajem prethodne godine. Izdvojiti se može rast cijena metala, koji je uvelike prouzročilo jačanje potražnje iz Kine, a povećale su se i cijene poljoprivrednih sirovina te cijene prehrambenih proizvoda (posebice šećera i uljarica).

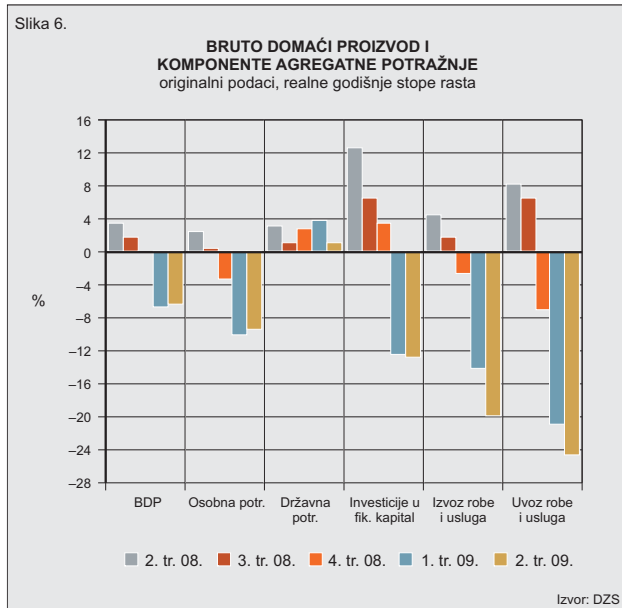
Iako opisana kretanja realne gospodarske aktivnosti i cijena sirovina upućuju na to da su najrazvijenija svjetska gospodarstva prebrodila najgori dio krize, vodeći ekonomski stručnjaci slažu se u ocjeni da je pred njima razdoblje dugog i razmjerno sporog oporavka. Kako su Hrvatsku, kao i većinu razvijenih tranzicijskih gospodarstava, negativni učinci svjetske krize pogodili s vremenskim odmakom, s pomakom se očekuju i prve naznake oporavka.

Potražnja

Prvo je polugodište 2009. obilježila snažna godišnja kontrakcija agregatne potražnje pa se realna vrijednost bruto domaćeg proizvoda¹ smanjila za 6,5%. Prema sezonski prilagođenim podacima realna je gospodarska aktivnost u prvom tromjesečju osjetno smanjena u usporedbi s krajem 2008. godine, nakon čega je u razdoblju od travnja do lipnja nastupilo njezino neznatno intenziviranje. Na takvu je dinamiku prije svega utjecao velik pad inozemne potražnje, ali i smanjenje potrošnje kućanstava te, konačno, pad bruto investicija. Pritom je pad izvoza rezultat negativnog trenda u svjetskoj trgovini, a kontrakciju dviju najvažnijih komponenata domaće potražnje prouzročili su prije svega snažno smanjenje potrošačkog i poslovnog optimizma, ali i nepovoljni uvjeti zaduživanja. S druge strane, u prvih je šest mjeseci 2009. zabilježena pozitivna godišnja stopa promjene državne potrošnje, koja je tako spriječila još veći pad gospodarske aktivnosti. Valja naglasiti da je u promatranom razdoblju posebno bio izražen pad potražnje za uvoznim proizvodima (osobni automobili, trajna potrošna dobra, investicijski proizvodi), što je, uz nešto slabije smanjenje izvoza, rezultiralo statistički pozitivnim doprinosom neto izvoza dinamici BDP-a u prvom polugodištu.

Realni i financijski pokazatelji gospodarskih kretanja u trećem tromjesečju upozoravaju na slabljenje tekuće gospodarske aktivnosti. Nastavak pada realnog prometa od trgovi-

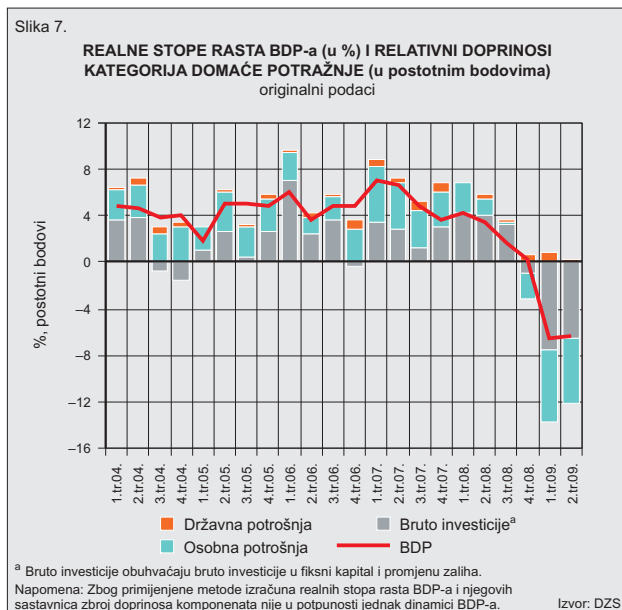
¹ Podaci za razdoblje od prvog tromjesečja 2006. do drugog tromjesečja 2009. privremeni su i temelje se na DZS-ovoj procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a.

ne na malo u razdoblju od srpnja do rujna (iako nešto manji nego u prethodnom tromjesečju), praćen niskim razinama tekuće proizvodnje i uvoza potrošačkih dobara, upućuje tako na nastavak negativnih kretanja osobne potrošnje. Nadalje, primjetno slabljenje građevinske aktivnosti u srpnju i kolovozu 2009. godine, kao i daljnja kontrakcija proizvodnje i uvoza kapitalnih dobara pokazuju da se intenziviraju negativna kretanja investicijske aktivnosti. Osim toga, međunarodnu razmjenu još uvijek obilježava izraženo godišnje smanjenje obujma trgovine robom, a zabilježen je i snažan nominalni pad izvoza usluga zbog zamjetnog smanjenja prosječne potrošnje po putniku.

Domaća potražnja

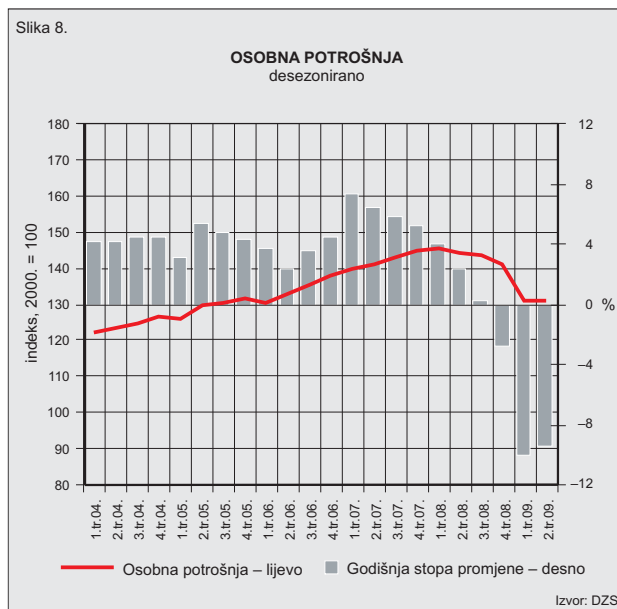
Izraziti negativan doprinos domaće potražnje realnoj promjeni BDP-a u razdoblju od siječnja do lipnja 2009. ponajprije je odraz godišnjeg smanjenja potrošnje kućanstava. Na isti su način djelovale i negativne godišnje stope promjene

zaliha² i investicija u fiksni kapital, pri čemu se jedino kod kategorije investicija negativni doprinos u drugom tromjesečju blago povećao u odnosu na razinu iz prethodnog tromjesečja. Jedina sastavnica domaće potražnje s pozitivnim doprinosom ukupnoj promjeni BDP-a u prvom polugodištu 2009. bila je državna potrošnja. Treba istaknuti da je statistički velik negativan doprinos domaće potražnje uvelike posljedica pada potražnje za uvoznim dobrima, dok je pad domaće potražnje za domaćim proizvodima, a time i negativan doprinos promjeni BDP-a, znatno manji.

Osobna potrošnja

U prvom polugodištu 2009. zabilježeno je znatno smanjenje potrošnje kućanstava, pri čemu je njezina dinamika u cijelom razdoblju ponajprije bila određena visokom razinom pesimizma potrošača. Naime, unatoč godišnjem padu broja zaposlenih, koji se prema podacima HZMO-a³ bilježi od ožujka, u prvom se polugodištu realna masa neto plaća povećala u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, i to

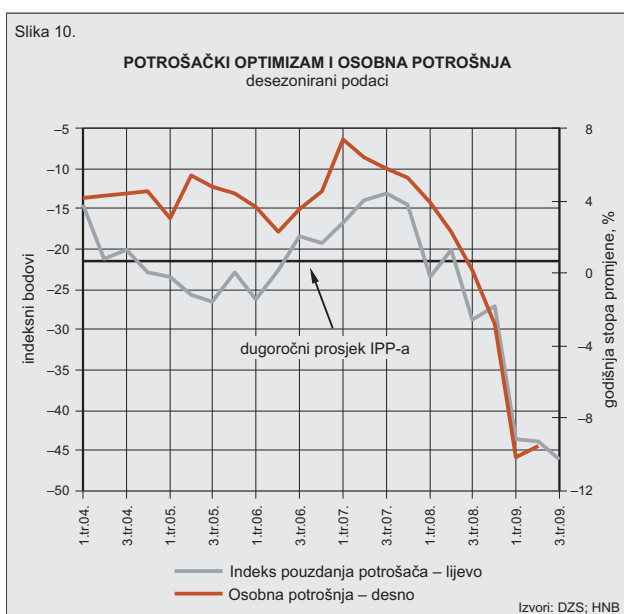
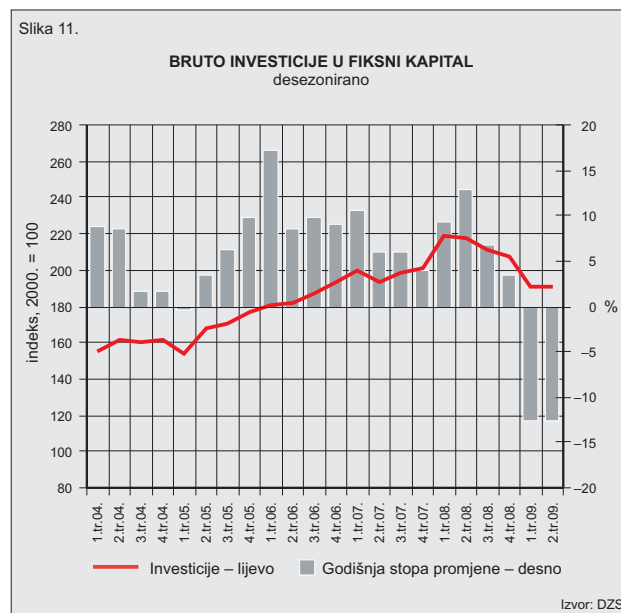
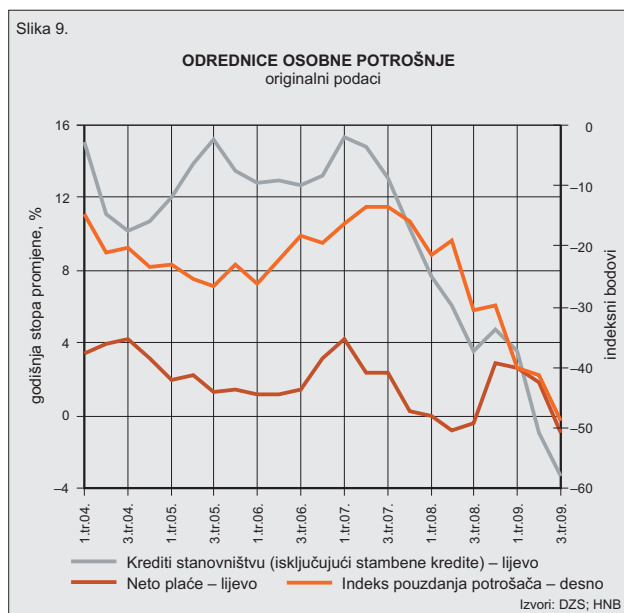

zahvaljujući rastu prosječne realne neto plaće u gospodarstvu. Kretanja dohodaka od transfera (pretežno mirovine, dječji doplatak, naknade za nezaposlene i naknade za socijalnu pomoć), također su povoljno utjecala na ukupni raspoloživi dohodak u cijelom prvom polugodištu. Smanjenje osobne potrošnje u uvjetima u kojima dohodak raste upućuje na to da je stanovništvo, pod utjecajem povećane neizvjesnosti zbog buduće gospodarske situacije, racionaliziralo potrošnju, posebice nabave trajnih dobara i osobnih vozila. Tome su pridonijeli i manja dostupnost novih i povećan teret otplate postojećih kredita te pad financijske i realne imovine stanovništva.

U trećem tromjesečju 2009. osobna je potrošnja nastavila

2 Kategorija zaliha sadrži i statističku diskrepanciju proizašlu iz usklađivanja proizvodne i rashodne metode obračuna BDP-a.

3 Broj osiguranika pri HZMO-u pouzdaniji je kratkoročni pokazatelj kretanja zaposlenosti jer su recentni podaci DZS-a o zaposlenima po djelatnostima privremeni (konačni podaci bit će objavljeni u travnju 2010.).

slabjeti, što potvrđuju podaci o kretanju realnog prometa od trgovine na malo. Uzroke takvih kretanja valja tražiti u smanjenju realne mase neto plaća nakon smanjenja broja zaposlenih i izmjena u poreznom zakonodavstvu te u niskim razinama pouzdanja potrošača i porastu broja kućanstava kojima je onemogućen pristup tržištu kredita. Nasuprot tome, kretanje državnih transfera stanovništvu donekle je ublažilo negativne promjene raspoloživog dohotka.

Bruto investicije u fiksni kapital

U prvom su polugodištu 2009. bruto investicije u fiksni kapital imale dvoznamenkastu stopu pada na godišnjoj razini, pri čemu su negativna kretanja bila prisutna kod svih komponenata investicijske potrošnje. Niska razina agregatne potražnje, kao i neizvjesnost zbog budućih gospodarskih kretanja, utjecale su na znatno smanjenje ulaganja poduzeća u strojeve i opremu, na što upućuju podaci o uvozu i proizvodnji kapitalnih dobara u promatranom razdoblju. U isto vrijeme bio je zabilježen pad ulaganja u građevinske radove,

koji čine oko polovine ukupnih investicija u fiksni kapital. Valja istaknuti da je pad ukupne investicijske aktivnosti bio podržan rastućom nelikvidnošću u domaćem gospodarstvu i ograničenim mogućnostima financiranja kapitalnih projekata.

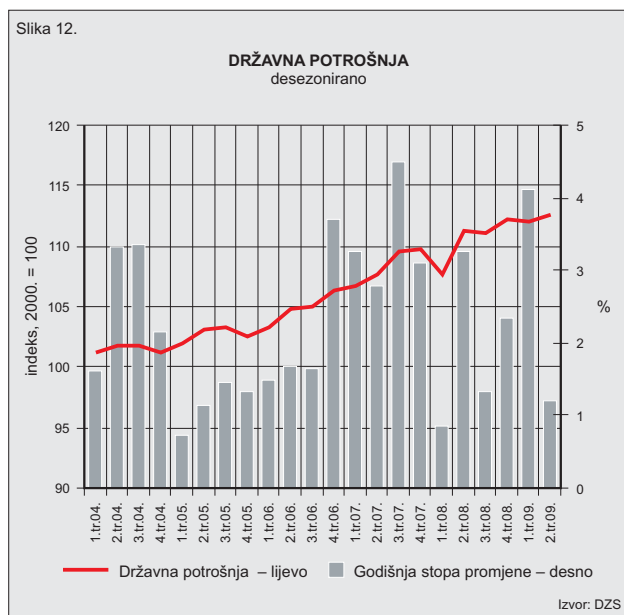
Dostupni pokazatelji investicijske aktivnosti za treće tromjesečje 2009. upućuju na intenziviranje nepovoljnih kretanja kod ove sastavnice agregatne potražnje. Tako su kapitalna ulaganja države u promatranom razdoblju blago smanjena, a istodobno podaci iz ankete o pouzdanju potrošača ne najavljuju skoriji oporavak rezidencijalnih investicija stanovništva. Višak ponude stambenog prostora dovodi u pitanje isplativost novih ulaganja u stanogradnju. Što se tiče ostalih privatnih investicija, smanjenje domaće potražnje, neizvjesnost u vezi s oporavkom inozemne potražnje te rastuća nelikvidnost i otežani uvjeti financiranja upućuju na to da će se poduzeća i nadalje sustezati od investicija s dužim rokom povrata. U prilog takvom zaključku idu i podaci o izrazito negativnim kretanjima proizvodnje i nominalnog uvoza kapitalnih dobara u razdoblju od srpnja do rujna te niska razina poslovnog pouzdanja.

Državna potrošnja

Državna je potrošnja, kao jedina sastavnica agregatne potražnje s pozitivnom godišnjom stopom promjene u razdoblju od siječnja do lipnja 2009., djelomično ublažila pad ukupne gospodarske aktivnosti. Porast u prvom tromjesečju (ujedno i najviši godišnji rast u posljednje dvije godine) ostvaren je pod utjecajem povećanja rashoda za korištenje dobara i usluga, ali i povoljnog baznog učinka jer je u istom razdoblju 2008. državna potrošnja bila ograničena privremenim financiranjem. U razdoblju od travnja do lipnja, unatoč rebalansu državnog proračuna i izmjenama financijskih planova izvanproračunskih korisnika, potrošnja sektora države zadržala se na razini s početka godine, no pozitivna godišnja stopa promjene zamjetno je smanjena.

Preliminarni podaci MF-a pokazuju kako su u trećem tromjesečju 2009. rashodi za korištenje dobara i usluga, a vjerojatno i rashodi za zdravstvo, blago smanjeni, dok bi naknade

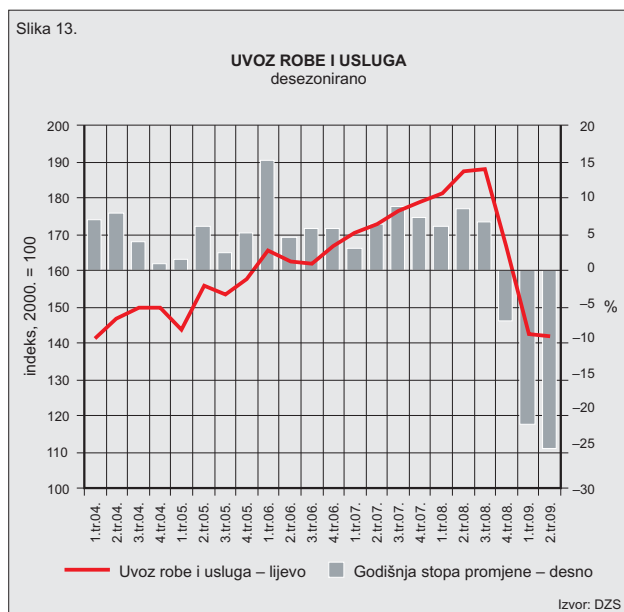

zaposlenima, u skladu s kretanjem broja zaposlenih u javnoj upravi, realno mogle tek neznatno porasti.

Uvoz robe i usluga

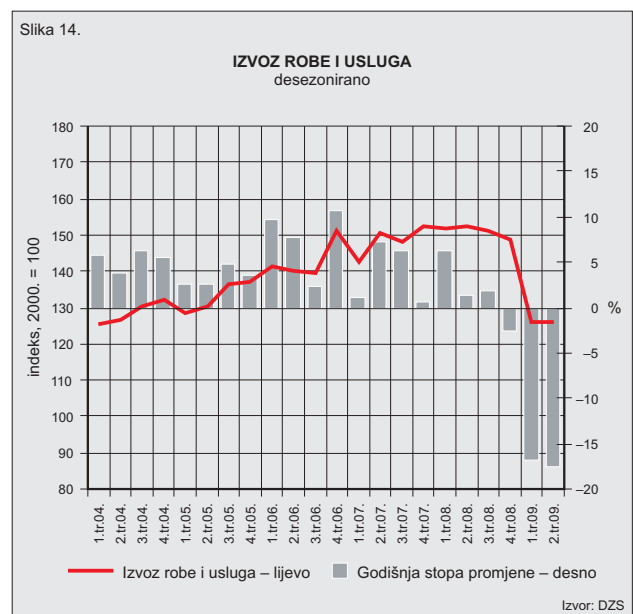
Uvoz robe i usluga u prvoj polovini 2009. smanjen je gotovo za četvrtinu u odnosu na isto razdoblje 2008. Kretanja su ukupnog uvoza robe i usluga, s obzirom na strukturu hrvatskog uvoza, gotovo u potpunosti određena smanjenjem robnog uvoza, vidljivog kod svih kategorija dobara. Naime, domaći poslovni subjekti, u skladu s padom inozemne i domaće potražnje, nisu ulagali u nove proizvodne kapacitete, što je rezultiralo zamjetnim padom uvoza strojeva i opreme, dok su potrošači značajno smanjili potrošnju trajnih potrošačkih dobara i automobila. Osim toga, valja napomenuti da domaću proizvodnju karakterizira razmjerno visok stupanj ovisnosti o proizvodima stranog podrijetla pa se stoga pad robnog uvoza može objasniti i smanjenjem inozemne potražnje za domaćom robom i uslugama.

Prema sezonski prilagođenim nominalnim podacima godišnji se pad robnog uvoza u trećem tromjesečju usporio, a struktura uvoza po glavnim industrijskim grupacijama pokazuje da se to može djelomice pripisati oporavku nominalnog uvoza energenata pod utjecajem kretanja cijena nafte na svjetskom tržištu. S druge strane, kod kapitalnih je dobara primjetno daljnje smanjenje u odnosu na razine ostvarene u prva dva tromjesečja 2009. godine, a uzrok je vjerojatno i nadalje izraženo slabljenje uvoza cestovnih vozila i strojeva namijenjenih industrijskoj proizvodnji.

Izvoz robe i usluga

Snažno godišnje smanjenje izvoza robe i usluga, odnosno smanjenje inozemne potražnje, u prvom polugodištu 2009. odredilo je i pojedinačno najveći negativan doprinos promjeni BDP-a među svim sastavnicama agregatne potražnje. To je posljedica negativnih godišnjih stopa promjene i robnog izvoza i izvoza usluga.

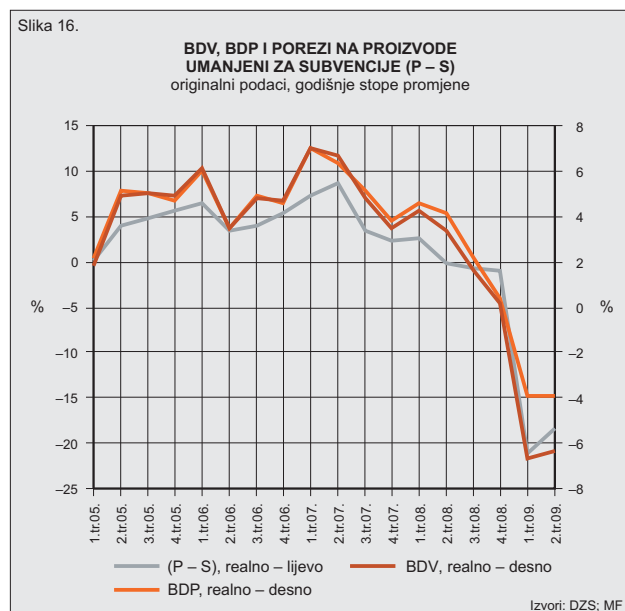
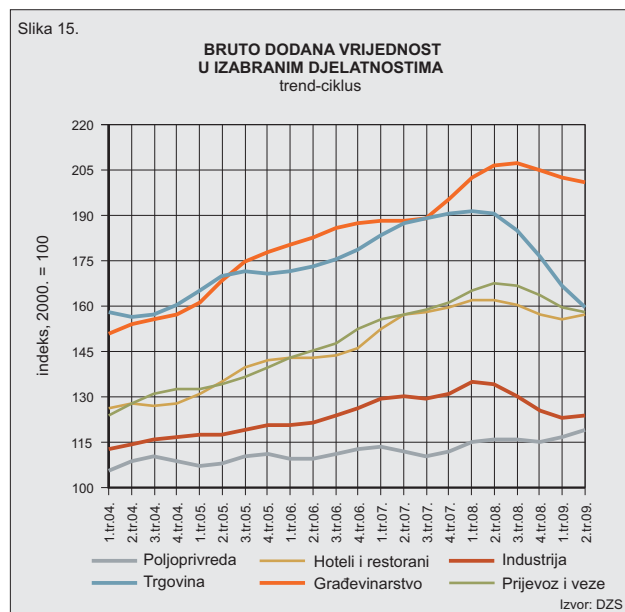

Prema dostupnim podacima Eurostata u trećem je tromjesečju zabilježen blagi rast gospodarske aktivnosti u eurozoni i cijeloj Europskoj uniji. Međutim, dinamiziranje gospodarske aktivnosti kod najvažnijih hrvatskih vanjskotrgovinskih partnera zasad se nije odrazilo na porast inozemne potražnje za hrvatskim proizvodima, što potvrđuju nominalni podaci DZS-a o robnom izvozu, koji se nakon znatnoga godišnjeg smanjenja u prvom polugodištu još snažnije smanjio u trećem tromjesečju. Nadalje, nakon smanjenja evidentiranih dolazaka i noćenja stranih turista u prvom polugodištu 2009., u trećem su tromjesečju broj noćenja i broj dolazaka dosegli razine iz istog razdoblja prethodne godine. Međutim, istodobno su se nastavila negativna kretanja prosječne potrošnje po putniku zabilježena već u prvom polugodištu, pa je u razdoblju od srpnja do rujna izvoz turističkih usluga, a time i ukupan izvoz usluga, na godišnjoj razini zamjetno smanjen.

Proizvodnja

Promatra li se proizvodna metoda obračuna BDP-a, bruto dodana vrijednost⁴ stvorena u gospodarstvu tijekom prvog je polugodišta 2009. bila za 4,0% niža u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Smanjeno formiranje BDV-a bilo je primjetno kod većine sektora gospodarstva, a posebice u djelatnostima trgovine i industrije, što je posljedica izrazitog slabljenja inozemne i domaće potražnje.

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. gospodarska se aktivnost u svim važnijim nefinancijskim područjima djelatnosti

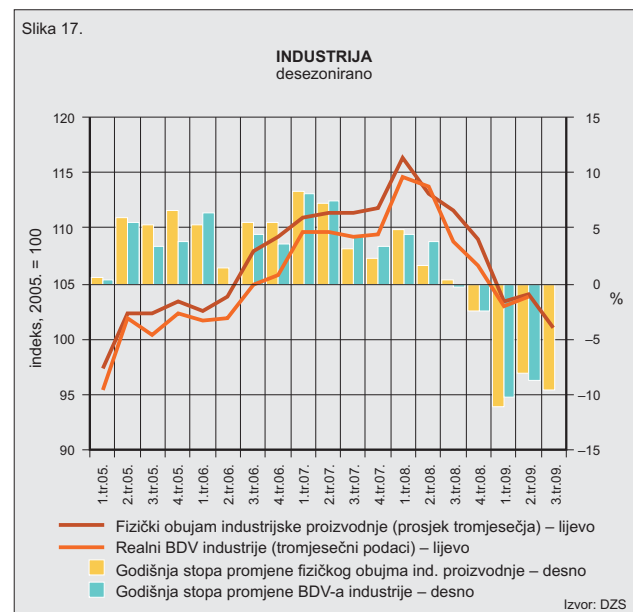
4 U nacionalnim računima bruto dodana vrijednost gospodarstva izražava se u tzv. bazičnim cijenama, dok se bruto domaći proizvod izražava u tržišnim cijenama. Razlika između tih dviju vrijednosti je ukupan iznos poreza na proizvode umanjeno za subvencije (neto indirektni porezi). Kako DZS u okviru obračuna BDP-a u cijenama iz prethodne godine ne objavljuje kategoriju neto indirektnih poreza, ta se vrijednost može izračunati kao rezidual konstruiranih ulančanih serija BDP-a i BDV-a (referentna godina je 2000.) u cijenama iz prethodne godine.

nastavila smanjivati. Dostupni podaci o obujmu industrijske proizvodnje za navedeno razdoblje upućuju na slabljenje tekuće proizvodnje gotovo svih kategorija proizvoda. Istodobno je u djelatnosti trgovine i dalje ostvarena visoka negativna godišnja stopa promjene realnog prometa od trgovine na malo, dok se tijekom srpnja i kolovoza pad indeksa fizičkog obujma građevinskih radova na godišnjoj razini dodatno ubrzao.

Industrija

Iako se formiranje bruto dodane vrijednosti industrije blago ubrzalo u drugom tromjesečju u odnosu na početak godine, tijekom prvih šest mjeseci 2009. BDV navedene djelatnosti smanjio se za 9,4% u odnosu na isto razdoblje 2008. S obzirom na to da dodana vrijednost industrije čini približno jednu petinu ukupnog BDV-a gospodarstva, njezina je kontrakcija jedan od glavnih uzroka smanjenja ukupne dodane vrijednosti u prvom polugodištu, sa znatnim negativnim doprinosom od 2,0 postotna boda.

Oporavak industrijske proizvodnje u drugom je tromjesečju, čini se, bio privremenoga karaktera, jer podaci o fizičkom obujmu industrijske proizvodnje tijekom trećeg tromjesečja upozoravaju na njezino ponovno slabljenje. Prema sezonski i kalendarski prilagođenim podacima industrijska proizvodnja bila je za 3,0% niža u odnosu na razine ostvarene u prethodnom tromjesečju. Negativnim promjenama tekuće proizvodnje pridonijelo je istodobno slabljenje domaće i inozemne sastavnice potražnje, što je vidljivo po podacima o prometu u industriji te robnom uvozu i izvozu, a do pada je došlo kod gotovo svih kategorija industrijskih proizvoda. Tako je padu proizvodnje intermedijarnih te kapitalnih proizvoda prvenstveno pridonijelo smanjenje proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, proizvodnje strojeva i uređaja, kao i proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda. Proizvodnja netrajnih potrošačkih dobara tek je blago smanjena, a negativnim se doprinosima ističu proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka, proizvodnja odjeće te prehrambenih proizvoda. S druge strane, kod trajnih dobara za široku potrošnju već drugo uzastopno tromjesečje bilježi

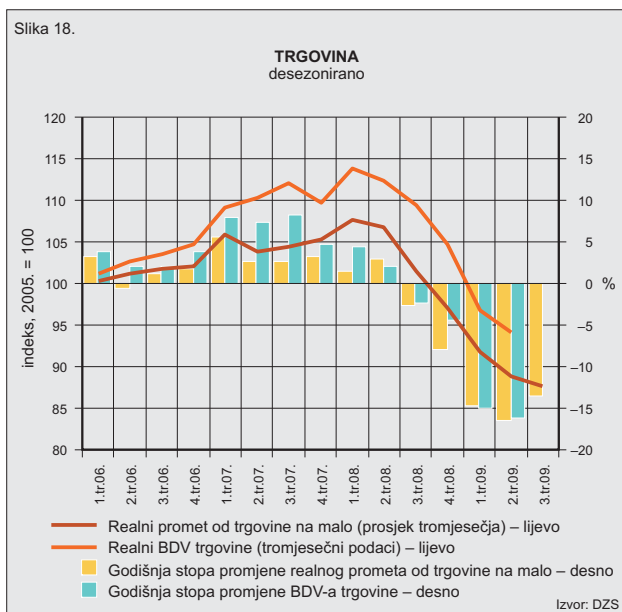
se porast tekuće proizvodnje u odnosu na prethodno tromjesečje, što upućuje na blagi porast potražnje za navedenim industrijskim proizvodima. S obzirom na njihov malen udio u ukupnoj proizvodnji, opisana pozitivna kretanja proizvodnje trajnih potrošačkih dobara ipak nisu značajnije utjecala na ukupnu razinu industrijske proizvodnje.

Negativne promjene u prerađivačkoj industriji, koja čini više od četiri petine ukupne industrijske proizvodnje, tijekom trećeg su tromjesečja 2009. najsnažnije djelovale na smanjenje industrijske proizvodnje (9,6% na godišnjoj razini). Istodobno je u području rudarstva i vađenja zabilježena nešto izrazitija godišnja kontrakcija, od 11,4%, čemu su prvenstveno pridonijela negativna kretanja proizvodnje kod djelatnosti ostalog rudarstva i vađenja, koje se uglavnom sastoji od vađenja ruda i kamena. Takvi se rezultati mogu povezati sa slabljenjem građevinske aktivnosti u promatranom razdoblju.

Trgovina

U prvoj polovini 2009. zabilježeno je snažno godišnje smanjenje BDV-a djelatnosti trgovine, od 15,8%, što je posljedica niske razine potrošnje kućanstava. Pritom je uočljivo i nešto izrazitije smanjenje dodane vrijednosti trgovine u razdoblju od travnja do lipnja u odnosu na prvo tromjesečje godine. U skladu s opisanim tijekom prvih je šest mjeseci godine doprinos trgovine kretanju ukupne realne dodane vrijednosti gospodarstva bio izrazito negativan (-2,0 postotna boda), zbog čega je kontrakcija BDV-a trgovine, uz smanjenje dodane vrijednosti u industriji, najviše pridonijela smanjenju ukupnog BDV-a gospodarstva. Negativna su kretanja kod trgovine i industrije rezultirala i smanjenjem BDV-a prijevoza, skladištenja i veza, čija je dodana vrijednost u prvom polugodištu bila za 5,7% niža u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

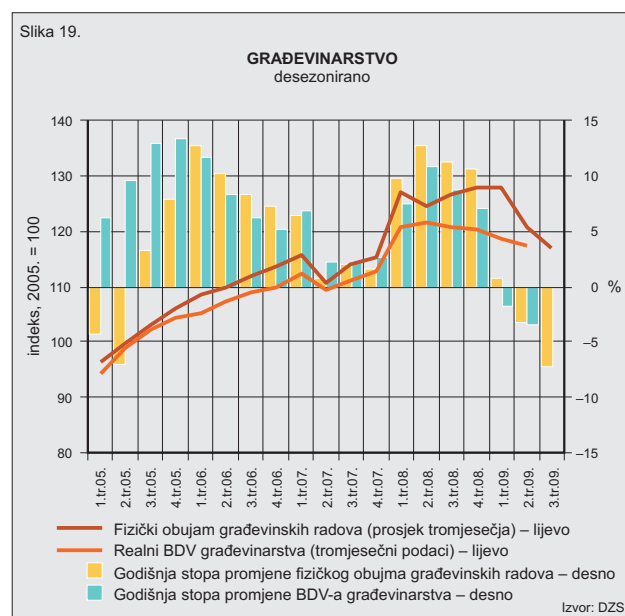
Sezonski prilagođeni podaci o realnom prometu od trgovine na malo u razdoblju od srpnja do rujna upozoravaju na njegovo dodatno smanjenje u odnosu na prethodno tromjesečje, pri čemu je, pod utjecajem pozitivnog učinka baznog razdoblja, godišnji pad bio blago smanjen u usporedbi s prvom polovinom godine. Opisana su negativna kretanja

rezultat niskih razina pouzdanja potrošača i otežanih uvjeta financiranja potrošnje, zbog pada realne mase neto plaća, kao i smanjene dostupnosti novih i povećanog tereta otplate postojećih kredita. Ostvarenom padu realne maloprodaje najviše je pridonio snažan pad kupnja motornih vozila, ponajprije automobila, što potvrđuju podaci MUP-a o broju novoregistriranih osobnih vozila.

Građevinarstvo

Bruto dodana vrijednost područja djelatnosti građevinarstva u prvom je polugodištu 2009. bila za 2,5% niža u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, pri čemu su negativna kretanja bila nešto naglašenija u drugom u odnosu na prvo tromjesečje. Navedene se nepovoljne promjene ponajprije mogu pripisati djelovanju slabije investicijske aktivnosti privatnog sektora u stambene i nestambene objekte, dok se realna investicijska aktivnost države vjerojatno zadržala na razinama iz istog razdoblja prethodne godine. S obzirom na

to da je udio dodane vrijednosti građevinarstva u ukupnom BDV-u manji od desetine, negativan je doprinos ukupnom padu dodane vrijednosti tijekom prvih šest mjeseci godine bio relativno malen, odnosno iznosio je 0,2 postotna boda.

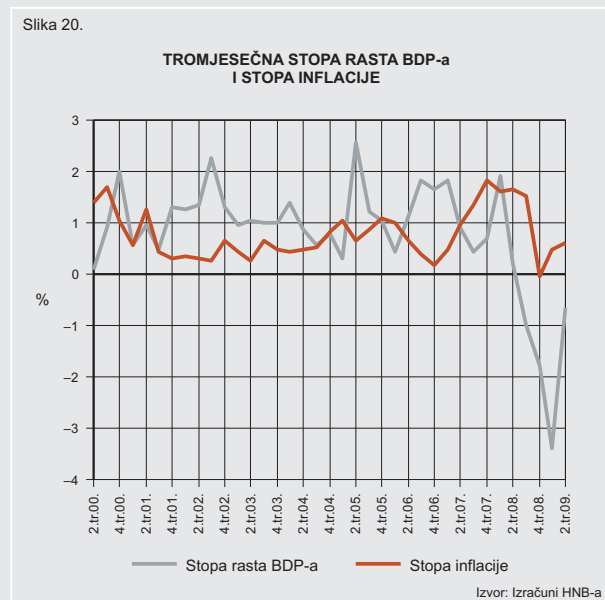
Ukupan broj odrađenih sati radnika na gradilištima tijekom srpnja i kolovoza 2009. bio je, prema originalnim podacima, za 6,7% manji u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Time su se negativna kretanja koja karakteriziraju ovo područje djelatnosti od ožujka 2009. godine dodatno intenzivirala. Nastavak kontrakcije građevinskih radova u većoj je mjeri rezultat pada radova na zgradama u usporedbi s realiziranim radovima na ostalim građevinama. Opisane se promjene mogu objasniti manjim brojem novih gradnja, ali i usporavanjem intenziteta radova na već započetim projektima zbog poteškoća pri njihovu financiranju. Na tržištu stambenih nekretnina potražnja je i nadalje mala, što djelomično potvrđuje smanjen iznos novoodobrenih stambenih kredita. Zbog velikog broja neprodanih stanova jačaju pritisci da se cijene stanova snize.

Okvir 1. Povijesna dekompozicija stope rasta BDP-a i stope inflacije

Nakon osam godina uzastopnog rasta hrvatsko gospodarstvo od trećeg tromjesečja 2008. obilježava negativan rast. Slika 20. prikazuje tromjesečne stope rasta desezoniranog BDP-a i inflacije (potrošačkih cijena) u razdoblju od drugog tromjesečja 2000. do drugog tromjesečja 2009. godine. Značajnije usporevanje rasta cijena od trećeg tromjesečja 2008. upućuje na to da su za pad gospodarske aktivnosti u prvom redu zaslužni činitelji u vezi s agregatnom potražnjom. Radi identificiranja tih činitelja napravljena je povijesna dekompozicija stope rasta BDP-a i stope rasta inflacije tijekom razdoblja pada gospodarske aktivnosti (od trećeg tromjesečja 2008. do drugog tromjesečja 2009.) pomoću dinamičkoga stohastičkoga modela opće ravnoteže kalibriranog na hrvatskim podacima⁵.

Povijesna dekompozicija stope rasta BDP-a (Slika 21.) pokazuje strukturu doprinosa pojedinih modelskih strukturnih šokova⁶ odstupanju stope rasta BDP-a od dugoročne razine⁷. Tako su na pad BDP-a u promatranom razdoblju ponajviše utjecali šokovi (porast) inozemne kamatne stope, (pad) izvoza, preferencija stanovništva (porast neizvjesnosti) i (rast) kamata na depozite stanovništva⁸.

Porast inozemne kamatne stope odražava utjecaj prelijevanja financijske krize na međunarodnom tržištu kapitala na domaći bankovni sustav, a zatim i na tržište dobara i usluga. Zbog znatnog povećanja cijene zaduživanja u inozemstvu (porasta inozemne kamatne stope i premije rizika) od sredine rujna 2008. godine domaće su banke povećale

5 Model je detaljnije opisan u radu N. Bokana, L. Grgurić, I. Krznara i M. Langa: Utjecaj financijske krize i reakcija monetarne politike u Hrvatskoj, Istraživanja HNB-a, br. 25.

6 Strukturni su šokovi posljedica razlike u ponašanju varijabli u stvarnosti i simuliranog ponašanja istih varijabli u modelu.

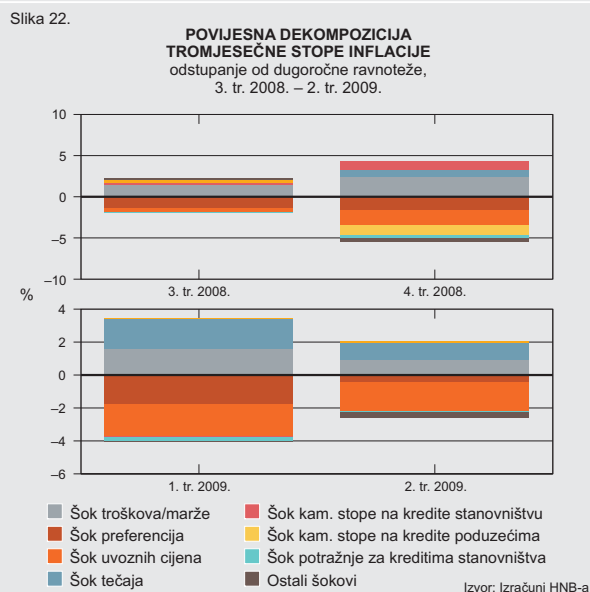
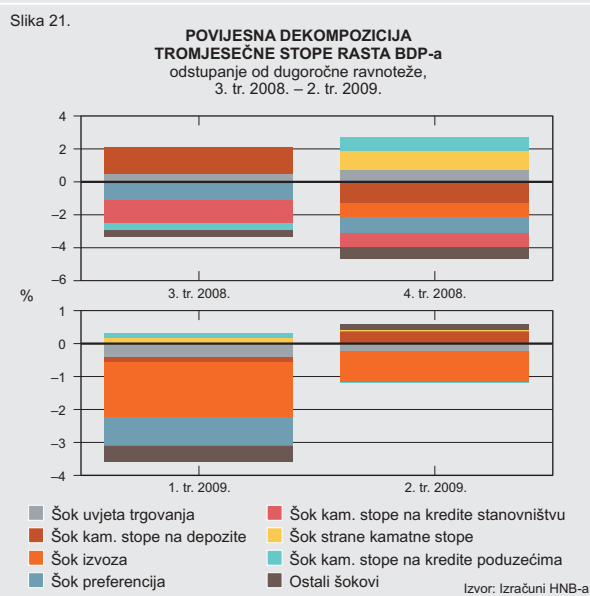
7 Dugoročna stopa rasta BDP-a može se interpretirati kao prosječna stopa rasta BDP-a u promatranom razdoblju.

8 Rezultati povijesne dekompozicije u skladu su s pretpostavkama simulacije učinka financijske krize na Hrvatsku pomoću istog modela, čiji su rezultati objavljeni u Biltenu HNB-a, br. 143, iz prosinca 2008.

aktivne kamatne stope na kredite stanovništvu i poduzećima. Istodobno su povećale i kamatne stope na depozite stanovništva kako bi nadomjestile skuplje strane izvore financiranja jeftinijim, domaćim izvorima. Veće kamatne stope na depozite, zajedno s neizvjesnošću glede budućeg stanja gospodarstva, dovele su do odgode potrošnje stanovništva i manje potražnje za kreditima, što je naposljetku smanjilo potražnju za dobrima i uslugama. Dok utjecaj rasta cijene zaduživanja u inozemstvu na BDP djeluje neizravno preko agregatne potražnje, smanjenje potražnje za hrvatskim izvozom (od četvrtog tromjesečja 2008.) izravno utječe na pad BDP-a.

U prvoj polovini 2009. negativni utjecaji šokova inozemne kamatne stope i kamate na depozite stanovništva nestaju. Najveći doprinos padu gospodarske aktivnosti u tom razdoblju daje pad izvoza, čija je stopa rasta u prvom tromjesečju 2009. bila najniža u posljednjih devet godina.

Tijekom pada gospodarske aktivnosti rast se potrošačkih cijena usporio, osobito u posljednjem tromjesečju 2008.

godine, kad je rast cijena zaustavljen. Povijesna dekompozicija stope inflacije (Slika 22.) pokazuje da je usporavanju inflacije ponajviše pridonio negativan šok preferencija, a od kraja 2008. godine i pad cijena uvoznih proizvoda. Šok preferencija uključuje sve navedene činitelje koji smanjuju agregatnu potražnju za dobrima i uslugama, a tiču se neizvjesnosti vezane uz buduće stanje gospodarstva.

Bez obzira na usporavanje rasta cijena povijesna simulacija kretanja cijena pokazuje da je razdoblje gospodarskog pada obilježeno "previsokom" stopom inflacije. Drugim riječima, ostvarili su se dodatni šokovi koji su pridonijeli rastu cijena u promatranom razdoblju. Deprecijacija tečaja kune u prvoj polovini 2009. odrazila se na rast cijena uvo-

znih proizvoda izraženih u domaćoj valuti. Tijekom cijelog razdoblja zabilježen je također rast troškova/marža.

Općenito, šok troškova/marža u modelu se interpretira kao mogućnost poduzeća da povećaju maržu ili kao bilo koje povećanje cijene faktora proizvodnje koji nisu obuhvaćeni modelom. Isto tako, sektori čije se cijene administrativno mijenjaju nisu obuhvaćeni modelom. Svaka promjena administrativno reguliranih cijena odrazit će se na šok troška/marže. Tako se povećanje cijena struje (srpanj 2008.), zdravstvenih usluga i plina te povećanje trošarina na duhan (siječanj 2009.) može poistovjetiti s porastom troškova/marža, zbog kojeg se razina cijena nije značajnije smanjila.

Tržište rada

Prilagođavanje tržišta rada negativnim kretanjima gospodarske aktivnosti nastavilo se i tijekom trećeg tromjesečja 2009. godine. Prema sezonski prilagođenim podacima u promatranom se razdoblju zaposlenost neprekidno smanjivala, a nezaposlenost povećavala, pa su se nastavili trendovi prisutni od kraja 2008. Prilagodbe su bile vidljive i na plaćama, kojih se godišnji rast usporio u razdoblju od srpnja do rujna. Usporavanje rasta nominalnih neto plaća, koje se dodatno pojačalo nakon uvođenja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke, bilo je znatnije od usporavanja inflacije, stoga su se realne neto plaće u promatranom razdoblju smanjile.

Zaposlenost i nezaposlenost

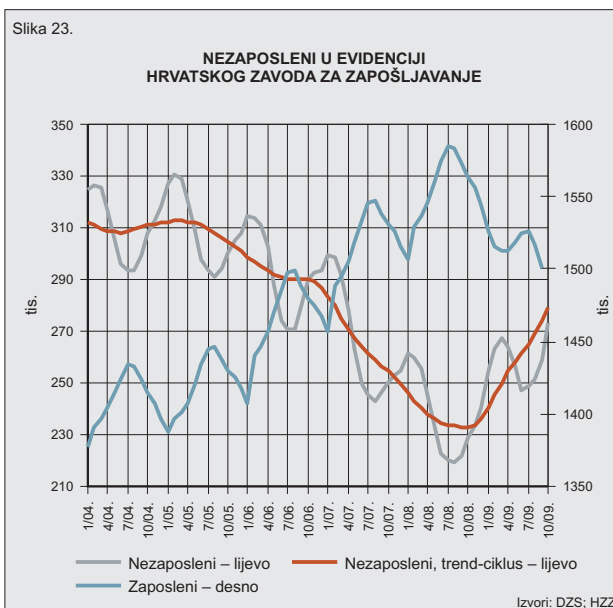
Tijekom trećeg tromjesečja 2009. godine ukupna se zaposlenost prema privremenim podacima DZS-a snizila. Iako se u srpnju broj zaposlenih blago povećao, smanjenja koja su uslijedila tijekom kolovoza i rujna odrazila su se nepovoljno na trend njezina kretanja, koji iz mjeseca u mjesec upućuje na sve izraženije negativne promjene. Najznačajniji negativan doprinos opisanom su kretanju, kao i u prethodnim razdobljima, dali zaposleni u pravnim osobama, ali i zaposleni u obrtu i slobodnim zanimanjima te individualni poljoprivrednici koji su aktivni osiguranici HZMO-a. Budući da se radi o privremenim podacima o zaposlenosti za 2009. godinu, kao dobar kratkoročni pokazatelj zaposlenosti koji ne podliježe reviziji rabi se broj osiguranika HZMO-a, a on potvrđuje opisano kretanje zaposlenosti. Tako je u rujnu bilo oko 20 tisuća manje zaposlenih nego na kraju prethodnog tromjesečja, dok je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine broj osiguranika smanjen za više od 50 tisuća.

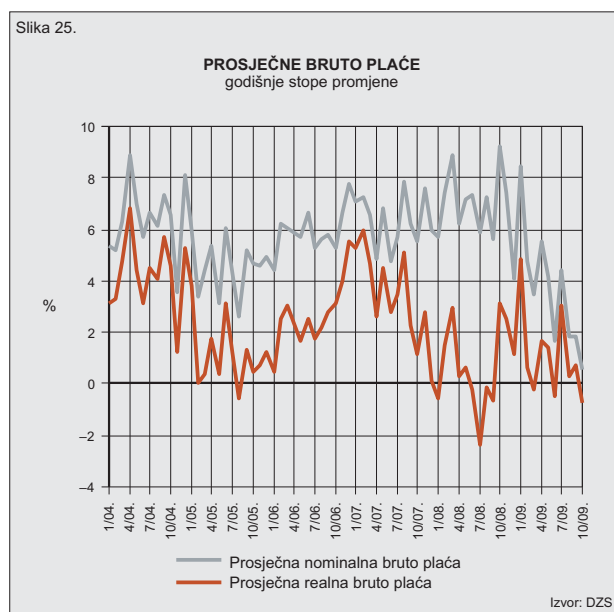
Promotri li se struktura ukupne zaposlenosti po djelatnostima NKD-a, u gotovo svim je djelatnostima zabilježeno smanjenje broja zaposlenih osoba. U prvom polugodištu 2009. industrija je bila sektor u kojem je najveći broj ljudi ostao bez posla te je najviše pridonijela negativnom kretanju ukupne zaposlenosti. Tijekom trećeg tromjesečja promjene u spomenutom sektoru i nadalje su bile negativne, što je u skladu s kretanjima realnih fizičkih pokazatelja, no djelatnost u kojoj se u promatranom razdoblju razina zaposlenosti ipak najviše smanjila jest građevinarstvo, koje je na pad gospodar-

ske aktivnosti reagiralo s određenim vremenskim odmakom u odnosu na djelatnosti industrije i trgovine. U trgovini je i dalje sve manji broj zaposlenih, kao i u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, što je zajedno s nepovoljnim kretanjima u djelatnostima financijskih usluga rezultiralo najvećim negativnim doprinosom rastu ukupne zaposlenosti tijekom trećeg tromjesečja jer je u sektoru usluga zaposleno oko 40% od ukupno zaposlenih.

Iako podaci DZS-a i HZMO-a upućuju na smanjenje zaposlenosti, podaci HZZ-a upućuju na pojačano zapošljavanje. Tako je tijekom trećeg tromjesečja 2009. uz posredovanje HZZ-a zaposleno za 7,9% više osoba nego u istom razdoblju prethodne godine. Čak i nakon isključivanja zaposlenih na sezonskim poslovima godišnja stopa promjene ostaje pozitivna, što nije uobičajeno za ovo razdoblje te bi se moglo objasniti niskom razinom zapošljavanja tijekom trećeg tromjesečja 2008. godine. Osim povećanih odljeva u evidenciji nezaposlenih HZZ-a u promatranom je razdoblju registriran značajan broj nezaposlenih osoba koje žele naći posao (za 41,6% više nego u razdoblju srpanj – rujna 2008.), od kojih je većina pristigla izravno iz radnog odnosa, zbog otkaza poslodavca.

Povećanje odljeva iz evidencije HZZ-a nije bilo dovoljno da poništi istodobno povećanje broja prijavljenih nezaposle-

nih osoba, što se odrazilo na povećanje razine registrirane nezaposlenosti. Prema sezonski prilagođenim podacima broj nezaposlenih osoba povećavao se sve snažnije kako se približavao kraj godine, što upućuje na to da su recesijska kretanja bila izrazitija od sezonskih pojava uobičajenih za ovo doba godine. Tako su na kraju rujna u evidenciji HZZ-a bile registrirane 259.193 nezaposlene osobe ili za 16,6% više nego na kraju rujna prethodne godine. Udio žena u ukupnoj nezaposlenosti od početka se godine kontinuirano smanjuje i u rujnu se spustio na 58,4%. Tijekom rujna, ali i cijeloga trećeg tromjesečja, porasla je nezaposlenost svih dobni skupina, posebice onih od 20 do 24 godine i od 25 do 29 godina, koje su najviše pridonijele negativnim promjenama ukupne nezaposlenosti.

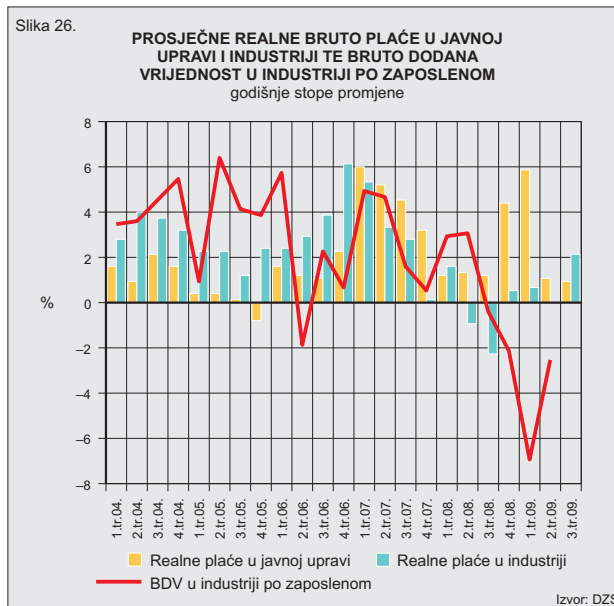
Pod utjecajem opisanih kretanja prosječna se stopa registrirane nezaposlenosti tijekom trećeg tromjesečja 2009. povećala za 2,1 postotni bod u odnosu na isto razdoblje prethodne godine te je iznosila 14,3%. Posljednji dostupni rezultati Ankete o radnoj snazi odnose se na prvu polovinu godine, u kojoj je zabilježena anketna stopa nezaposlenosti od 9,2% (za usporedbu, u prvom polugodištu 2008. iznosila je 9,0%).

Plaće i troškovi rada

Osim na smanjenje zaposlenosti i povećanje nezaposlenosti slabljenje gospodarske aktivnosti utjecalo je i na kretanje plaća. Tako se godišnji rast nominalnih plaća isplaćenih tijekom trećeg tromjesečja usporio na 2,7% u bruto i 2,3% u neto iznosu, a činjenica kako još uvijek nisu zabilježene negativne godišnje stope promjene, pokazuje da su se poslodavci kriznim uvjetima u gospodarstvu prilagođavali većim dijelom putem zaposlenosti, a manjim dijelom putem plaća. No, treba uzeti u obzir i činjenicu da je 1. kolovoza 2009. na snagu stupio Zakon o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke⁹, prema kojem se na ukupni mjesečni iznos primitka veći od 3.000 kn, a manji od 6.000 kn plaća

poseban porez od 2%, dok se porez od 4% plaća na ukupan mjesečni iznos primitka veći od 6.000 kn. Prema izračunu DZS-a poseban porez na neto plaće uzrokovao je smanjenje prosječne neto plaće isplaćene tijekom kolovoza i rujna za 2,8% odnosno 2,9%, što se tijekom tih mjeseci očitovalo u negativnim godišnjim stopama promjene neto plaća. Najveći je utjecaj posebnog poreza zabilježen kod neto plaća u području djelatnosti rudarstva i vađenja, a najmanji kod administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti. Ako se uključi utjecaj posebnog poreza, i nadalje bilježimo godišnji rast prosječne neto plaće isplaćene tijekom trećeg tromjesečja, ali on je manji i iznosi 0,4%.

Znatnije usporavanje inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena u odnosu na usporavanje nominalnih bruto plaća dovelo je do realnog ubrzanja rasta bruto plaća. Za razliku od bruto plaća, realne su neto plaće, nakon uključivanja utjecaja posebnog poreza, na godišnjoj razini pale. Iako se realne bruto plaće promatrane na razini ukupnoga gospodarstva na godišnjoj razini nisu smanjile, u manjem je broju djelatno-

9 NN, br. 94/2009.

sti privatnog sektora, među kojima su se našle i trgovina i građevinarstvo, ipak zabilježen godišnji pad tijekom trećeg tromjesečja 2009.

Dok su tijekom prvog polugodišta kretanja plaća u prerađivačkoj industriji bila negativna, treće je tromjesečje obilježila pozitivna stopa promjene rasta realnih bruto plaća u tom području djelatnosti, čime se i doprinos sektora industrije rasti ukupnih plaća povećao. S druge strane, smanjenje proizvodnje mjerene realnim BDV-om, koje je bilo snažnije od smanjenja broja zaposlenih, rezultiralo je padom proizvodnosti rada u industriji tijekom prve polovine 2009. Negativna kretanja proizvodnosti rada u industriji nastavila su se i tijekom trećeg tromjesečja, na što upućuju dostupni mjesečni pokazatelji fizičkog obujma industrijske proizvodnje (podaci o BDV-u za promatrano razdoblje u trenutku pisanja izvješća nisu bili dostupni), prema kojima se proizvodnja u tom sektoru i dalje snažno smanjuje. Treba napomenuti da su podaci o zaposlenosti za 2009. godinu privremeni te će se njihova korekcija, koja se očekuje u travnju 2010., odraziti i na dinamiku proizvodnosti rada.

Cijene

Trend¹⁰ smanjivanja inflacije potrošačkih cijena, koji je obilježio prvo polugodište 2009., bio je još izraženiji tijekom trećeg i početkom četvrtog tromjesečja. Posljedica je to ponajprije zamjetnog smanjenja domaće potražnje. U takvom je okružju na domaćem tržištu došlo do jačanja konkurencije i snižavanja trgovačkih marža. Uz to, cijene nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu te proizvođačke cijene u zemljama iz eurozone¹¹ bile su bitno niže u usporedbi s njihovom razinom u istom razdoblju prethodne godine. Nadalje, pokazatelji tržišta rada također su povoljno djelovali na inflaciju potro-

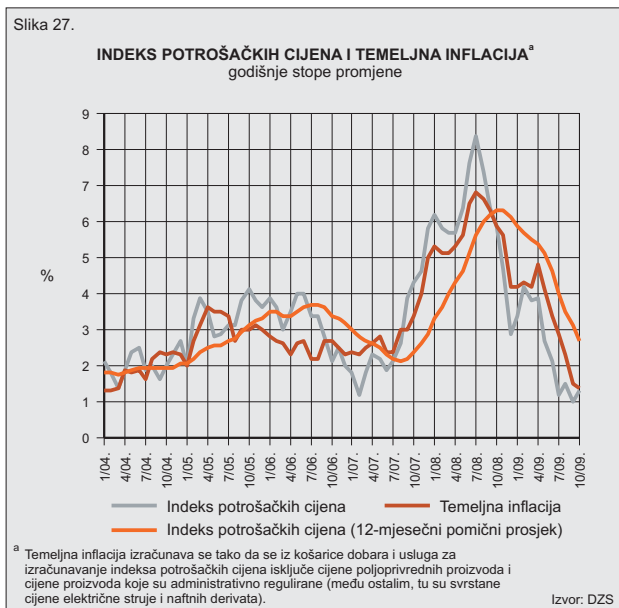
šačkih cijena. Naime, posljednji dostupni podaci pokazuju da je tijekom prve polovine 2009. zabilježeno usporavanje godišnje stope rasta jediničnog troška rada u industriji¹², što je isključivo posljedica zamjetnog usporavanja rasta naknada po zaposlenom u tom području djelatnosti. Pritom valja istaknuti da je u okolnostima u kojima su pritisci na smanjenje potrošačkih cijena zbog pada domaće potražnje dominantni, mogućnost prelijevanja troškova na potrošačke cijene znatno smanjena. U uvjetima smanjene potražnje i nižih troškovnih pritisaka domaće su cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima također padale.

Potrošačke cijene

Tijekom trećeg tromjesečja godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena usporila se, s 2,1% u lipnju na 1,0% u rujnu. Nastavio se i trend usporavanja temeljne inflacije, pri čemu se njezina godišnja stopa promjene smanjila s 3,4% u lipnju na 1,5% u rujnu. Zbog nižih cijena energije i poljoprivrednih proizvoda u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine ukupna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u rujnu je i dalje bila niža od godišnje stope temeljne inflacije.

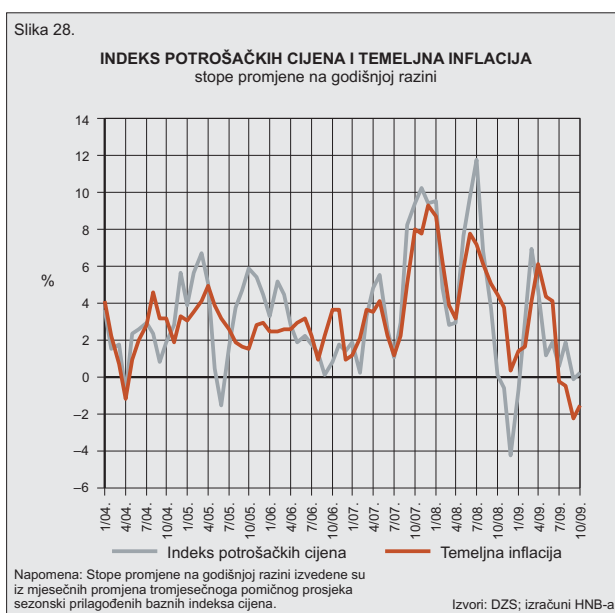
Dodatni pokazatelj koji se primjenjuje u analizi kratkoročnoga kretanja inflacije potrošačkih cijena jest stopa inflacije na godišnjoj razini zasnovana na sezonski prilagođenim podacima. Tako se prema podacima prikazanim u obliku te stope inflacije (izvedene iz mjesečne promjene tromjesečnoga pomičnog prosjeka sezonski prilagođenih baznih indeksa cijena) također primjećuje zamjetno slabljenje inflatornih pritisaka u domaćem gospodarstvu. Pritom se posebno ističe trend smanjivanja temeljne inflacije, koja od početka trećeg tromjesečja ove godine ima negativnu stopu promjene na godišnjoj razini.

Promatra li se struktura ukupnog indeksa potrošačkih cijena, može se primijetiti da je usporavanju godišnje stope inflacije potrošačkih cijena tijekom trećeg tromjesečja najvi-

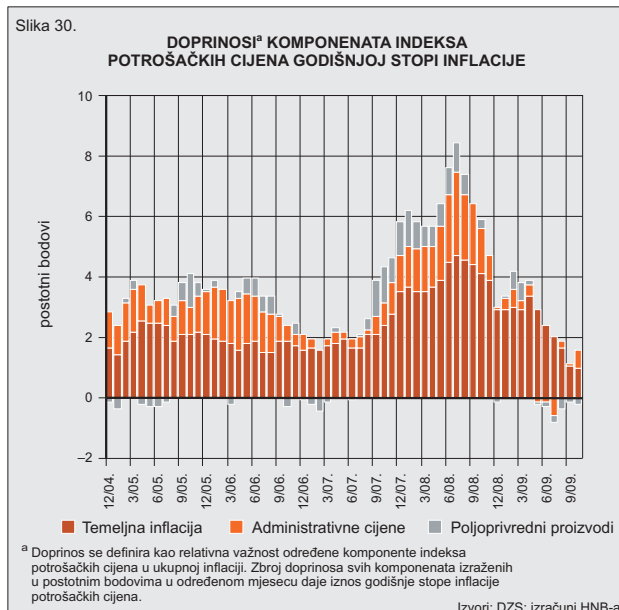
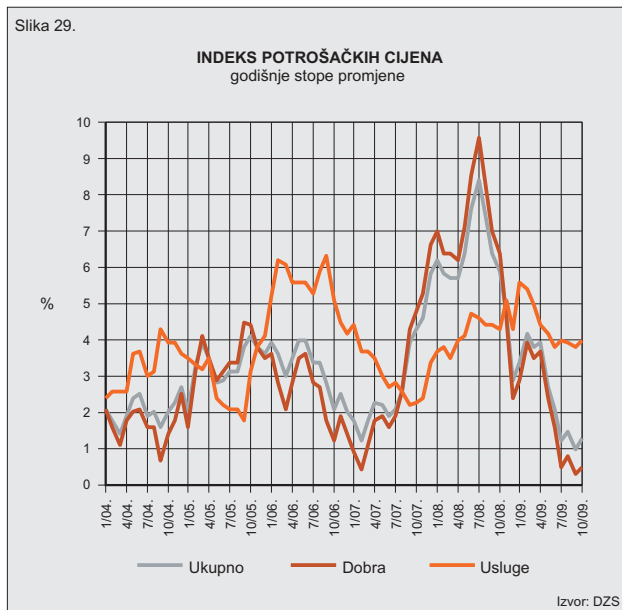

10 Mjeren kretanjem 12-mjesečnoga pomičnog prosjeka ukupnog indeksa potrošačkih cijena

11 Mjeren kretanjem indeksa cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima u eurozoni

12 Sa 7,7% u posljednjem tromjesečju 2008. na 5,0% u drugom tromjesečju 2009.

še pridonijelo usporavanje godišnjeg rasta cijena prerađenih prehrambenih proizvoda s 4,5% u lipnju na 2,1% u rujnu. Najveći doprinos tome dao je pad godišnje stope promjene cijena ulja, mlijeka i mliječnih prerađevina, kruha i ostalih pekarskih proizvoda te duhana. Riječ je o značajnom usporavanju, uzme li se u obzir da je prosječna godišnja stopa promjene tih cijena tijekom prve polovine 2009. iznosila 4,9%, a tijekom 2008. godine čak 10,5%. Na ta je kretanja utjecao zamjetan pad domaće potražnje, koji je potaknuo jačanje konkurencije na domaćem tržištu i smanjivanje trgovačkih marža. Osim toga, niži troškovni pritisci (niže cijene prehrambenih sirovina i naftnih derivata) te povoljan učinak baznog razdoblja također su djelovali na usporavanje rasta cijena spomenute grupe proizvoda.

Industrijski proizvodi bez prehrane i energije skupina su proizvoda kod koje se također prilično usporila godišnja stopa rasta cijena (s 2,2% u lipnju na 0,7% u rujnu), a to je prije svega bilo posljedica toga što je u ljetnim mjesecima uobičajeni sezonski pad cijena odjeće i obuće bio izrazitiji nego proteklih godina. Tako su se pod utjecajem smanjenja agregatne potražnje i troškova nastavili smanjivati inflatorni pritisci na cijene industrijskih proizvoda bez energije i prehrane, a što je rezultiralo spomenutim znatnim usporavanjem njihove godišnje stope rasta u usporedbi s 3,0%, koliko je ta stopa prosječno iznosila tijekom prethodne godine.

Tablica 2. Indeks potrošačkih cijena i njegove komponente, godišnje stope promjene

	Ponder 09.	XII.08.	III.09.	VI.09.	IX.09.	X.09.
Ukupno	100,0	2,9	3,8	2,1	1,0	1,3
Energija	13,0	-1,7	-1,3	-4,1	-3,2	-1,3
Neprerađeni prehrambeni proizvodi	14,7	3,7	9,5	1,4	-0,2	-1,7
Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkohol i duhan)	23,2	4,7	4,2	4,5	2,1	2,3
Industrijski proizvodi bez prehrane i energije	28,3	2,2	2,2	2,2	0,7	1,1
Usluge	20,7	4,2	5,0	3,8	3,8	4,0

Napomena: Klasifikacijom koja ukupnu košaricu proizvoda dijeli u pet glavnih kategorija proizvoda koristi se Europska središnja banka pri analizi kretanja inflacije potrošačkih cijena. Izvor: DZS

Povoljna kretanja zabilježena su i kod cijena neprerađenih prehrambenih proizvoda, pri čemu se godišnja stopa promjene njihovih cijena smanjila s 1,4% u lipnju na -0,2% u rujnu. Najveći doprinos tome dalo je usporavanje godišnjeg rasta cijena mesa na domaćem tržištu, zbog pada cijena tih proizvoda tijekom trećeg tromjesečja ove godine, ali i povoljnog učinka baznog razdoblja.

Cijene usluga na domaćem su tržištu u trećem tromjesečju bile stabilne. Godišnja stopa promjene cijena usluga u rujnu je iznosila 3,8%, jednako koliko i u lipnju. Relativno visoka godišnja stopa rasta cijena usluga poglavito je posljedica povećanja administrativno reguliranih cijena početkom godine (medicinske i bolničke usluge), tako da njihov doprinos godišnjoj stopi rasta cijena usluga u rujnu iznosi 1,9 postotnih bodova. Taj će doprinos izostati u siječnju 2010., tj. godinu dana nakon što su povećane participacije u zdravstvu.

Energija je komponenta čije su cijene i dalje niže nego u istom razdoblju 2008. Međutim, godišnja stopa promjene cijena energije povećala se s -4,1% u lipnju na -3,2% u rujnu. To je velikim dijelom bilo rezultat povećanja godišnje stope promjene cijena naftnih derivata s -24,0%, koliko je zabilježeno u lipnju, na -16,0% u rujnu, do kojeg je došlo zbog poskupljenja naftnih derivata u srpnju i kolovozu te zbog nepovoljnog učinka baznog razdoblja, odnosno zamjetnog pada cijena naftnih derivata tijekom trećeg tromjesečja prethodne godine.

Nakon snažnog rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u kolovozu, u rujnu je zabilježeno njihovo smanjenje, potaknuto rastom zaliha sirove nafte u SAD-u. Prosječna cijena barela u rujnu je iznosila 68,3 USD te je bila za 1,2% niža nego u lipnju. U listopadu su cijene ovog energenta ponovno počele rasti, što je, uz nepovoljan utjecaj baznog razdoblja, rezultiralo snažnim rastom godišnje stope promjene cijena sirove nafte na svjetskom tržištu: s -31,4% u rujnu na 1,9% u listopadu.

Iz najnovijih je podataka DZS-a vidljivo da se u listopadu blago ubrzala godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj, na 1,3%, pri čemu su se povećale godišnje stope promjene cijena većine komponenata (izuzevši neprerađene

Okvir 2. Ocjena učinka baznog razdoblja na kretanje godišnje stope promjene potrošačkih cijena

U listopadu 2009. godišnja stopa promjene indeksa potrošačkih cijena u Hrvatskoj iznosila je 1,3%, što je za 0,3 postotna boda više nego u rujnu. Tom ubrzanju inflacije manjim je dijelom pridonio mjesečni rast cijena u listopadu 2009., koji je iznosio 0,1%, a većim dijelom nepovoljan učinak baznog razdoblja povezan s kretanjem potrošačkih cijena godinu dana prije (u listopadu 2008.).

Što je zapravo učinak baznog razdoblja?¹³ Godišnja stopa promjene potrošačkih cijena pokazuje koliko su se u određenom razdoblju cijene promijenile u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema tome, godišnju stopu promjene određuju cjenovna kretanja u tekućem mjesecu i cjenovna kretanja prije dvanaest mjeseci, a promjena godišnje stope inflacije između dva uzastopna mjeseca ovisi o razlici između mjesečne stope promjene potrošačkih cijena u promatranome mjesecu i mjesečne stope promjene cijena ostvarene prije dvanaest mjeseci. Učinak baznog razdoblja pritom pokazuje koliko promjeni godišnje stope inflacije pridonose neuobičajena ostvarenja mjesečne stope promjene cijena u istom razdoblju prethodne godine. Ne postoji jedan općeprihvaćeni način izračuna učinka baznog razdoblja, nego se u nastavku teksta pod baznim učinkom podrazumijeva razlika između mjesečne stope promjene potrošačkih cijena zabilježene u istome mjesecu prethodne godine i prosječne mjesečne stope promjene cijena ostvarene u istome mjesecu u prethodnih pet godina. Bazni učinak pritom djeluje na ubrzanje godišnje stope inflacije (npr. u listopadu 2009.) ako je prije godinu dana mjesečna stopa promjene cijena (-0,1%) bila niža od uobičajene (0,3%), što se onda obično naziva nepovoljnim učinkom baznog razdoblja, i obratno.

Kao što se može vidjeti na slici, u prvih deset mjeseci 2009. ocijenjeni učinak baznog razdoblja na godišnju stopu inflacije bio je, promatrano po pojedinim mjesecima, najizraženiji u lipnju, kad je godišnja stopa rasta potrošačkih cijena smanjena za 0,6 postotnih bodova (s 2,7% u svibnju na 2,1% u lipnju). Pritom su se u odnosu na prethodni mjesec potrošačke cijene u lipnju blago povećale (za 0,1%) pa se to usporevanje godišnje inflacije u potpunosti može objasniti povoljnim baznim učinkom, odnosno neuobičajenim mjesečnim rastom cijena u lipnju 2008. Naime, tada su se cijene na mjesečnoj razini povećale za 0,7%, dok se obično u lipnju bilježi mjesečni pad cijena, koji je u prethodnom petogodišnjem razdoblju iznosio -0,3%.

Učinci baznog razdoblja na kretanje godišnje stope inflacije u prvih su sedam mjeseci 2009. bili uglavnom povoljni te su djelovali na smanjenje godišnje stope inflacije. Iznimka je samo veljača 2009., za koju se nepovoljni bazni učinak može objasniti neuobičajeno visokim mjesečnim padom ci-

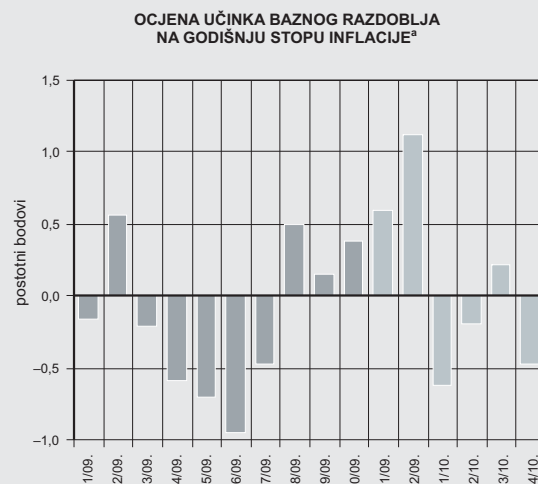
jena povrća godinu dana prije. U ostalim mjesecima bazni učinci povezani s cijenama prehrane imali su značajan povoljni utjecaj na godišnju stopu inflacije potrošačkih cijena zbog naglašenog rasta tih cijena u istom razdoblju 2008.

Osim cijena prehrane jedan od glavnih izvora povoljnih baznih učinaka u prvih sedam mjeseci 2009. bio je snažan rast cijena naftnih derivata u istom razdoblju prethodne godine. Podsjetimo se, taj su rast pretežno potaknuli snažna potražnja, osobito iz zemalja u razvoju, geopolitičke napetosti u područjima bogatima naftom, slabljenje američkog dolara prema euru i niske zalihe nafte u SAD-u. U takvim uvjetima prosječna mjesečna stopa rasta cijena naftnih derivata u Hrvatskoj u razdoblju od siječnja do srpnja bila je znatno viša nego u prethodnih pet godina. U skladu s time neuobičajeno visok rast cijena naftnih derivata u prvih sedam mjeseci 2008. doveo je, u prosjeku, do povoljnih učinaka baznog razdoblja u prvih sedam mjeseci 2009. godine.

Osim toga, smanjenju godišnje stope inflacije u srpnju 2009. znatno je pridonio povoljan učinak baznog razdoblja povezan s cijenama električne energije. Naime, u srpnju 2008. cijene električne energije porasle su u odnosu na lipanj za 16,1%, što je bilo prvo poskupljenje te skupine proizvoda nakon rujna 2005., kad su cijene električne energije na mjesečnoj razini porasle za 4,9%. Poskupljenje električne energije na domaćem tržištu bilo je posljedica rasta cijena energenata na svjetskom tržištu (nafte, plina i ugljena), koji su važna ulazna komponenta u proizvodnji električne energije.

Od kolovoza 2009. bazni učinci nepovoljno djeluju na godišnju stopu rasta potrošačkih cijena. Drugim riječima, bazni su učinci počeli djelovati na ubrzanje godišnje inflacije, a velikim dijelom tome pridonose cijene naftnih derivata i prehrane. Bazni učinci nepovoljno će djelovati na godišnju stopu inflacije sve do kraja 2009. Za razliku od toga, početkom 2010. bazni će učinci uglavnom utjecati na smanjenje godišnje stope inflacije, što je uglavnom posljedica povećanja administrativno reguliranih cijena (cijena plina te zdravstvenih i bolničkih usluga) te povećanja cijena koje su pod utjecajem odluka o visini trošarina (cijene duhanskih prerađevina), a koje je zabilježeno u prva četiri mjeseca 2009. godine.

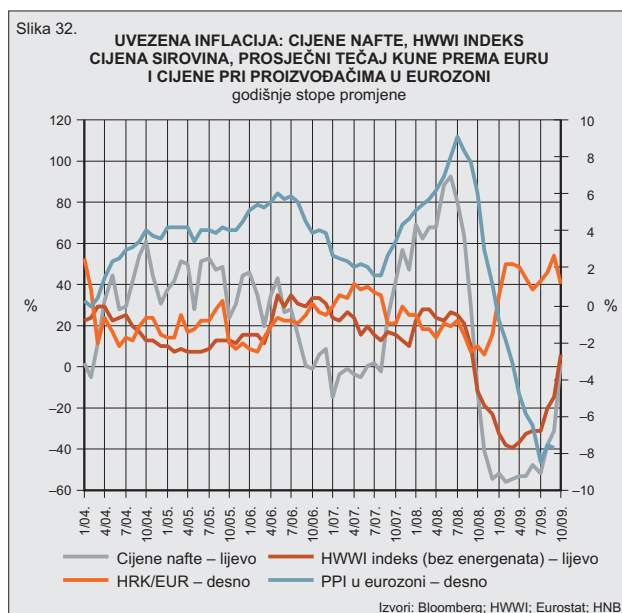
Slika 31.

^a Nepovoljan učinak baznog razdoblja ima pozitivan predznak, dok povoljan učinak baznog razdoblja ima negativan predznak.

Izvori: DZS; izračuni HNB-a

13 Vidi detaljnije u tekstovima *Accounting for recent and prospective movements in HICP inflation: The role of base effects*, Monthly Bulletin, ESB, prosinac 2008., str. 63. i 64.; *The role of base effects in driving recent and prospective developments in HICP inflation*, Monthly Bulletin, ESB, siječanj 2007., str. 33.–35. i *Base effects and their impact on HICP inflation in early 2005*, Monthly Bulletin, ESB, siječanj 2005., str. 31.–33.

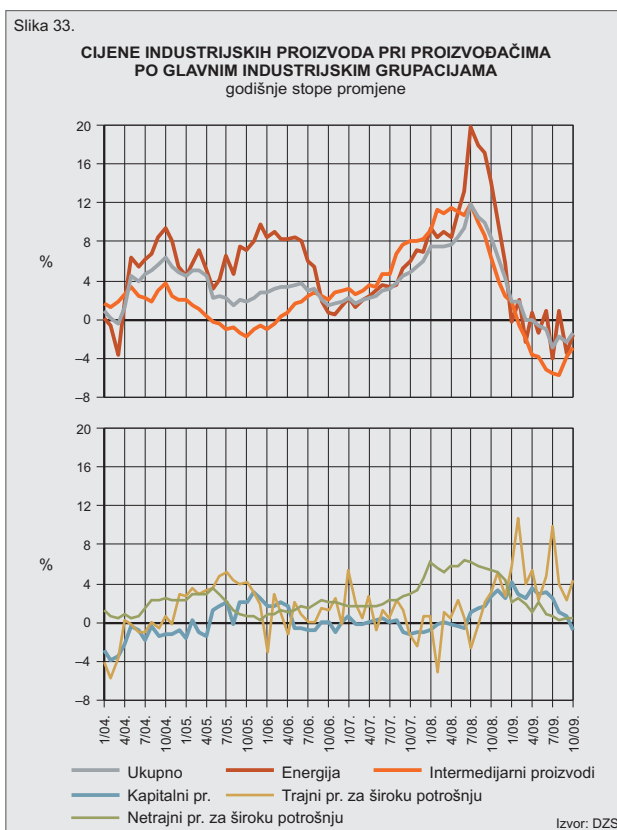

prehrambene proizvode). Međutim, to je povećanje bilo najizraženije kod cijena energije, čija se godišnja stopa promjene povećala s $-3,2\%$ u rujnu na $-1,3\%$ u listopadu, prije svega pod utjecajem nepovoljnog učinka baznog razdoblja na kretanje godišnje stope promjene cijena naftnih derivata¹⁴. Naime, listopadski porast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu odrazit će se na mjesečni rast cijena naftnih derivata, koji će statistički biti iskazan u podacima za studeni. Trend smanjivanja temeljne inflacije, u čiji se izračun ne uključuju i cijene energije, nastavio se u listopadu, kad je godišnja stopa temeljne inflacije pala samo na $1,4\%$, te se približila razini ukupne inflacije potrošačkih cijena koju je u proteklih godinu dana nadmašivala.

Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima

U uvjetima smanjivanja domaće potražnje i nižih troškovnih pritisaka cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima od ožujka ove godine pojeftinjuju na godišnjoj razini, otvarajući time prostor za snižavanje potrošačkih cijena. Tijekom posljednja se četiri mjeseca intenzitet pojeftinjenja industrijskih proizvoda pri proizvođačima pojačao, na što upućuje smanjenje godišnje stope promjene njihovih cijena: s $-1,0\%$ u lipnju na $-1,4\%$ u listopadu. Pritom je najizrazitije bilo smanjenje godišnje stope promjene cijena kapitalnih proizvoda, a usporio se i rast cijena finalnih proizvoda. Tako je godišnja stopa promjene cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju već u lipnju bila vrlo niska te je iznosila $0,8\%$, a u listopadu se spustila na $0,5\%$. Premda je godišnja stopa promjene cijena trajnih proizvoda za široku potrošnju pala sa $4,8\%$ u lipnju na $4,4\%$ u listopadu, može se primijetiti da je godišnji rast cijena ove skupine proizvoda bio iznadprosječan, pri čemu se godišnjim rastom cijena od $5,3\%$ u listopadu ističe namještaj.

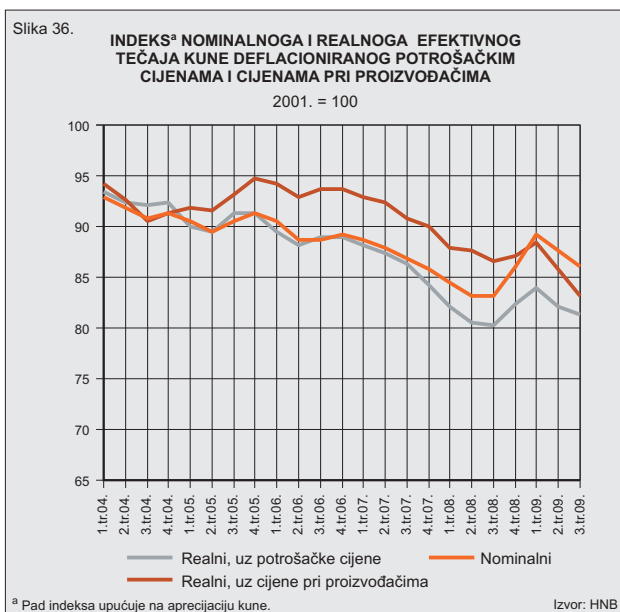
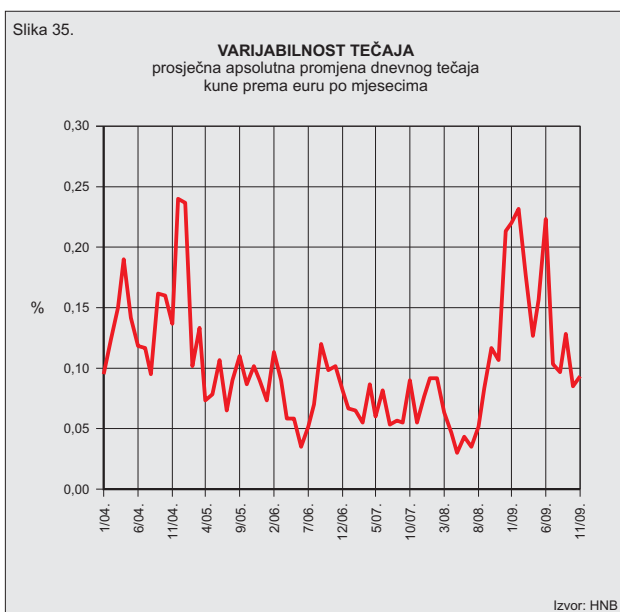
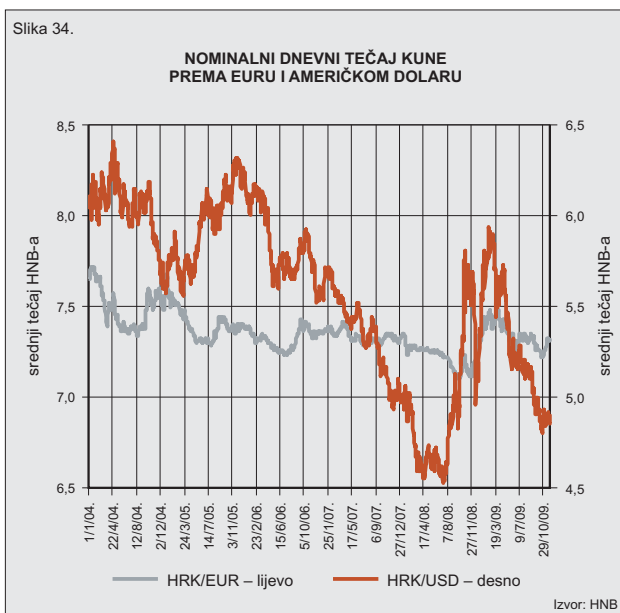
¹⁴ U listopadu je uz pojeftinjenje naftnih derivata za $0,5\%$ u odnosu na prethodni mjesec došlo do povećanja godišnje stope promjene njihovih cijena sa $-16,0\%$ u rujnu na $-11,0\%$.

Tečaj

Na početku četvrtog tromjesečja 2009. godine prevladavali su aprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru, na što je u uvjetima visoke devizne likvidnosti uvelike utjecalo pojačano inozemno zaduživanje, pri čemu valja izdvojiti zaduživanje pojedinih javnih poduzeća i očekivano izdavanje dolarskih obveznica države. U takvim se okolnostima središnja banka tijekom listopada dva puta uključila u rad deviznog tržišta, s ciljem ublažavanja intenziteta nominalne aprecijacije kune. HNB je pritom od poslovnih banaka otkupio ukupno 234,0 mil. EUR, čime je emitirano 1,7 mlrd. kuna. Na kraju listopada tečaj je iznosio 7,23 HRK/EUR, što znači da je aprecirao za $0,9\%$ u odnosu na kraj rujna, kad je bio ostvaren tečaj od 7,29 HRK/EUR. Za razliku od tečajnih promjena u listopadu, u studenome su ojačali deprecijacijski pritisci na domaću valutu, potaknuti prije svega potražnjom domaćih sektora za devizama, i to poglavito poduzeća radi plaćanja dospjelih inozemnih obveza. Slabljenje kune odvijalo se u uvjetima dobre kunske likvidnosti, pri čemu središnja banka tijekom studenoga nije održala nijednu obratnu repo aukciju. U deviznim transakcijama s Ministarstvom financija HNB je u listopadu i studenome 2009. neto otkupio 54,4 mil. EUR, što se poglavito odnosi na otkup dijela izdanih dolarskih obveznica države. Osim toga, valja reći da se u promatranom razdoblju zadržala relativno niska varijabilnost tečaja domaće valute, koji se kretao u rasponu između $-0,6\%$ i $0,8\%$ oko prosječno ostvarenog tečaja od 7,26 HRK/EUR. Na kraju studenoga ostvaren je tečaj od 7,32 HRK/EUR, što je u odnosu na kraj rujna deprecijacija od $0,4\%$.

Usporede li se tečajevi na kraju studenoga s ostvarenjima

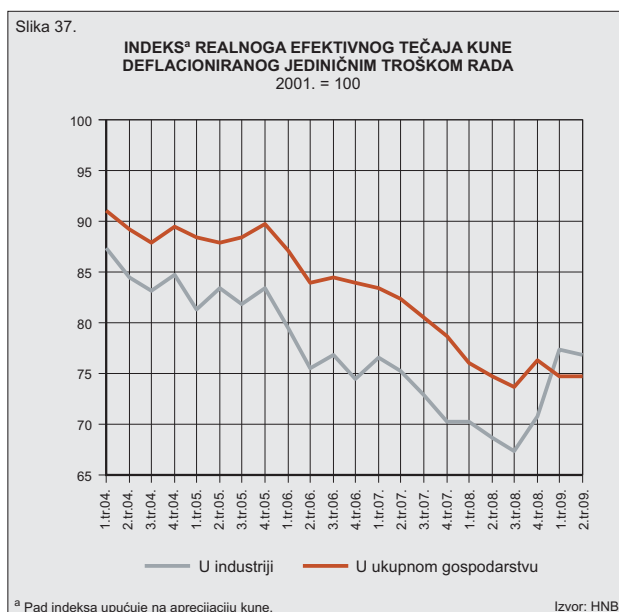

^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

na kraju rujna, kuna je, osim prema euru, oslabjela i prema švicarskom franku (za 0,6%) te prema funti sterlinga (za 1,7%). Nasuprot tome, kuna je prema američkom dolaru ojačala za 1,9%, pri čemu je tečaj pao s 5,00 HRK/USD na kraju rujna na 4,91 HRK/USD na kraju studenoga. Jačanje kune prema američkom dolaru posljedica je blage deprecijacije kune prema euru i nastavka trenda slabljenja američkog dolara prema euru na svjetskome deviznom tržištu. Daljnjoj deprecijaciji američkog dolara uvelike pridonose objave gospodarskih pokazatelja koji upućuju na stabilizaciju i početak oporavka svjetskoga gospodarstva, zbog čega raste optimizam ulagača i potražnja za rizičnijim oblicima ulaganja. Na kraju studenoga američki je dolar prema euru bio za 2,3% slabiji, a tečaj je iznosio 1,49 USD/EUR. Učinak jačanja kune prema američkom dolaru gotovo u potpunosti je neutraliziralo spomenuto slabljenje kune prema drugim valutama pa je indeks dnevnoga nominalnog tečaja kune prema košarici valuta samo neznatno aprecirao (za 0,2%).

U trećem tromjesečju 2009. godine kuna je prema košarici valuta ojačala ne samo nominalno nego i realno, što upućuje na daljnje pogoršanje cjenovne konkurentnosti domaćeg izvoza. Naime, indeks realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniran potrošačkim cijenama aprecirao je za 1,1%, a onaj deflacioniran proizvođačkim cijenama za 3,2% u odnosu na prosjek prethodnog tromjesečja. Tome je velikim dijelom pridonijela nominalna aprecijacija kune prema košarici valuta (za 1,9%), na što je osobito utjecala aprecijacija kune prema američkom dolaru. Cjenovna kretanja, promatraju li se potrošačke odnosno proizvođačke cijene, nisu bila jednoznačna. S jedne strane, realna aprecijacija kune uz proizvođačke cijene bila je izraženija od nominalne aprecijacije zbog bržeg rasta domaćih cijena nego inozemnih. Za razliku od toga, realna aprecijacija kune uz potrošačke cijene bila je slabija od nominalne jer je pad cijena u Hrvatskoj bio izrazitiji nego u inozemstvu.

Indeks realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniran jediničnim troškom rada, prema posljednjim dostupnim podacima za drugo tromjesečje 2009. godine, nije se promijenio u odnosu na prosjek prethodnog tromjesečja promatra li se

^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

cijelo gospodarstvo, dok je na razini industrije ostvarena aprecijacija od 0,6%. Budući da je kuna nominalno prema košarici valuta aprecirala za 1,7%, takva kretanja indeksa realnoga efektivnog tečaja posljedica su smanjenja jediničnog troška rada u Hrvatskoj, dok je istodobno u inozemstvu jedinični trošak rada porastao ili je njegov pad bio manji nego u Hrvatskoj. Pozitivan učinak smanjenja jediničnog troška rada na troškovnu konkurentnost hrvatskog izvoza poglavito je rezultat rasta proizvodnosti rada povezanog sa smanjenjem zaposlenosti.

Monetarna politika i instrumenti

Monetarno okružje

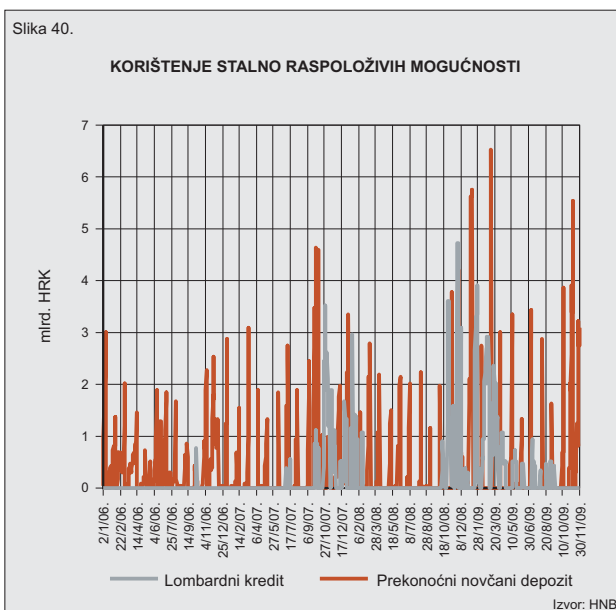
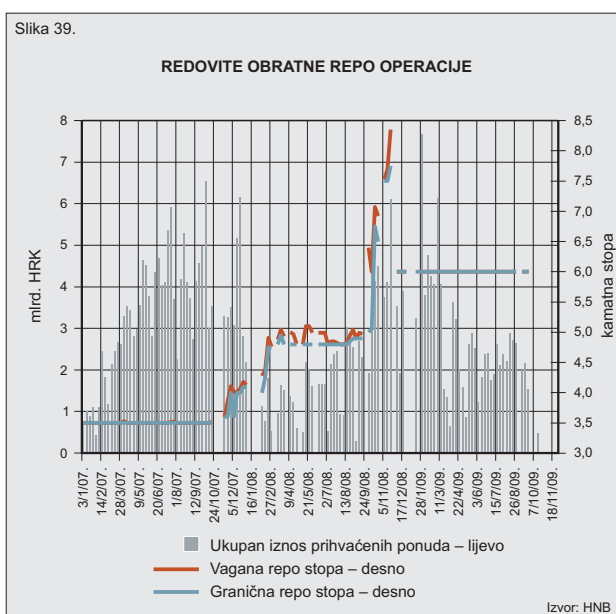
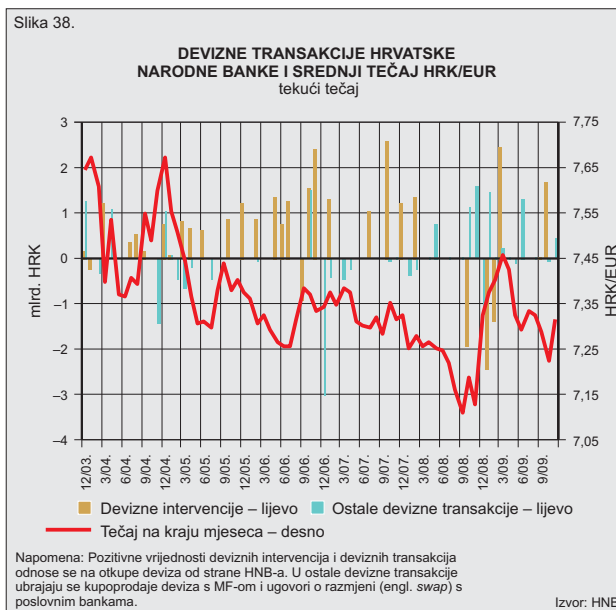
Monetarno okružje na početku četvrtog tromjesečja bilo je obilježeno aprecijacijskim pritiscima na tečaj domaće valute jer su se intenzivirali priljevi kapitala iz inozemstva. Tome je prvenstveno uzrok inozemno izdanje državnih obveznica, ali i inozemno financiranje ostalih domaćih sektora, posebice pojedinih javnih poduzeća. U takvim uvjetima središnja je banka deviznim intervencijama s poslovnim bankama i djelomičnom konverzijom deviznog priljeva od države spriječila prekomjerno jačanje tečaja kune prema euru. Devizne transakcije također su imale pozitivan učinak na razinu bruto međunarodnih pričuva HNB-a, koje su nastavile rasti. Zbog povoljne likvidnosti kamatne su se stope na novčanom tržištu stabilizirale na nižim razinama nego u prvih devet mjeseci 2009. godine.

Krajem studenoga 2009. Hrvatska narodna banka ukinula je Odluku o upisu obveznih blagajničkih zapisa. Ta odluka bila je na snazi od početka 2007. godine, a cilj joj je bilo u vremenu snažne kreditne ekspanzije usporiti dugoročno neodrživ rast plasmana banaka.

Korištenje instrumenata monetarne politike

Nakon što se kreiranje kunske likvidnosti tijekom trećeg tromjesečja provodilo gotovo isključivo putem obratnih repo operacija, u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja najveći učinak na tokove kreiranja primarnog novca imale su devizne transakcije. U listopadu je HNB dvjema deviznim intervencijama otkupio od poslovnih banaka ukupno 234,0 mil. EUR, čime je kreirano 1,7 mlrd. kuna. Početkom studenoga zabilježen je otkup deviza od MF-a u iznosu od 53,7 mil. EUR pa je tako emitirano još 0,4 mlrd. kuna.

Kako se navedenim transakcijama znatno poboljšala kunska likvidnost monetarnog sustava, potreba za plasiranjem primarnog novca redovitim obratnim repo operacijama gotovo je izostala. Središnja banka održala je tek jednu aukciju u listopadu, kad je na početku novog razdoblja održavanja obvezne pričuve uz fiksnu repo stopu od 6,0% plasirano nešto manje od 0,5 mlrd. kuna, odnosno 10% pristiglih ponuda banaka. U studenome nije bilo obratnih repo aukcija pa je na razini prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja prosječno dnevno stanje plasiranih sredstava na aukcijama iznosilo 56,0 mil.

kuna, za razliku od prvih devet mjeseci 2009., kad je dosezalo gotovo 2,5 mlrd. kuna.

S obzirom na zadovoljavajuću likvidnost tijekom listopada i studenoga banke se nisu koristile mogućnošću lombardnoga kreditiranja. Istodobno se intenziviralo plasiranje viškova na prekonoćni depozit kod HNB-a, što se ogledalo u većem broju dana korištenja i višim iznosima, i to neovisno o dijelu razdoblja održavanja obvezne pričuve, a deponirana sredstva iznosila su i do 5,5 mlrd. kuna.

U prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja zabilježen je blagi pad obračunate kunske obvezne pričuve banaka, dok se devizna obvezna pričuva zbog još uvijek prisutnoga sezonskog porasta devizne osnovice nastavila lagano povećavati. Pogleda li se pak kretanje obvezne pričuve u prvih jedanaest mjeseci 2009., prirast kunske obvezne pričuve bio je snažan i iznosio je 22,5%, a devizni se dio gotovo prepolovio (-42,4%). To je ponajviše posljedica izmjene samog instrumenta s početka godine, kad je dio devizne obvezne pričuve koja se izvršava u kunama povećan s 50% na 75%. Ukupna sredstva bana-

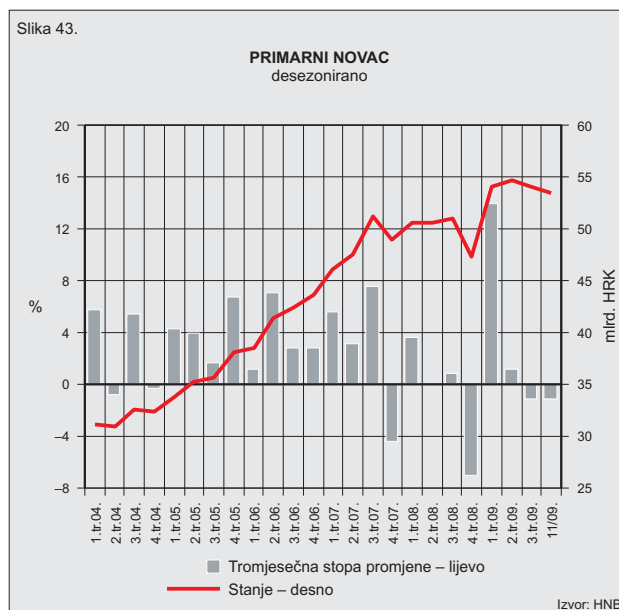
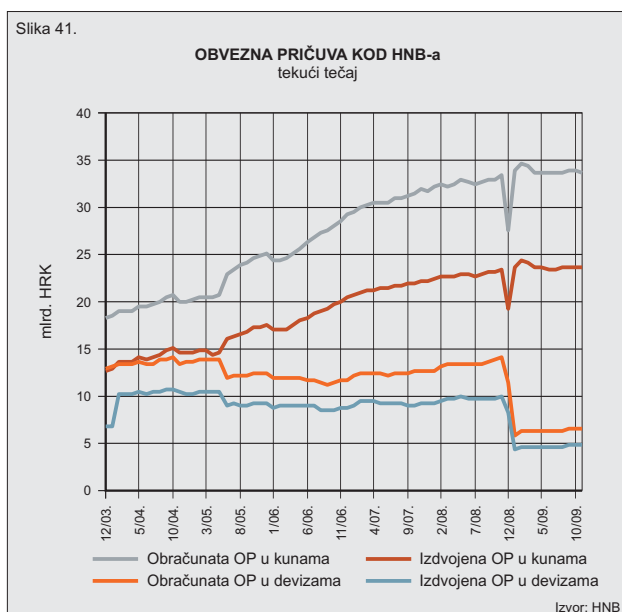
ka sterilizirana kunskom i deviznom obveznom pričuvom u 2009. porasla su za 3,3%.

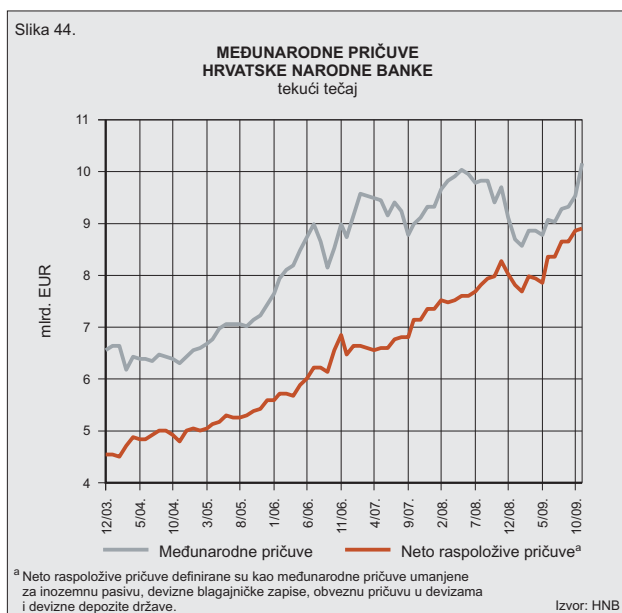
Nakon iznimno snažnoga sezonskog povećanja devizne likvidnosti banaka tijekom ljetnih mjeseci (krajem rujna iznosila je 25,3% ili 5,3 postotna boda iznad propisane razine), početkom četvrtog tromjesečja uslijedilo je njezino smanjenje. Poslovne banke iskoristile su djelomice višak likvidne devizne imovine kako bi smanjile svoju inozemnu pasivu, što je u listopadu rezultiralo smanjenjem omjera likvidnih deviznih potraživanja i ukupnih deviznih obveza banaka na 23,6%. Takav omjer i nadalje predstavlja visoku razinu devizne likvidnosti jer banke u apsolutnom iznosu raspolažu s oko 1 mlrd. EUR viška likvidnih deviznih potraživanja, a to dodatno pridonosi stabilnosti financijskog sustava.

Primarni novac i međunarodne pričuve

Krajem studenoga primarni novac (M0) iznosio je 53,7 mlrd. kuna i bio je za 1,7% veći nego na kraju trećeg tromjesečja. Porast primarnog novca ponajviše je bio posljedica povoljne razine kunske likvidnosti banaka, koju su generirale devizne transakcije središnje banke. Tako je višak likvidnosti koji banke ostvaruju na svojim transakcijskim računima, zajedno s prekonoćnim depozitima kod HNB-a, u studenome premašivao iznos od 2,0 mlrd. kuna, dok je njegova uobičajena razina u dotadašnjem dijelu 2009. godine bila višestruko niža. Glede ostalih komponenata M0 zabilježen je sezonski pad gotovog novca izvan banaka, a stanje u blagajnama banaka nije se značajnije mijenjalo.

Krajem studenoga bruto međunarodne pričuve HNB-a iznosile su 10,1 mlrd. EUR ili za 4,8% više u odnosu na njihovo stanje u istom mjesecu prethodne godine. Osim otkupa deviza od banaka i države na povećanje bruto pričuve utjecao je priljev deviznog depozita MF-a od 1,5 mlrd. USD s osnove izdavanja dolarskih državnih obveznica. Krajem studenoga od tog depozita preostalo je oko 800 mil. USD, a prema najavama ta će se sredstva u idućim mjesecima iskoristiti za plaćanje domaćih i inozemnih obveza središnje države. Spomenuti otkupi deviza od banaka i države utjecali su i na razi-

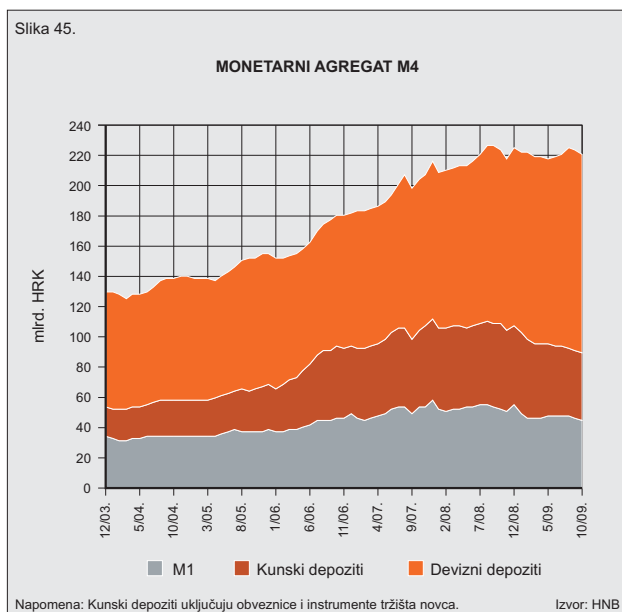
nu neto raspoloživih međunarodnih pričuva, koje su krajem studenoga premašile 8,9 mlrd. EUR uz godišnju stopu rasta od 7,8%.

Monetarna kretanja

Monetarna kretanja u trećem tromjesečju obilježio je umjeren pad neto domaće aktive poslovnih banaka, i to ponajviše zbog daljnjeg slabljenja njihove kreditne aktivnosti usmjerene prema privatnom sektoru. U takvim su uvjetima rast domaćih izvora sredstava ostvaren u vrijeme glavnog dijela turističke sezone banke iskoristile za poboljšanje svoje inozemne pozicije. Na početku četvrtog tromjesečja stanje plasmana nebankarskom sektoru nije se znatnije promijenilo, dok su smanjenje domaćih depozita poslovne banke nadoknadile povlačenjem sredstava iz inozemstva.

Ukupna likvidna sredstva

Ukupna likvidna sredstva (M4) u trećem su tromjeseč-

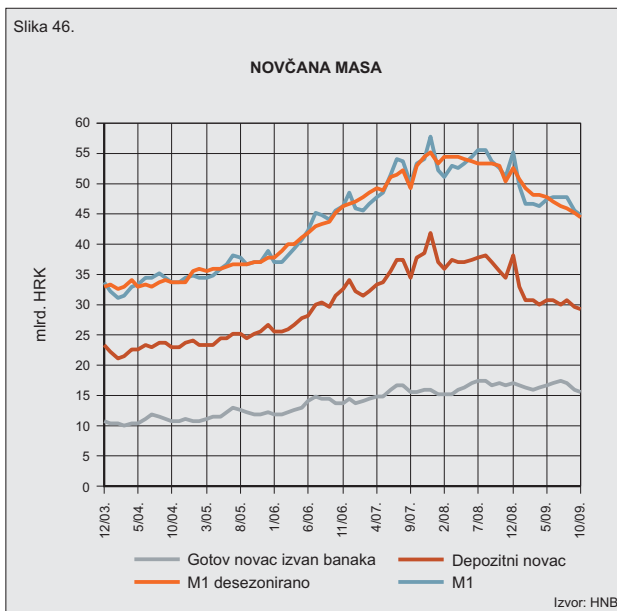

ju zamjetno porasla zahvaljujući sezonskom rastu deviznih depozita tijekom ljetnih mjeseci. Ipak, takva su kretanja bila umjerenija u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, stoga je na godišnjoj razini ostvaren pad ovoga monetarnog agregata. Početkom četvrtog tromjesečja M4 se smanjio, ali se zbog niske vrijednosti u baznom razdoblju njegova godišnja stopa promjene nije bitno mijenjala i na kraju listopada iznosila je -1,0%.

Novčana masa

U trećem tromjesečju novčana masa (monetarni agregat M1) kretala se u skladu s nešto snažnijom potražnjom za gotovim i depozitnim novcem tijekom srpnja i kolovoza te jenjavanjem potražnje zabilježenim potkraj rujna. Promatraju li se godišnje promjene, valja istaknuti da se zbog izrazite realne kontrakcije pad M1 u spomenutom razdoblju dodatno ubrzao, a takav se trend nastavio i u listopadu.

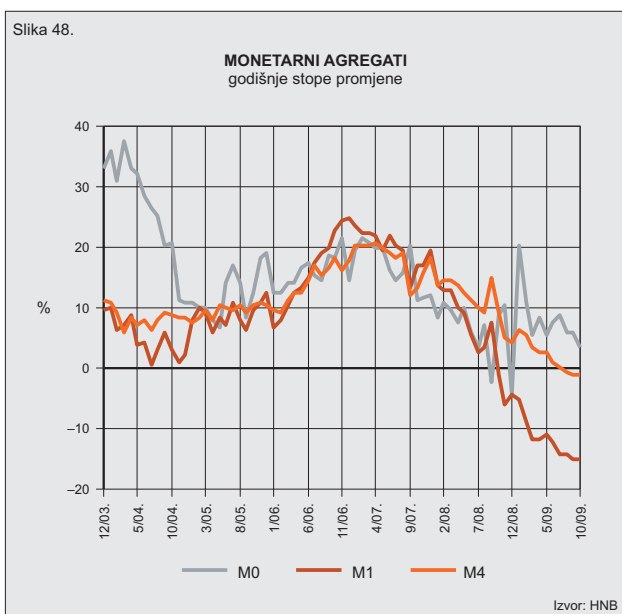
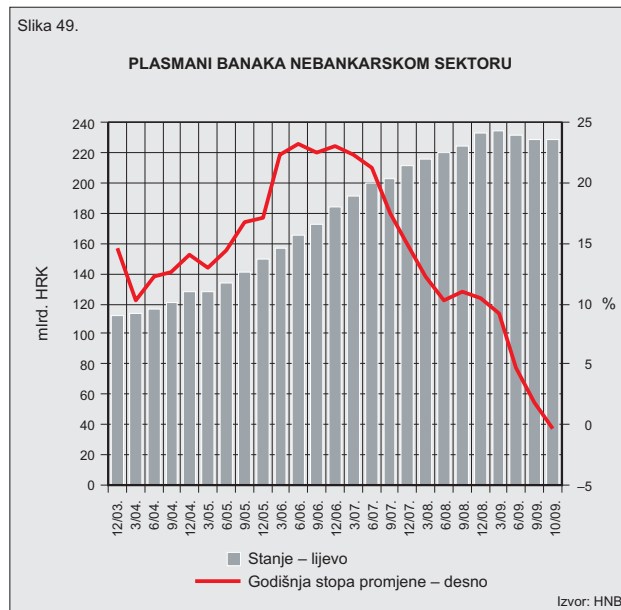
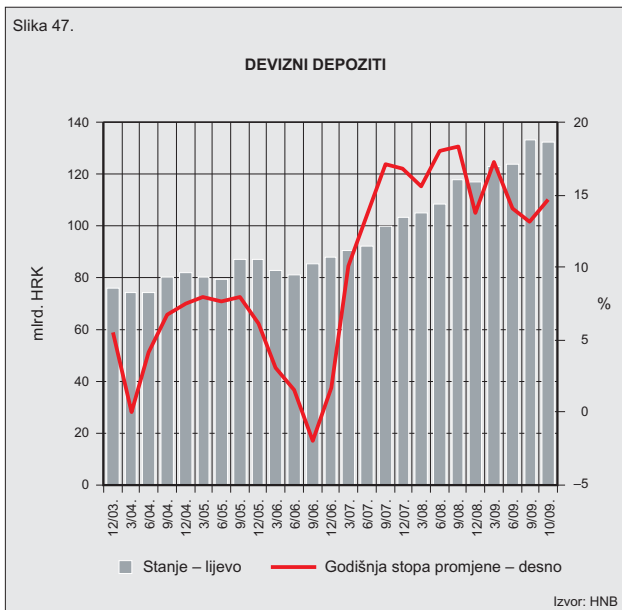
Na smanjenje novčane mase u trećem tromjesečju približno su jednako utjecali gotov i depozitni novac. Na godišnjoj

se razini ubrzao pad obiju komponenata, što treba povezati s negativnim realnim gospodarskim kretanjima (između ostalog, onima u trgovini na malo i slabijom turističkom potrošnjom) te padom kredita banaka odobrenih privatnom sektoru. Početkom četvrtog tromjesečja gotov novac izvan banaka i stanje na tekućim računima i žiroračunima nastavili su se smanjivati, pri čemu je na godišnjoj razini snažniji bio pad depozitnog novca (17,9% na kraju listopada).

Nemonetarni depoziti

Jedini monetarni agregat koji nastavlja snažno rasti jesu devizni depoziti. Tijekom trećeg tromjesečja njihovo stanje povećalo se za više od 9,5 mlrd. kuna, pri čemu je godišnja stopa rasta na kraju rujna iznosila 13,1%. Ipak, promatraju li se ukupni štedni i oročeni depoziti, povećanje štednje domaćih sektora kod poslovnih banaka bilo je umjerenije nego prethodne godine jer se stanje kunskih depozita i nadalje smanjivalo (u trećem su tromjesečju kunska depozita smanjena za 1,9 mlrd. kuna). Djelomično rast devizne štednje stoga

pa promjene kontinuirano smanjivala (u listopadu je iznosila $-0,7\%$). Osim niske razine potražnje za kreditima pod utjecajem nepovoljnih gospodarskih okolnosti, takvim su kretanjima pridonijeli i činitelji u vezi s ponudom kredita, na što upućuju rast aktivnih kamatnih stopa i ostali pooštreni uvjeti kreditiranja.

U sektorskoj je strukturi plasmana kontrakcija zabilježena kod gotovo svih sektora, a i dalje je bila najizraženija kod stanovništva. Nakon pada od 3,0 mlrd. kuna u drugom tromjesečju, krediti stanovništvu u iduća su četiri mjeseca dodatno smanjeni za 1,8 mlrd. kuna pa je njihovo stanje na kraju listopada bilo za 3,6% niže nego na početku godine. U strukturi kredita stanovništvu najviše su pali krediti za kupnju automobila ($-17,3\%$ na godišnjoj razini), krediti po kreditnim karticama ($-10,5\%$) te ostali nenamjenski krediti ($-3,2\%$), što je povezano s još uvijek niskim razinama osobne potrošnje i nastavkom pada uvoza, dok stambeni krediti i nadalje stagniraju.

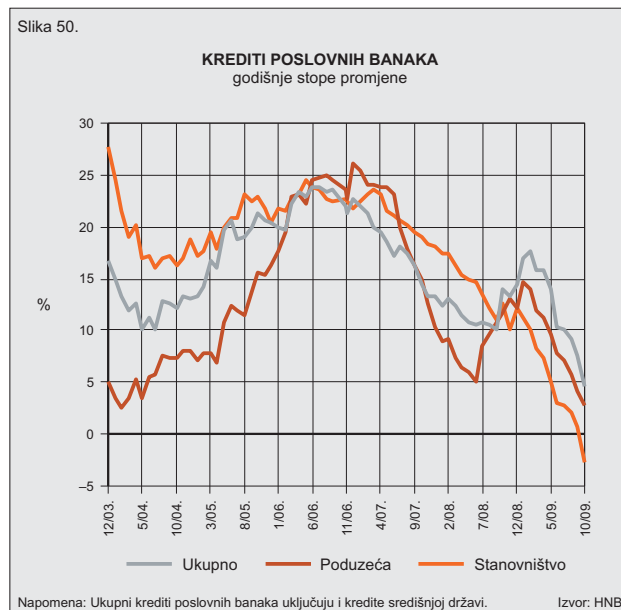
Kod plasmana poduzećima također se nastavio silazni

treba pripisati supstituciji kunskih depozita deviznima, odnosno povećanju stupnja euroiziranosti domaćega bankovnog sustava. Slična kretanja štednih i oročenih depozita nastavila su se i na početku četvrtog tromjesečja.

Kad je riječ o sektorskoj strukturi, rast deviznih depozita tijekom trećeg tromjesečja zabilježen je kod svih domaćih sektora, a osobito stanovništva. Istodobno su kunske depozite najviše povećala poduzeća, dok je snažan pad kunske štednje ostvaren kod stanovništva, što upućuje na zaključak da je valutna supstitucija poglavito rezultat promjene preferencija stanovništva glede valutne strukture štednje.

Plasmani

Treće tromjesečje 2009. obilježilo je daljnje slabljenje kreditne aktivnosti poslovnih banaka usmjerene prema privatnom sektoru, a takva su bila i kretanja početkom četvrtog tromjesečja. Od početka godine do listopada 2009. plasmani banaka privatnom sektoru, isključujući li se utjecaj tečaja, pali su ukupno za 1,4%. U skladu s time i njihova se godišnja sto-

trend koji je započeo u prvom dijelu godine. S padom od 0,8 mlrd. kuna u trećem tromjesečju i 0,2 mlrd. kuna u listopadu plasmani poduzećima spustili su se približno na razinu zabilježenu krajem prethodne godine, a njihova je godišnja stopa rasta krajem listopada iznosila 2,4%.

Plasmani banaka središnjoj državi

Nakon snažnog povećanja u prvom tromjesečju i privremenog pada potkraj drugog tromjesečja, potraživanja banaka od središnje države u trećem su tromjesečju nastavila rasti. Uz povećanje plasmana od 1,4 mlrd. kuna zabilježen je i pad depozita države u iznosu od 0,8 mlrd. kuna, pa su se neto potraživanja banaka od središnje države tijekom trećeg tromjesečja ukupno povećala za 2,2 mlrd. kuna. Iako su se početkom četvrtog tromjesečja neto potraživanja banaka od države blago smanjila, njihov rast na godišnjoj razini i nadalje je visok te je na kraju listopada iznosio 87,6%.

Inozemna aktiva i pasiva

Priljev domaćih izvora sredstava tijekom trećeg tromjesečja poslovne su banke iskoristile za poboljšanje svoje inozemne pozicije. Naime, treće tromjesečje sezonski karakterizira rast deviznih depozita, što poslovne banke uobičajeno koriste za smanjenje svojih obveza prema inozemstvu. No, 2009. su godine banke svoju inozemnu poziciju poboljšale ponajprije povećanjem svoje inozemne aktive (6,4 mlrd. kuna), dok je smanjenje inozemne pasive bilo znatno umjerenije (1,2 mlrd. kuna). Na početku četvrtog tromjesečja obveze banaka prema inozemstvu nastavile su se umjereno smanjivati, dok je kod inozemne aktive banaka zabilježen snažan pad. Krajem listopada neto inozemna aktiva banaka bila je za 24,1% manja u odnosu na kraj 2008. godine.

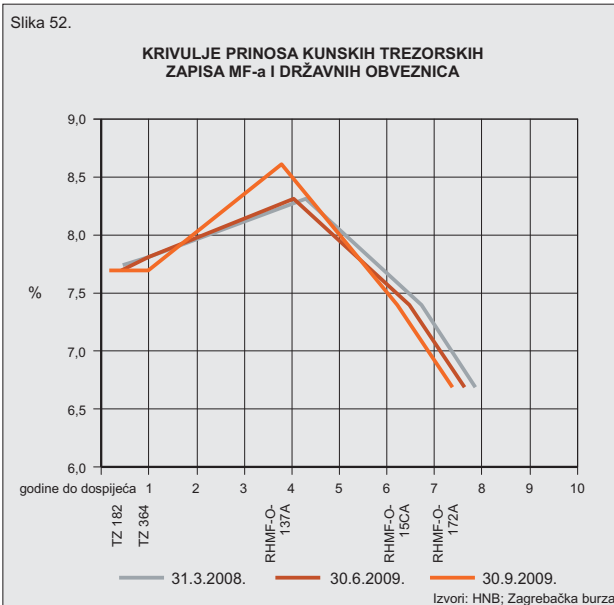
Kretanja realnih vrijednosti osnovnih monetarnih agregata potvrđuju neprekidno slabljenje kreditne i gospodarske aktivnosti. Tako je realna vrijednost ukupnih likvidnih sredstava u trećem i početkom četvrtog tromjesečja nastavila blago padati na godišnjoj razini, a sličan je bio i trend realne godišnje stope promjene plasmana banaka privatnom sektoru.

Tržište novca

Od srpnja do rujna 2009. godine blago su se smanjili ukupni promet, razina i kolebljivost kamatnih stopa na novčanom tržištu. Pad je zabilježen i kod kamatnih stopa na trezorske zapise, pri čemu je malo izrazitiji bio kod eurskih trezorskih zapisa. Snažan interes ulagača za ove vrijednosne papire nije slabio ni na početku drugog polugodišta, pa je nakon osam održanih aukcija trezorskih zapisa u drugom tromjesečju, na kojima je prikupljeno ukupno 4,8 mlrd. kuna, u trećem tromjesečju održano još deset aukcija, na kojima je prikupljeno gotovo jednako toliko sredstava (4,9 mlrd. kuna). Stanje ukupno upisanih trezorskih zapisa iznosilo je tako krajem rujna približno 20,2 mlrd. kuna, što je za 2,8 mlrd. kuna više nego na samom početku godine.

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. godine donekle je smanjen pritisak na rast aktivnih kamatnih stopa banaka, ponajprije na kredite poduzećima, što uz povoljna kretanja

na novčanom i deviznom tržištu odražava i veću dostupnost inozemnih izvora financiranja. Istodobno su pasivne kamatne stope uglavnom ostale stabilne, osim kamatnih stopa na oročena kunska sredstva bez valutne klauzule, koje su u srpnju bile neuobičajeno visoke zbog utjecaja sezonskog porasta potražnje za kunkskim sredstvima. Aktivne kamatne stope rastle su tako brže od pasivnih, pa se i nadalje može očekivati nastavak povećavanja neto kamatnih prihoda banaka u uvjetima sporijega kreditnog rasta.

Kamatne stope na novčanom tržištu

U trećem je tromjesečju znatno umanjena potreba banaka za financiranjem putem novčanog tržišta, na kojem je ostvareni promet iznosio približno 12,0 mlrd. kuna manje nego u drugom tromjesečju, odnosno gotovo 62,0 mlrd. kuna manje u odnosu na sam početak 2009. godine. Poslovne su banke tako svoju primarnu likvidnost na početku drugog polugodišta financirale putem novčanog tržišta u prosječnom dnev-

nom iznosu od 2,2 mlrd. kuna (ukupno 145 mlrd. kuna u cijelom tromjesečju), što je za približno 400 mil. kuna manje od prosječnoga dnevnog prometa u drugom tromjesečju.

Dominantni kanal kreditiranja bili su i nadalje krediti u trgovini depozitnim novcem. Približno 90% ukupnog trgovanja na novčanom tržištu odnosilo se tijekom trećeg tromjesečja na depozitni novac, a preostalo financiranje odnosilo se na repo aranžmane. Trgovina depozitnim novcem u tom je razdoblju bila smanjena, bez obzira na to o kojem je kreditoru bila riječ, ali ponajviše u trgovini među bankama, pa financiranje putem nebankarskih institucija postaje sve značajnijim. Tijekom drugoga i trećeg tromjesečja blago je opadalo i trgovanje banaka s ostalim pravnim osobama.

Trgovanje depozitnim novcem između banaka kontinuirano se smanjivalo tijekom prvih devet mjeseci 2009. godine, pa je tako u trećem tromjesečju trgovanje depozitnim novcem smanjeno za oko 6,0 mlrd. kuna, što je višestruko snažnije smanjenje obujma trgovanja od onoga u prethodnom tromjesečju. Pritom je izravna trgovina među bankama imala

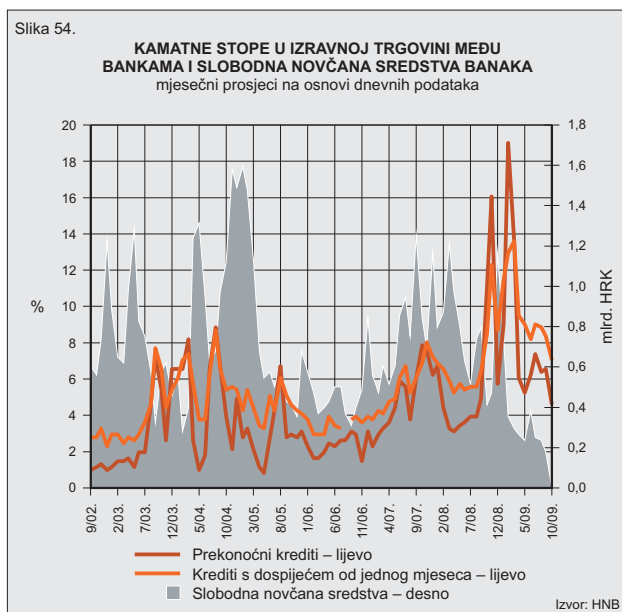
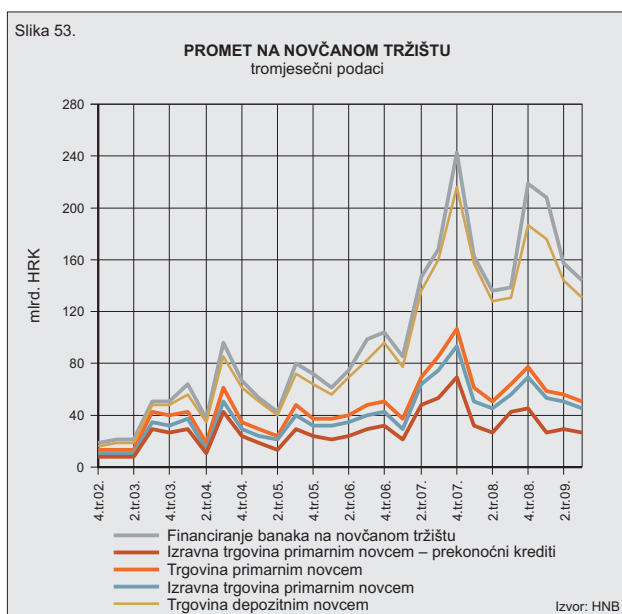
najveći udio u navedenom segmentu trgovanja primarnim novcem. Znatno manje zastupljeno trgovanje među bankama uz posredovanje Tržišta novca Zagreb tijekom trećeg je tromjesečja, prvi put u posljednjih godinu i pol, blago poraslo (za približno 1,0 mlrd. kuna).

Najlikvidniji instrument u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem u trećem tromjesečju 2009. godine i nadalje su bili prekonoćni krediti, premda su oni u tom razdoblju smanjeni za oko 2,5 mlrd. kuna. Smanjenje obujma kreditiranja bilo je još izrazitije kod kredita s kraćim rokovima dospjeća, dok su iznosi kredita s rokovima dospjeća od jednog i tri mjeseca blago porasli. Sve je zastupljenije bilo i kreditiranje na rok od jednog tjedna, što se može povezati s optimiziranjem likvidnosti u kontekstu HNB-ovih redovitih operacija na otvorenom tržištu.

Vidljivo popuštanje pritiska na novčanom tržištu u drugom tromjesečju, praćeno vrlo dobrom likvidnošću tijekom trećeg tromjesečja 2009. godine, smanjilo je u tom razdoblju gotovo na polovinu vagane kamatne stope na prekonoćne kredite u izravnoj međubankovnoj trgovini u odnosu na početak godine. Dostupni mjesečni podaci s međubankovnog tržišta pokazuju blagi porast tih kamatnih stopa tijekom glavnog dijela turističke sezone, što se može povezati s povećanom potražnjom za kunkskim likvidnim sredstvima zbog sezonskog priljeva deviznih sredstava. Na prijelazu u posljednje tromjesečje primjetljivo je smanjenje tih kamatnih stopa, čemu je pridonio porast kunske likvidnosti nakon deviznih intervencija.

Prekonoćno kreditiranje uz posredovanje Tržišta novca Zagreb u pravilu je skuplje u odnosu na izravno trgovanje među bankama, ali su od srpnja do listopada 2009. godine razine kamatnih stopa na ove izvore kratkoročne likvidnosti bile usklađene.

Potrebe države za financiranjem proračunskog manjka u trećem tromjesečju 2009. godine bile su malo manje nego tijekom prve polovine godine i uglavnom su bile zadovoljene kratkoročnim zaduživanjem putem emisije trezorskih zapisa, a u manjoj mjeri kreditima banaka. Tako su zbog pozitivnih učinaka sezonski povećane potrošnje, izmjene poreza na do-

danu vrijednost te uvođenja kriznog poreza na proračunske prihode banke u promatranom razdoblju relativno manje usmjeravale likvidnost u državni sektor, što je pripomoglo spuštanju kamatnih stopa na novčanom tržištu.

Tijekom trećeg tromjesečja održano je najviše aukcija trezorskih zapisa u 2009. godini, deset, na kojima je država izdala trezorske zapise u vrijednosti od približno 5 mlrd. kuna, što je otprilike jednako kao u prethodnom tromjesečju. Pritom su dvije trećine navedenog iznosa namaknute izdavanjem eurskih trezorskih zapisa, za koje postoji velik interes ulagača i kojima je obilno nadoknađeno smanjenje ulaganja u kunske trezorske zapise različitih rokova dospijeca. Relativno visoka potražnja u odnosu na planirane iznose emisija, podjednako za kunskim i eurskim trezorskim zapisima, upućuje na privlačnost ulaganja u ove vrijednosne papire. Ipak, promjene u valutnoj i ročnoj strukturi trezorskih zapisa upućuju na to da domaći investitori u ovome trenutku preferiraju trezorske zapise s nižim tekućim prinostom i dužim rokom dospijeca.

Kamatne stope na kunske trezorske zapise s jednogodišnjim rokom dospijeca bile su tijekom trećeg tromjesečja stabilne (približno 7,80%), a u listopadu, kada su održane samo dvije aukcije trezorskih zapisa, smanjene su na 7,62%. Nakon višemjesečne stanke, krajem listopada, upisani su i trezorski zapisi s rokom dospijeca od 91 i 182 dana po jednakoj vaganoj kamatnoj stopi od 7,50%. S druge strane, zbog snažnog zanimanja ulagača za eurske trezorske zapise s jednogodišnjim rokom dospijeca kamatne su stope na taj instrument spuštene sa 7,80% u srpnju na 6,68% u listopadu.

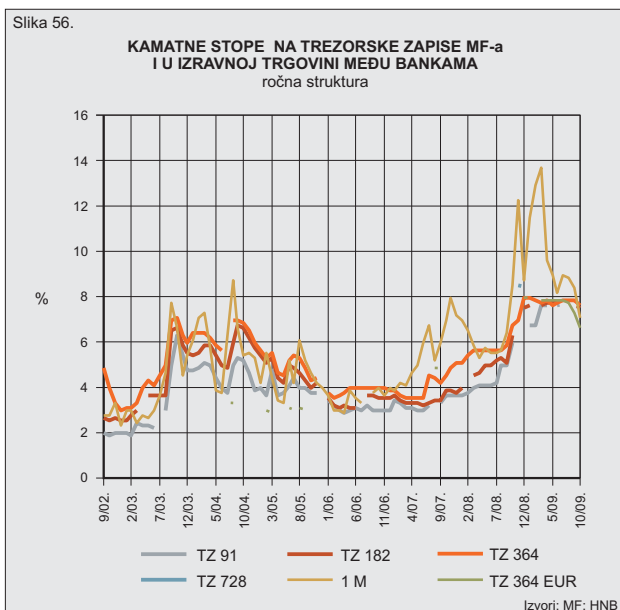
Kontinuirano smanjivanje stanja ukupno upisanih kunskih trezorskih zapisa tijekom 2009. godine, koje je bilo malo izrazitije u ljetnim mjesecima, država je nadomjestila izdavanjem eurskih trezorskih zapisa, čije je stanje krajem listopada iznosilo 9,5 mlrd. kuna, što je samo za 1 mlrd. kuna manje od stanja kunskih trezorskih zapisa na kraju istog mjeseca. Tako je stanje državnog duga po svim trezorskim zapisima iz prosinca 2008. uvećano za 3,0 mlrd. kuna (sa 17,4 na 20,4 mlrd. kuna), dok je stanje eurskih trezorskih zapisa u tom razdoblju poraslo gotovo za 8,0 mlrd. kuna (s 2,2 mlrd. kuna na 9,9 mlrd. kuna). Početak redovitog izdavanja eurskih tre-

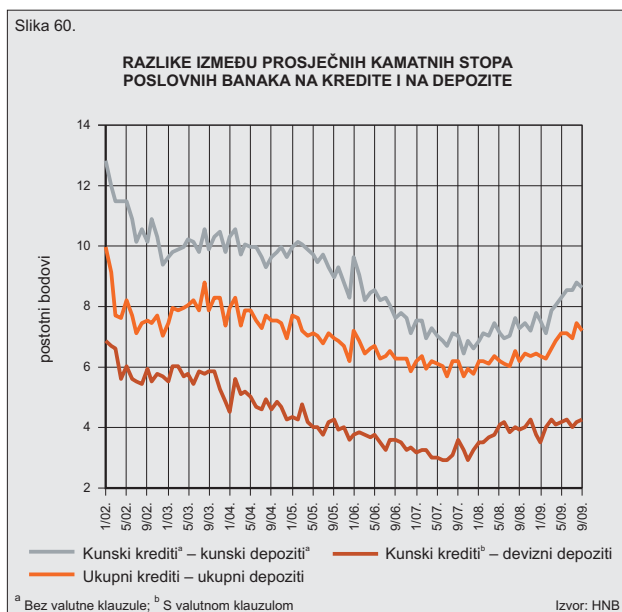
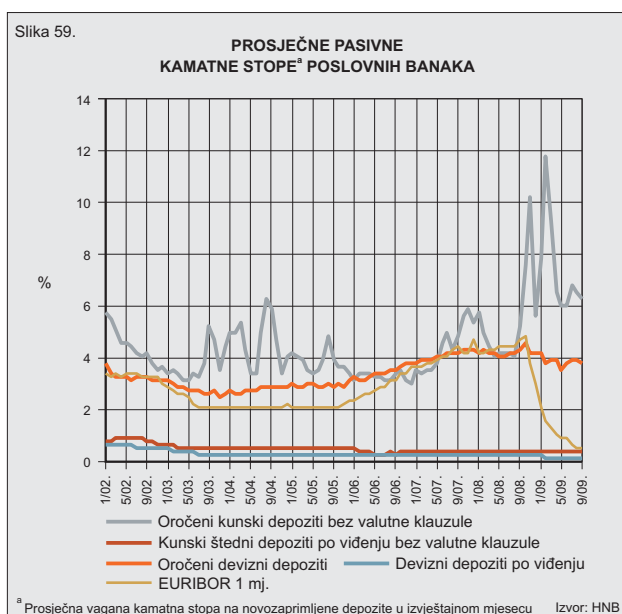
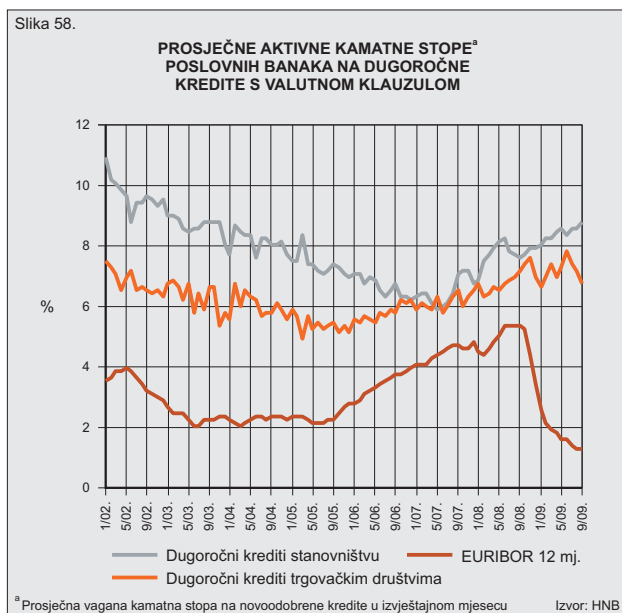
zorskih zapisa vrlo je brzo povećao njihov udio u ukupno izdanim trezorskim zapisima, pa su u listopadu udjeli kunskih i eurskih trezorskih zapisa s jednogodišnjim rokom dospijeca gotovo izjednačeni, dok su, promatrano pojedinačno, eurski trezorski zapisi već u rujnu dominirali u strukturi zapisa po ročnosti.

Kamatne stope poslovnih banaka

Poboljšanje likvidnosti sustava i smanjenje kamatnih stopa na novčanom tržištu početkom druge polovine 2009. godine ublažili su pritisak na porast aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka, osobito onih na kredite poduzećima. Tome je pogodovalo i smanjenje premije za rizik zemlje, ali i činjenica da se središnja država slabije koristila kreditnim izvorima u odnosu na prvo polugodište. Malo niže kamatne stope na kredite trgovačkim društvima djelomično upućuju na mogućnost da se banke okreću najmanje rizičnim poslovnim subjektima koji i u recesijskim uvjetima imaju zadovoljavajuću kreditnu sposobnost. Ipak, obujam novoodobrenih kredita korporativnom sektoru u tom je razdoblju smanjen, što se može dovesti u vezu s olakšanim inozemnim zaduživanjem poduzeća. U listopadu je zabilježen nagli skok kamatnih stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima (s valutnom klauzulom i bez nje). Osim navedenog porasta nisu bile uočljive znatnije promjene u kretanju aktivnih kamatnih stopa banaka. Slično je stanje bilo i s pasivnim kamatnim stopama, koje su se u tom razdoblju stabilizirale. Iznimka je njihov srpanjski porast, koji je bio privremen i pod utjecajem sezonskog porasta potražnje za kunskim sredstvima.

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. godine kamatne stope na kratkoročne kunske kredite poduzećima bez valutne klauzule blago su smanjene s 10,58% u srpnju, kada su dosegnule višegodišnji maksimum, na 10,32% u rujnu te još na 10,03% u listopadu. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu (uključujući obrtnike) bez valutne klauzule u drugoj je polovini godine bila stabilnija nego usporediva kamatna stopa na kredite poduzećima te je od lipnja do listopada varirala u uskom rasponu od 12,60% do 12,70%.

Kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom tijekom trećeg su tromjesečja 2009. godine znatno smanjene (sa 7,85% u lipnju na 6,78% u rujnu), a tek je u listopadu došlo do spomenutog skoka, kada je dosegnuta razina od 7,42%. S druge strane, kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu kontinuirano su rale u tom razdoblju, pa su s 8,82% u rujnu odnosno 8,36% u lipnju porasle na 9,01% u listopadu 2009. godine.

Posezonsko smanjenje potražnje za kunskom likvidnošću blago je spustilo kamatne stope na oročene i *a vista* kunske depozite bez valutne klauzule tijekom kolovoza i rujna. S druge strane, u istom su razdoblju kamatne stope na oročene devizne depozite i devizne depozite po viđenju ostale stabilne. Tako je kamatna razlika u korist kunskih depozita bez valutne klauzule ostala gotovo nepromijenjenom i nadalje znatno višom kod depozita po viđenju.

Tijekom trećega i na početku četvrtog tromjesečja 2009. godine uočljiv je rast kamatne razlike po "čistim" kunkskim kreditima i depozitima s 8,53 postotna boda u lipnju na 8,62 postotna boda u rujnu te 8,75 u listopadu. U tom je razdoblju i kamatna razlika po indeksiranim kreditima i deviznim depozitima bila u vrlo blagom porastu. Navedene promjene u kamatnim razlikama rezultirale su rastom opće kamatne razlike u listopadu na 7,24 postotna boda sa 7,17 postotnih bodova u rujnu odnosno 7,10 postotnih bodova u lipnju 2009. godine, što jasno govori o rastu neto kamatnih prihoda u uvjetima umjerenije kreditne aktivnosti.

Tržište kapitala

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. na domaćem tržištu kapitala uglavnom su se nastavili pozitivni trendovi započeti u prethodnom tromjesečju, a koji su odražavali kretanja na svjetskim financijskim tržištima. Naime, poboljšanje nekih makroekonomskih pokazatelja američkoga gospodarstva te neočekivano dobri rezultati poslovanja kompanija podržali su rast optimizma na glavnim svjetskim burzama kao i rast sklonosti ulagača rizičnijim financijskim instrumentima. Kretanja na domaćem tržištu kapitala u tom su razdoblju bila, osim globalnih, pod utjecajem nekih domaćih činitelja. Tako je početkom srpnja 2009. objava podatka o znatnom padu domaćega gospodarstva u prva tri mjeseca 2009. povećala neizvjesnost ulagača u vezi s učincima globalne financijske krize na hrvatski realni sektor, što je za promatrano razdoblje dodatno smanjilo ionako uobičajeno nisku razinu likvidnosti na domaćem tržištu kapitala. Međutim, rujna je donio oporavak domaćega dioničkog tržišta, koji su poduprle dobre vijesti sa svjetskih burza, deblokada hrvatskih pristupnih pregovora s EU, povoljna ostvarenja fizičkih pokazatelja turističkog prometa te porast aktivnosti ulagača. Tako je, nakon blagog pada u srpnju 2009., vrijednost domaćega dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, do kraja rujna porasla za 15,9% u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja. Ipak, negativne vijesti iz nekih domaćih kompanija, loši rezultati poslovanja realnog sektora u prvih devet mjeseci 2009. te nastavak nepovoljnoga kretanja domaćih makroekonomskih pokazatelja u listopadu negativno su utjecali na hrvatsko dioničko tržište, pa se vrijednost CROBEX-a do

kraja mjeseca ponovo smanjila.

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. aktivnost na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira bila je slaba, pa je u promatranom razdoblju, kao i u listopadu, nastavljen trend pada prometa obveznica. Istodobno su cijene državnih obveznica koje su u sastavu obvezničkog indeksa CROBIS blago porasle, što je povećalo vrijednost tog indeksa u odnosu na kraj prethodnoga tromjesečja za 3,2%.

Potkraj srpnja 2009. na domaćem su tržištu kapitala uvedena nova pravila Zagrebačke burze, kojima je izmijenjena struktura tržišta vrijednosnih papira. Pravila su usklađena s novim Zakonom o tržištu kapitala, prema kojemu se trgovanje financijskim instrumentima može osim na uređenom tržištu odvijati i na alternativnom, manje zahtjevnom tržištu, tzv. multilateralnoj trgovinskoj platformi¹⁵ (MTP). Novim su pravilima uvedeni i održavatelji tržišta¹⁶, koji bi trebali pridonijeti boljoj likvidnosti i većoj transparentnosti domaćeg tržišta kapitala. Usto, od rujna je na Zagrebačkoj burzi uveden novi dionički indeks CROBEX 10¹⁷, čime su se nastojali poboljšati informiranje, transparentnost i usporedivost podataka.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Nakon porasta tromjesečnog prometa dionica¹⁸ u drugom tromjesečju 2009. u sljedeća tri mjeseca ponovo je zabilježeno njegovo smanjenje. Tako se promet dionica u trećem tromjesečju 2009. smanjio za 0,7 mlrd. kuna u odnosu na prethodno tromjesečje te je iznosio 1,8 mlrd. kuna. U promatranom se razdoblju najviše trgovalo dionicama T-HT-a, koje su u ukupnom prometu sudjelovale s 24,2%, a slijedile su ih dionice Atlantske plovidbe d.d. (14,1%) i Instituta IGH d.d. (6,7%). Osim dionicama T-HT-a (21,2%) u listopadu 2009. najviše se trgovalo dionicama Petrokemije d.d. (8,3%) i Atlantske plovidbe d.d. (7,1%).

Do kraja trećeg tromjesečja 2009. na domaćem je tržištu kapitala nastavljen oporavak cijena većine dionica, pa je vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX¹⁹-a, na kraju rujna 2009. bila za 15,9% veća nego na kraju lipnja te je iznosila 2197,4 boda. Tijekom listopada CROBEX je pao za 2,4% te je na kraju mjeseca iznosio 2144,8 bodova.

Nastavak pozitivnih trendova na domaćem tržištu kapitala tijekom trećeg tromjesečja 2009. rezultirao je nastavkom ra-

15 Riječ je o multilateralnom trgovinskom sustavu koji prema unaprijed određenim pravilima spaja ponudu i potražnju više zainteresiranih strana za financijskim instrumentima, a kojim upravlja investicijsko društvo ili tržišni operater.

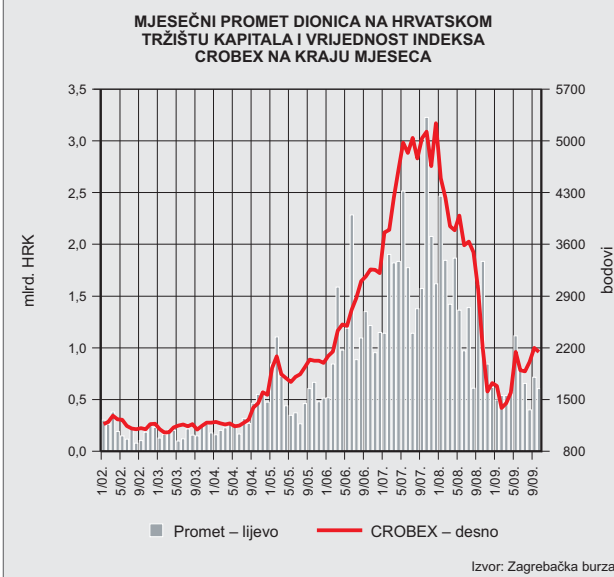
16 Održavatelji tržišta, odnosno specijalisti tržišni su sudionici koji su u svakom trenutku spremni kotirati kupovnu ili prodajnu cijenu za određene dionice te izvršiti transakcije po tim kotiranim cijenama.

17 U sastav dioničkog indeksa CROBEX 10 uključeno je deset dionica iz sastava CROBEX-a s najvećom *free-float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

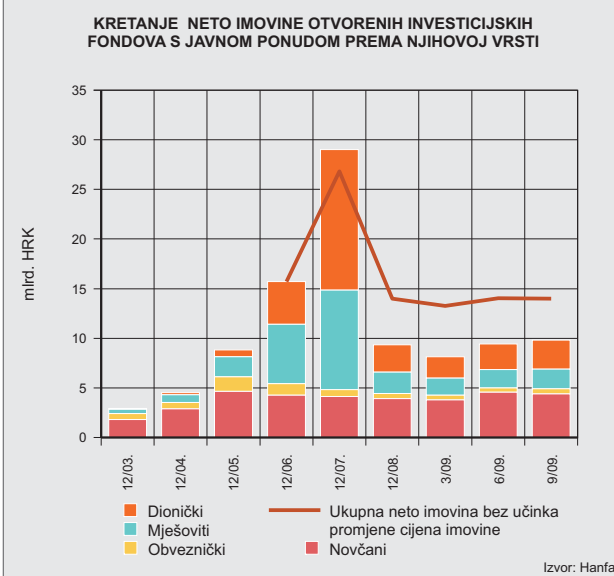
18 Za razdoblje od siječnja 2002. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu dionica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa dionica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj koriste se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze.

19 Od 19. ožujka 2007. primjenjuje se nova metodologija izračuna indeksa CROBEX, u koji se od tada uključuje samo onaj iznos tržišne kapitalizacije koji je stvarno raspoloživ i dostupan za trgovanje, jer je do tada indeks CROBEX bio vagan na osnovi pune tržišne kapitalizacije. Osim toga, utvrđene su i nove procedure za ubrzan ulazak novih najlikvidnijih dionica na tržištu.

Slika 61.

Slika 62.

sta ukupne imovine otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom, pa se ona u tom razdoblju povećala za 0,4 mlrd. kuna u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja te je krajem rujna iznosila 9,8 mlrd. kuna. Pritom su najveće povećanje neto imovine pod upravljanjem ostvarili dionički fondovi, dok se jedino neto imovina pod upravljanjem novčanih fondova blago smanjila. Porast neto imovine investicijskih fondova, posebno onih najrizičnijih, posljedica je rasta cijena financijskih instrumenata, ali i smanjene averzije prema riziku domaćih i stranih ulagača koji su povećali ulaganja u navedene instrumente.

Kao rezultat rasta cijena većine dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu, na kraju rujna 2009. tržišna se kapitalizacija²⁰ dionica povećala za 5,3% u odnosu na kraj prethodnog

20 U izračun tržišne kapitalizacije dionica na Zagrebačkoj burzi uključuje se puni iznos tržišne kapitalizacije za one dionice kojima se u prethodna tri mjeseca redovno trgovalo, dok se za dionice kojima se nije trgovalo u posljednjih mjesec dana odnosno tri mjeseca iznos tržišne kapitalizacije umanjuje za polovinu odnosno za tri četvrtine.

tromjesečja te je iznosila 150,0 mlrd. kuna. Zbog pada cijena dionica u listopadu tržišna se kapitalizacija dionica smanjila na 140,0 mlrd. kuna.

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

Na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira tijekom trećeg tromjesečja 2009. nije bilo novih izdanja obveznica. Međutim, početkom listopada na Zagrebačku burzu je uvrštena četverogodišnja korporacijska obveznica Metro net komunikacija d.d. nominalne vrijednosti 19,8 mil. EUR i s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 12,1%, dok je krajem istog mjeseca uvrštena i petogodišnja obveznica Športskog centra Višnjik d.o.o. nominalne vrijednosti 9,6 mil. EUR i s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 8,9%. Riječ je o prvim ovogodišnjim novim dužničkim izdanjima uvrštenima na domaće tržište kapitala. Do kraja listopada 2009. dospjele su dvije korporacijske obveznice, dok je sa stupanjem na snagu novih pravila Zagrebačke burze jedna korporacijska obveznica isključena iz trgovine. Tako su posljednjeg dana listopada 2009. na Zagrebačkoj burzi kotirale ukupno 33 obveznice, od čega je bilo osam državnih obveznica, osam obveznica jedinica lokalne samouprave, jedna obveznica državnih agencija (HBOR) te 16 korporacijskih obveznica. Osim toga na Zagrebačkoj je burzi krajem

listopada 2009. bilo uvršteno 30 izdanja komercijalnih zapisa od ukupno 14 izdavatelja, što je za 19 komercijalnih zapisa i četiri izdavatelja više nego na kraju prethodnog tromjesečja.

U trećem se tromjesečju 2009. promet obveznica blago povećao u odnosu na prethodno tromjesečje te je iznosio 0,4 mlrd. kuna, no to je još najniži zabilježeni tromjesečni promet od prvog tromjesečja 2002. Najveći udio u prometu obveznica u promatranom razdoblju imala je kunska obveznica RH s valutnom klauzulom koja dospijeva 2014. godine (20,4%), a slijedile su je kunska državna obveznica s valutnom klauzulom dospijeca 2012. godine (20,2%) i kunska državna obveznica dospijeca 2013. godine (13,6%). Pad prometa državnih obveznica tijekom trećeg je tromjesečja 2009. bio intenzivniji od pada prometa korporacijskih i municipalnih obveznica, pa se njihov udio u ukupnom prometu dužničkih vrijednosnih papira smanjio u odnosu na prethodno tromjesečje te je iznosio 85,3%. Razdoblje relativno niskog prometa obveznica na domaćem tržištu nastavljeno je i u listopadu. Vrijednost obvezničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBIS-a, na kraju trećeg tromjesečja 2009. blago se povećala u odnosu na kraj lipnja i iznosila je 89,1 bod. Pozitivan trend zadržan je i u listopadu, na kraju kojeg je vrijednost domaćega obvezničkog indeksa iznosila 91,0 bod.

Zbog rasta cijena državnih obveznica tijekom trećeg se tromjesečja 2009. povećala tržišna kapitalizacija državnih

Tablica 3. Izdanja obveznica na domaćem tržištu, stanje na dan 31. listopada 2009.

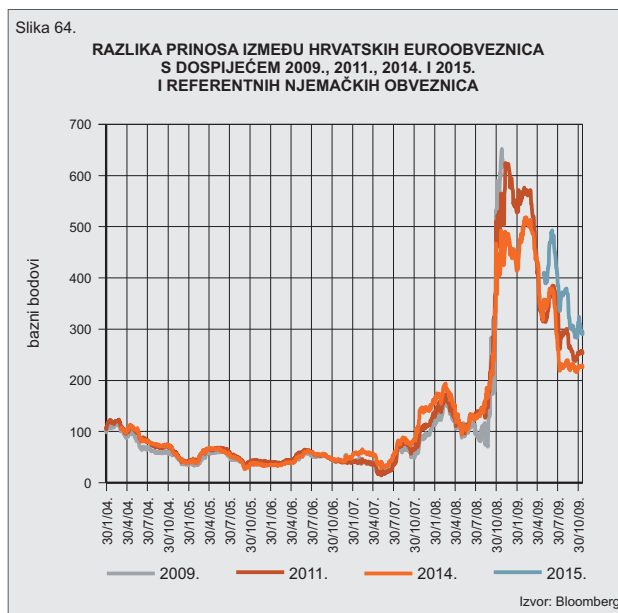
Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijede	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena ^a	Tekući prinos 31.10.2009.
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	99,15	6,934%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	98,25	5,598%
RHMF-O-19BA	Republika Hrvatska	29.11.2004.	29.11.2019.	EUR	500.000.000	5,375%	89,10	6,033%
RHMF-O-103A	Republika Hrvatska	8.3.2005.	8.3.2010.	HRK	3.000.000.000	6,750%	98,18	6,875%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	14.7.2005.	14.7.2015.	EUR	350.000.000	4,250%	89,45	4,751%
RHMF-O-15CA	Republika Hrvatska	15.12.2005.	15.12.2015.	HRK	5.500.000.000	5,250%	88,50	5,932%
RHMF-O-137A	Republika Hrvatska	11.7.2006.	11.7.2013.	HRK	4.000.000.000	4,500%	86,95	5,175%
RHMF-O-172A	Republika Hrvatska	8.2.2007.	8.2.2017.	HRK	5.500.000.000	4,750%	88,00	5,398%
GDKC-O-116A	Grad Koprivnica	29.6.2004.	29.6.2011.	HRK	60.000.000	6,500%	93,52	6,950%
GDZD-O-119A	Grad Zadar	1.9.2004.	1.9.2011.	EUR	18.500.000	5,500%	98,10	5,607%
GDRI-O-167A	Grad Rijeka	18.7.2006.	18.7.2016.	EUR	24.574.513	4,125%	–	–
GDST-O-137A	Grad Split	24.7.2006.	24.7.2013.	EUR	8.000.000	4,563%	101,30	4,504%
GRVI-O-17AA	Grad Vinkovci	23.10.2007.	23.10.2017.	HRK	42.000.000	5,500%	–	–
GROS-O-17AA	Grad Osijek	30.10.2007.	30.10.2017.	HRK	25.000.000	5,500%	–	–
GDST-O-15BA	Grad Split	27.11.2007.	27.11.2015.	EUR	8.100.000	4,750%	–	–
GDST-O-177A	Grad Split	8.7.2008.	8.7.2017.	EUR	8.200.000	6,000%	–	–
HBOR-O-112A	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	11.2.2004.	11.2.2011.	EUR	300.000.000	4,875%	–	–
RBA-O-112A	Raiffeisenbank Austria d.d.	10.2.2006.	10.2.2011.	HRK	600.000.000	4,125%	97,50	4,231%
PODR-O-115A	Podravka d.d.	17.5.2006.	17.5.2011.	HRK	375.000.000	5,125%	89,68	5,715%
NEXE-O-116A	Nexe grupa d.d.	14.6.2006.	14.6.2011.	HRK	750.000.000	5,500%	87,25	6,304%
HEP-O-13BA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	29.11.2006.	29.11.2013.	HRK	500.000.000	5,000%	91,70	5,453%
ATGR-O-11CA	Atlantic grupa d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	115.000.000	5,750%	87,82	6,547%
INGR-O-11CA	Ingra d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	200.000.000	6,125%	88,50	6,921%
OPTE-O-142A	Optima telekom d.o.o.	1.2.2007.	1.2.2014.	HRK	250.000.000	9,125%	67,49	13,521%
JDGL-O-126A	Jadran Galenski laboratorij d.d.	11.6.2007.	11.6.2012.	HRK	125.000.000	5,650%	–	–
JDRA-O-129A	Jadranka d.d.	13.9.2007.	13.9.2012.	HRK	75.000.000	6,475%	–	–
JRLN-O-12AA	Jadrolinija d.d.	25.10.2007.	25.10.2012.	HRK	70.000.000	6,500%	100,50	6,468%
OIV-O-14BA	Odašiljači i veze d.o.o.	20.11.2007.	20.11.2014.	HRK	100.000.000	7,250%	84,00	–
HEP-O-17CA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	7.12.2007.	7.12.2017.	HRK	700.000.000	6,500%	85,10	–
RPRO-O-181A	Rijeka promet d.d.	25.1.2008.	25.1.2018.	HRK	192.000.000	6,813%	–	–
PLOR-O-133A	Plodine d.d.	4.3.2008.	4.3.2013.	HRK	100.000.000	9,000%	85,00	–
MTEL-O-137A	Metro net komunikacije d.d.	17.7.2009.	17.7.2013.	EUR	19.800.000	12,000%	–	–
SCVI-O-14CA	Športski centar Višnjik d.o.o.	23.12.2008.	23.12.2014.	EUR	9.600.000	8,813%	–	–

^a U redovitom prometu
Izvor: Zagrebačka burza

Tablica 4. Izdavanja međunarodnih obveznica Republike Hrvatske, stanje na dan 30. rujna 2009.

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.12.2008.	Razlika prinosa ^a 31.3.2009.	Razlika prinosa ^a 30.6.2009.	Razlika prinosa ^a 30.9.2009.
Londonski klub A, 2010.	31.7.1996.	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.			827	712	333	234
Euroobveznice, 2011.	14.3.2001.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	215	576	571	363	258
Euroobveznice, 2010.	14.2.2003.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	102	606	546	306	134
Euroobveznice, 2014.	15.4.2004.	EUR	500.000.000	5,000%	5,11%	101	445	513	371	226
Euroobveznice, 2015.	27.5.2009.	EUR	750.000.000	6,500%	6,57%				470	300

^a Prema usporedivoj obveznici
Izvor: Bloomberg

obveznica, obveznica lokalne samouprave i HBOR-a za 2,9% u odnosu na kraj lipnja 2009., pa je ona potkraj rujna iznosila 4,1 mlrd. EUR, odnosno oko 8,8% BDP-a²¹. Istodobno se tržišna kapitalizacija korporacijskih obveznica smanjila za 4,1% u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja te je iznosila 502 mil. EUR, odnosno oko 1,1% ostvarenog BDP-a. U listopadu je tržišna kapitalizacija državnih obveznica, obveznica lokalne samouprave i HBOR-a nastavila rasti, dok je tržišna kapitalizacija korporativnih obveznica ostala gotovo nepromijenjenom u odnosu na prethodni mjesec.

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. Republika Hrvatska nije izdala nijednu novu obveznicu na inozemnim tržištima kapitala. Međutim, krajem listopada najavljeno je izdanje desetogodišnje međunarodne obveznice nominirane u američkim dolarima, nominalnog iznosa 1,5 mlrd. USD, a koja je plasirana početkom studenog uz nepromjenjivu godišnju kamatnu stopu od 6,75%. Krajem listopada 2009. na inozemnim tržištima kotiralo je ukupno pet izdanja hrvatskih obveznica, od čega su četiri bila nominirana u eurima i jedno u američkim dolarima. Njihova ukupna nominalna vrijednost na kraju listopada 2009. iznosila je 3,1 mlrd. EUR.

Pad zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice, za početak u drugom tromjesečju 2009., nastavio se i u sljedeća tri mjeseca. Tako su na kraju trećeg tromjesečja 2009. razlike između zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice s rokovima dospijeća 2011., 2014. i 2015. godine i prinosa

na usporedive njemačke obveznice iznosile 258, 226 i 300 baznih bodova, što je znatno niže nego na kraju lipnja, kada su te razlike iznosile 363, 371 i 470 baznih bodova. To su ujedno i najniže razlike između zahtijevanih prinosa na hrvatske i usporedive njemačke obveznice zabilježene u posljednjih godinu dana. U listopadu je nastavljen pad zahtijevanog prinosa na hrvatsku euroobveznicu dospijeća 2011., dok su zahtijevani prinosi na hrvatske euroobveznice duljeg dospijeća blago porasli.

Međunarodne transakcije

U trećem su tromjesečju 2009. u vanjskom sektoru zabilježena slična kretanja kao i tijekom prve polovine godine, što se ponajprije odnosi na smanjen obujam razmjene robe i usluga, uzrokovan slabom potražnjom, zatim skromniji priljev inozemnih izravnih ulaganja te nastavak usporavanja rasta inozemnog duga.

Račun tekućih transakcija

Prema preliminarnim podacima pozitivan saldo na tekućem računu platne bilance u trećem se tromjesečju 2009. smanjio za 7,5% u odnosu na isto razdoblje 2008. te je iznosio 1,8 mlrd. EUR. Pogoršanje salda ponajviše je uzrokovano padom neto prihoda od usluga, uglavnom turističkih. Nepovoljan utjecaj na ukupni saldo imali su i rast manjka na računu faktorskih dohodaka te pad pozitivnog salda na

²¹ Odnosi se na zbroj ostvarenja BDP-a u posljednja dva tromjesečja 2008. te prva dva tromjesečja 2009. godine.

Tablica 5. Tekući račun platne bilance Republike Hrvatske, u milijunima eura

	2007.	2008.	3. tr. 2008.	3. tr. 2009. ^a	Indeksi	
					2008. / 2007.	3. tr. 2009. ^a / 3. tr. 2008.
TEKUĆE TRANSAKCIJE	-3.238	-4.369	1.918	1.774	134,9	92,5
1. Roba	-9.434	-10.794	-2.675	-1.835	114,4	68,6
1.1. Prihodi (fob)	9.193	9.814	2.733	1.889	106,8	69,1
1.2. Rashodi (fob)	-18.626	-20.608	-5.407	-3.725	110,6	68,9
2. Usluge	6.267	6.958	4.587	3.727	111,0	81,3
2.1. Prihodi	9.115	10.091	5.411	4.465	110,7	82,5
2.2. Rashodi	-2.847	-3.133	-824	-738	110,0	89,6
3. Dohodak	-1.114	-1.569	-262	-359	140,8	137,0
3.1. Prihodi	1.293	1.352	358	211	104,5	58,9
3.2. Rashodi	-2.407	-2.921	-620	-570	121,3	91,9
4. Tekući transferi	1.043	1.036	267	241	99,3	90,1
4.1. Prihodi	1.576	1.684	409	388	106,9	94,8
4.2. Rashodi	-533	-648	-142	-147	121,6	103,6

^a Preliminarni podaci; Izvor: HNB

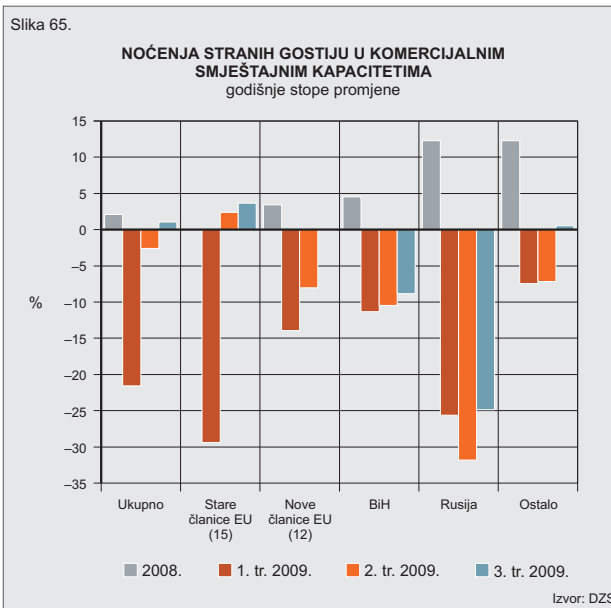
računu tekućih transfera. Nasuprot tome, nastavak snažnog pada robnoga manjka povoljno je utjecao na ukupni platnobilančni saldo. Pritom valja istaknuti da se pad robnoga manjka ublažio u odnosu na drugo tromjesečje, i to stoga što se pad izvoza tijekom trećeg tromjesečja dodatno pojačao, dok se intenzitet pada uvoza nije znatnije promijenio. Blagi preokret trenda u robnoj razmjeni uglavnom se može pripisati oporavku cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, koji je ublažio pad manjka u razmjeni tog energenta, ponajprije zbog porasta vrijednosti uvoza. Isključujući li se utjecaj nafte i naftnih derivata, očito je da je kontrakcija manjka u robnoj razmjeni jača nego u prvoj polovini godine.

Positivan saldo na računu usluga u trećem se tromjesečju 2009. smanjio za 18,7% u odnosu na isto razdoblje 2008. godine, a tome je najviše pridonio pad neto prihoda od turizma. Osim u turizmu očit je bio i pad neto prihoda od usluga prijevoza, što je nesumnjivo povezano sa smanjenim obujmom robne razmjene, ali i s manjom prosječnom potrošnjom stranih gostiju tijekom njihova boravka u zemlji. Nepovoljna gospodarska klima posebno je loše utjecala na neto prihode ostvarene u pomorskom prijevozu tereta te zračnom prijevozu putnika. Nadalje, i u razmjeni ostalih usluga ukupni su se prihodi znatno smanjili, a ponajviše kod građevinskih i telekomunikacijskih te raznih poslovnih usluga. U istim je djelatnostima ostvaren i znatan pad rashoda.

U trećem je tromjesečju 2009. prihod od turizma iznosio 3,9 mlrd. EUR, što je za 15,7% manje nego u istom razdoblju 2008. godine. Iako su ostvarenja u turizmu relativno nepovoljna, pad prihoda upola je blaži od onoga zabilježenog kod izvoza robe (-30,9%). Pad turističkih prihoda u cijelosti je rezultat smanjene prosječne potrošnje po putniku, dok je broj gostiju neznatno porastao. Pokazatelji DZS-a, koji obuhvaćaju samo komercijalne smještajne kapacitete, pokazuju tako da je broj dolazaka odnosno noćenja na godišnjoj razini porastao za 1,8% odnosno 1,0%. Porast fizičkih pokazatelja uglavnom proizlazi iz povećanog broja noćenja gostiju iz zemalja starih članica Europske unije, posebice iz Njemačke i Austrije, dok su gosti iz novih članica ostvarili podjednak broj noćenja kao i u trećem tromjesečju 2008. Gosti iz susjednih zemalja u razvoju, a posebice iz Bosne i Hercegovine, ostvarili su znatno skromniji broj noćenja nego 2008. Među ostalim

treba istaknuti i znatan pad noćenja gostiju iz Rusije, i to unatoč mjerama Akcijskog plana hrvatskog turizma za 2009. i 2010. godinu (privremeno ukidanje viznoga režima). Rezultati ankete, koja je službeni izvor podataka o strukturi, odnosno udjelu inozemnih posjetitelja u plaćenom i neplaćenom smještaju te tranzitu kroz Hrvatsku, prosječnoj potrošnji po putniku i ukupnim prihodima od turizma, kao i kretanja niza pokazatelja povezanih s turističkom potrošnjom s kojima se uspoređuju i provjeravaju podaci dobiveni anketom, detaljno su prikazani u Okviru 3. pod nazivom Prihodi od putovanja (turizma) u 2009. godini.

Manjak na računu faktorskih dohodaka u trećem se tromjesečju 2009. povećao za 37,0% na godišnjoj razini, i to zbog znatno snažnijeg pada prihoda od pada rashoda (prihodi su se smanjili za 41,1%, a rashodi za 8,1%). Snažan pad prihoda ostvaren je četvrto tromjesečje zaredom, a uglavnom je povezan s padom kamatnih prihoda središnje banke od ulaganja međunarodnih pričuva te prihoda koje poslovne banke ostvaruju na osnovi inozemne aktive. Nepovoljan učinak na kretanje ukupnih prihoda već duže vrijeme ima i pad prihoda od vlasničkih ulaganja rezidenata u inozemstvu, dok

prihodi od naknada zaposlenima i nadalje rastu, premda sve sporije. Usporedno s prihodima pali su i ukupni rashodi na računu faktorskih dohodaka. Pritom se isticao pad rashoda od izravnih vlasničkih ulaganja u Hrvatsku (zadržana dobit i isplaćene dividende stranim vlasnicima domaćih poduzeća i banaka), premda ostvarenja u 2009. nisu u potpunosti usporediva s onima u 2008. zbog promjene sustava statističkog praćenja zadržane dobiti²². Isto tako, nakon usporavanja rasta tijekom prve polovine godine u trećem se tromjesečju prvi put smanjio iznos novostečenih kamatnih rashoda na osnovi inozemnog zaduživanja, i to kod sektora poduzeća.

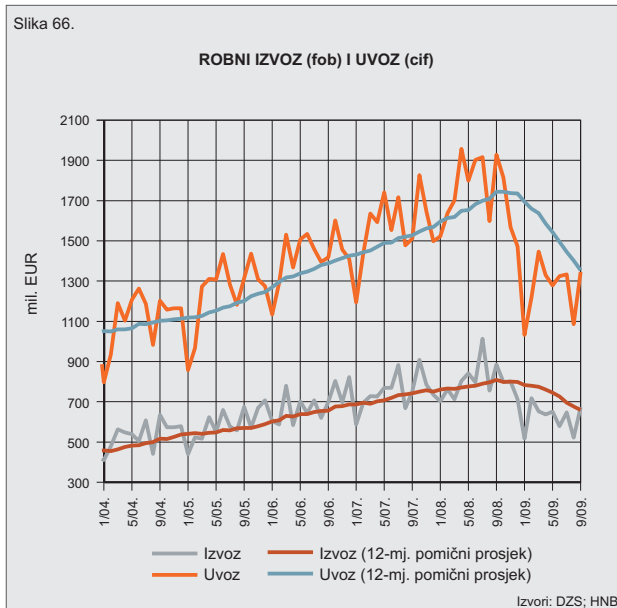
Positivan saldo na računu tekućih transfera smanjio se u trećem tromjesečju 2009. za 9,9% na godišnjoj razini. Slabija se ostvarenja u najvećoj mjeri mogu pripisati središnjoj državi, koja je ostvarila manje prihode nego u usporedivom razdoblju 2008. godine, dok su ostvarenja kod ostalih domaćih sektora bila na razini onih u 2008. Ukupni su rashodi blago porasli, i to zbog plaćanja središnje države.

Robna razmjena

Prema sezonski prilagođenim podacima u trećem je tromjesečju 2009. zaustavljen trend smanjivanja manjka u robnoj razmjeni prisutan od druge polovine 2008. Usporavanje pada manjka na međutromjesečnoj razini počelo se osjećati već u drugom tromjesečju, nakon čega je u trećem tromjesečju 2009. ostvaren blagi rast manjka. Takva je kretanja salda uzrokovao nastavak pada izvoza, dok se pad ukupnoga uvoza gotovo zaustavio. Struktura robne razmjene po odsjecima SMTK pokazuje da se takva kretanja mogu uvelike pripisati razmjeni nafte i naftnih derivata, kod kojih je, pod utjecajem blagog oporavka cijena nafte na svjetskom tržištu, u trećem tromjesečju zabilježen rast manjka u odnosu na drugo tromjesečje gotovo za polovinu. Isključiti li se odsjek nafte i naftnih derivata, kao i vrlo volatilni odsjek SMTK ostala prijevozna sredstva (većinom brodovi), tada sezonski prilagođeni podaci upućuju na stagnaciju robnoga manjka na razini zabilježenoj u drugom tromjesečju.

Promatrano na godišnjoj razini, pad ukupnoga robnog izvoza, izraženog u eurima, u trećem je tromjesečju 2009. iznosio 30,7%, što je znatno više nego u prvom i drugom tromjesečju (13,4%, odnosno 23,6%). Najveći doprinos smanjenju ukupnog izvoza i nadalje je bio doprinos nafte i naftnih derivata, čiji se godišnji pad, unatoč rastu cijena, dodatno ubrzao u odnosu na drugo tromjesečje. Isto tako, znatno se ubrzao i pad izvoza u odsjeku SMTK ostala prijevozna sredstva. Isključiti li se ta dva odsjeka, godišnji pad robnoga izvoza iznosio je 20,1% (u odnosu na 13,0% u prvom te 17,2% u drugom tromjesečju). U gotovo svim odsjecima SMTK izvoz se na godišnjoj razini nastavio smanjivati, a taj se pad znatnije ubrzao kod raznih kemijskih proizvoda (umjetnih gnojiva, plastičnih tvari u primarnim oblicima), metalnih sirovina (željeza i čelika, obojenih metala, proizvoda od metala) te raznih industrijskih strojeva i uređaja.

Positivne godišnje stope promjene izvoza zabilježene tijekom prve polovine godine samo u malobrojnim odsjecima SMTK, i to uglavnom kod poljoprivrednih i prehrambenih

proizvoda (žitarice i proizvodi od žitarica, ribe i riblje prerađevine), bile su ostvarene i u trećem tromjesečju. Pojačanom izvozu žitarica, koji je uglavnom odlazio na talijansko tržište, u određenoj je mjeri pogodovalo ukidanje ograničenja na izvoz kukuruza i pšenice, koja su bila na snazi tijekom srpnja 2008. godine. Povećan izvoz ribe i ribljih prerađevina tijekom ljetnih mjeseci također je uglavnom plasiran na talijansko tržište. Pozitivni rezultati kod izvoza električne energije, zemnoga i industrijskog plina te farmaceutskih proizvoda ostvareni u prvoj polovini godine nisu se nastavili u trećem tromjesečju.

Godišnja stopa pada robnog uvoza u trećem tromjesečju 2009. iznosila je 30,8%, slično kao i u prethodnom tromjesečju (30,5%). Takvim kretanjima i nadalje je znatno pridonosio godišnji pad uvoza nafte i naftnih derivata, premda se intenzitet toga pada, pod utjecajem blago rastućih cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, ublažio u odnosu na drugo tromjesečje. Uvoz ostalih prijevoznih sredstava (većinom brodova), koji se snažno odražavao na pad ukupnog uvoza od početka godine, nastavio je sličnim intenzitetom padati i tijekom trećeg tromjesečja. U preostalim odsjecima SMTK uglavnom je nastavljen godišnji pad uvoza, i to čak nešto snažnije nego u drugom tromjesečju (26,5% u odnosu na 24,2%). Među pojedinim odsjecima najsnažnije je pao uvoz cestovnih vozila, kojih je uvezeno upola manje nego u trećem tromjesečju 2008., zatim industrijskih sirovina i strojeva namijenjenih industrijskoj proizvodnji.

Samo u zanemarivom broju odsjeka SMTK (meso i mesne prerađevine, duhan i duhanski proizvodi) u trećem je tromjesečju 2009. ostvaren rast uvoza u odnosu na isto razdoblje 2008. godine, što je imalo skroman učinak na dinamiku ukupnog uvoza. Za razliku od prve polovine godine, kada su godišnje stope promjene uvoza zemnoga i industrijskog plina, medicinskih i farmaceutskih proizvoda te pogonskih strojeva i uređaja bile pozitivne, u trećem je tromjesečju kod navedenih odsjeka ostvaren pad uvoza.

²² Vidi Okvir 1., Bilten HNB-a, br. 149.

Tablica 6. Kapitalni i financijski račun platne bilance Republike Hrvatske, u milijunima eura

	2007.	2008.	3. tr. 2008.	3. tr. 2009. ^a	Indeksi	
					2008. / 2007.	3. tr. 2009. ^a / 3. tr. 2008.
KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	4.147	5.966	45	-163	143,9	-
1. Kapitalne transakcije	35	28	9	6	81,7	69,6
2. Financijske transakcije, isklj. međ. pričuve	4.834	5.607	-347	-197	116,0	56,7
2.1. Izravna ulaganja	3.490	3.225	301	-43	92,4	-
2.1.1. U inozemstvo	-180	-965	-67	-769	535,6	-
2.1.2. U Hrvatsku	3.670	4.190	368	726	114,2	197,4
2.2. Portfeljna ulaganja	-3	-627	-81	-363	-	450,0
2.2.1. Sredstva	-414	-273	-20	-203	66,1	-
2.2.2. Obveze	411	-354	-60	-160	-	264,5
2.3. Financijski derivati	0	0	0	0	-	-
2.4. Ostala ulaganja	1.347	3.010	-567	209	223,5	-
2.4.1. Sredstva	-1.653	-1.618	-779	-563	97,8	72,3
2.4.2. Obveze	3.000	4.627	212	773	154,2	364,4
3. Međunarodne pričuve	-722	330	383	27	-	7,1

^a Preliminarni podaci
Izvor: HNB

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Tijekom trećeg tromjesečja 2009. na računu kapitalnih i financijskih transakcija (isključujući promjenu u međunarodnim pričuvama) ostvaren je neto odljev sredstava u iznosu od 0,2 mlrd. EUR. Pritom je neto odljev sredstava na računu portfeljnih i izravnih ulaganja donekle nadomješten neto prijevom na računu ostalih ulaganja, koji se najčešće ne ostvaruje tijekom ljetnih mjeseci. Međunarodne su se pričuve u trećem tromjesečju, prema platnobilančnim podacima, znatno smanjile.

Ostvarena inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku u trećem tromjesečju 2009. i nadalje su relativno skromna u usporedbi s ostvarenjima prethodnih godina. Realizirano je 0,7 mlrd. EUR ulaganja, od čega se na izravna vlasnička ulaganja odnosilo samo 0,2 mlrd. EUR, a na zadržanu dobit 0,1 mlrd. EUR. Najveći dio tih ulaganja realiziran je u djelatnosti vađenja nafte i zemnog plina, raznim oblicima trgovinske djelatnosti te u poslovanju nekretninama. Preostali iznos izravnih ulaganja odnosio se na dužnička izravna ulaganja u Hrvatsku, u čemu je najveća transakcija (0,7 mlrd. EUR) tzv.

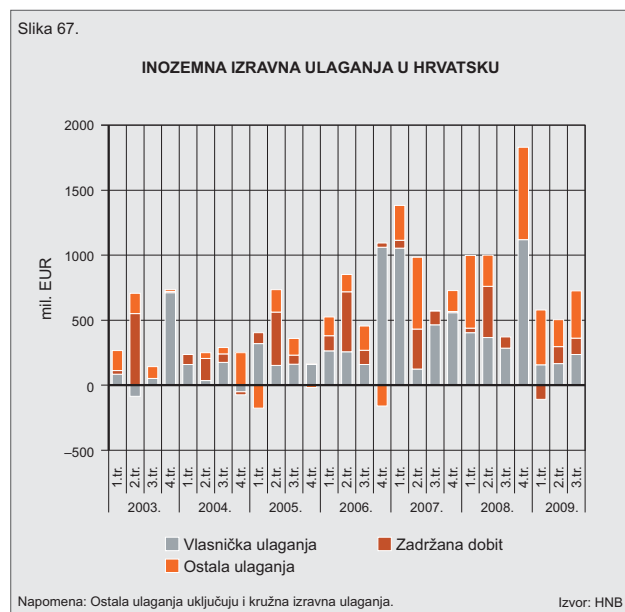
kružno izravno ulaganje (engl. *round tripping*, vidi Okvir 4.). To je u podjednakom iznosu pridonijelo i povećanju izravnih vlasničkih ulaganja rezidenata u inozemstvo, pa učinka kružnih izravnih ulaganja na saldo kapitalnog računa nema.

Kretanja na računu portfeljnih ulaganja u trećem tromjesečju 2009. obilježilo je izdanje obveznica HBOR-a u iznosu od 250 mil. EUR te otplata 450 mil. EUR vrijednih obveznica Zagrebačke banke. Glede inozemne portfeljne imovine domaćih sektora, valja istaknuti ulaganja bankarskog sektora u inozemne obveznice te instrumente tržišta novca.

Na računu ostalih ulaganja (obuhvaćaju kredite, trgovinske kredite te gotovinu i depozite) u trećem tromjesečju 2009. zabilježen je, za ljetne mjesece neuobičajen, neto prijev u iznosu od 0,2 mlrd. EUR. Za razliku od prijašnjih godina izostalo je uobičajeno sezonsko smanjenje duga banaka na osnovi ostalih ulaganja, pa je uz blagi rast duga poduzeća ostvareno znatnije povećanje inozemnih obveza (0,7 mlrd. EUR). Istodobno je porast inozemne imovine domaćih sektora bio nešto blaži (0,6 mlrd. EUR), a u cijelosti se odnosio na povećanje inozemne gotovine i depozita poslovnih banaka. Stanje inozemne imovine ostalih domaćih sektora (trgovačkih društava), u čemu glavninu čine trgovinski krediti odobreni društvima u inozemstvu, smanjilo se zbog slabljenja međunarodne robne razmjene.

Inozemni dug²³

U trećem se tromjesečju 2009. inozemni dug RH povećao za 0,4 mlrd. EUR te je na kraju rujna iznosio 41,3 mlrd. EUR. U usporedbi s istim razdobljem 2008. godine prirast duga znatno je skromniji, zahvaljujući ponajprije smanjenom zaduživanju trgovačkih društava. Isto tako, smanjivanje inozemnog duga banaka, uobičajeno tijekom ljetnih mjeseci, u protekloj je turističkoj sezoni bilo znatno manje izraženo nego posljednjih nekoliko godina. Središnja država, nakon povećanja duga u drugom tromjesečju (izdanje euroobveznica), tijekom trećeg tromjesečja nije imala značajnijih transakcija na osnovi inozemnog duga.

²³ Podaci prikazani i opisani u odjeljku Inozemni dug ne uključuju dug koji se odnosi na kružna izravna ulaganja (vidi Okvir 4.).

Tablica 7. Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima, na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	Stanje			Struktura		Apsolutni prirast ^a			
	2007.	2008.	IX. 2009.	2008.	IX. 2009.	2007.	2008. ^a	1. pol. 09. ^b	3. tr. 09.
1. Država ^c	5.372	4.197	4.107	10,7	9,9	-298	-1.241	-58	-1
2. Središnja banka (HNB)	2	2	1	0,0	0,0	0	0	-1	0
3. Banke	8.879	10.079	10.207	25,8	24,7	-1.344	1.161	313	-170
4. Ostali domaći sektori	14.743	19.836	21.423	50,7	51,9	4.243	4.899	702	666
5. Izravna ulaganja	3.933	5.010	5.542	12,8	13,4	1.054	1.052	530	-103
U čemu: Hibridni i podređeni instrumenti	56	218	369	0,6	0,9	-113	162	146	4
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	32.929	39.125	41.280	100,0	100,0	3.655	5.871	1.486	391

^a Prirast duga izveden je iz usporedivih podataka (primjena novog sustava izvješćivanja povećala bi stanje inozemnog duga na kraju 2007. za 325 mil. EUR, na 33,3 mlrd. EUR).

^b Prirast duga izveden je iz usporedivih podataka (prelazak na unaprijeđeni sustav obrade podataka povećao bi stanje inozemnog duga na kraju 2008. za 277 mil. EUR, na 39,4 mlrd. EUR).

^c Država ne uključuje HBOR, a od početka 2008. ni HAC, čiji je dug tada iznosio 1,2 mlrd. EUR. Oboje je reklasificirano u ostale domaće sektore.

Izvor: HNB

Tablica 8. Stvarni i potencijalni inozemni dug javnog sektora te dug privatnog sektora, na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	Stanje			Struktura		Apsolutni prirast ^a			
	2007.	2008.	IX. 2009.	2008.	IX. 2009.	2007.	2008. ^a	1. pol. 09. ^b	3. tr. 09.
1. Dug javnog sektora	9.259	10.248	11.216	26,2	27,2	1.003	848	237	579
2. Dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	140	80	9	0,2	0,0	-64	-58	-26	-29
3. Dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	23.530	28.797	30.055	73,6	72,8	2.717	5.081	1.275	-158
Ukupno (1 + 2 + 3)	32.929	39.125	41.280	100,0	100,0	3.655	5.871	1.486	391

^a Prirast duga izveden je iz usporedivih podataka (primjena novog sustava izvješćivanja povećala bi stanje inozemnog duga na kraju 2007. za 325 mil. EUR, na 33,3 mlrd. EUR).

^b Prirast duga izveden je iz usporedivih podataka (prelazak na unaprijeđeni sustav obrade podataka povećao bi stanje inozemnog duga na kraju 2008. za 277 mil. EUR, na 39,4 mlrd. EUR).

Izvor: HNB

Poslovne su banke tijekom trećeg tromjesečja 2009. smanjile svoje inozemne obveze (uključujući hibridne i podređene instrumente) za 0,2 mlrd. EUR. Takvo je sezonsko smanjenje znatno manje od onoga u 2008. godini (0,8 mlrd. EUR), kao i od onoga ostvarenog prethodnih godina. Promatrano prema ročnosti smanjenje duga banaka u cijelosti se odnosilo na kratkoročne instrumente, dok se dugoročni dug blago povećao u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja. Tako se i udio kratkoročnoga duga u ukupnom dugu banaka dodatno smanjio na 29,5% krajem rujna. Osim blagih promjena u ročnoj strukturi u trećem je tromjesečju bilo i promjena u strukturi duga banaka prema dužničkim instrumentima, nakon što je u srpnju Zagrebačka banka otplatila dospjele 450 mil. EUR vrijedne obveznice iz 2004. godine.

Tijekom trećeg tromjesečja središnja je država ostvarila samo manje transakcije s osnove inozemnog duga. Nakon otplate dospjelih obveza, među ostalim prema Pariškom i Londonskom klubu, te manjih korištenja novih kredita, stanje inozemnog duga središnje države smanjilo se samo za 1

mil. EUR u odnosu na kraj lipnja. Za razliku od sektora države inozemni dug HBOR-a te trgovačkih društava u javnom i mješovitom vlasništvu, koji zajedno čine dug javnog sektora, povećao se ukupno za 0,6 mlrd. EUR. U tome treba istaknuti rujansko izdanje obveznica HBOR-a vrijedno 250 mil. EUR te kreditna zaduživanja Autoceste Rijeka – Zagreb i HAC-a u ukupnom iznosu od 0,2 mlrd. EUR. Potencijalni dug javnog sektora, odnosno dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor, smanjio se do kraja rujna 2009. na samo 9 mil. EUR.

Ostali domaći sektori (pretežno trgovačka društva) tijekom trećeg tromjesečja 2009. blago su pojačali intenzitet zaduživanja u inozemstvu u usporedbi s drugim tromjesečjem (prirast duga od lipnja do rujna iznosio je 0,7 mlrd. EUR, dok je u prethodnom tromjesečju iznosio 0,5 mlrd. EUR). Za razliku od drugog tromjesečja, kada su glavninu prirasta duga generirala većinski privatna poduzeća, u trećem se tromjesečju rast duga može pripisati isključivo javnim poduzećima te nebankarskim financijskim institucijama (HBOR), dok su većinski privatna poduzeća blago smanjila svoje obveze

Okvir 3. Prihodi od putovanja (turizma) u 2009. godini

U okviru tekućeg računa platne bilance na poziciji usluga putovanja prikazuju se prihodi povezani s turističkom potrošnjom stranaca u Hrvatskoj te rashodi domaćih putnika u inozemstvu. Standardni priručnik Međunarodnoga monetarnog fonda za sastavljanje platne bilance definira da ovim stavkama trebaju biti obuhvaćena dobra i usluge (plaćanja za smještaj, prehranu, zabavu, razgledavanje i izlete, poklone i suvenire i sl.) koji su turistima prodani/pruženi tijekom posjeta stranoj zemlji koji je trajao manje od godinu dana, i to jednodnevnih posjetitelja koji u određenoj zemlji nisu prenoćili kao i gostiju koji su u određenoj zemlji ostvarili najmanje jedno noćenje.

Kako u Hrvatskoj Državni zavod za statistiku ne priku-

plja i ne objavljuje statističke podatke ni o ukupnom broju putnika ni o ukupnim prihodima ostvarenima od putovanja, Hrvatska narodna banka prihvatila se tog posla kako bi mogla objaviti podatke o transakcijama u platnoj bilanci RH, što je njezina zakonska dužnost. Treba istaknuti da različite zemlje procjenjuju prihode i rashode od turizma na različite načine, pri čemu odabir metode često upućuje na važnost turizma u ukupnom gospodarstvu. S obzirom na to da je udio prihoda od turizma²⁴ u BDP-u u Hrvatskoj relativno visok (u posljednjih nekoliko godina kretao se prosječno više od 15% BDP-a), HNB se u procjeni ukupnih prihoda u turizmu koristi metodom uzorka (prosječna potrošnja stra-

²⁴ Riječ je o prihodu od turizma prikazanom u platnoj bilanci koji se odnosi samo na potrošnju nerezidenata (inozemnih posjetitelja).

nih putnika procjenjuje se na temelju ankete provedene na uzorku stranih putnika). Popratni proizvod ankete su podaci o strukturi putnika prema vrsti boravka (putnici koji borave u plaćenom smještaju, putnici koji borave u neplaćenom smještaju i putnici u tranzitu), koji omogućuju da se iz postojećih podataka DZS-a o broju dolazaka i noćenja stranih turista u komercijalnim smještajnim objektima procijeni ukupan broj putnika koji dolaze u Hrvatsku. Sama provedba istraživanja povjerava se vanjskoj instituciji (od 1998. do 2002. to je bio Institut za turizam, koji je ujedno postavio inicijalnu metodologiju istraživanja, a od 2002. do danas Agencija za istraživanje tržišta PULS).

Iako je od početka provođenja istraživanja do danas metodologija procjene prihoda od turizma konstantno unaprijeđivana kako bi se poboljšala kvaliteta prikupljenih podataka i povećala usporedivost rezultata istraživanja s drugim izvorima podataka o turizmu, osnovna obilježja istraživanja ostala su nepromijenjenima: istraživanje se zasniva na anketiranju stratificiranog uzorka²⁵ putnika na graničnim prijelazima, gdje se ispituju nerezidenti²⁶ pri odlasku iz Hrvatske te rezidenti na povratku u Hrvatsku. Rezultati ankete provedene na temelju uzorka kombiniraju se s podacima DZS-a, koji obuhvaćaju samo putnike u plaćenom smještaju, kako bi se dobili krajnji rezultati za ukupnu populaciju turista. Rezultati anketnog istraživanja pri izradi platne bilance upotunjuju se podacima HZZO-a o izdacima za troškove liječenja nerezidenata.

Rezultati anketnog istraživanja u 2009. godini

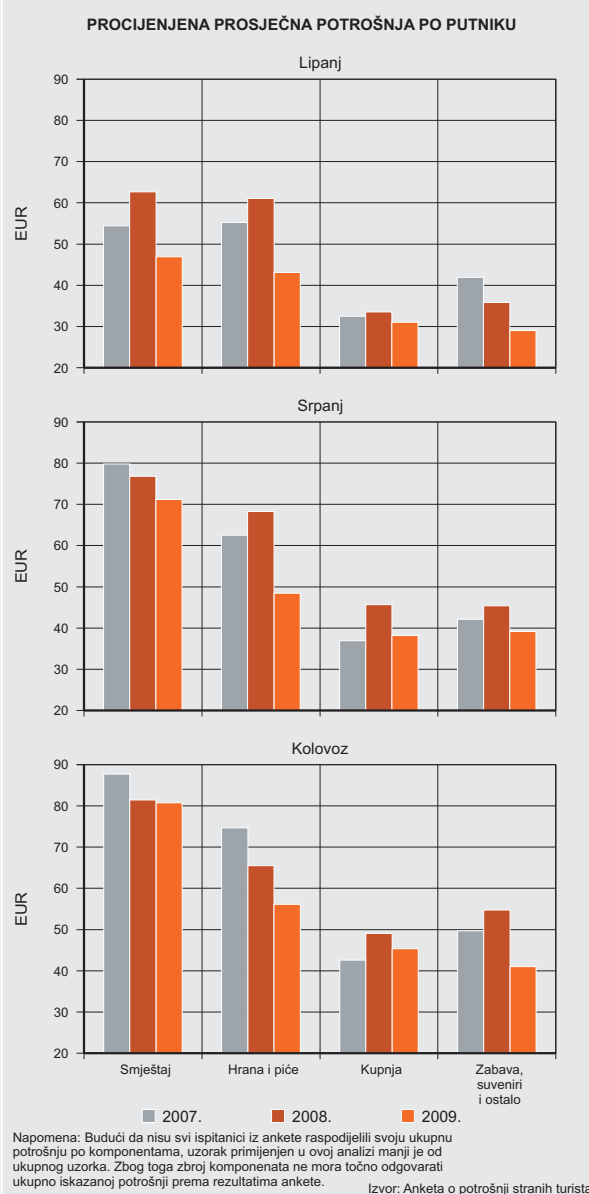
Prihodi od turizma prikazani na podračunu usluga tekućeg računa platne bilance, a procijenjeni na temelju anketnog istraživanja, bili su u prvih devet mjeseci 2009. godine za 15,2% manji nego u istom razdoblju 2008. Nakon malo manje izraženih negativnih kretanja početkom godine, kada su prihodi od turizma obično slabi, u drugom i trećem tromjesečju godišnja je stopa pada iznosila približno 15%. Pritom je smanjenje prihoda u apsolutnom iznosu bilo najsnažnije u trećem tromjesečju, kada se prema dosadašnjem iskustvu ostvaruje i njihov najveći iznos, s posebnim naglaskom na srpnju, kada su vremenski uvjeti bili nešto lošiji. Promatrano po mjesecima drugoga i trećeg tromjesečja, osim travnja, kada je zahvaljujući pozitivnom utjecaju uskrasnih praznika ostvaren minimalan rast prihoda, godišnja stopa pada prihoda od turizma kretala se u rasponu od 22% (svibanj i srpanj) do 11% (kolovoz). Detaljnija analiza pokazuje da je tijekom cijele godine pad prihoda u potpunosti bio rezultat smanjene potrošnje stranih putnika, dok su se dolasci inozemnih putnika u Hrvatsku blago povećali.

U drugom su tromjesečju prihodi od turizma bili za 15,9% manji nego u istom razdoblju 2008. godine. Tome je ponajviše pridonijela smanjena prosječna potrošnja po putniku, dok je u anketi procijenjeno da je ukupni broj putnika i turista porastao u odnosu na isto razdoblje 2008. Prosječ-

na se potrošnja, promatrajući istodobno sve tri kategorije stranih posjetitelja, tako smanjila za 37 EUR (sa 144 EUR ostvarena u drugom tromjesečju 2008. na 107 EUR ostvarenih u istom razdoblju 2009. godine²⁷), pri čemu je najveće apsolutno smanjenje prosječne potrošnje zabilježeno kod gostiju u plaćenom smještaju, uz koje se veže i najveća prosječna potrošnja po putniku. Spomenuto procijenjeno povećanje broja putnika (10% na godišnjoj razini) rezultat je snažnog porasta broja onih putnika koji su u tranzitu kroz Hrvatsku, a blago je porastao i broj dolazaka gostiju u neplaćeni smještaj. Nasuprot tome, podaci DZS-a o dolascima stranih turista u komercijalne smještajne kapacitete pokazuju da se broj dolazaka u plaćeni smještaj smanjio (4,2% na godišnjoj razini).

Tijekom trećeg tromjesečja, u kojem se obično ostvaruju

Slika 68.

25 Stratumi su izvedeni iz procjena MUP-a o frekvenciji prometa putnika na pojedinim graničnim prijelazima.

26 Pojam rezidentnosti je važan jer se Hrvati koji žive i rade u inozemstvu duže od godinu dana smatraju nerezidentima, pa se i prihodi s osnovne njihove turističke potrošnje u Hrvatskoj smatraju prihodom od turističkih usluga, tj. izvozom usluga.

27 Riječ je o prosječnoj potrošnji po putniku koja obuhvaća i potrošnju gostiju koji su u Hrvatskoj boravili u plaćenom smještaju, inozemnih posjetitelja koji su odsjeli u vlastitim nekretninama, kod prijatelja ili rođaka kao i stranih turista koji su se samo provezli kroz Hrvatsku.

približno dvije trećine ukupnoga godišnjeg prihoda, zabilježen je godišnji pad prihoda od 15,7%. Tome je gotovo u cijelosti pridonio pad prosječne potrošnje jer je procijenjeni broj putnika i turista bio samo neznatno veći nego u istom tromjesečju 2008. godine. Prosječna potrošnja po putniku u razdoblju od travnja do lipnja bila je za 39 EUR manja nego u trećem tromjesečju 2008. godine (pad s 255 EUR na 195 EUR po putniku). Blagi rast ukupnog broja turista rezultat je neznatnog povećanja broja putnika u tranzitu te turista u plaćenom smještaju (prema podacima DZS-a za 1,8%), dok je u anketi procijenjeno da se broj turista u neplaćenom smještaju smanjio za više od desetine u odnosu na treće tromjesečje 2008.

Detaljna analiza kretanja prosječne potrošnje na temelju rezultata ankete strukturiranih po pojedinim vrstama izdataka (smještaj, hrana i piće, izdaci za kupnju te zabava, suvenir i ostalo) pokazuje da se u sva tri ljetna mjeseca (lipanj, srpanj i kolovoz) 2009. najveći dio pada prosječne potrošnje po putniku može objasniti manjom izvanpansion-skom potrošnjom, dok su izdaci za troškove smještaja pali za manji iznos. Od toga je jedino u lipnju zabilježen nešto jači pad izdataka za smještaj, dok su oni u kolovozu bili na istoj prosječnoj razini kao i u kolovozu 2008. U sva tri mjeseca najviše se smanjila potrošnja na hranu i piće, a u kolovozu i na zabavu. Ako se ista analiza provede za svaku pojedinu skupinu inozemnih putnika (plaćeni i neplaćeni smještaj te tranzit), najznačajniji pad potrošnje primjećuje se kod putnika u plaćenom smještaju, kod kojih su u sva tri mjeseca u apsolutnom iznosu ponajviše smanjeni izdaci za hranu i piće (više nego izdaci za smještaj, koji svojim iznosom premašuju troškove hrane i pića). S druge strane, kod gostiju u neplaćenom smještaju najviše su se smanjili izdaci za kupnju, koji čine najveći izdatak ove skupine.

Alternativni pokazatelj kretanja u turizmu

Kako bi se provjerili rezultati anketnog istraživanja, mogu se promatrati drugi statistički podaci koji u određenoj mjeri odražavaju kretanja u turizmu ili su s njima povezani. Različite informacije sadržane u većem broju statističkih podataka mogu se objediniti formiranjem jednog pokazatelja koristeći se matematičkom metodom analize

glavne komponente (engl. *Principal Component Analysis*). Prva glavna komponenta je pokazatelj koji sadržava najveće moguće zajedničke varijacije podataka, a svaka sljedeća komponenta je pokazatelj koji sadržava najveće moguće zajedničke preostale varijacije. Prema tome, alternativni pokazatelj kretanja u turizmu predstavlja prvu glavnu komponentu deset serija statističkih podataka prikazanih u Tablici 9. U izračunu alternativnog pokazatelja koriste se godišnje stope promjene odabranih serija, a primijenjena su dva pristupa: na temelju mjesečnih odnosno tromjesečnih podataka o kretanju pojedinih serija.

Valja još jednom upozoriti na to da se prihodi od turizma iz platne bilance odnose na turiste koji nisu hrvatski rezidenti, ali da pritom obuhvaćaju i turiste koji nisu odsjeli u objektima registriranim za turističku djelatnost (nego i u vlastitom objektu ili kod pružatelja usluga koji djeluju u neformalnom turističkom sektoru), ili su bili samo u tranzitu kroz Hrvatsku. No neke od serija podataka prikazanih u Tablici 9. odnose se samo na jedan dio smještaja obuhvaćenog anketom (dolasci i noćenja stranih gostiju u komercijalnim smještajnim kapacitetima odgovaraju segmentu plaćenog smještaja u anketi), a katkad u tom segmentu imaju i preširok obuhvat jer obuhvaćaju i potrošnju domaćih turista (ukupni prihodi te broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, uključujući obrtnike). Osim toga, indeks cijena ugostiteljskih usluga, uključujući i cijene smještaja, također obuhvaća samo kretanja u formalnom turističkom sektoru, no istodobno ne obuhvaća kratkoročna promotivna sniženja cijena ili posebne ponude kojima su hotelijeri tijekom sezone u 2009. godini pokušavali privući strane goste ne bi li ublažili posljedice gospodarske krize. Zatim, priljevi iz međunarodnoga platnog prometa (ITRS) povezani s turističkom potrošnjom²⁸ također obuhvaćaju slična kretanja, no uz suženi obuhvat jer se odnose samo na plaćanja izvršena bezgotovinskim transferom novčanih sredstava s jednog računa kod banaka na drugi.

Kako bi se pokušalo obuhvatiti i kretanje potrošnje koja se zbiva izvan komercijalnih smještajnih kapaciteta, promatraju se i dodatne serije koje odlikuje velika sezonalnost, za koju se pretpostavlja da je povezana s turizmom. Ipak, ni ove serije ne ovise isključivo o kretanjima u turizmu. Tako na promet u trgovini na malo (koji ne uključuje trgovinu motornim vozilima i motociklima) te na gotov novac u optjecaju utječu i potrošnja rezidenata, koji nisu predmetom ove analize, kao i različiti drugi činitelji (navike, preferencije). Isto tako, osim što priljev strane efektive (otkup stranoga gotovog novca i putničkih čekova u bankama i mjenjačnicama od fizičkih osoba²⁹) pokazuje vrijednost izravne konverzije stranih valuta u kune od strane inozemnih turista, ali i domaćih malih iznajmljivača koji naplaćuju svoje

Tablica 9. Kretanje prihoda od turizma i drugih pokazatelja povezanih s turizmom, godišnje stope promjene, u postocima

	2006.	2007.	2008.	I.–IX.09.
Prihodi od turizma (platna bilanca)	4,9	7,3	10,5	-15,2
Dolasci stranih gostiju ^a	2,3	7,5	1,2	-0,6
Noćenja stranih gostiju ^a	2,3	5,4	2,1	-0,1
Ukupni prihodi hotela i restorana ^b	9,4	15,4	1,5	-0,2
Broj zaposlenih u hotelima i restoranima ^b	6,5	3,0	2,4	-4,5
Indeks potrošačkih cijena u ugostiteljstvu	3,2	2,2	6,0	4,1
Prijevizi iz ITRS-a na osnovi turističke potrošnje	9,5	12,6	11,0	-2,0
Prijevizi strane efektive	7,1	14,0	5,2	3,6
Gotov novac izvan banaka	13,7	14,3	7,1	1,8
Realni promet od trgovine na malo (isklj. cestovna vozila)	1,1	3,1	0,1	-4,4
Indeks očekivane poslovne situacije (prosječno stanje)	0,12	0,14	-0,04	-0,16

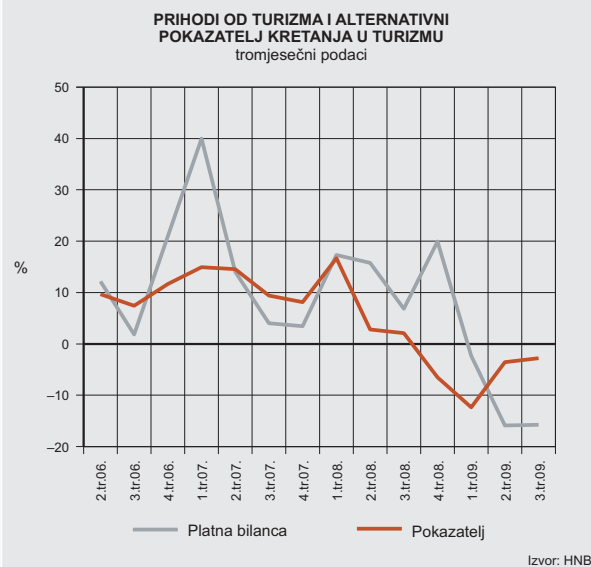
^a Komercijalni smještajni kapaciteti

^b Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, uključujući obrtnike
Izvori: DZS; Fina; Eurostat; HNB

28 Uplate iz inozemstva na račune domaćih poduzeća koja se bave pružanjem turističkih usluga, kupnje kuna te putničkih kunskih čekova u inozemstvu, iznajmljivanje cestovnih vozila, operativni lizing, izdaci službenih putovanja te ostala plaćanja vezana uz turizam (stipendije i specijalizacije, pružanje zdravstvenih usluga, naplate po platnim karticama za robu i usluge koje nerezidenti kupuju u Hrvatskoj i sl.)

29 Iako postoje zasebni podaci o transakcijama koje se odnose samo na strane fizičke osobe, u njima postoji snažan lom koji se objašnjava niskom vjerodostojnošću informacija o rezidentnosti, pa analiziramo samo podatke koji se odnose na ukupne priljeve strane gotovine od fizičkih osoba (domaćih i stranih).

Slika 69.

usluge u stranoj valuti, on je zbog visokog stupnja euroizacije u Hrvatskoj pod velikim utjecajem transakcija koje nisu izravno povezane s turizmom (npr. kupnje nekretnine ili rabljenog automobila).

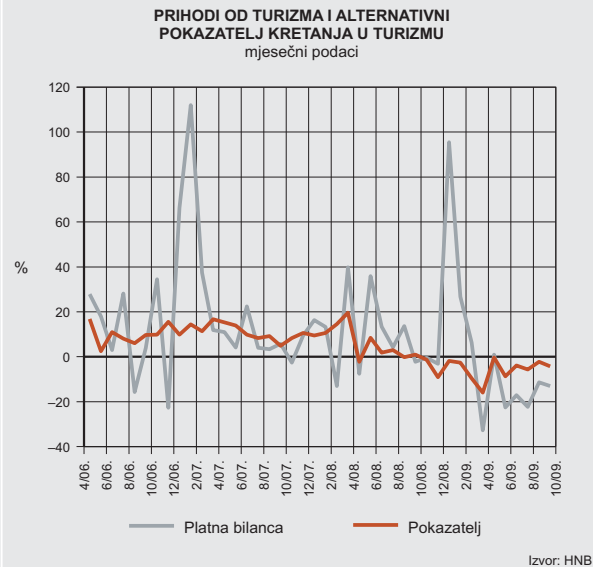
Na kraju, vanjski činitelji, poput očekivanoga gospodarskog stanja u najvažnijim emitivnim tržištima, zasigurno utječu na odluke o putovanju i razini potrošnje stranih turista u Hrvatskoj. Radi jednostavnijeg prikupljanja i analize podataka ova ćemo kretanja prikazati pomoću indeksa očekivane poslovne situacije u zemljama EU, iz kojih dolazi najveći broj turista u Hrvatsku.

Usporedba alternativnog pokazatelja, koji je linearna kombinacija godišnjih stopa promjene opisanih serija, s prihodima od turizma iskazanima u platnoj bilanci pokazuje da taj pokazatelj odlikuje mnogo manja volatilnost, posebice kada se procjenjuje na mjesečnoj frekvenciji podataka. U skladu s tim, među promatranim serijama ne postoji potpuna podudarnost, pa koeficijent korelacije (iskazan za podatke na tromjesečnoj frekvenciji, a koji je i malo veći nego kod mjesečne frekvencije) iznosi 0,57 za razdoblje prikazano na slikama. Najveća odstupanja pokazatelja, posebice mjesečnog, od anketnih podataka te najveća volatilnost primjećuju se tijekom zimskih mjeseci, kada su prihodi od turizma vrlo mali. Zbog toga se preporučuje detaljnija analiza i usporedba kretanja u drugom i trećem tromjesečju.

Oba pristupa izračunu alternativnog pokazatelja pokazuju da u 2008. i 2009. godini ne postoji snažna podudarnost jačine njegovih kretanja s promjenama prihoda od turizma temeljenih na anketi. Tako su, na primjer, rezultati ankete sredinom 2008. godine upućivali na rast prihoda od turizma za više od 10% na godišnjoj razini, dok bi prema kretanju alternativnog pokazatelja taj rast trebao biti minimalan (samo malo iznad stagnacije na godišnjoj razini). Nasuprot tome, alternativni pokazatelj upućuje na slabiji pad prihoda od turizma u 2009. nego rezultati ankete, kod kojih snažniji pad prihoda djelomice može biti rezultat visokih iznosa prosječne potrošnje procijenjenih u anketi u 2008. godini.

Iz tablice je vidljivo da nijedna od prikazanih serija podataka nije u prvih devet mjeseci 2009. godine pala onoliko

Slika 70.

koliko to pokazuju rezultati ankete, osim pokazatelja povezanih s općom gospodarskom situacijom u emitivnim tržištima. Ovdje treba istaknuti da je pad prihoda prema anketi određen uglavnom padom prosječne potrošnje, a u alternativnom pokazatelju nema serije koja bi precizno mjerila sklonost potrošnji stranih turista. Spomenuta veličina teško je mjerljiva te takvi podaci nisu raspoloživi u potrebnom obuhvatu, među ostalim i zbog promjenjive strukture gostiju, pa aproksimacija indeksom očekivane poslovne situacije u EU djelomično opisuje tražena kretanja.

Nadalje, među preostalim serijama jedino promet u trgovini na malo te broj zaposlenih u turizmu padaju gotovo za 5% na godišnjoj razini, dok je pad kod ostalih serija znatno manje izražen. Usto, priljevi strane efektivne³⁰ porasli su u odnosu na isto razdoblje 2008. godine, što je rezultat pojačanih priljeva u prvom polugodištu 2009., koji se mogu objasniti povratom dijela sredstava koje su građani povukli iz banaka krajem 2008. godine te stoga i nisu povezani s turizmom, dok je u trećem tromjesečju također došlo do njihova pada.

Ipak, iako su brojni hotelijeri i ugostitelji ostvarili relativno dobre poslovne rezultate (neki neznatno slabije nego u 2008.), to ne mora idealno odražavati kretanje ukupne turističke potrošnje inozemnih turista. Usporedba s rezultatima ankete može dovesti do zaključka da su znatno veći teret pada prihoda podnijeli mali privatni iznajmljivači i samostalni djelatnici koji nisu u sustavu poreza na dobit, a koji se bave ponudom privatnog smještaja i raznih ostalih usluga u dijelu izvanpansionske potrošnje (zabava, suveniri), koji su prema rezultatima ankete pretrpjeli snažan pad prihoda. Na smanjenje prihoda malih iznajmljivača i samostalnih turističkih djelatnika upućuje i znatno niži priljev depozita stanovništva u ljetnim mjesecima 2009. u usporedbi s posljednjih nekoliko godina.

30 Budući da je korelacija između priljeva strane efektivne i ostalih serija najniža unutar promatrane skupine podataka, alternativno je procijenjen pokazatelj koji ne uključuje podatke o priljevu strane efektivne, no kako se njegovo kretanje podudara s osnovnim rezultatom, spomenuta je serija zadržana pri konstrukciji alternativnog pokazatelja.

Okvir 4. Kružna izravna ulaganja i njihov utjecaj na hrvatske statističke podatke

Pojmom kružnih ulaganja (engl. *round tripping*) opisuje se transakcija kojom se ulaganja u poduzeće izvršavaju preko u tu svrhu osnovane pravne osobe u drugoj zemlji. Takav način ulaganja u financijskim krugovima nije rijedak, a primjenjuje se najčešće zbog povoljnijega poreznog tretmana, lakšeg pristupa financijskim uslugama te zbog drugih poslovnih ili političkih razloga.

Primjerice, poduzeće A kupuje poduzeće B iz iste ili druge zemlje. Kod kružnog ulaganja poduzeće A, kako bi izvršilo transakciju, osniva novu pravnu osobu C u drugoj zemlji te joj daje financijska sredstva kojima ono kupuje vlasnički udio u poduzeću B. Poduzeće C tako ima specifičnu funkciju, odnosno osnovano je s isključivim ciljem prolaska kapitala te se stoga naziva subjektom posebne namjene (engl. *special purpose entity*) ili skraćeno SPN. Ako se financijske transakcije poduzeća C realiziraju preko inozemnih banaka, prolazak kapitala preko poduzeća C ne rezultira ni transferom novčanih sredstava kroz bankovni sustav zemlje u kojoj se nalazi poduzeće C.

Kružna ulaganja su uobičajena i vrlo raširena pojava u zemljama poput Nizozemske, Luksemburga i Mađarske. Budući da su ulaganja ovakvog tipa u navedenim zemljama iznimno visoka te da su često iznosi stvarnih izravnih ulaganja preuveličani, spomenute zemlje objavljuju dvije verzije platne bilance, pri čemu jedna uključuje, a druga isključuje transakcije povezane s domaćim poduzećima koja imaju obilježja SPN-a. Naime, dok s jedne strane kružna ulaganja preuveličavaju iznose ulaganja u domaće gospodarstvo, s druge je strane njihov gospodarski učinak gotovo zanemariv, a pokazuje se tek u dužem razdoblju u kretanjima na računu faktorskih dohodaka.

Krajem 2008. godine osnovana su poduzeća s obilježjima SPN-a u Hrvatskoj, o čemu HNB nije imao informacije. Naknadno uključivanje podataka o kružnim izravnim ulaganjima rezultiralo je velikom revizijom objavljenih statističkih podataka za 2008. i 2009. godinu:

- a) Osnivanje SPN-a sa sjedištem u Hrvatskoj (poduzeće C u primjeru) upisano je:
- 1) u financijskom računu platne bilance kao izravno vlasničko ulaganje u Republiku Hrvatsku
  - 2) u statistici stanja međunarodnih ulaganja, gdje se za

isti iznos povećava stanje inozemnih obveza u dijelu izravnih vlasničkih ulaganja.

- b) Inozemna ulaganja SPN-a (preuzimanje inozemnog poduzeća B od strane hrvatskog poduzeća C u primjeru) upisana su:

- 1) u financijskom računu platne bilance kao izravna vlasnička ulaganja iz Hrvatske u inozemstvo
- 2) u statistici stanja međunarodnih ulaganja, gdje se za isti iznos povećava stanje inozemnih sredstava u dijelu izravnih vlasničkih ulaganja u inozemstvo.

- c) Obveze SPN-a prema inozemnom vlasniku (financiranje preuzimanja putem inozemnih kredita koje je u primjeru poduzeće A odobrilo poduzeću C) upisane su:

- 1) u financijskom računu platne bilance kao izravno ulaganje iz inozemstva u Republiku Hrvatsku na osnovi ostalih ulaganja
- 2) u statistici stanja međunarodnih ulaganja, gdje se za isti iznos povećava stanje inozemnih obveza u dijelu izravnih ostalih ulaganja
- 3) za isti se iznos povećava i stanje bruto inozemnog duga privrede u cjelini na osnovi izravnih ulaganja.

Iako transakcije pod b) i c) nemaju nikakav učinak na iznos neto priljeva inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku, pa tako ni na ukupan financijski račun platne bilance, one rezultiraju preuveličavanjem iznosa izravnih ulaganja u Hrvatsku te izravnih ulaganja iz Hrvatske u inozemstvo u razdoblju u kojem su transakcije provedene. Tako su u prosincu 2008. godine izravna (vlasnička) ulaganja iz Hrvatske u inozemstvo i inozemna izravna (ostala) ulaganja u Hrvatsku uvećana za 0,8 mlrd. EUR, a u kolovozu 2009. godine za 0,7 mlrd. EUR. Ono što je još važnije istaknuti jest to da transakcija pod c) utječe na znatno povećanje bruto inozemnog duga (ukupno za 1,5 mlrd. EUR u odnosu na stanje koje isključuje inozemne obveze poduzeća s obilježjima SPN-a, prema podacima o stanju duga na kraju rujna 2009.). Međutim, s obzirom na to da trenutačnog učinka ovih transakcija na hrvatsko gospodarstvo nema, HNB će u svojim makroekonomskim analizama pratiti kretanje bruto inozemnog duga i izvedenih relativnih pokazatelja inozemne zaduženosti ne uzimajući u obzir spomenute transakcije. Također, u budućnosti bi se HNB, na temelju prakse drugih središnjih banaka, u slučaju veće i učestalije pojave takvih ulaganja mogao odlučiti na objavu dviju verzija platne bilance.

prema inozemstvu. Slično tome, i dug s osnove izravnih ulaganja, koji se uglavnom pripisuje trgovačkim društvima, smanjio se tijekom trećeg tromjesečja 2009. za 0,1 mlrd. EUR.

Državne financije

Obilježja fiskalne politike u prvih devet mjeseci 2009.

Državne financije u prvih devet mjeseci 2009. godine obilježilo je snažan pad prihoda konsolidirane središnje države, uzrokovan naglašenim slabljenjem gospodarske aktivnosti.

Znatan pad prihoda bio je gotovo u cijelosti rezultat smanjenja poreznih prihoda, prije svega PDV-a i trošarina. Međutim, pad prihoda nije pratilo smanjenje rashodne strane proračuna, već su gotovo sve rashodne stavke na godišnjoj razini povećane. Istodobno je neto nabava nefinancijske imovine blago smanjena. U konačnici je manjak konsolidirane središnje države (prema metodologiji GFS 2001 na gotovinskom načelu) od siječnja do rujna 2009. iznosio 8,7 mlrd. kuna, dok je u prvih devet mjeseci 2008. godine ostvaren višak. Manjak u proračunu država je financirala zaduživanjem, i to u velikoj mjeri na domaćem tržištu putem kredita i izdavanjem trezorskih zapisa, pa je dug konsolidirane središnje

države na kraju rujna iznosio 108,6 mlrd. kuna. Pritom je HNB početkom godine ciljanim mjerama olakšao državi privlačenje potrebnih sredstava, nastojeći istodobno spriječiti znatnije istiskivanje privatnog sektora s tržišta kredita.

Zbog snažnog podbačaja prihoda Vlada je u promatranom razdoblju čak tri puta morala mijenjati proračun za 2009. Prvim dvama rebalansima, osim što su očekivani prihodi revidirani naniže, smanjeni su i planirani proračunski rashodi, i to najviše rashodi za korištenje dobara i usluga te rashodi za zaposlene, s obzirom na to da je osnovica za obračun plaća u javnim i državnim službama vraćena na razinu iz prosinca 2008. S druge strane, treći ovogodišnji rebalans, donesen u srpnju, proveden je ponajprije kako bi se u proračun uključilo očekivano povećanje proračunskih prihoda proizašlo iz izmjena poreznog sustava. Kako su rebalansima proračuna planirani prihodi smanjeni više od planiranih rashoda i nabave nefinancijske imovine, očekivani se manjak konsolidirane središnje države za cijelu 2009. znatno povećao.

Prihodi konsolidirane središnje države

Prema preliminarnim informacijama MF-a o izvršenju proračuna prihodi konsolidirane središnje države u prvih devet mjeseci 2009. smanjili su se za 7,1% u odnosu na isto razdoblje 2008. godine. Prihodi su tako iznosili 83,8 mlrd. kuna, odnosno nešto manje od tri četvrtine planiranih prihoda za 2009. Promatra li se dinamika prihoda po tromjesečjima, valja napomenuti da je u trećem tromjesečju pad prihoda na godišnjoj razini bio najmanji, što je uvelike posljedica povećanja stope PDV-a, uvođenja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke te naknada za usluge mobilne telefonije.

Navedeno smanjenje prihoda konsolidirane središnje države bilo je gotovo u potpunosti posljedica nepovoljnih kretanja poreznih prihoda, pri čemu su se negativnim doprinosom isticali prihodi od PDV-a i trošarina. Snažan pad navedenih indirektnih poreza odraz je prije svega kontrakcije domaće potražnje, dok je na kretanje prihoda od trošarina znatno utjecalo i neplaćanje dospjelih obveza na osnovi trošarina na naftne derivate te naknada za ceste kojima se financira izgradnja i održavanje cestovne infrastrukture³¹. Valja napomenuti da će ostvarenje planiranih prihoda od trošarina, a time i izvršenje ukupnog proračuna, ovisiti o tome hoće li dospjele obveze do kraja 2009. biti plaćene. Također, zbog snažnog smanjenja uvoza cestovnih vozila posebno je izražen bio i pad prihoda od trošarina na automobile, koji su u odnosu na isto razdoblje 2008. prepolovljeni. Unatoč povećanju iznosa trošarina na duhanske proizvode od siječnja i lipnja 2009. zbog prilagodbe praksi u EU, spomenuta kategorija trošarina imala je negativnu stopu promjene, što je uglavnom posljedica namirivanja potražnje za duhanskim proizvodima iz zaliha stvorenih krajem 2008.

Znatno su se smanjili i prihodi od poreza na dobit, što je djelomice rezultat nemogućnosti plaćanja predujmova poreza na dobit zbog nelikvidnosti gospodarskih subjekata, a djelomice posljedica lošijih poslovnih rezultata obveznika poreza na dobit u 2008. u odnosu na 2007. godinu³². Zbog nelikvid-

nosti u gospodarstvu došlo je i do blagoga godišnjeg smanjenja prihoda od socijalnih doprinosa, unatoč pozitivnom rastu mase bruto plaća. S druge strane, uvođenjem posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke u kolovozu 2009. država je u dva mjeseca prikupila oko 0,4 mlrd. kuna, što je utjecalo na snažan porast tzv. ostalih poreza.

Rashodi konsolidirane središnje države

Rashodi konsolidirane središnje države u promatranom razdoblju iznosili su 90,3 mlrd. kuna ili 6,5% više u usporedbi s ostvarenjem iz istog razdoblja 2008. godine. Nakon snažnog povećanja u prvom tromjesečju 2009. godišnji se rast rashoda u drugom, a posebno u trećem tromjesečju, znatno usporio.

Rastu ukupnih rashoda najviše su pridonijeli izdaci za socijalne naknade, koji su prema udjelu najveća rashodna stavka. Ti su rashodi u odnosu na isto razdoblje 2008. povećani za 8,9%, pri čemu su izdaci za socijalne naknade iz osiguranja rasli još brže, što je djelomice posljedica rasta rashoda za mirovine, do kojega je došlo zbog porasta broja umirovljenika te porasta aktualne vrijednosti mirovine. Međutim, čini se da je zbog zdravstvene reforme započete krajem 2008., ali vjerojatno i plaćanja dijela dospjelih obveza u zdravstvu, povećanje socijalnih naknada iz osiguranja u velikoj mjeri posljedica i rasta izdataka za zdravstvo. Povećale su se i naknade za socijalnu pomoć, koje obuhvaćaju rashode povezane s raznim socijalnim pravima te dio izdataka za mirovine.

Osim rashoda za socijalne naknade u prvih devet mjeseci povećane su i naknade zaposlenima, i to za 6,4%, odražavajući najviše kretanja na početku godine. No nakon vraćanja osnovice za obračun plaća zaposlenika u javnim i državnim službama na razinu iz prosinca 2008. dinamika ovih rashoda znatno je usporena. Također, rastu izdataka za zaposlene donekle je pridonijelo i povećanje broja zaposlenih u obrazovanju te zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi.

Kako su prvim rebalansom u 2009. planirani rashodi za korištenje dobara i usluga znatno smanjeni, nakon porasta u prva tri mjeseca, u drugom i trećem tromjesečju oni su imali negativnu stopu promjene, pa im je od siječnja do rujna stopa rasta bila umjerena i iznosila 5,5%. S druge strane, poskupljenje izvora financiranja i intenziviranje zaduživanja ogleдалo se u zamjetljivom porastu izdataka za kamate. Nadalje, zabilježeno je i povećanje rashoda za subvencije, iako mnogo manje nego u istom razdoblju 2008., dok je jedino kod tzv. ostalih rashoda u prvih devet mjeseci 2009. ostvareno smanjenje, što uglavnom nije posljedica stvarnih ušteda, već smanjenih transfera HAC-u s osnove naknada za ceste.

Operativni saldo konsolidirane središnje države i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama

U skladu s opisanim kretanjima prihoda i rashoda ostvaren je negativan neto operativni saldo od 6,5 mlrd. kuna. Kako je neto nabava nefinancijske imovine od siječnja do ruj-

³¹ Zbog usporedivosti s podacima za prethodna razdoblja naknade za ceste sadržane u cijeni goriva iskazuju se u okviru prihoda od trošarina.

³² Predujam poreza na dobit u tekućoj godini plaća se na temelju porezne prijave za prethodno porezno razdoblje, odnosno prethodnu godinu.

Tablica 10. Operativni saldo, transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama, prema metodologiji GFS 2001, u milijunima kuna i postocima

	Konsolidirana središnja država		
	I.–IX. 2008.	I.–IX. 2009.	I.–IX. 2009./ I.–IX. 2008.
1. Promjena neto vrijednosti (neto operativni saldo)	5.455	-6.518	-
1.1. Prihodi	90.182	83.756	-7,1
1.2. Rashodi	84.728	90.274	6,5
2. Promjena neto nefinancijske imovine	2.296	2.146	-6,6
2.1. Nabava nefinancijske imovine	2.669	2.393	-10,4
2.2. Prodaja nefinancijske imovine	373	247	-33,8
3. Neto posuđivanje (+) / zaduživanje (-) (1 – 2)	3.159	-8.664	-
3. Financiranje (5 – 4) Transakcije u financijskoj imovini i obvezama	-3.159	8.664	-
4. Promjena financijske imovine	2.941	2.684	-8,7
4.1. Domaće	2.934	2.684	-8,5
4.2. Inozemne	7	1	-87,3
5. Promjena obveza	-218	11.348	-
5.1. Domaćih	1.100	11.267	924,3
5.2. Inozemnih	-1.318	81	-

Napomena: Na gotovinskom načelu
Izvori: MF; izračun HNB-a

na 2009. iznosila 2,1 mlrd. kuna, manjak konsolidirane središnje države iskazan prema metodologiji GFS 2001 iznosio je 8,7 mlrd. kuna. Glavnina navedenog manjka ostvarena je na razini državnog proračuna, dok se manjak izvanproračunskih fondova gotovo u cijelosti odnosio na ostvarenja HC-a. Naime, iako su tekući rashodi HC-a stagnirali, a kapitalne su investicije smanjene, pad prihoda na osnovi naknada za ceste imao je za posljedicu znatno veći manjak HC-a u odnosu na isto razdoblje 2008.

Kako je u prvih devet mjeseci izostalo financiranje negativnog salda smanjivanjem financijske imovine, financijske su se obveze središnje države znatno povećale. Štoviše, sredstva prikupljena zaduživanjem, osim za financiranje manjka, djelomice su iskorištena za povećanje financijske imovine, koja se tako u promatranom razdoblju povećala za 2,7 mlrd. kuna. Povećanje se u najvećoj mjeri odnosi na porast neto danih zajmova, što je vjerojatno posljedica velikog iznosa protestiranih državnih jamstava izdanih brodogradilištima u državnom vlasništvu (iznimno je mala vjerojatnost da će potraživanja države od brodograđevnih poduzeća ikad biti naplaćena). Osim toga, manji iznos sredstava utrošen je na dionice i druge vlasničke udjele. Kako su nova zaduživanja (11,3 mlrd. kuna) znatno nadmašivala financiranje manjka, opisano povećanje financijske imovine te kupnju vrijednosnih papira i udjela, prema podacima MF-a država je znatno povećala svoj iznos na računima kod poslovnih banaka i HNB-a.

Državni dug

Prema podacima HNB-a dug konsolidirane središnje države na kraju rujna iznosio je 108,6 mlrd. kuna, što je za 10,4 mlrd. kuna više nego na kraju 2008. godine. Pritom je rast duga u cijelosti bio rezultat zaduživanja na domaćem tržištu, dok su inozemna zaduživanja bila podjednaka inozemnim otplatama. Pritom valja istaknuti kako će se nova zaduživanja najvećim dijelom morati refinancirati već u 2009. te u 2010. godini. Osim toga u prvih devet mjeseci povećao se potencijalni dug države, s obzirom na to da su odobrena dr-

Tablica 11. Dug konsolidirane središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje		Promjena	
	XII. 2008.	IX. 2009.	I.–IX. 2008.	I.–IX. 2009.
A. Dug središnje države (1 + 2)	98.249	98.249	-612	10.363
1. Unutarnji dug središnje države	67.997	78.921	1.445	10.924
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	64.962	75.168	593	10.206
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.035	3.753	852	718
2. Inozemni dug središnje države	30.252	29.691	-2.056	-561
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	28.451	27.995	-2.083	-456
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.800	1.696	27	-105
Dodatak				
B. Ukupno izdana jamstva Republike Hrvatske	44.706	50.774	3.007	6.068
1. Domaća	13.299	14.286	-181	987
2. Inozemna	31.407	36.488	3.188	5.082

Napomena: Podaci o unutarnjem i inozemnom dugu središnje države ne uključuju dug HAC-a i HBOR-a.
Izvor: HNB

žavna jamstva porasla čak za 6,1 mlrd. kuna te su na kraju promatranog razdoblja iznosila 50,8 mlrd. kuna. Jamstva su se najviše povećala u rujnu, uglavnom zbog novih inozemnih zaduživanja HAC-a, poduzeća Autocesta Rijeka–Zagreb te HBOR-a.

Zbog nepovoljne globalne financijske situacije, odnosno otežanog pristupa inozemnim tržištima kapitala središnja se država u prvom dijelu godine u najvećoj mjeri zaduživala na domaćem tržištu, i to putem bankovnih kredita te izdavanjem trezorskih zapisa. S druge strane, oplaćene su, među ostalim, dospjele sedmogodišnje inozemne obveznice u iznosu od 500 mil. EUR, šestogodišnje samurajske obveznice nominalnog iznosa 25 mlrd. JPY te prve rate Londonskom i Pariškom klubu u 2009. godini.

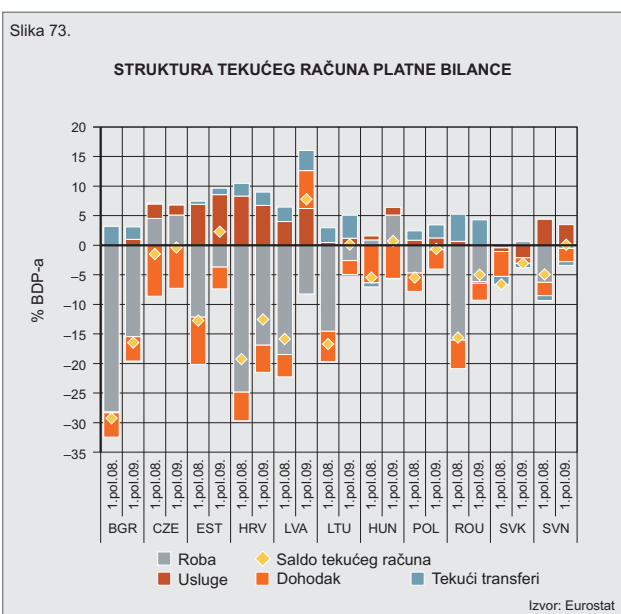
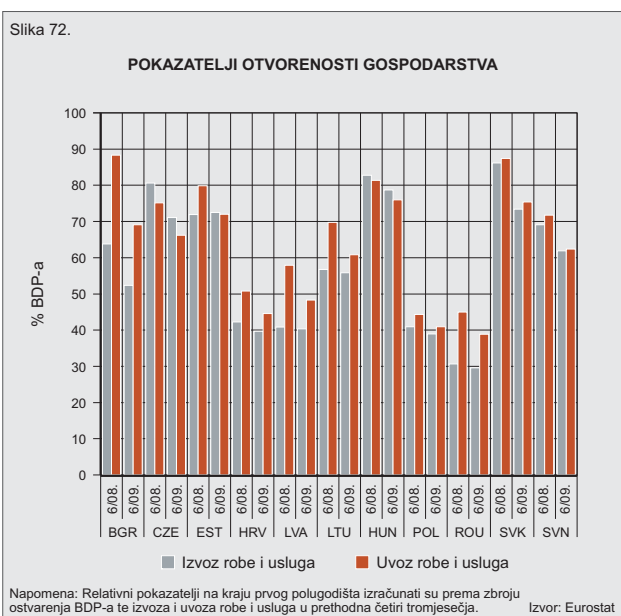
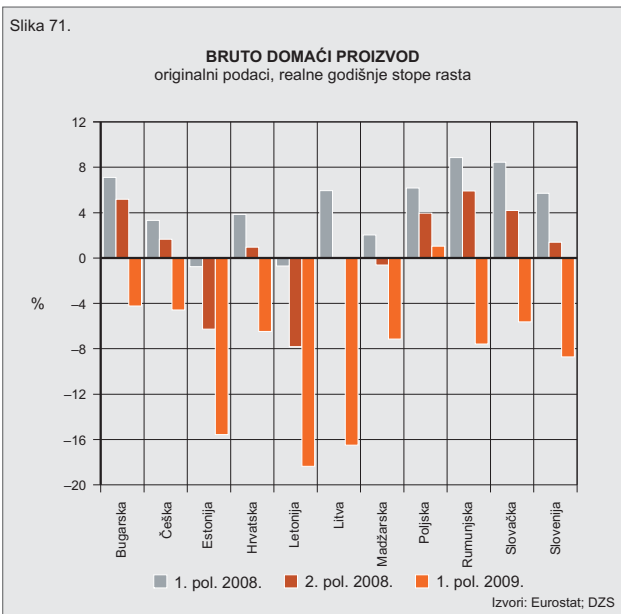
Kako se bližila sredina godine, poboljšavalo se i stanje na globalnim financijskim tržištima, što je država iskoristila izdajući krajem svibnja inozemne obveznice u nominalnom iznosu od 750 mil. EUR. Unutarnji je dug tako u prvih devet mjeseci 2009. uvećan za 10,9 mlrd. kuna, dok se, s obzirom na otplatu spomenutih inozemnih obveza te aprecijaciju tečaja kune u odnosu na euro i američki dolar, inozemni dug središnje države blago smanjio.

Usporedba Hrvatske i odabranih zemalja Srednje i Istočne Europe

Negativne učinke globalne financijske krize odabrane zemlje Srednje i Istočne Europe³³ osjetile su već u drugoj polovini 2008. godine, kada su ostvarene niže, iako u većini zemalja još pozitivne godišnje stope realnoga rasta BDP-a. Na početku 2009. došlo je do snažne realne kontrakcije BDP-a

33 Ovom su analizom osim Hrvatske obuhvaćene Bugarska, Češka, Estonija, Letonija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovenija i Slovačka.

kao posljedice smanjenja volumena ukupne svjetske trgovine, snažnog pada pouzdanja potrošača i poduzeća, otežanog pristupa te pooštrenih uvjeta zaduživanja. Godišnja stopa pada BDP-a u prvom polugodištu 2009. kretala se tako od 18,4% u Letoniji, što je vrlo visoko, do 4,2% u Bugarskoj, pri čemu se Hrvatska s ostvarenim padom od 6,5% nalazila u sredini.

Zbog snažne otvorenosti, odnosno visokog udjela izvoza u BDP-u, realna je kontrakcija u najvećoj mjeri bila određena izrazitim smanjenjem inozemne potražnje. Realne stope smanjenja izvoza robe i usluga ovih zemalja u prvom polugodištu 2009. kretale su se u rasponu od 13,7% u Estoniji do 22,9% u Slovačkoj (u Hrvatskoj je zabilježen pad od 17,4%). Smanjenje uvoza većinom je bilo snažnije od pada izvoza, što je glavni činitelj kontrakcije manjka na tekućim računima platne bilance.

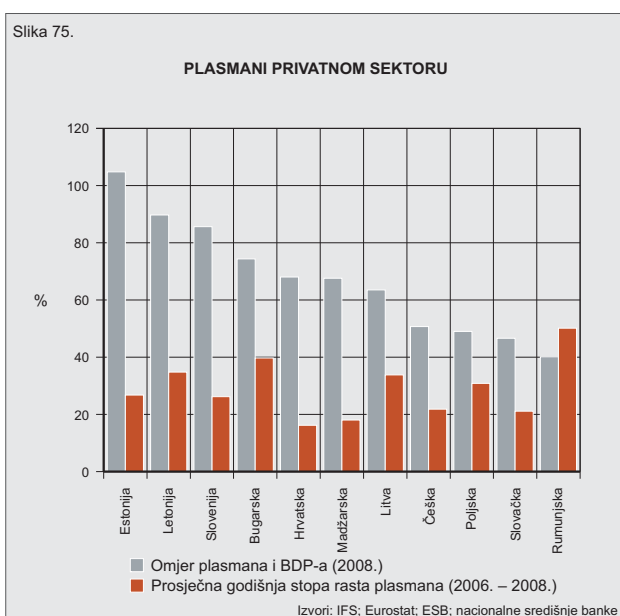
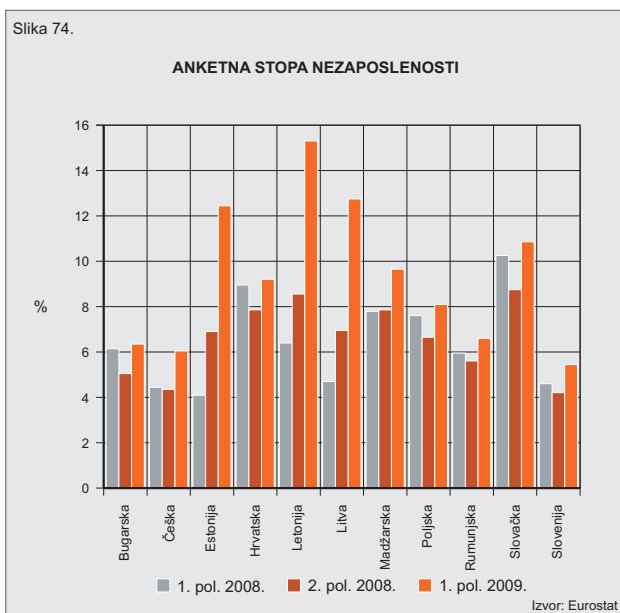
Promatrajući strukturu manjka tekućeg računa očito je da se zemlje obuhvaćene analizom grubo mogu podijeliti u dvije skupine: zemlje čiji je manjak tekućih transakcija poglavito određen negativnim kretanjima na računu robe (Hrvatska, Bugarska, Estonija, Litva, Letonija, Rumunjska) i zemlje kod kojih je saldo na tekućem računu ponajviše uvjetovan kretanjem manjka na računu faktorskih dohodaka (Češka, Mađarska, Slovačka), što se djelomice može povezati s obično visokim inozemnim ulaganjima u izvozno orijentirane djelatnosti.

Uz snažan pad inozemne potražnje smanjenju domaće proizvodnje pridonijela je i relativno snažna kontrakcija bruto investicija u fiksni kapital (izdvaja se Litva s padom od 39,8%), dok je pad osobne potrošnje bio najveći u Letoniji (21,5%) i Estoniji (19,3%).

Sezonski prilagođeni podaci o industrijskoj proizvodnji od srpnja do rujna 2009. pokazuju da se aktivnost u ovoj djelatnosti u većini promatranih zemalja blago intenzivirala. Tome je vjerojatno pridonijelo i jačanje inozemne potražnje, na što upućuju nominalni podaci o robnom izvozu. S druge strane, u odnosu na drugo tromjesečje obujam industrijske proizvodnje smanjen je u Hrvatskoj, Bugarskoj i Estoniji, a Hrvatska je, uz Litvu, jedina od promatranih zemalja u kojoj nije započeo oporavak inozemne potražnje, već se robni izvoz i na početku trećeg tromjesečja nastavio smanjivati.

Nepovoljna kretanja gospodarske aktivnosti zabilježena tijekom 2008. i 2009. godine odrazila su se i na pokazatelje tržišta rada. U baltičkim zemljama nezaposlenost se počela povećavati već u trećem tromjesečju 2008., a krajem te godine i u Hrvatskoj. Kod ostalih zemalja negativan učinak krize na tržište rada vidljiv je tijekom prve polovine 2009. godine. Tako je anketna stopa nezaposlenosti tijekom prvih šest mjeseci 2009. bila najniža u Sloveniji (5,5%), a najviša u Letoniji (15,3%), s tim da su najizraženije povećanje u odnosu na 2008. godinu i najviše stope nezaposlenosti imale baltičke zemlje. Među nezaposlenima najugroženija je bila skupina mladih, koje se stopa nezaposlenosti u većem broju promatranih zemalja kretala na razini od oko 25%.

Pod utjecajem činitelja na strani potražnje (smanjena inozemna, a potom i domaća potražnja te niska razina pouzdanja) te činitelja na strani ponude (manji priljevi inozemnoga kapitala, usporevanje rasta domaće štednje, pooštreni uvjeti kreditiranja) od kraja 2008. godine kreditna aktivnost poslovnih banaka u većini se promatranih zemalja dodatno us-

poravala. To se prije svega vidi po zamjetljivom usporavanju kreditiranja privatnog sektora, dok se istodobno znatno intenziviralo kreditiranje države.

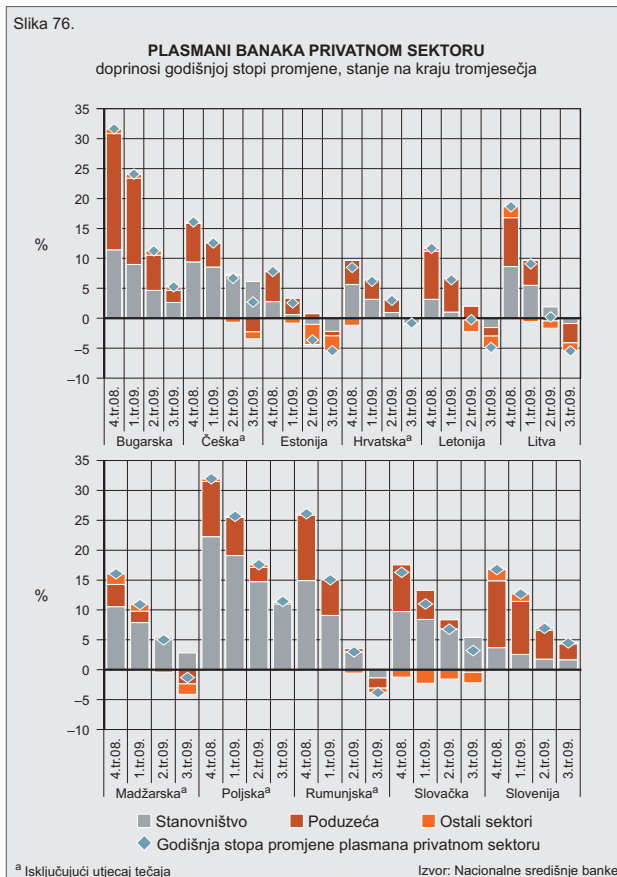
Usporavanje rasta plasmana privatnom sektoru bilo je posebno izraženo u Rumunjskoj i Bugarskoj, u kojima je do početka 2008. godine bila prisutna snažna kreditna ekspanzija. Nasuprot tome, u posljednje dvije godine Hrvatska je u usporedbi s ostalim zemljama ostvarivala najniže stope rasta kredita banaka usmjerenih privatnom sektoru, što treba povezati s mjerama koje je HNB provodio radi obuzdavanja dugoročno neodrživa rasta plasmana banaka koji su bili financirani iz inozemnih izvora. Zbog istog je razloga kontrakcija kredita u Hrvatskoj tijekom 2009. bila relativno manja. Na kraju trećeg tromjesečja 2009. godišnja stopa promjene plasmana banaka za odabranu skupinu zemalja kretala se između $-3,8\%$ (Rumunjska) i $11,4\%$ (Poljska), dok je u Hrvatskoj iznosila $-0,8\%$ ³⁴.

³⁴ Isključujući utjecaj tečaja

Istodobno se godišnje stope rasta plasmana državi na kraju rujna 2009. kreću između $11,3\%$ u Mađarskoj i $96,1\%$ u Estoniji, a u Rumunjskoj su se potraživanja od države na godišnjoj razini gotovo utrostručila. U Hrvatskoj je također zabilježen iznimno snažan porast plasmana domaćih banaka državi ($54,0\%$), i to kao rezultat rastućega proračunskog manjka i otežanog pristupa inozemnim izvorima, a usmjerenje tako velikog dijela sredstava državi stvara bojazni vezane uz istiskivanje privatnoga sektora.

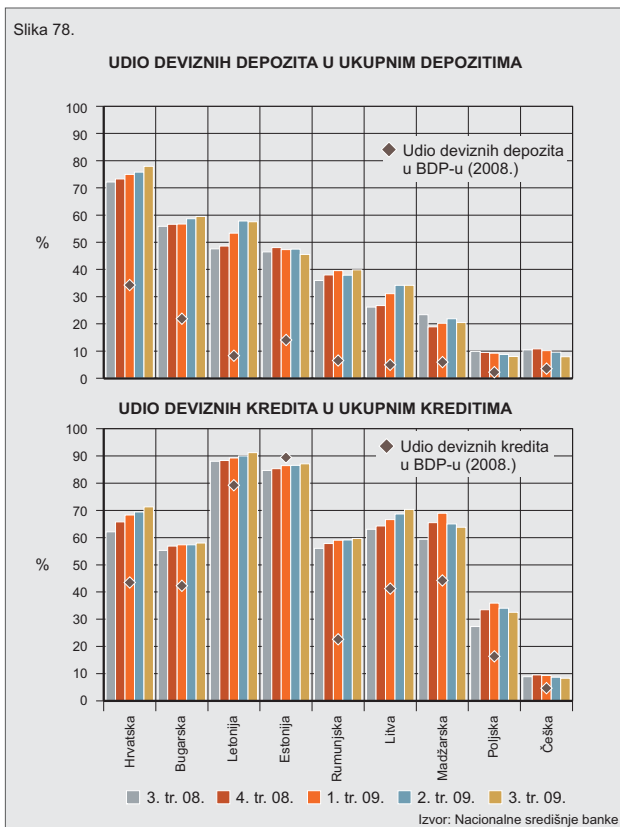
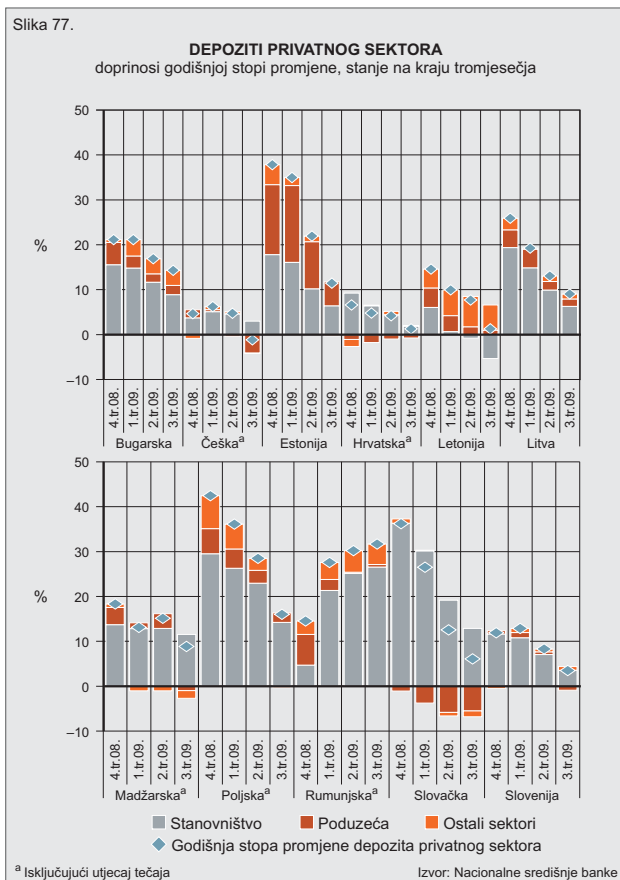
Kada je riječ o sektorskoj strukturi plasmana privatnom sektoru, recentna kretanja u Hrvatskoj djelomično se razlikuju od kretanja ostvarenih u većini promatranih zemalja. Naime, usporavanje kreditne aktivnosti u Hrvatskoj u najvećoj je mjeri bilo posljedica pada kreditiranja stanovništva, a smanjenje kredita stanovništvu zabilježeno je još samo u baltičkim zemljama i Rumunjskoj. Nasuprot tome, kod ostalih je promatranih zemalja dinamika kreditne aktivnosti banaka prema stanovništvu, iako slabija nego prijašnjih godina, i nadalje pozitivna. Istodobno je jedino u Sloveniji i Bugarskoj ukupnom prirastu kredita u posljednjih godinu dana znatno više pridonijelo kreditiranje poduzeća nego kreditiranje stanovništva.

Sporiji rast kredita pratio je porast realnih aktivnih kamatnih stopa banaka (izuzetak je Slovenija te, zbog rasta opće razine cijena, Mađarska) te porast udjela loših kredita u ukupnim odobrenim kreditima. Najveći je porast udjela zabilježen kod baltičkih zemalja. U Hrvatskoj je udio loših kredita, uz neznatan godišnji porast, u 2008. godini bio manji od 5% , a do kraja lipnja 2009. porastao je za više od jednoga postotnog boda. Zbog činjenice da porast udjela loših kredi-

ta obično zaostaje za pogoršavanjem gospodarskih uvjeta, u sljedećem se razdoblju može očekivati njihov daljnji porast i pritisak na dobit banaka.

U posljednjem tromjesečju 2008. godine u većini odabra-

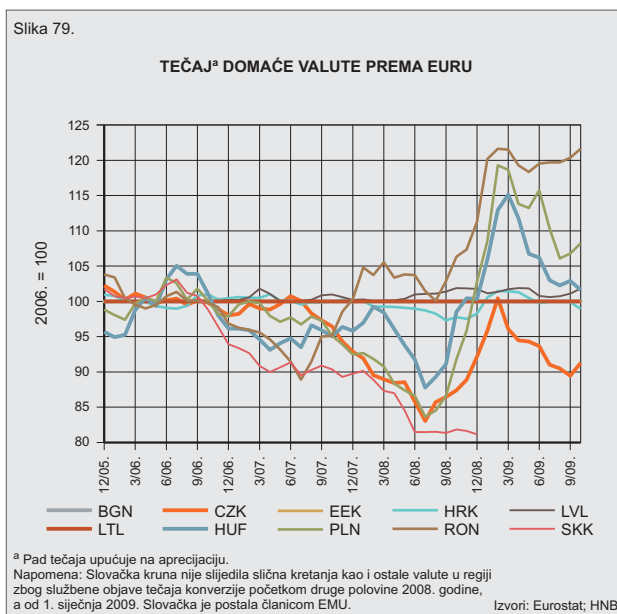
nih zemalja započinje usporavanje rasta depozita privatnog sektora u bankama, a neposredno nakon propasti Lehman Brothersa i privremeni odljev štednje. Iznimka je bila Slovačka, u kojoj se snažan rast domaćih depozita potkraj 2008. godine može povezati s konverzijom domaće valute u euro. Nepovoljna kretanja štednje nastavila su se i u prvih devet mjeseci 2009., prije svega zbog usporavanja rasta depozita poduzeća, dok je u Slovačkoj i Češkoj te, u nešto manjoj mjeri, u Hrvatskoj i Mađarskoj zabilježen i njihov pad. S druge strane, rast štednje stanovništva, premda blaži nego 2008. godine, i nadalje je bio prilično snažan.

Osim usporavanja rasta štednje zabilježen je i porast stupnja euroizacije, pri čemu je euroizacija, mjerena udjelom deviznih u ukupnim depozitima, bila najizrazitija upravo u Hrvatskoj.

Rast stupnja euroizacije u većini zemalja bio je potaknut poglavito znatnim slabljenjem domaćih valuta prema euru, dok je u Hrvatskoj ovom trendu, unatoč stabilnosti nominalnog tečaja domaće valute, ponajviše pridonijela negativna percepcija tečajnog rizika, zbog koje su se štediši ponovo snažnije okrenule štednji u devizama.

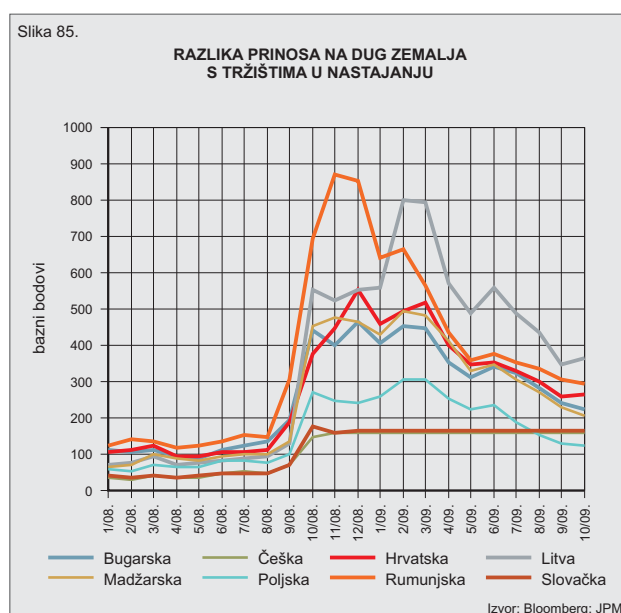
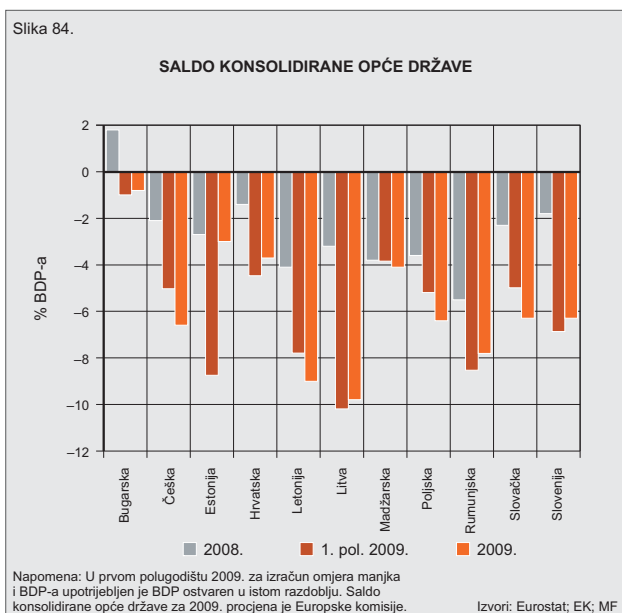
Od sredine 2008. do kraja prvog tromjesečja 2009. godine nominalna deprecijacija prema košarici valuta glavnih trgovinskih partnera (poglavito prema euru) glavni je činitelj poboljšanja cjenovne konkurentnosti³⁵ u zemljama promatrane skupine koje imaju fleksibilan tečajni režim. U Hrvatskoj je rast cjenovne konkurentnosti bio znatno manje izražen zbog stabilnosti nominalnog tečaja. S druge strane, kretanje potrošačkih cijena djelovalo je u suprotnom smjeru na cjenovnu konkurentnost, s obzirom na to da su one u promatranim zemljama rasle brže nego u glavnim trgovinskim partnerima. Krajem prvog tromjesečja 2009. trend se preokrenuo te se od tada u većini promatranih zemalja cjenovna konkurentnost pogoršava.

U uvjetima znatno smanjene potražnje i povoljnog učinka baznog razdoblja povezanog s kretanjem cijena sirove nafte

³⁵ Mjereno indeksom realnoga efektivnog tečaja deflaciranog potrošačkim cijenama

pada inozemne potražnje, još je izrazitije kada se stanje inozemnog duga uspoređi s ostvarenim izvozom robe i usluga.

Najprije usporavanje rasta, a potom i snažna realna kontrakcija BDP-a negativno su utjecali i na kretanja u javnim financijama. U svim je zemljama, izuzev Mađarske i Slovačke, u prvoj polovini 2009. zabilježeno smanjenje prikupljenih prihoda u odnosu na isto razdoblje 2008. godine. S druge strane, rashodi su se u svim zemljama u prvoj polovini 2009. godine povećali, s obzirom na to da je dinamika plaća i socijalnih transfera uvelike unaprijed određena kolektivnim ugovorima i indeksacijom mirovina.

Smanjenje prihoda i rast rashoda u prvih šest mjeseci 2009. godine rezultirali su pogoršanjem salda konsolidirane opće države u svim promatranim zemljama (ESA 95). Ocjene Europske komisije za 2009. godinu pokazuju da će manjak u promatranim zemljama znatno porasti u odnosu na 2008. godinu. Takvom trendu dodatno pridonose financijski učinci raznih mjera na prihodnoj i rashodnoj strani proračuna, kojima su vlade, poglavito tijekom prve polovine 2009., nastojale djelovati protuciklično. Međutim, kako je izlazilo na vidjelo da se proračunski manjkovi neobuzdano produbljuju,

stabiliziranje javnih financija postajalo je ključnim izazovom u ostatku 2009. godine.

Kako bi stabilizirale manjak, neke zemlje pribjegavaju smanjivanju planiranih rashoda u 2009. i 2010. godini, a neke povećavaju prihode uvođenjem novih ili prilagodbom postojećih poreznih nameta. Hrvatska i Mađarska tako su povećale stopu PDV-a, Hrvatska uvela i poseban porez na plaće, mirovine i ostale primitke, dok je Rumunjska povećala stopu socijalnih doprinosa. Manjak u proračunu države su najvećim dijelom pokrile zaduživanjem, zbog čega su znatno porasli njihovi pokazatelji zaduženosti.

Od početka 2008. godine agencija Standard & Poor's nije promijenila svoju ocjenu kreditnog rejtinga za samo četiri zemlje iz promatrane skupine: Češku, Hrvatsku, Poljsku i Sloveniju, s time da se Slovenija izdvaja kao zemlja s najvišim rejtingom. U promatranom razdoblju kreditni rejting povećan je samo Slovačkoj, i to u posljednjem tromjesečju 2008. godine, odnosno neposredno prije ulaska u eurozonu. Nasuprot tome, kreditni je rejting ostalih zemalja smanjen, pri čemu su Letonija i Rumunjska izgubile investicijski rejting.

Kretanja kreditnog rejtinga uvelike zrcale porast zahtijevanih prinosa na međunarodne obveznice. Najveći relativni porast EMBI razlike prinosa³⁶ na državne euroobveznice tako su krajem 2008. ostvarile tri zemlje kojima je rejting smanjen (Litva, Mađarska, Rumunjska) i Hrvatska. Kako se početkom 2009. počela mijenjati percepcija rizika svjetskih ulagača, razlike prinosa na dug većine zemalja stabilizirane su, a potom i smanjene. Premija za rizik na euroobveznice zemalja obuhvaćenih analizom zadržala je trend pada i tijekom trećeg tromjesečja 2009., premda je ona i nadalje znatno viša nego sredinom 2008. Tako je na kraju rujna 2009. najveću EMBI razliku prinosa na inozemni dug imala Litva, a slijedile su je Rumunjska, Hrvatska, Bugarska i Mađarska. Istodobno su

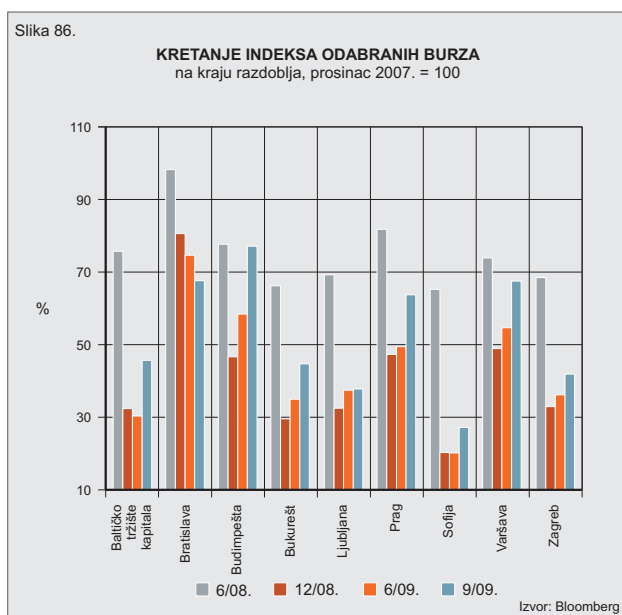
Tablica 12. Kreditni rejting prema agenciji Standard & Poor's

	1.tr.08.	2.tr.08.	3.tr.08.	4.tr.08.	1.tr.09.	2.tr.09.	3.tr.09.	4.tr.09.
Bugarska	BBB+	BBB+	BBB+	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB
Češka	A	A	A	A	A	A	A	A
Estonija	A	A	A	A	A	A	A-	A-
Hrvatska	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB
Letonija	BBB+	BBB+	BBB+	BBB-	BB+	BB+	BB	BB
Litva	A	A-	A-	BBB+	BBB	BBB	BBB	BBB
Mađarska	BBB+	BBB+	BBB+	BBB	BBB-	BBB-	BBB-	BBB-
Poljska	A-	A-	A-	A-	A-	A-	A-	A-
Rumunjska	BBB-	BBB-	BBB-	BBB+	BB+	BB+	BB+	BB+
Slovačka	A	A	A	A+	A+	A+	A+	A+
Slovenija	AA	AA	AA	AA	AA	AA	AA	AA

Napomena: Crno su ispisane oznake koje se odnose na investicijski rejting, a crveno na špekulativni rejting. Sivom podlogom označena su tromjesečja u kojima se rejting u odnosu na prethodno tromjesečje nije promijenio, žutom u kojima se smanjio, a zelenom u kojima se povećao.

Izvor: Standard & Poor's

³⁶ Razlike prinosa na JP Morgan Euro EMBI Global indekse predstavljaju pouzdane pokazatelje kretanja prinosa i ukupnog povrata na obveznice odabranih država. Radi reprezentativnosti i međusobne usporedivosti indeksa u njih su uključene samo državne i kvazidržavne obveznice nominirane u eurima s fiksnim kuponom koje imaju više od dvije i pol godine do dospijeća u trenutku uključanja u indeks.

najmanje EMBI razlike prinosa na dug ostvarile Slovačka, Poljska i Češka.

Recentna kretanja na nacionalnim tržištima kapitala upućuju na oporavak vrijednosti burzovnih indeksa svih glavnih burza odabranih zemalja. Tijekom trećeg tromjesečja 2009.

najviše je porastao indeks baltičkih zemalja,³⁷ koji se u odnosu na kraj lipnja povećao za 50,5%, a slijedili su ga indeksi Sofijske (34,6%), Budimpeštanske (32,0%), Praške (28,8%), Bukureštanske (28,0%), Varšavske (23,5%), Zagrebačke (15,9%) i Ljubljanske burze (0,9%). U promatranom se razdoblju smanjio jedino indeks Bratislavske burze. Pozitivan trend na dioničkim tržištima u listopadu je znatno usporen ili zaustavljen.

U usporedbi s lipnjem 2009. prosječni je dnevni promet dionica u rujnu povećan na većini promatranih burza, osim na Bratislavskoj, Varšavskoj i Zagrebačkoj burzi. Istodobno je zbog rasta vrijednosti gotovo svih promatranih dioničkih burzovnih indeksa tržišna kapitalizacija dionica na kraju trećeg tromjesečja 2009. u usporedbi s krajem lipnja povećana na svim promatranim burzama, osim na Bratislavskoj, Ljubljanskoj i Varšavskoj burzi. Tržišna kapitalizacija obveznica u tom se razdoblju također povećala na svim promatranim dioničkim tržištima. Nakon što je tri godine Zagrebačka burza među promatranim burzama bila vodeća prema omjeru tržišne kapitalizacije dionica i BDP-a, u trećem je tromjesečju 2009. najveća razina spomenutog omjera zabilježena na Varšavskoj burzi. Manji omjer tržišne kapitalizacije obveznica i BDP-a od onog na Zagrebačkoj burzi zabilježen je samo na dioničkom tržištu baltičkih zemalja.

Tablica 13. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Rujan 2009.	Sofija	Prag	Zagreb	Baltičko tržište kapitala	Budimpešta	Varšava	Bukurešt	Bratislava	Ljubljana
Prosječni dnevni promet, dionice (mil. eura)	1,51	84,50	4,44	4,99	88,93	378,07	6,96	0,03	2,26
Prosječni dnevni promet, obveznice (mil. eura)	....	76,94	2,00	0,99	2,56	1,24	2,13	77,94	0,62
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	1,10	15,00	0,33	1,91	23,06	28,78	1,36	0,01	1,58
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (%)	....	13,66	1,08	0,38	0,66	0,09	0,41	30,40	0,43
Brzina prometa ^d	7,05	41,30	5,42	17,83	111,50	58,73	9,16	0,24	6,30
Tržišna kapitalizacija ^a (mil. eura), kraj mjeseca	5.410	51.555	20.642	7.048	20.099	162.225	19.159	3.516	9.049
Tržišna kapitalizacija ^b (mil. eura), kraj mjeseca	....	....	4.627,3	2.236,7	35.804,4	....	....	20.899,1	10.782,4
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , kraj mjeseca (%)	15,7	36,3	44,4	10,7	20,7	49,0	14,8	5,4	25,1
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , kraj mjeseca (%)	....	....	9,9	3,4	36,9	....	....	32,3	29,9
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	33,9	34,8	27,6	41,2	65,2	38,0	51,6	-16,1	16,4
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (%)	5,8	-0,4	9,4	10,3	4,3	-1,0	3,5	-1,9	3,7

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c Zbroj BDP-a ostvarenog u posljednja četiri tromjesečja; ^d Anualizirani mjesečni promet dionica × 100 / tržišna kapitalizacija dionica
Izvori: Bloomberg; internetske stranice promatranih burza; Zagrebačka burza

37 NASDAQ OMX burze u Tallinnu, Rigi i Vilniusu zajedno čine Baltičko tržište kapitala, koje je formirano radi minimiziranja razlika između tržišta kapitala u Estoniji, Letoniji i Litvi, kako bi se olakšalo prekogranično trgovanje te privukle nove investicije u baltičku regiju. Sve tri spomenute burze dijele isti sustav trgovanja te usklađena pravila i tržišne procedure.

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo. Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnja banka, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2005. podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske

ceste, Hrvatske autoceste i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste te Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalna država, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva, koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66
2004.	prosinac	33.924,4	34.562,1	35.186,5	139.947,7	108.205,1	127.308,6	8,69	2,86	2,68	0,23	2,15	1,99
2005.	prosinac	40.390,8	38.817,1	39.855,4	154.647,0	131.343,2	149.168,3	9,38	4,34	3,87	-0,02	1,84	1,94
2006.	prosinac	46.331,2	48.521,0	49.141,7	182.458,6	154.844,1	183.379,5	3,17	4,75	4,07	1,57	3,38	2,99
2007.	prosinac	51.923,9	57.878,3	58.663,4	215.822,1	166.375,5	210.828,4	3,73	6,71	6,62	3,95	3,54	2,65
2008.	studen	55.204,1	51.053,7	51.658,3	218.114,2	173.421,1	228.500,3	5,05	-3,11	-3,13	-2,39	-0,35	-0,16
	prosinac	49.743,0	55.222,3	56.044,6	225.018,5	183.279,1	232.982,1	-9,89	8,17	8,49	3,17	5,68	1,96
2009.	siječanj	56.966,4	49.573,0	50.271,0	221.452,2	183.953,4	234.476,2	14,52	-10,23	-10,30	-1,58	0,37	0,64
	veljača	54.449,0	46.762,1	47.344,2	221.445,7	190.333,8	235.352,0	-4,42	-5,67	-5,82	0,00	3,47	0,37
	ožujak	52.693,8	46.636,5	47.203,8	218.626,7	192.083,0	234.856,8	-3,22	-0,27	-0,30	-1,27	0,92	-0,21
	travanj	53.075,1	46.419,2	46.877,0	218.797,6	192.003,3	234.342,1	0,68	-0,47	-0,69	0,08	-0,04	-0,22
	svibanj	53.900,4	47.447,0	47.941,0	218.112,8	193.128,0	232.234,6	1,55	2,21	2,27	-0,31	0,59	-0,90
	lipanj	55.100,6	47.698,9	48.149,7	218.416,2	188.300,5	230.767,0	2,23	0,53	0,44	0,14	-2,50	-0,63
	srpanj	55.147,1	47.664,7	48.169,2	221.354,8	189.639,5	231.193,3	0,08	-0,07	0,04	1,35	0,71	0,18
	kolovoz	55.346,9	47.815,0	48.297,2	224.444,3	186.660,7	230.228,9	0,36	0,32	0,27	1,40	-1,57	-0,42
	rujan	52.791,1	45.559,4	46.011,5	224.086,6	184.717,4	228.759,2	-4,62	-4,72	-4,73	-0,16	-1,04	-0,64
	listopad	54.446,1	44.657,2	45.158,6	221.147,8	183.289,0	227.891,2	3,13	-1,98	-1,85	-1,31	-0,77	-0,38

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine provedena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva M4 obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 mil. kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA											
1. Inozemna aktiva (neto)	31.742,6	23.303,8	27.614,5	49.446,5	41.739,4	26.543,7	30.115,8	31.715,3	37.783,6	39.369,2	37.858,8
2. Plasmani	141.278,1	168.427,7	200.328,9	226.076,1	254.569,8	264.320,2	258.820,4	261.106,7	260.570,1	259.043,6	257.186,1
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	13.969,6	19.259,4	16.949,4	15.247,7	21.587,7	29.463,4	28.053,5	29.913,3	30.341,2	30.284,4	29.294,9
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	125.790,7	147.414,3	181.031,9	207.398,7	231.472,7	233.363,2	228.967,9	229.473,3	228.593,2	227.098,7	226.138,1
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	624,0	592,2	1.029,5	1.640,0	441,9	417,3	565,6	601,9	541,7	537,9	670,6
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	893,9	1.161,8	1.318,1	1.789,7	1.067,4	1.076,3	1.233,5	1.118,1	1.094,0	1.122,6	1.082,5
Ukupno (1+2)	173.020,7	191.731,5	227.943,3	275.522,6	296.309,2	290.863,9	288.936,2	292.821,9	298.353,8	298.412,8	295.044,9
PASIVA											
1. Novčana masa	34.562,1	38.817,1	48.521,0	57.878,3	55.222,3	46.636,5	47.698,9	47.664,7	47.815,0	45.559,4	44.657,2
2. Štedni i oročeni depoziti	22.479,2	27.992,1	44.836,8	53.644,9	50.070,3	47.233,4	45.005,5	44.444,1	43.254,5	43.089,9	42.417,0
3. Devizni depoziti	81.742,9	86.760,8	88.256,7	103.090,1	117.194,8	122.865,0	123.889,1	127.325,1	131.314,7	133.426,0	132.162,1
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	1.163,5	1.077,0	844,1	1.208,8	2.531,1	1.891,8	1.822,7	1.920,9	2.060,0	2.011,2	1.911,4
5. Ograničeni i blokirani depoziti	2.067,0	2.092,3	2.504,5	2.280,9	3.094,2	2.913,1	3.113,2	2.871,3	2.930,6	2.931,3	2.844,4
6. Ostalo (neto)	31.006,1	34.992,2	42.980,2	57.419,6	68.196,5	69.324,1	67.406,7	68.595,9	70.978,8	71.394,9	71.052,7
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	173.020,7	191.731,5	227.943,3	275.522,6	296.309,2	290.863,9	288.936,2	292.821,9	298.353,8	298.412,8	295.044,9

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2
2004.	prosinac	39	1	12	9	6	5	6	6	3	3	–
2005.	prosinac	36	1	10	6	8	5	6	3	2	1	–
2006.	prosinac	35	2	6	5	10	4	8	3	2	1	–
2007.	prosinac	35	2	5	2	12	5	9	2	1	1	–
2008.	studen	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
	prosinac	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
2009.	siječanj	36	2	7	1	10	7	9	2	1	1	–
	veljača	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
	ožujak	35	2	7	1	10	7	8	2	1	1	–
	travanj	36	3	7	1	10	7	8	2	1	1	–
	svibanj	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	lipanj	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	srpanj	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	kolovoz	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	rujan	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	listopad	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji, a do veljače 2005. godine i institucije koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do lipnja 1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su u podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.						
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	
AKTIVA												
1. Inozemna aktiva	49.373,4	54.862,5	64.088,2	68.177,8	66.805,5	66.142,5	66.285,1	66.224,7	68.081,9	67.909,8	68.940,7	
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
1.2. Posebna prava vučenja	4,8	6,3	5,3	5,6	5,3	4,7	4,5	4,8	2.169,4	2.406,1	2.366,0	
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	
1.4. Efektivna i depoziti po viđenju u stranim bankama	5,7	7,7	7,2	7,2	1.472,7	1.499,7	1.465,9	1.473,7	1.766,7	1.756,8	1.795,3	
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	24.337,7	28.274,1	33.243,0	33.204,4	13.189,3	14.013,6	14.427,3	12.456,0	12.268,6	10.323,5	14.574,4	
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	25.023,7	26.573,0	30.831,2	34.959,3	52.136,9	50.623,0	50.386,1	52.289,0	51.876,0	53.422,1	50.203,7	
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
2. Potraživanja od središnje države	3,3	1,4	0,9	1,0	2,2	0,8	1,2	1,0	2,1	–	0,8	
2.1. Potraživanja u kunama	3,3	1,4	0,9	1,0	2,2	0,8	1,2	1,0	2,1	–	0,8	
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	82,9	73,4	64,0	67,9	64,2	64,2	4,3	4,3	4,3	4,3	4,2	
4. Potraživanja od banaka	408,9	4.215,6	3.911,5	4.178,3	13,9	1.396,7	2.425,5	2.394,5	2.668,0	13,5	13,4	
4.1. Krediti bankama	408,9	4.215,6	3.911,5	4.178,3	13,9	1.372,8	2.425,5	2.394,5	2.668,0	13,5	13,4	
Lombardni krediti	–	–	–	1.349,1	–	–	–	–	–	–	–	
Kratkoročni kredit za likvidnost	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Ostali krediti	15,0	14,5	14,5	14,7	13,9	14,0	13,6	13,7	13,6	13,5	13,4	
Obratne repo transakcije	394,0	4.201,1	3.897,0	2.814,5	–	1.358,8	2.412,0	2.380,8	2.654,3	–	–	
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	–	–	–	–	–	23,9	–	–	–	–	–	
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Ukupno (1+2+3+4+5)	49.868,5	59.153,0	68.064,6	72.425,1	66.885,8	67.604,1	68.716,2	68.624,6	70.756,2	67.927,6	68.959,2	
PASIVA												
1. Primarni novac	33.924,4	40.390,8	46.331,2	51.923,9	49.743,0	52.717,7	55.100,6	55.147,1	55.346,9	52.791,1	54.446,1	
1.1. Gotov novac izvan banaka	10.955,6	12.163,8	14.609,3	16.007,5	17.051,0	15.826,2	16.914,7	17.579,6	16.967,7	16.012,8	15.389,3	
1.2. Blagajne banaka	1.871,0	2.210,7	2.698,0	3.305,8	3.428,3	2.934,4	3.454,5	3.492,9	3.579,5	3.294,7	3.183,0	
1.3. Depoziti banaka	21.082,6	26.016,3	29.023,9	32.610,6	29.263,7	33.957,1	34.731,5	34.074,3	34.799,8	33.483,5	35.873,8	
Računi za namiru banaka	6.408,2	8.411,1	8.535,7	7.553,9	9.520,3	9.307,6	11.097,6	10.399,8	11.130,5	9.689,3	11.569,1	
Izdvojena obvezna pričuva	14.674,4	17.605,2	20.478,2	22.275,6	19.222,7	24.079,9	23.493,4	23.534,3	23.537,7	23.662,4	23.767,3	
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	1.991,1	460,6	569,6	140,4	140,1	131,6	131,8	137,3	
Prekonočni depoziti	–	–	10,0	790,0	60,0	–	–	–	–	–	400,0	
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^b	15,1	–	–	–	–	–	–	0,4	0,0	0,0	0,0	
2. Ograničeni i blokirani depoziti	10.777,1	13.551,8	16.633,5	14.286,0	8.064,1	4.634,8	4.722,0	4.741,5	4.768,9	4.828,6	4.911,1	
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	10.764,7	13.495,9	16.576,7	14.257,5	8.008,3	4.581,7	4.668,9	4.683,3	4.715,2	4.777,8	4.859,2	
2.2. Ograničeni depoziti	12,4	55,9	56,9	28,6	55,8	53,1	53,1	58,2	53,7	50,8	51,9	
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
3. Inozemna pasiva	18,1	18,9	18,9	17,2	16,6	14,9	8,3	8,3	8,1	7,9	7,8	
3.1. Krediti MMF-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	18,1	18,9	18,9	17,2	16,6	14,9	8,3	8,3	8,1	7,9	7,8	
3.3. Obveze prema stranim bankama ^a	–	–	–	–	–	0,0	–	–	0,0	–	–	
4. Depoziti središnje države	263,2	332,2	188,0	199,1	206,9	383,4	962,3	430,5	395,6	277,7	349,8	
4.1. Depozitni novac	228,0	319,0	174,5	125,8	171,1	376,2	255,7	200,8	327,6	257,7	293,2	
Depozitni novac Republike Hrvatske	123,0	246,3	138,6	100,3	43,0	338,4	118,7	96,8	279,9	212,6	262,8	
Depozitni novac republičkih fondova	105,0	72,7	35,9	25,4	128,2	37,7	137,0	104,0	47,7	45,0	30,5	
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	35,2	13,2	13,5	73,3	35,8	7,2	706,7	229,7	67,9	20,0	56,6	
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
5. Blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
6. Kapitalni računi	5.096,5	5.357,4	5.408,8	6.664,5	9.562,4	10.579,2	8.639,5	9.029,9	10.970,6	10.759,7	9.992,4	
7. Ostalo (neto)	–210,8	–498,2	–515,8	–665,6	–707,1	–725,9	–716,5	–732,7	–733,9	–737,4	–747,9	
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	49.868,5	59.153,0	68.064,6	72.425,1	66.885,8	67.604,1	68.716,2	68.624,6	70.756,2	67.927,6	68.959,2	

^a Od listopada 2001. do svibnja 2003. Obveze prema stranim bankama obuhvaćaju i obveze na osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata.^b Od prosinca 2002. računi SDA kod HNB-a za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora središnja država u ostale domaće sektore.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvna pozicija kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročeni depoziti kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmani u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je na snazi od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj, pa se u okviru te stavke iskazuju samo dospjela potraživanja od državnog proračuna nastala na osnovi obavljanja platnog prometa, te na osnovi obveza izvršenih prema Međunarodnome monetarnom fondu i stranim bankama. Do travnja 2001. godine u kunske kredite državnim proračunu bili su svrstavani kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna, dok je stavka Devizni kredit državnim proračunu bila protustavka obvezi prema Međunarodnome monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući banke u stečaju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama su lombardni krediti, kratkoročni krediti za likvidnost, ostali krediti te obratne repo transakcije. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti su: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti), dospjeli, a nenaplaćeni krediti te depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka. Od travnja 2005. godine obratne repo transakcije provode se tjedno. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namiru (do polovine 1994.) te neurednosti banaka pri izdavanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenim od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri re-

klasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namiru banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke (u koja je od ožujka 2006. uključena i posebna obvezna pričuva izdvojena na obveze po izdanim vrijednosnim papirima), obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke te prekonoćni depoziti banaka. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namiru stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuće obračunate kamate, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava banke izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na posebne račune HNB-a, a od kolovoza 2004. i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i rashoda.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA											
1. Pričuve banaka kod središnje banke	33.718,2	41.775,2	48.384,7	50.178,9	40.705,6	41.454,4	42.860,4	42.254,0	43.100,3	41.560,4	43.916,9
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	22.962,9	28.283,1	31.814,1	35.929,1	32.700,5	36.873,4	38.192,0	37.571,4	38.385,6	36.783,4	39.058,2
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	10.755,3	13.492,1	16.570,6	14.249,8	8.005,1	4.581,0	4.668,5	4.682,6	4.714,7	4.777,1	4.858,6
2. Inozemna aktiva	43.551,0	35.572,5	39.621,2	46.438,5	50.246,6	36.959,4	41.619,5	42.593,8	45.983,4	48.050,2	43.799,0
3. Potraživanja od središnje države	21.051,3	28.877,2	27.936,8	28.971,5	37.801,1	46.657,2	46.391,7	46.884,4	47.239,6	47.758,1	47.154,6
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	125.707,9	147.340,9	180.967,8	207.330,7	231.408,6	233.299,0	228.963,5	229.469,1	228.588,9	227.094,5	226.133,9
4.1. Potraživanja od lokalne države	1.787,9	1.767,2	1.892,0	2.140,8	2.077,4	1.994,4	1.843,0	1.848,3	1.837,2	1.826,6	1.839,0
4.2. Potraživanja od trgovačkih društava	58.643,3	67.017,9	83.386,5	92.265,1	102.779,8	104.546,1	103.335,9	103.861,8	103.335,4	102.550,2	102.356,6
4.3. Potraživanja od stanovništva	65.276,7	78.555,7	95.689,3	112.924,9	126.551,4	126.758,5	123.784,6	123.758,9	123.416,3	122.717,6	121.938,3
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	624,0	592,2	1.029,5	1.640,0	441,9	417,3	565,6	601,9	541,7	537,9	670,6
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	893,9	1.161,8	1.318,1	1.789,7	1.067,4	1.076,3	1.233,5	1.118,1	1.094,0	1.122,6	1.082,5
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	225.546,2	255.319,8	299.258,1	336.349,4	361.671,2	359.863,6	361.634,2	362.921,2	366.547,9	366.123,7	362.757,6
PASIVA											
1. Depozitni novac	23.591,3	26.653,3	33.911,7	41.870,8	38.171,2	30.810,3	30.784,2	30.084,7	30.847,3	29.546,5	29.267,9
2. Štedni i oročeni depoziti	22.479,2	27.992,1	44.836,8	53.644,9	50.070,3	47.233,4	45.005,5	44.444,1	43.254,5	43.089,9	42.417,0
3. Devizni depoziti	81.742,9	86.760,8	88.256,7	103.090,1	117.194,8	122.865,0	123.889,1	127.325,1	131.314,7	133.426,0	132.162,1
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	1.163,5	1.077,0	844,1	1.208,8	2.531,1	1.891,8	1.822,7	1.920,9	2.060,0	2.011,2	1.911,4
5. Inozemna pasiva	61.163,7	67.112,3	76.076,0	65.152,6	75.296,1	76.543,2	77.780,5	77.095,0	76.273,5	76.582,9	74.873,3
6. Depoziti središnje države	6.821,8	9.287,0	10.800,4	13.525,8	16.007,5	16.811,2	17.377,1	16.541,6	16.504,9	17.196,0	17.510,8
7. Krediti primljeni od središnje banke	408,9	4.215,6	3.911,4	4.178,3	14,0	1.372,8	2.425,5	2.394,5	2.667,9	13,5	13,4
8. Ograničeni i blokirani depoziti	2.054,6	2.036,4	2.447,6	2.252,3	3.038,4	2.860,0	3.060,1	2.813,1	2.877,0	2.880,5	2.792,5
9. Kapitalski računi	28.666,4	32.665,7	40.805,1	53.178,9	60.317,4	61.848,5	62.875,9	63.571,7	64.059,8	64.473,8	65.029,2
10. Ostalo (neto)	-2.546,3	-2.480,4	-2.631,7	-1.753,2	-969,7	-2.372,6	-3.386,5	-3.269,4	-3.311,8	-3.096,7	-3.219,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	225.546,2	255.319,8	299.258,1	336.349,4	361.671,2	359.863,6	361.634,2	362.921,2	366.547,9	366.123,7	362.757,6

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na deviznim računima Hrvatske narodne banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po vidjenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po vidjenju, devizni oročeni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog uskladjivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke po skupnoj osnovi.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući fer vrijednost deriviranih financijskih instrumenata.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Devizna inozemna aktiva	43.428,1	35.457,9	39.454,5	45.837,2	49.705,1	36.418,8	40.873,9	41.753,7	44.970,5	47.284,3	43.115,9
1.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	35.911,0	27.228,5	30.404,1	37.824,9	38.038,3	25.953,3	31.059,3	31.960,8	34.458,2	35.483,3	31.465,1
Efektivni strani novac	1.190,0	1.136,1	1.232,1	1.245,5	1.973,2	1.432,4	1.992,5	1.790,7	1.941,9	1.693,4	1.582,7
Tekući računi	906,2	860,2	870,1	1.305,2	2.109,8	1.122,9	1.224,5	1.229,6	1.310,2	1.400,0	1.224,2
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	30.943,7	20.874,6	23.509,4	31.726,1	31.444,5	20.865,3	25.559,9	26.852,5	29.117,9	30.471,1	26.775,1
Vrijednosni papiri	2.674,1	4.197,0	4.441,5	3.210,4	2.307,1	2.302,2	2.000,0	1.879,4	1.882,9	1.724,4	1.701,7
Kredit	189,0	152,9	339,2	195,9	166,3	192,6	234,6	158,7	147,0	137,7	122,1
Dionice stranih banaka	8,1	7,8	11,8	141,9	37,4	37,9	47,8	50,0	58,2	56,6	59,2
1.2. Potraživanja od stranaca	7.517,1	8.229,4	9.050,4	8.012,3	11.666,8	10.465,5	9.814,6	9.792,9	10.512,3	11.801,0	11.650,8
Potraživanja od stranih država	7.066,6	7.735,7	8.217,0	6.696,1	9.976,8	8.801,9	8.441,8	8.337,0	9.014,7	10.322,7	10.192,9
Potraživanja od stranih osoba	450,2	493,1	798,1	1.295,2	1.613,5	1.575,1	1.340,7	1.416,5	1.462,6	1.443,2	1.431,0
Vrijednosni papiri	77,4	68,0	141,5	180,9	235,1	227,9	222,3	227,1	217,3	198,5	197,7
Kredit	372,8	425,2	656,6	1.114,3	1.378,4	1.347,3	1.118,4	1.189,4	1.245,3	1.244,7	1.233,3
Dionice stranih osoba	0,3	0,5	35,3	20,9	76,5	88,4	32,2	39,4	34,9	35,2	26,9
2. Kunska inozemna aktiva	122,9	114,6	166,7	601,3	541,5	540,6	745,5	840,1	1.012,9	765,9	683,2
2.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	77,8	71,3	96,9	408,1	144,1	133,3	379,4	489,8	662,8	424,1	443,2
2.2. Potraživanja od stranaca	45,1	43,4	69,8	193,3	397,4	407,3	366,2	350,3	350,1	341,8	240,0
U tome: Kredit	44,3	42,6	69,2	192,7	396,8	406,7	365,8	350,0	349,8	341,5	239,7
Ukupno (1+2)	43.551,0	35.572,5	39.621,2	46.438,5	50.246,6	36.959,4	41.619,5	42.593,8	45.983,4	48.050,2	43.799,0

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivu i kunsku inozemnu aktivu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Kunska potraživanja	16.270,2	20.532,7	22.703,0	24.081,8	24.901,6	27.318,0	27.133,0	27.621,1	27.705,7	28.358,3	27.952,1
1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	14.465,6	17.352,6	18.361,2	19.057,3	19.899,5	21.952,4	21.892,3	22.411,4	22.484,8	23.208,5	22.864,9
Vrijednosni papiri	11.779,1	16.037,7	14.546,7	16.099,8	16.969,0	16.923,2	16.824,1	16.949,4	16.642,3	17.399,3	17.106,1
U tome: Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	532,0	20,6	8,3	6,4	6,1	5,6	5,5	5,2	5,1	5,6	5,4
Krediti	2.686,5	1.314,9	3.814,5	2.957,5	2.930,4	5.029,2	5.068,2	5.462,0	5.842,5	5.809,3	5.758,7
1.2. Potraživanja od republičkih fondova	1.804,6	3.180,1	4.341,9	5.024,5	5.002,1	5.365,6	5.240,8	5.209,7	5.220,9	5.149,7	5.087,3
Vrijednosni papiri	621,1	–	–	–	6,1	0,0	–	–	–	6,3	6,3
Krediti	1.183,5	3.180,1	4.341,9	5.024,5	4.996,1	5.365,6	5.240,8	5.209,7	5.220,9	5.143,4	5.081,0
2. Devizna potraživanja	4.781,1	8.344,5	5.233,8	4.889,7	12.899,5	19.339,2	19.258,6	19.263,2	19.533,9	19.399,9	19.202,5
2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	3.548,4	7.241,0	4.624,4	4.388,6	9.843,6	15.170,3	15.123,0	15.123,7	14.897,0	14.785,2	14.627,2
Vrijednosni papiri	1.117,0	1.248,1	429,0	268,4	300,7	197,3	517,1	470,2	267,1	232,6	229,0
Krediti	2.431,3	5.992,8	4.195,4	4.120,1	9.542,9	14.973,1	14.605,9	14.653,5	14.629,9	14.552,7	14.398,2
2.2. Potraživanja od republičkih fondova	1.232,8	1.103,5	609,4	501,2	3.055,9	4.168,8	4.135,6	4.139,6	4.636,9	4.614,6	4.575,3
Vrijednosni papiri	163,1	144,2	109,2	82,1	50,9	51,5	51,1	51,5	51,6	52,0	52,0
Krediti	1.069,7	959,3	500,2	419,1	3.005,1	4.117,4	4.084,5	4.088,1	4.585,3	4.562,6	4.523,3
Ukupno (1+2)	21.051,3	28.877,2	27.936,8	28.971,5	37.801,1	46.657,2	46.391,7	46.884,4	47.239,6	47.758,1	47.154,6

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države. U kuskim potraživanjima od Republike Hrvatske

stavka Vrijednosni papiri obuhvaća i Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Kunska potraživanja	114.635,7	133.603,5	166.755,1	194.476,7	216.530,8	216.871,5	212.352,8	212.725,3	211.783,2	210.030,5	209.269,7
1.1. Instrumenti tržišta novca	2.510,0	2.329,9	1.980,7	2.147,4	2.674,5	2.488,9	2.369,5	2.189,7	2.137,1	2.098,0	2.083,7
1.2. Obveznice	559,8	361,6	1.088,8	1.366,0	1.341,4	1.457,9	1.634,4	1.677,2	1.671,7	1.635,0	1.601,5
1.3. Krediti	109.523,9	128.882,3	161.694,2	188.462,5	210.424,0	210.733,2	206.151,3	206.636,9	205.726,4	204.039,7	203.329,0
1.4. Dionice	2.042,0	2.029,6	1.991,4	2.500,8	2.090,8	2.191,5	2.197,5	2.221,6	2.248,0	2.257,8	2.255,5
2. Devizna potraživanja	11.072,2	13.737,4	14.212,8	12.854,0	14.877,8	16.427,6	16.610,8	16.743,8	16.805,7	17.063,9	16.864,2
2.1. Vrijednosni papiri	213,5	307,6	221,1	249,2	109,3	97,3	122,1	117,2	113,2	114,8	111,0
2.2. Krediti	10.858,6	13.429,8	13.991,6	12.604,9	14.768,5	16.330,3	16.488,6	16.626,6	16.692,6	16.949,1	16.753,2
Ukupno (1+2)	125.707,9	147.340,9	180.967,8	207.330,7	231.408,6	233.299,0	228.963,5	229.469,1	228.588,9	227.094,5	226.133,9

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumen-

tima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
KUNSKI KREDITI											
1. Krediti središnjoj državi	3.870,0	4.495,0	8.156,4	7.982,0	7.926,5	10.394,8	10.309,0	10.671,8	11.063,4	10.952,7	10.839,7
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	2.686,5	1.314,9	3.814,5	2.957,5	2.930,4	5.029,2	5.068,2	5.462,0	5.842,5	5.809,3	5.758,7
1.2. Krediti republičkim fondovima	1.183,5	3.180,1	4.341,9	5.024,5	4.996,1	5.365,6	5.240,8	5.209,7	5.220,9	5.143,4	5.081,0
2. Krediti lokalnoj državi	1.701,9	1.613,9	1.720,3	1.867,5	1.786,9	1.699,7	1.565,7	1.567,9	1.556,3	1.545,4	1.563,6
3. Krediti trgovačkim društvima	42.844,7	49.105,9	64.666,3	74.001,7	82.431,7	82.614,9	81.123,7	81.636,2	81.079,0	80.093,3	80.137,9
4. Krediti stanovništvu	64.977,2	78.162,4	95.307,6	112.593,3	126.205,3	126.418,6	123.461,8	123.432,7	123.091,1	122.401,0	121.627,4
U tome: Stambeni krediti	21.397,9	27.571,1	36.927,3	45.218,6	52.305,5	52.988,7	52.028,6	52.366,5	52.523,6	52.388,1	52.022,7
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	154,5	46,5	304,4	213,6	36,1	34,2	141,1	178,5	130,4	127,5	217,9
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	558,0	591,8	854,4	947,6	741,4	692,8	772,4	704,9	681,7	709,3	670,7
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	114.106,4	134.015,6	171.009,4	197.605,7	219.128,0	221.855,1	217.373,8	218.192,0	217.601,9	215.829,2	215.057,3
DEVIZNI KREDITI											
1. Krediti središnjoj državi	3.501,0	6.952,1	4.695,6	4.539,2	12.548,0	19.090,4	18.690,4	18.741,6	19.215,2	19.115,3	18.921,5
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	2.431,3	5.992,8	4.195,4	4.120,1	9.542,9	14.973,1	14.605,9	14.653,5	14.629,9	14.552,7	14.398,2
1.2. Krediti republičkim fondovima	1.069,7	959,3	500,2	419,1	3.005,1	4.117,4	4.084,5	4.088,1	4.585,3	4.562,6	4.523,3
2. Krediti lokalnoj državi	31,9	63,0	11,3	8,7	5,5	5,6	4,3	3,0	3,0	3,0	3,0
3. Krediti trgovačkim društvima	10.527,3	12.973,5	13.598,5	12.264,5	14.416,8	15.984,8	16.161,5	16.297,3	16.364,3	16.629,5	16.439,4
4. Krediti stanovništvu	299,5	393,3	381,8	331,6	346,1	339,9	322,8	326,2	325,2	316,6	310,9
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	52,9	19,9	68,1	74,0	1,2	22,4	30,3	30,6	18,5	8,6	54,0
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	255,3	512,3	360,5	668,0	143,5	211,6	283,1	255,6	255,1	253,7	251,7
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	14.667,8	20.914,1	19.115,9	17.886,0	27.461,1	35.654,7	35.492,4	35.654,4	36.181,4	36.326,6	35.980,4
UKUPNO (A+B)	128.774,2	154.929,7	190.125,3	215.491,7	246.589,1	257.509,8	252.866,1	253.846,5	253.783,3	252.155,8	251.037,7

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima ba-

naka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski najam (leasing), izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Lokalna država	2.020,7	1.688,7	1.803,8	2.689,4	2.441,1	1.599,9	1.192,9	1.160,8	1.263,1	1.242,2	1.229,0
2. Trgovačka društva	12.036,9	13.344,2	16.668,6	19.599,3	16.896,1	13.061,2	13.122,8	12.698,7	13.723,2	13.022,5	13.159,3
3. Stanovništvo	8.773,0	10.728,3	14.257,8	17.896,7	17.620,1	15.318,0	15.565,9	15.544,0	15.016,2	14.526,1	13.941,2
4. Ostale bankarske institucije	245,4	322,1	485,1	481,1	293,6	152,9	151,0	135,4	217,5	154,8	186,5
5. Nebankarske financijske institucije	517,5	571,3	697,6	1.205,2	921,1	678,7	752,1	546,2	627,6	601,3	752,2
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-2,2	-1,3	-1,2	-0,9	-0,7	-0,4	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-0,4
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	23.591,3	26.653,3	33.911,7	41.870,8	38.171,2	30.810,3	30.784,2	30.084,7	30.847,3	29.546,5	29.267,9

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i

tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjeno za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	2.233,9	2.493,6	2.905,6	3.086,1	2.770,3	2.558,4	2.623,7	2.525,6	2.498,4	2.498,7	2.458,6
1.1. Lokalna država	4,6	2,7	2,8	2,5	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
1.2. Trgovačka društva	38,8	101,6	110,3	154,7	108,8	110,4	169,5	136,8	150,0	139,5	159,8
1.3. Stanovništvo	2.190,5	2.388,3	2.792,4	2.929,0	2.657,7	2.447,0	2.443,7	2.371,0	2.340,8	2.348,9	2.286,4
1.4. Ostale bankarske institucije	–	–	–	–	–	–	–	5,0	5,0	5,0	5,0
1.5. Nebankarske financijske institucije	0,0	1,0	0,0	–	3,7	0,9	10,4	12,5	2,5	5,1	7,2
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	20.245,4	25.498,4	41.931,3	50.558,8	47.300,1	44.675,0	42.381,8	41.918,6	40.756,1	40.591,2	39.958,5
2.1. Lokalna država	550,8	508,7	491,8	549,5	726,0	1.340,8	1.101,6	1.150,0	1.167,3	1.210,3	1.183,5
2.2. Trgovačka društva	8.698,5	8.222,5	14.715,4	18.414,8	16.268,0	13.849,9	12.278,4	13.393,3	13.486,3	13.819,0	13.154,7
2.3. Stanovništvo	9.321,4	13.254,9	20.755,0	20.479,1	22.721,6	20.976,3	19.849,5	18.678,0	17.581,5	17.077,8	17.053,2
2.4. Ostale bankarske institucije	215,9	931,9	2.697,9	6.386,5	2.563,4	2.774,3	3.776,8	3.332,1	3.041,7	3.235,9	3.546,4
2.5. Nebankarske financijske institucije	1.458,8	2.580,4	3.271,3	4.728,9	5.021,1	5.733,8	5.375,5	5.365,2	5.479,3	5.248,2	5.020,7
Ukupno (1+2)	22.479,2	27.992,1	44.836,8	53.644,9	50.070,3	47.233,4	45.005,5	44.444,1	43.254,5	43.089,9	42.417,0

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	22.144,6	22.641,0	22.698,6	22.845,0	21.262,2	20.815,2	20.791,9	20.883,4	22.072,0	22.266,5	20.873,7
1.1. Lokalna država	15,6	11,9	30,8	27,5	22,1	9,9	21,5	9,4	9,5	9,5	9,4
1.2. Trgovačka društva	4.273,2	4.408,3	4.589,7	5.543,6	5.132,0	4.497,2	5.135,4	4.823,6	5.146,3	5.755,5	4.898,8
1.3. Stanovništvo	17.708,9	17.933,6	17.609,9	16.720,8	15.682,8	15.584,0	15.260,8	15.596,6	16.278,3	15.845,5	15.503,5
1.4. Ostale bankarske institucije	15,4	116,0	276,7	251,7	121,4	77,6	86,9	141,3	172,0	155,3	135,7
1.5. Nebankarske financijske institucije	131,6	171,3	191,4	301,5	303,9	646,5	287,2	312,4	466,0	500,7	326,2
2. Oročeni depoziti	59.598,3	64.119,7	65.558,1	80.245,1	95.932,6	102.049,7	103.097,2	106.441,8	109.242,7	111.159,5	111.288,4
2.1. Lokalna država	0,3	3,2	1,9	2,1	2,3	2,6	2,5	2,5	2,4	8,5	2,4
2.2. Trgovačka društva	8.518,6	8.154,2	7.086,2	10.391,9	11.215,5	10.815,2	10.910,4	11.207,6	11.736,1	12.914,5	13.142,9
2.3. Stanovništvo	50.636,0	55.036,1	57.210,8	66.465,7	80.419,6	86.495,8	86.353,9	88.677,9	90.637,6	92.165,0	92.316,6
2.4. Ostale bankarske institucije	20,7	242,0	366,2	1.038,6	808,2	590,7	628,4	743,3	708,5	650,7	577,3
2.5. Nebankarske financijske institucije	422,7	684,2	892,9	2.346,8	3.487,0	4.145,4	5.202,1	5.810,5	6.157,9	5.420,8	5.249,2
Ukupno (1+2)	81.742,9	86.760,8	88.256,7	103.090,1	117.194,8	122.865,0	123.889,1	127.325,1	131.314,7	133.426,0	132.162,1

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih finan-

cijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po videnju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a devizni oročeni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	–	–	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
2. Obveznice (neto)	170,5	164,9	340,9	632,0	609,5	601,8	606,4	607,5	608,4	619,9	620,6
3. Primljeni krediti	993,0	912,1	502,5	576,0	1.920,8	1.289,3	1.215,5	1.312,6	1.450,9	1.390,5	1.290,0
3.1. Lokalna država	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Trgovačka društva	40,3	40,8	0,0	152,9	3,5	3,8	4,1	4,3	4,1	5,3	5,0
3.3. Ostale bankarske institucije	842,8	828,1	492,8	266,4	1.719,2	1.285,5	1.206,4	1.308,3	1.446,7	1.383,1	1.280,4
3.4. Nebankarske financijske institucije	109,9	43,2	9,6	156,6	198,0	–	5,0	–	–	2,1	4,5
Ukupno (1+2+3)	1.163,5	1.077,0	844,1	1.208,8	2.531,1	1.891,8	1.822,7	1.920,9	2.060,0	2.011,2	1.911,4

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih

mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Devizna inozemna pasiva	54.536,7	52.073,3	55.114,3	48.461,3	54.726,8	56.979,1	56.174,0	56.076,0	56.395,6	57.000,3	55.891,6
1.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	48.967,5	45.747,7	48.561,3	41.483,1	47.878,5	49.858,0	48.661,7	48.081,2	48.475,1	48.976,3	47.812,5
Tekući računi	127,6	156,3	195,0	258,8	176,6	171,0	196,2	231,5	248,3	296,3	200,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	16.056,8	12.523,1	12.174,1	10.562,9	14.016,4	17.744,1	18.245,9	21.556,8	22.004,0	20.913,8	20.206,7
Kredit	29.369,5	29.775,6	32.903,9	27.373,0	30.408,3	28.603,7	27.106,3	26.292,9	26.222,8	27.766,3	27.405,1
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	2.399,4	1.167,4	820,7	405,9	1.585,1	1.958,3	1.922,4	1.932,6	1.933,7	1.925,1	1.909,0
Obveznice	3.413,6	3.292,6	3.288,3	3.288,4	3.277,1	3.339,2	3.113,2	–	–	–	–
1.2. Obveze prema strancima	5.569,2	6.325,6	6.553,0	6.978,2	6.848,4	7.121,1	7.512,4	7.994,7	7.920,4	8.024,0	8.079,1
Štedni i oročeni depoziti	5.002,2	5.846,3	6.192,4	6.729,9	6.719,0	7.047,4	7.440,4	7.985,5	7.911,2	8.015,4	8.071,0
Depoziti po viđenju	1.052,5	1.172,9	1.635,8	1.537,2	1.374,5	1.420,1	1.494,8	1.394,9	1.265,5	1.262,8	1.348,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	3.949,6	4.673,4	4.556,7	5.192,7	5.344,6	5.627,4	5.945,6	6.590,6	6.645,7	6.752,6	6.722,7
Kredit	567,1	479,3	360,5	248,3	129,3	73,7	72,0	9,2	9,2	8,6	8,0
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	0,2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Kunska inozemna pasiva	6.627,0	15.039,1	20.961,8	16.691,3	20.569,2	19.564,2	21.606,5	21.019,0	19.877,9	19.582,6	18.981,7
2.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	6.103,9	14.099,6	20.087,0	16.093,8	20.061,0	19.087,8	21.175,9	20.584,9	19.487,0	19.191,8	18.597,7
Depozitni novac	145,1	179,6	1.438,1	519,0	898,1	426,2	315,7	339,9	308,5	215,8	365,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	2.846,9	6.979,5	11.198,8	11.423,7	15.014,2	14.512,8	15.956,1	15.338,2	14.266,3	14.059,3	13.321,1
Kredit	3.111,9	6.940,5	7.450,2	4.151,2	4.148,8	4.148,8	4.904,1	4.906,8	4.912,2	4.916,7	4.911,3
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	–	405,7	404,0	0,4	–	–	723,7	726,4	731,8	736,3	730,9
2.2. Obveze prema strancima	523,1	939,5	874,8	597,5	508,2	476,4	430,6	434,1	390,9	390,8	384,0
Depozitni novac	95,9	180,3	170,1	253,2	257,0	237,6	217,7	232,9	205,2	208,0	204,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	419,2	755,2	703,3	340,6	245,7	233,2	204,4	192,7	177,2	174,2	170,8
Kredit	8,0	4,0	1,4	3,7	5,5	5,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	8,0	4,0	1,4	3,7	5,5	5,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Ukupno (1+2)	61.163,7	67.112,3	76.076,0	65.152,6	75.296,1	76.543,2	77.780,5	77.095,0	76.273,5	76.582,9	74.873,3

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i

kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Kunski depoziti	5.627,2	7.596,1	9.030,0	11.535,0	14.185,1	14.752,1	15.003,4	15.080,1	15.100,7	15.720,0	16.075,4
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	445,1	605,0	497,5	666,4	429,5	378,2	1.021,7	971,9	958,5	1.353,8	1.735,2
Depozitni novac	373,3	458,1	366,2	454,9	176,7	154,4	174,2	238,2	174,3	169,3	172,1
Štedni depoziti	4,2	1,8	2,1	1,2	1,1	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	66,5	144,0	128,1	209,3	251,6	223,1	846,7	732,9	783,4	1.183,8	1.562,5
Krediti	1,1	1,0	1,0	1,0	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Depoziti republičkih fondova	5.182,2	6.991,1	8.532,6	10.868,6	13.755,5	14.373,9	13.981,7	14.108,2	14.142,3	14.366,2	14.340,1
Depozitni novac	266,3	580,2	254,6	330,1	645,6	412,9	276,6	266,6	307,9	282,8	329,2
Štedni depoziti	3,5	1,9	14,6	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	262,3	251,7	496,7	413,6	385,8	584,7	719,0	466,9	549,5	451,3	404,9
Krediti	4.650,0	6.157,3	7.766,7	10.122,4	12.724,1	13.376,4	12.986,2	13.374,6	13.284,8	13.632,1	13.606,0
2. Devizni depoziti	1.194,6	1.690,9	1.770,4	1.990,8	1.822,5	2.059,1	2.373,7	1.461,5	1.404,2	1.476,0	1.435,5
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	891,0	906,2	811,7	759,4	1.122,5	1.286,6	1.144,3	1.063,3	1.025,6	1.004,3	1.064,5
Štedni depoziti	189,7	340,6	264,8	527,4	666,8	754,6	522,2	307,4	331,8	469,2	576,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	23,2	38,7	275,0	49,7	330,0	428,5	526,9	692,3	631,4	474,0	428,4
Refinancirani krediti	678,1	527,0	271,9	182,3	125,7	103,6	95,3	63,6	62,4	61,1	59,5
2.2. Depoziti republičkih fondova	303,6	784,7	958,6	1.231,4	699,9	772,4	1.229,4	398,1	378,6	471,7	371,0
Štedni depoziti	156,5	139,4	93,4	85,7	107,1	59,5	86,3	63,9	113,1	94,3	78,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	147,1	25,8	356,2	153,8	519,6	563,8	482,4	238,9	265,5	377,4	292,4
Krediti	–	619,6	509,0	991,8	73,2	149,1	660,7	95,3	–	–	–
Ukupno (1+2)	6.821,8	9.287,0	10.800,4	13.525,8	16.007,5	16.811,2	17.377,1	16.541,6	16.504,9	17.196,0	17.510,8

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike

Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Ograničeni depoziti	2.014,6	2.036,4	2.447,6	2.252,3	3.038,4	2.860,0	3.060,1	2.813,1	2.877,0	2.880,5	2.792,5
1.1. Kunski depoziti	1.267,4	1.277,1	1.427,0	1.322,8	1.478,8	1.430,7	1.546,5	1.471,8	1.468,8	1.444,8	1.428,5
1.2. Devizni depoziti	747,2	759,3	1.020,5	929,5	1.559,6	1.429,3	1.513,6	1.341,3	1.408,2	1.435,7	1.364,0
2. Blokirani devizni depoziti stanovništva	40,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2)	2.054,6	2.036,4	2.447,6	2.252,3	3.038,4	2.860,0	3.060,1	2.813,1	2.877,0	2.880,5	2.792,5

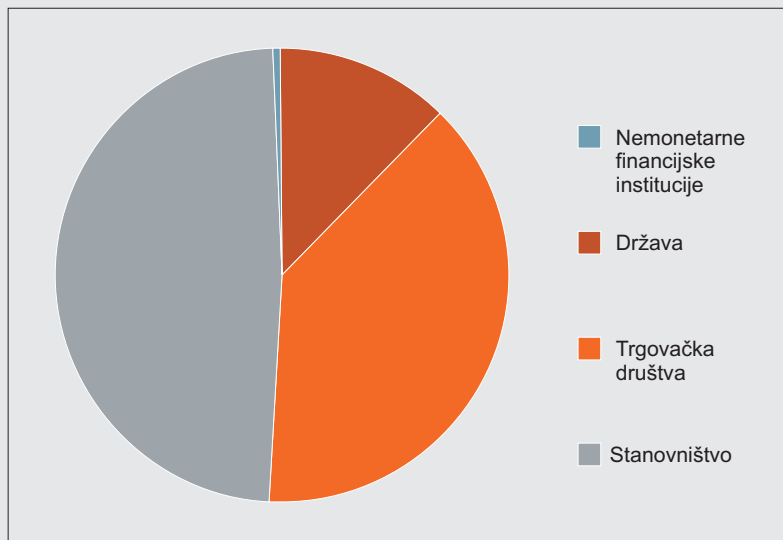
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju ograničeni depoziti (kunski i devizni) i blokirani depoziti stanovništva.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Slika D1.

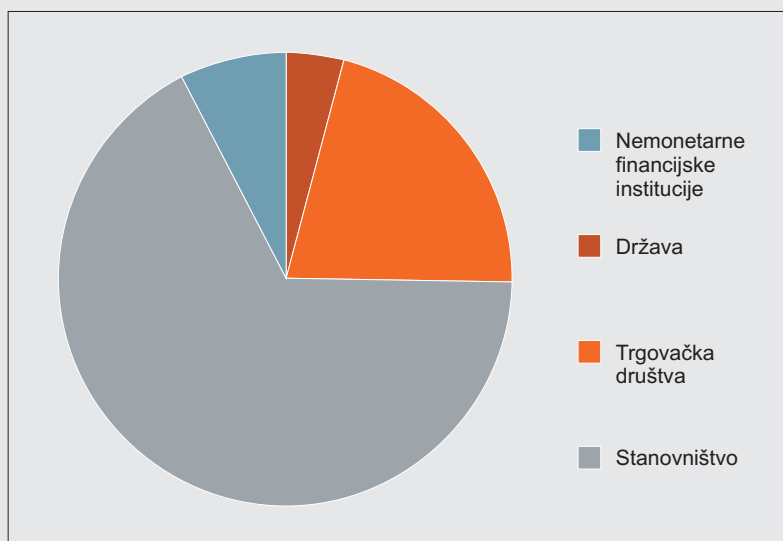
**DISTRIBUCIJA KREDITA BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

listopad 2009.

Slika D2.

**DISTRIBUCIJA DEPOZITA KOD BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

listopad 2009.

Napomena:
Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije.
Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA											
1. Pričuve kod središnje banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	3.779,1	4.274,3	4.674,8	4.036,5	3.395,5	3.257,2	3.173,7	3.165,9	3.158,9	3.118,7	3.118,2
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	373,2	575,5	1.296,0	2.220,4	2.857,9	2.962,7	2.938,4	2.961,1	2.954,1	2.958,4	2.936,9
U tome: Potraživanja od stanovništva	373,2	575,5	1.296,0	2.220,4	2.857,9	2.962,7	2.938,4	2.961,1	2.954,1	2.958,4	2.936,9
4. Potraživanja od banaka	824,2	994,4	181,4	133,6	533,7	232,9	257,6	252,7	260,4	286,6	255,0
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	4.976,6	5.844,2	6.152,3	6.390,5	6.787,1	6.452,8	6.369,7	6.379,8	6.373,3	6.363,7	6.310,0
PASIVA											
1. Oročeni depoziti	4.728,2	5.514,7	5.803,6	6.037,9	6.297,6	5.939,5	5.733,5	5.746,7	5.728,0	5.669,9	5.573,5
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	10,7	10,3	61,7	40,1	91,5	102,3	156,4	151,8	140,7	179,7	222,9
3. Kapitalni računi	206,7	258,0	244,7	303,0	390,6	391,9	446,1	450,7	457,3	464,0	472,6
4. Ostalo (neto)	30,8	61,1	42,2	9,6	7,4	19,0	33,8	30,6	47,3	50,1	41,0
Ukupno (1+2+3+4)	4.976,6	5.844,2	6.152,3	6.390,5	6.787,1	6.452,8	6.369,7	6.379,8	6.373,3	6.363,7	6.310,0

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su novčana sredstva stambenih štedionica u blagajnama, a do rujna 2003. godine i kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i

depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine, račune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalni računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Repo stopa HNB-a ^a	Aktivne kamatne stope					
				Na lombardne kredite ^b	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^b	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenju obveznu priču ^b	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1995.	prosinac	8,50	–	25,49	19,00	17,00	–	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	–	11,00	19,00	17,00	–	19,00	18,00
1997.	prosinac	5,90	–	9,50	19,00	17,00	–	19,00	18,00
1998.	prosinac	5,90	–	12,00	19,00	7,00	14,00	19,00	18,00
1999.	prosinac	7,90	–	13,00	19,00	–	14,00	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	–	12,00	18,00	–	13,00	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	–	10,00	–	–	11,00	15,00	18,00
2002.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2003.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2004.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2005.	prosinac	4,50	3,50	7,50 ^c	–	–	8,50 ^c	15,00	15,00
2006.	prosinac	4,50	3,50	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2007.	prosinac	9,00 ^d	4,06	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2008.	studeni	9,00	7,94	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	prosinac	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
2009.	siječanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	veljača	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	ožujak	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	travanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	svibanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	lipanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	srpanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	kolovoz	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	rujan	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	listopad	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00

^a Vagani prosjek vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama HNB-a u izvještajnom mjesecu. ^b Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim objašnjenjima. ^c Od 14. prosinca 2005. ^d Od 31. prosinca 2007.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalog za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite.

Vremenske serije iskazane u tablici sadržavaju određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 prikazani su vagani prosjeci vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama Hrvatske narodne banke u izvještajnom mjesecu.

Podaci iskazani u stupcu 7 do rujna 1994. godine odnose se na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaća-

nja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 8 odnose se za razdoblje do prosinca 1994. godine na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na upisane obvezne blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospelja ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospelja				Kamatne stope na prekonoćne depozite kod HNB-a	
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana		Od 364 dana
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	–	–	–	–	–	–	–
1996.	prosinac	5,50	–	–	8,00	9,50	–	–	–	–	–	–	–
1997.	prosinac	4,50	–	–	8,00	9,00	10,00	–	–	–	–	–	–
1998.	prosinac	5,90	–	–	9,50	10,50	11,00	–	4,60	3,12	3,08	–	–
1999.	prosinac	5,90	–	–	10,50	11,55	12,50	–	4,83	3,56	–	–	–
2000.	prosinac	4,50	–	–	6,65	7,00	7,70	–	5,51	4,83	–	–	–
2001.	prosinac	2,00	–	–	3,36	4,26	4,85	–	2,62	3,06	–	–	–
2002.	prosinac	1,75	–	–	2,08	–	–	2,30	2,68	–	–	–	–
2003.	prosinac	1,25	0,50	–	–	–	–	1,75	1,48	–	–	–	–
2004.	prosinac	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2005.	prosinac	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2006.	prosinac	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2007.	prosinac	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2008.	studenj	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	prosinac	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2009.	siječanj	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	veljača	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	ožujak	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	travanj	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	svibanj	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	lipanj	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	srpanj	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	kolovoz	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	rujan	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	listopad	0,75	0,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim objašnjenjima.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do travnja 2005. godine izdvojena sredstva obvezne pričuve obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na posebnom računu obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, u svrhu održavanja prosječnoga dnevnog stanja obvezne pričuve, izdvajaju na račune za namiru banaka i na poseban račun u Hrvatskoj narodnoj banci za namiru neto pozicije iz Nacionalnoga klirinškog sustava, a od travnja 2005. godine obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (stupac 3).

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske

narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospelja od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

U stupcu 14 iskazuje se kamatna stopa na prekonoćni depozit kod Hrvatske narodne banke.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunata obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,93	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	4,99	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,05	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,28	....
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62	....
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05	....
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	prosinac	18,00	33.615,7	20.040,9	13.574,8	430,1	14.664,1	10.171,3	1,22	1,36
2005.	prosinac	18,00	37.424,5	24.997,9	12.426,6	3.940,2	17.497,7	9.271,4	0,52	0,92
2006.	prosinac	17,00	40.736,4	28.966,1	11.770,4	7.332,5	20.257,0	8.780,9	0,52	1,06
2007.	prosinac	17,00	44.465,9	31.809,1	12.656,8	6.641,1	22.266,4	9.203,5	0,53	1,29
2008.	studenj	17,00	47.233,1	33.267,0	13.966,1	463,5	23.286,9	9.917,4	0,52	1,43
	prosinac	14,87	41.474,4	29.179,7	12.294,7	461,9	20.425,8	8.807,0	0,52	0,81
2009.	siječanj	14,00	39.484,4	31.185,1	8.299,3	487,8	21.829,6	5.987,4	0,52	0,91
	veljača	14,00	40.527,5	34.390,5	6.137,0	520,7	24.073,3	4.489,8	0,52	0,48
	ožujak	14,00	40.827,0	34.487,6	6.339,4	546,4	24.125,1	4.648,0	0,52	0,39
	travanj	14,00	40.250,8	33.875,8	6.375,0	380,4	23.707,5	4.667,4	0,52	0,31
	svibanj	14,00	40.074,1	33.683,7	6.390,5	167,1	23.578,5	4.691,6	0,52	0,30
	lipanj	14,00	39.992,9	33.592,4	6.400,5	144,0	23.514,6	4.711,6	0,52	0,25
	srpanj	14,00	39.996,9	33.607,3	6.389,6	140,2	23.525,1	4.703,7	0,52	0,22
	kolovoz	14,00	40.057,0	33.623,7	6.433,2	136,0	23.536,5	4.726,5	0,52	0,30
	rujan	14,00	40.316,3	33.756,0	6.560,3	131,7	23.629,1	4.801,0	0,52	0,26
	listopad	14,00	40.547,6	33.890,5	6.657,1	134,0	23.723,3	4.859,0	0,52	0,35

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunata obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na svojim računima za namiru i u blagajnama, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvenu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuvene u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuvene, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuvene, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuvene u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuvene u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na devizne račune Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijeća do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. godine osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvenu do srpnja 1995. godine te od ožujka 2006. do veljače 2009. posebnu obveznu pričuvenu na obveze po izdanim vrijednosnim papirima, obveznu pričuvenu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te graničnu obveznu pričuvenu (od kolovoza 2004. do listopada 2008.).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupne obračunate obvezne pričuvene u kunama koji su banke izdvojile na račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuvene, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuvene koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuvene kod Hrvatske narodne banke). Od travnja 2005. godine postotak izdvajanja kuskog dijela obvezne pričuvene je fiksni i iznosi 70%.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Trezorski zapisi MF-a u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1995.	prosinac	49,4	....	0,63	199,4	218,7	–	–
1996.	prosinac	267,9	....	2,63	98,5	780,9	–	183,8
1997.	prosinac	396,3	....	2,92	32,7	728,9	–	260,7
1998.	prosinac	221,9	....	1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6	....	1,30	1.183,6	1.311,1	1.507,6	373,9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	0,0	4.316,0	3.073,2
2004.	prosinac	1.495,5	26.126,1	2,64	0,0	0,0	0,0	4.581,7
2005.	prosinac	672,5	20.493,4	0,96	0,2	0,0	0,0	4.163,3
2006.	prosinac	840,8	20.239,1	0,83	0,0	0,0	0,0	5.993,7
2007.	prosinac	1.161,5	30.412,6	1,03	330,4	0,0	0,0	4.449,4
2008.	studen	469,2	26.975,7	0,41	1.711,2	0,0	0,0	3.728,7
	prosinac	1.168,7	28.101,4	1,03	289,1	0,0	0,0	6.171,2
2009.	siječanj	737,9	30.126,4	0,65	778,7	0,0	0,0	7.020,9
	veljača	347,9	29.085,6	0,30	1.224,6	0,0	0,0	5.099,0
	ožujak	293,1	25.644,7	0,27	1.266,3	0,0	0,0	6.156,5
	travanj	266,5	25.096,0	0,25	377,8	0,0	0,0	5.244,3
	svibanj	239,3	22.005,5	0,23	200,4	0,0	0,0	4.976,8
	lipanj	377,0	21.308,8	0,37	98,5	0,0	0,0	4.899,3
	srpanj	257,7	22.619,0	0,25	174,1	0,0	0,0	4.513,3
	kolovoz	233,3	24.161,5	0,23	79,8	0,0	0,0	3.770,8
	rujan	181,5	24.897,9	0,18	129,7	0,0	0,0	4.529,6
	listopad	253,8	24.146,7	0,26	0,0	0,0	0,0	5.406,8

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na devizne račune Hrvatske narodne banke. Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, a postotak izdvajanja preostalog deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika kunskih imobiliziranih sredstava, koja uključuju obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti, uključujući sredstva granične obvezne pričuve (od kolovoza 2004. do listopada 2008.). Od lipnja 2005. godine Hrvatska narodna banka plaća naknadu po stopi koja je za izdvojena sredstva u američkim dolarima jednaka 50% U.S. Federal Funds Target Rate, a u eurima 50% ECB Minimum Bid Refinance Rate na dan izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazuju se slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru i u blagajni (do listopada 2008.), a od studenoga 2008. kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru u razdoblju održavanja kuskog dijela obvezne pričuve i minimalno potrebnog prosjeka na računu za namiru prema obračunu kuskog dijela ob-

vezne pričuve.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjeno za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na novčanom tržištu			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekonoćne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
6	7	8	9	10			11	12	13				
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	prosinac	5,47	7,02	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,38	8,51	6,14	10,69	
2004.	prosinac	3,55	6,02	11,44	11,71	8,33	14,19	14,27	12,29	9,31	6,90	11,16	
2005.	prosinac	2,29	3,61	9,91	9,99	7,71	11,26	13,18	5,35	8,75	6,48	10,35	
2006.	prosinac	2,02	3,52	9,07	9,37	6,75	11,84	13,21	4,67	7,53	5,86	9,44	
2007.	prosinac	5,33	6,71	9,32	9,74	7,39	12,34	13,19	4,95	7,50	6,66	8,01	
2008.	studen	17,14	15,03	10,97	11,15	9,45	12,41	13,02	4,49	9,19	8,33	9,93	
	prosinac	5,21	7,59	10,71	10,89	8,98	12,33	12,97	4,96	9,05	8,10	10,35	
2009.	siječanj	9,88	9,80	11,02	11,09	9,24	12,44	13,03	4,45	9,60	7,84	11,06	
	veljača	19,92	15,89	11,53	11,59	10,24	12,54	13,10	4,52	10,38	9,57	11,08	
	ožujak	12,99	11,83	11,61	11,69	10,25	12,53	13,15	4,48	10,29	9,26	10,97	
	travanj	6,32	8,96	11,38	11,44	9,96	12,36	12,93	4,48	10,43	9,63	11,03	
	svibanj	5,56	7,92	11,52	11,58	9,93	12,58	13,17	4,29	10,56	9,84	11,24	
	lipanj	6,49	7,52	11,66	11,78	10,46	12,61	13,17	4,67	10,02	8,88	11,31	
	srpanj	7,65	8,38	11,81	11,86	10,58	12,60	13,17	4,34	10,94	10,16	11,44	
	kolovoz	6,60	8,30	11,88	11,93	10,34	12,70	13,22	3,58	10,83	9,99	11,30	
	rujan	6,07	7,78	11,82	11,89	10,32	12,68	13,22	4,08	10,59	9,20	11,46	
	listopad	5,07	7,55	11,70	11,74	10,03	12,68	13,24	4,20	10,93	10,16	11,29	
Relativna važnost ^a		–	–	70,76	67,31	23,84	43,47	40,79	2,68	3,45	1,09	2,36	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u stupcima 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, među ostalim, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazivale su se kamatne stope na međubankovnom novčanom tržištu, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se

kamatne stope na novčanom tržištu izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonoćnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonoćnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvoje-ne kod HNB-a. U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijecom na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunati na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima			
		Na kratkoročne kredite					Na dugoročne kredite					Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite
		Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu						
							Ukupni prosjek	Stambeni	Ostali					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48	....	....	17,18	19,06	12,27	
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30	....	....	19,50	21,46	10,77	
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02	....	....	13,61	14,95	9,71	
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12	....	....	6,95	8,37	5,71	
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	....	....	6,75	7,43	6,07	
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	....	....	7,70	7,49	8,05	
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	....	....	5,94	5,70	7,27	
2002.	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44	
2003.	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18	
2004.	prosinac	6,89	7,25	7,09	8,47	6,77	5,55	7,73	5,71	8,79	5,34	5,92	4,83	
2005.	prosinac	6,18	6,52	6,34	7,91	6,07	5,18	6,98	4,95	8,10	5,29	5,28	5,30	
2006.	prosinac	6,30	6,56	6,29	8,33	6,22	6,21	6,22	4,75	7,57	5,65	6,19	5,34	
2007.	prosinac	6,73	6,86	6,86	6,84	6,66	6,51	6,80	5,12	8,24	6,79	6,59	7,10	
2008.	studenj	8,04	8,42	8,38	9,00	7,81	7,65	7,88	6,06	9,01	7,58	7,59	7,58	
	prosinac	7,73	8,20	8,18	8,65	7,43	6,92	7,89	6,08	9,02	7,08	7,17	6,83	
2009.	siječanj	7,48	7,59	7,54	8,59	7,39	6,61	8,07	6,18	9,33	6,49	6,69	5,84	
	veljača	7,88	8,05	7,96	9,24	7,73	6,93	8,25	6,21	9,33	6,39	6,52	6,20	
	ožujak	8,20	8,56	8,53	9,12	7,91	7,37	8,25	6,19	9,25	6,98	7,08	6,81	
	travanj	8,08	8,44	8,36	9,44	7,82	6,95	8,47	6,27	9,53	7,04	7,42	5,70	
	svibanj	8,08	8,11	8,01	9,55	8,05	7,24	8,55	6,33	9,68	7,56	7,72	7,28	
	lipanj	8,21	8,36	8,29	9,43	8,10	7,85	8,36	6,28	9,59	7,65	7,82	7,24	
	srpanj	8,06	8,36	8,23	10,44	7,88	7,34	8,56	6,49	9,73	7,69	7,82	7,50	
	kolovoz	8,19	8,47	8,41	9,43	8,00	7,21	8,61	6,45	9,87	7,77	8,08	7,43	
	rujan	8,25	8,76	8,69	9,80	7,86	6,76	8,82	6,55	9,83	7,48	7,93	7,06	
	listopad	8,30	8,33	8,28	9,64	8,27	7,42	9,01	6,41	9,94	7,32	7,38	7,21	
Relativna važnost ^a		25,56	12,21	11,72	0,49	13,35	6,24	7,11	1,87	5,24	3,68	2,49	1,19	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospjećem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima prikazane u stupcima 12, 13 i 14 odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Na oročene depozite						
				Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
2004.	prosinac	1,83	0,74	4,11	4,11	3,93	4,13	4,10	4,65	3,30
2005.	prosinac	1,58	0,61	3,36	3,34	3,89	3,23	4,12	5,04	3,49
2006.	prosinac	1,91	0,56	2,98	2,94	4,10	2,69	4,32	4,98	3,11
2007.	prosinac	2,67	0,49	5,42	5,34	4,47	5,48	6,28	5,45	6,45
2008.	studenj	3,78	0,47	10,25	10,60	5,30	11,60	7,32	5,85	7,68
	prosinac	2,92	0,43	5,65	5,60	5,34	5,64	6,58	5,88	6,85
2009.	siječanj	3,50	0,43	7,81	7,75	5,26	8,18	8,97	5,70	9,80
	veljača	4,41	0,47	11,83	11,96	5,68	12,73	9,67	5,67	10,24
	ožujak	3,77	0,46	9,30	9,28	5,51	9,69	9,82	5,89	10,56
	travanj	3,32	0,44	6,49	6,41	5,30	6,56	8,12	6,17	8,46
	svibanj	3,19	0,44	6,01	5,87	5,38	5,94	8,17	6,21	8,53
	lipanj	3,13	0,45	6,05	5,93	5,38	6,01	7,93	6,27	8,22
	srpanj	3,27	0,45	6,83	6,69	5,23	6,86	8,80	6,12	9,13
	kolovoz	3,12	0,46	6,48	6,34	5,12	6,45	8,46	6,18	8,70
	rujan	3,20	0,46	6,32	6,19	5,25	6,28	8,09	6,13	8,32
	listopad	2,95	0,45	5,05	4,96	5,30	4,92	6,26	6,14	6,27
Relativna važnost ^a		54,01	24,62	27,08	25,12	2,49	22,62	1,97	0,20	1,76

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim ra-

čunima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom			Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
						Stanovništva		Trgovačkih društava		
1	2	3	4	5	6	7	EUR	USD	EUR	USD
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40
2002.	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38
2003.	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15
2004.	prosinac	4,17	3,61	5,19	2,65	0,31	0,34	0,22	0,22	0,21
2005.	prosinac	3,99	3,63	4,77	2,61	0,27	0,27	0,17	0,27	0,76
2006.	prosinac	3,67	3,30	4,07	2,94	0,25	0,23	0,17	0,32	0,44
2007.	prosinac	3,98	3,76	4,35	3,44	0,25	0,22	0,15	0,36	0,43
2008.	studen	3,75	3,94	4,35	3,79	0,23	0,20	0,15	0,34	0,32
	prosinac	4,09	4,05	4,42	3,97	0,21	0,20	0,15	0,26	0,13
2009.	siječanj	4,25	3,87	4,55	3,99	0,24	0,20	0,15	0,41	0,31
	veljača	4,23	3,74	4,55	3,90	0,19	0,20	0,15	0,20	0,09
	ožujak	3,52	3,72	4,83	3,92	0,19	0,21	0,16	0,16	0,12
	travanj	3,94	3,75	2,67	3,96	0,19	0,21	0,17	0,14	0,11
	svibanj	3,70	3,66	4,25	3,88	0,19	0,21	0,16	0,14	0,09
	lipanj	3,99	3,59	4,21	3,96	0,18	0,21	0,16	0,11	0,08
	srpanj	4,24	3,68	4,82	4,03	0,18	0,20	0,16	0,12	0,08
	kolovoz	3,95	3,27	4,01	3,98	0,18	0,20	0,16	0,11	0,07
	rujan	4,06	3,15	4,48	4,01	0,18	0,21	0,15	0,11	0,06
	listopad	3,40 ^b	3,08	3,37	3,99	0,18	0,21	0,15	0,10	0,07
Relativna važnost ^a		0,67	0,64	0,03	45,32	17,94	12,37	1,40	3,86	0,31

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici). ^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 37,95 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnosile su se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite

primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3) od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite prikazana u stupcu 6 odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene devizne depozite, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) jesu stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) jesu iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Ukupni prosjek	Na dugoročne depozite			
				Stanovništva		Trgovačkih društava			Stanovništva		Trgovačkih društava	
1	2	12	13	EUR	USD	EUR	USD	18	EUR	USD	EUR	USD
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64
2004.	prosinac	2,85	2,65	3,01	1,69	2,46	2,28	4,20	4,85	3,13	3,61	2,65
2005.	prosinac	3,07	2,94	2,99	1,76	2,63	4,34	3,69	4,25	0,48	4,39	–
2006.	prosinac	3,82	3,76	3,16	2,05	4,24	5,84	4,25	4,47	2,26	4,79	4,61
2007.	prosinac	4,32	4,25	3,47	2,60	5,10	5,33	4,80	4,83	3,84	5,13	2,19
2008.	studen	4,17	3,96	3,87	2,62	4,15	3,66	5,34	5,41	3,85	4,91	3,01
	prosinac	4,15	3,95	4,33	2,69	4,13	1,84	5,51	5,57	3,58	5,52	2,38
2009.	siječanj	4,18	4,02	4,38	2,70	4,04	2,33	5,38	5,47	3,95	4,82	3,13
	veljača	3,74	3,52	4,18	2,72	3,62	1,85	5,48	5,57	3,68	5,11	2,00
	ožujak	3,88	3,71	4,11	2,67	3,68	2,18	5,17	5,44	3,78	4,59	–
	travanj	3,91	3,72	4,16	2,69	3,49	2,44	5,44	5,57	3,69	5,13	3,50
	svibanj	3,60	3,43	4,10	2,67	2,97	2,07	5,18	5,42	3,85	3,25	–
	lipanj	3,85	3,71	4,25	2,69	3,42	2,59	5,29	5,55	3,99	3,54	2,27
	srpanj	3,95	3,80	4,39	2,72	3,51	2,54	5,54	5,60	3,86	5,57	3,04
	kolovoz	3,95	3,83	4,48	2,77	3,45	2,38	5,37	5,40	3,99	5,71	–
	rujan	3,86	3,76	4,58	2,73	3,34	2,52	5,18	5,25	3,73	5,39	3,50
	listopad	3,61	3,46	4,27	2,79	3,08	1,73	5,36	5,42	3,81	5,41	0,00
Relativna važnost ^a		27,38	25,16	9,35	0,55	14,15	1,11	2,22	2,05	0,09	0,09	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

u milijunima eura, tekući tečaj

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
						III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
A. Kupnja stranih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	7.465,3	8.443,5	14.442,7	26.365,0	33.058,3	1.435,6	1.410,9	1.640,7	1.170,7	1.800,8	1.743,4
2. Fizičke osobe	3.934,4	4.931,8	6.262,7	6.151,3	4.755,3	337,0	461,8	575,8	483,3	384,0	367,6
2.1. Domaće fizičke osobe	3.586,1	4.662,6	5.909,4	3.184,0	4.252,9	316,9	395,3	490,0	376,3	335,7	332,4
2.2. Strane fizičke osobe	348,3	269,2	353,2	326,3	502,4	20,1	66,5	85,8	107,0	48,4	35,2
3. Domaće banke	10.799,3	9.069,9	14.380,1	20.141,3	20.017,6	425,9	1.208,8	1.067,7	886,5	1.163,3	637,9
4. Strane banke	1.426,2	2.602,3	5.056,8	5.194,1	7.342,5	381,6	643,8	594,3	487,1	439,4	382,9
5. Hrvatska narodna banka	33,0	0,0	125,5	0,0	420,6	261,3	288,0	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	24.110,1	25.106,0	40.439,5	57.851,7	65.594,2	2.841,4	4.013,3	3.878,5	3.027,6	3.787,5	3.131,8
B. Prodaja stranih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	11.280,3	13.022,3	17.515,0	28.564,1	35.448,8	1.360,2	1.790,6	1.907,7	1.486,6	1.961,2	1.822,9
2. Fizičke osobe	1.671,1	2.722,5	4.109,1	3.712,5	4.366,4	268,4	178,3	458,9	362,5	230,7	161,8
2.1. Domaće fizičke osobe	1.654,5	2.693,9	4.056,4	2.071,3	4.335,2	267,3	176,9	456,0	360,2	229,0	160,5
2.2. Strane fizičke osobe	16,6	28,6	52,6	40,0	31,2	1,1	1,4	2,9	2,3	1,7	1,3
3. Domaće banke	10.799,3	9.069,9	14.380,1	20.141,3	20.017,6	425,9	1.208,8	1.067,7	886,5	1.163,3	637,9
4. Strane banke	1.001,1	1.407,1	3.526,1	4.072,6	6.615,7	450,3	662,1	519,0	468,7	395,1	272,7
5. Hrvatska narodna banka	543,2	670,8	1.329,5	839,0	409,1	619,2	–	–	–	1,3	234,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	25.295,0	26.892,7	40.859,7	57.329,5	66.857,5	3.124,0	3.839,8	3.953,3	3.204,3	3.751,7	3.129,4
C. Neto kupnja stranih sredstava plaćanja banaka (A–B)											
1. Pravne osobe	–3.815,1	–4.578,8	–3.072,3	–2.199,1	–2.390,5	75,4	–379,7	–267,0	–315,9	–160,4	–79,5
2. Fizičke osobe	2.263,3	2.209,3	2.153,6	2.438,9	388,9	68,6	283,5	116,9	120,8	153,3	205,7
2.1. Domaće fizičke osobe	1.931,6	1.968,7	1.853,0	1.112,7	–82,2	49,6	218,4	34,0	16,0	106,7	171,9
2.2. Strane fizičke osobe	331,7	240,6	300,6	286,3	471,1	19,0	65,1	82,8	104,7	46,6	33,9
3. Strane banke	425,1	1.195,2	1.530,7	1.121,4	726,8	–68,7	–18,2	75,3	18,4	44,2	110,2
4. Hrvatska narodna banka	–510,2	–670,8	–1.204,0	–839,0	11,5	–357,9	288,0	–	–	–1,3	–234,0
Ukupno (1+2+3+4)	–1.636,9	–1.845,2	–592,1	522,2	–1.263,3	–282,6	173,5	–74,8	–176,7	35,8	2,4
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke											
Kupnja stranih sredstava plaćanja	145,1	–	3,1	5,1	265,4	0,2	473,2	0,2	3,3	0,2	2,5
Prodaja stranih sredstava plaćanja	239,3	167,6	441,3	176,7	83,7	–	–	–	–	1,6	8,7

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja i podaci iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju prodaje i kupnje stranih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica^{a,b}

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007. ^c	2008. ^c	2009.		
						1.tr. ^c	2.tr. ^c	3.tr. ^d
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.433,7	-1.975,6	-2.717,1	-3.237,7	-4.368,8	-1.843,5	-871,4	1.774,1
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-2.625,5	-3.159,5	-3.824,5	-4.280,7	-5.404,7	-2.050,3	-1.165,9	1.533,0
1.1. Prihodi	14.952,8	15.990,2	17.883,1	19.600,2	21.256,5	2.916,6	4.221,8	6.565,4
1.2. Rashodi	-17.578,4	-19.149,7	-21.707,6	-23.880,9	-26.661,2	-4.967,0	-5.387,8	-5.032,3
2. Roba i usluge (3+4)	-1.955,3	-2.200,2	-2.641,6	-3.166,6	-3.835,9	-1.597,1	-612,8	1.892,3
2.1. Prihodi	14.243,5	15.272,9	16.990,4	18.307,2	19.904,6	2.701,9	4.019,6	6.354,8
2.2. Rashodi	-16.198,8	-17.473,2	-19.632,0	-21.473,8	-23.740,5	-4.298,9	-4.632,5	-4.462,5
3. Roba	-6.724,2	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.793,8	-1.731,8	-2.012,1	-1.835,1
3.1. Prihodi	6.606,8	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.814,0	1.928,5	1.901,1	1.889,5
3.2. Rashodi	-13.330,9	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.607,8	-3.660,3	-3.913,1	-3.724,6
4. Usluge	4.768,9	5.317,7	5.702,7	6.267,4	6.957,9	134,8	1.399,3	3.727,4
4.1. Prihodi	7.636,7	8.052,6	8.526,8	9.114,7	10.090,6	773,3	2.118,6	4.465,3
4.2. Rashodi	-2.867,8	-2.734,9	-2.824,2	-2.847,3	-3.132,7	-638,6	-719,3	-737,8
5. Dohodak	-670,2	-959,2	-1.182,9	-1.114,1	-1.568,8	-453,3	-553,1	-359,3
5.1. Prihodi	709,4	717,3	892,7	1.293,0	1.351,9	214,7	202,2	210,6
5.2. Rashodi	-1.379,6	-1.676,5	-2.075,6	-2.407,1	-2.920,7	-668,0	-755,3	-569,9
6. Tekući transferi	1.191,8	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.035,9	206,8	294,6	241,1
6.1. Prihodi	1.584,6	1.628,4	1.639,5	1.576,1	1.684,4	348,7	431,0	387,8
6.2. Rashodi	-392,8	-444,6	-532,1	-533,1	-648,5	-141,9	-136,4	-146,7
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	2.561,0	3.014,3	3.670,4	4.146,7	5.966,0	2.253,3	539,1	-163,3
B1. Kapitalne transakcije	31,4	53,8	-133,8	34,5	28,2	4,7	8,0	6,1
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	2.572,6	3.782,3	5.216,4	4.833,8	5.607,4	1.837,9	863,5	-196,6
1. Izravna ulaganja	670,8	1.276,1	2.556,6	3.490,0	3.225,0	439,2	472,9	-43,1
1.1. U inozemstvo	-278,8	-191,8	-208,2	-180,2	-965,2	-30,9	-30,5	-768,8
1.2. U Hrvatsku	949,6	1.467,9	2.764,8	3.670,2	4.190,2	470,1	503,4	725,7
2. Portfeljna ulaganja	287,1	-1.177,9	-542,3	-2,9	-627,2	-445,6	309,0	-362,9
2.1. Sredstva	-736,1	-571,2	-472,5	-413,7	-273,3	126,0	-126,0	-203,3
2.2. Obveze	1.023,2	-606,6	-69,8	410,8	-353,9	-571,6	435,0	-159,5
3. Financijski derivati	0,0	-88,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	1.614,7	3.772,5	3.202,1	1.346,7	3.009,6	1.844,2	81,6	209,4
4.1. Sredstva	-498,4	982,2	-692,3	-1.653,4	-1.617,7	1.889,1	-927,9	-563,2
4.2. Obveze	2.113,0	2.790,3	3.894,4	3.000,1	4.627,3	-44,9	1.009,6	772,6
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-43,0	-821,8	-1.412,2	-721,6	330,4	410,7	-332,4	27,2
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-1.127,3	-1.038,6	-953,2	-909,0	-1.597,2	-409,7	332,3	-1.610,9

^a Počevši od Biltene HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltene HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR). ^c Revidirani podaci. ^d Preliminarni podaci.

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca

Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom razdoblju. Sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Priručnik za sastavljanje platne bilance, 5. izdanje, 1993.). Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, dužničkim odnosima s inozemstvom, monetarnoj statistici i međunarodnim pričuvama) te 3. procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u tri valute: u euru (EUR), u američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U sva tri slučaja koriste se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u raznim valutama, pa je vrijednost transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu upotrebom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije,
- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kad nije poznat datum transakcije,
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijednosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slažu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Ti se podaci u skladu s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s tom metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob procjenjuje uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodi na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjuje udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^a	2009.		
						1.tr. ^a	2.tr. ^a	3.tr. ^b
Roba	-6.724,2	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.793,8	-1.731,8	-2.012,1	-1.835,1
1. Prihodi	6.606,8	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.814,0	1.928,5	1.901,1	1.889,5
1.1. Izvoz (fob) u vanjskotrgovinskoj statistici	6.453,8	7.069,4	8.251,6	9.001,6	9.585,1	1.892,7	1.864,1	1.836,0
1.2. Prilagodbe za obuhvat	153,0	150,9	212,0	191,0	228,9	35,8	37,0	53,4
2. Rashodi	-13.330,9	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.607,8	-3.660,3	-3.913,1	-3.724,6
2.1. Uvoz (cif) u vanjskotrgovinskoj statistici	-13.354,4	-14.949,5	-17.104,7	-18.826,6	-20.817,1	-3.707,0	-3.951,4	-3.737,2
2.2. Prilagodbe za obuhvat	-474,7	-346,4	-341,1	-370,4	-421,4	-65,7	-81,5	-100,6
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	498,1	557,6	638,0	570,4	630,8	112,3	119,7	113,2
Usluge	4.768,9	5.317,7	5.702,7	6.267,4	6.957,9	134,8	1.399,3	3.727,4
1. Prijevoz	299,3	376,1	474,2	542,1	508,5	51,2	72,4	90,8
1.1. Prihodi	791,3	880,3	1.037,5	1.165,4	1.209,4	173,9	197,2	220,6
1.2. Rashodi	-492,0	-504,2	-563,2	-623,3	-700,9	-122,7	-124,8	-129,8
2. Putovanja – turizam	4.822,3	5.394,9	5.708,7	6.035,2	6.694,0	171,9	1.397,1	3.650,1
2.1. Prihodi	5.505,6	5.998,9	6.293,3	6.752,6	7.459,4	300,7	1.587,3	3.886,3
2.1.1. Poslovni razlozi	328,2	504,0	388,4	389,2	386,4	40,0	94,2	65,5
2.1.2. Osobni razlozi	5.177,4	5.494,9	5.904,9	6.363,4	7.073,1	260,7	1.493,1	3.820,8
2.2. Rashodi	-683,3	-604,1	-584,6	-717,3	-765,5	-128,8	-190,2	-236,1
2.2.1. Poslovni razlozi	-297,3	-267,4	-229,5	-266,9	-261,3	-40,2	-70,1	-63,9
2.2.2. Osobni razlozi	-386,0	-336,7	-355,1	-450,4	-504,2	-88,7	-120,0	-172,2
2.3. Ostale usluge	-352,7	-453,3	-480,3	-310,0	-244,6	-88,4	-70,2	-13,5
2.3.1. Prihodi	1.339,8	1.173,4	1.196,0	1.196,8	1.421,8	298,7	334,1	358,4
2.3.2. Rashodi	-1.692,5	-1.626,6	-1.676,3	-1.506,7	-1.666,4	-387,1	-404,3	-371,9

^a Revidirani podaci. ^b Preliminarni podaci.

paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1993. do 2001. godine taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku najvećih i velikih uvoznika), dok od 2002. godine on iznosi 3,73%. Hrvatska narodna banka ponovo je provela istovrsnu anketu krajem 2006. godine (za uvoz u prethodnoj godini). Nova je anketa pokazala da se udio troškova prijevoza i osiguranja nastavio smanjivati te iznosi 3,03%. Taj se udio počeo primjenjivati od obračuna za prvo tromjesečje 2007. godine. U razdoblju od 1993. do 1996. vrijednost uvoza dopunjavala se procjenom uvoza u slobodne carinske zone, koji je od 1997. uključen u statistiku robne razmjene. Od 1996. godine izvoz i uvoz robe dopunjuju se podacima o popravcima robe i opskrbi brodova i zrakoplova u pomorskim i zračnim lukama. Osim toga, od 1999. godine, na osnovi rezultata Istraživanja o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih zemalja (troškovi za tzv. shopping).

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnove usluga prijevoza su u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnove prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Istraživanja o transakcijama povezanim s uslugama međunarodnog prijevoza, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz toga istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Kod usluge prijevoza robe rashodi se dopunjuju dijelom troškova prijevoza i osiguranja koji se odnosi na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svođenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu prikazuju

se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih izvora podataka koji nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovine 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavaka na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. godine rezultati toga istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih poslova o ukupnom broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance.

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja i komunikacijske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimaju se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne grupe. Stavka Naknade zaposlenima sastavlja se na osnovi ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom. Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja, odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. U okviru dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, taj podatak ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se onda nije posebno iskazivao. Od prvog tromjesečja 2009. godine statističko praćenje zadržane dobiti usklađeno je s međunarodnim standardima, a svodi se na evidentiranje zadržane dobiti na tromjesečnoj osnovi, u razdoblju u kojem je dobit ostvarena. Prije toga zadržana dobit bila je evidentirana u mjesecu u kojem je donesena odluka o raspodjeli dobiti za prethodnu poslovnu godinu te se tako temeljila na dobiti ostvarenoj prethodne godine. Na osnovi statističkih podataka o dužničkim odnosima s inozemstvom,

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007. ^a	2008. ^a	2009.		
						1.tr. ^a	2.tr. ^a	3.tr. ^b
Dohodak	-670,2	-959,2	-1.182,9	-1.114,1	-1.568,8	-453,3	-553,1	-359,3
1. Naknade zaposlenima	233,9	259,7	373,2	494,2	564,1	146,0	149,3	141,8
1.1. Prihodi	268,3	289,2	404,3	527,8	599,7	154,9	159,1	151,1
1.2. Rashodi	-34,4	-29,5	-31,1	-33,6	-35,5	-8,9	-9,8	-9,3
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-441,6	-739,0	-1.002,0	-923,3	-1.135,8	-273,3	-388,2	-185,2
2.1. Prihodi	175,6	112,7	80,7	174,5	194,6	-6,9	-9,3	10,5
Od čega: Zadržana dobit	165,8	63,8	64,0	123,3	118,6	-15,2	-18,4	-3,5
2.2. Rashodi	-617,3	-851,8	-1.082,7	-1.097,8	-1.330,4	-266,4	-378,9	-195,7
Od čega: Zadržana dobit	-291,7	-570,5	-717,5	-483,3	-508,5	108,4	-129,6	-126,5
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-250,0	-217,6	-175,9	-162,9	-145,8	-29,7	-33,8	-43,4
3.1. Prihodi	32,7	46,2	57,4	74,5	74,6	17,8	15,3	12,0
3.2. Rashodi	-282,7	-263,8	-233,3	-237,4	-220,4	-47,5	-49,1	-55,4
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-212,5	-262,3	-378,2	-522,2	-851,3	-296,3	-280,4	-272,5
4.1. Prihodi	232,7	269,1	350,3	516,2	483,0	48,9	37,1	37,0
4.2. Rashodi	-445,2	-531,4	-728,6	-1.038,4	-1.334,3	-345,2	-317,5	-309,5
Tekući transferi	1.191,8	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.035,9	206,8	294,6	241,1
1. Država	2,6	9,7	-8,6	-16,7	-54,6	-31,5	20,4	-30,5
1.1. Prihodi	180,1	219,6	255,7	260,2	342,6	52,2	100,7	59,9
1.2. Rashodi	-177,5	-209,9	-264,4	-276,8	-397,3	-83,7	-80,3	-90,4
2. Ostali sektori	1.189,2	1.174,1	1.116,0	1.059,6	1.090,5	238,3	274,1	271,6
2.1. Prihodi	1.404,5	1.408,8	1.383,8	1.316,0	1.341,7	296,5	330,2	327,8
2.2. Rashodi	-215,3	-234,6	-267,7	-256,3	-251,2	-58,2	-56,1	-56,3

^a Revidirani podaci. ^b Preliminarni podaci.

počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamatama za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih ulaganja sastavljaju od 1999. godine na osnovi evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i evidenciju dohotka koja se odnosi na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća obračun kamata prema evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom. Valja spomenuti da je u 2007. došlo do promjene metodologije u dijelu koji se odnosi na evidenciju dohotka od dužničkih ulaganja, i to tako da je uvedeno evidentiranje dohotka na obračunskom načelu. Znači da se dohodak od dužničkih ulaganja odnosno kamate evidentiraju u trenutku njihova obračuna, a ne dospijeca odnosno naplate. U tom smislu došlo je i do revizije povijesnih podataka od 1999. do 2006. godine.

Tekući transferi prikazuju se odvojeno za sektor država i za ostale sektore. Evidencija platnog prometa s inozemstvom koristi se kao glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora. Osim poreza i trošarina, mirovina te novčanih pomoći i darova, koji su uključeni u tekuće transfere oba sektora, sektor država obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadržavaju i podatke o radničkim doznakama. U tekuće se transfere kod sektora država također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora stanovništvo. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanim s uslugama osiguranja.

Kapitalni račun zasniva se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom, i to na onom njegovu dijelu koji se odnosi na transfere iseljenika. Osim toga, u kapitalni račun uključuju se i transferi koji

se ne mogu klasificirati u tekuće transfere, kao što su alokacija zlata bivše SFRJ ili ulaganja u prava i patente.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja su ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, bez obzira na to je li riječ o ulaganju rezidenta u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske narodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997. godine kad su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. godine podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom. Od 2007. godine Direkcija za statistiku HNB-a pokrenula je istraživanje o kupoprodaji nekretnina na teritoriju Republike Hrvatske od strane nerezidenata. Obveznici izvješćivanja su javni bilježnici koji u okviru svojega redovnog posla saznaju za takve transakcije. Podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih rezidenata u inozemstvu prikupljaju se u okviru sustava platnog prometa s inozemstvom. Te su kupoprodaje također dio izravnih ulaganja.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine koriste podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove.

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja^{a,b}

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007. ^c	2008. ^c	2009.		
						1.tr. ^c	2.tr. ^c	3.tr. ^d
Izravna ulaganja	670,8	1.276,1	2.556,6	3.490,0	3.225,0	439,2	472,9	-43,1
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	-278,8	-191,8	-208,2	-180,2	-965,2	-30,9	-30,5	-768,8
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	-259,6	-121,0	-211,9	-234,3	-1.071,0	-103,7	-43,7	-742,7
1.1.1. Sredstva	-260,0	-122,2	-211,9	-237,4	-1.071,0	-119,0	-62,2	-746,2
1.1.2. Obveze	0,4	1,3	0,0	3,1	0,0	15,2	18,4	3,5
1.2. Ostala ulaganja	-19,2	-70,9	3,7	54,1	105,7	72,8	13,2	-26,1
1.2.1. Sredstva	-23,6	-59,8	-13,9	20,2	106,8	51,5	-13,7	-41,0
1.2.2. Obveze	4,4	-11,1	17,6	33,9	-1,1	21,4	26,9	14,8
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	949,6	1.467,9	2.764,8	3.670,2	4.190,2	470,1	503,4	725,7
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	611,4	1.363,5	2.460,9	2.685,8	2.682,4	48,0	296,7	362,7
2.1.1. Sredstva	-22,4	0,0	-0,1	0,0	-6,9	-108,4	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	633,8	1.363,5	2.461,0	2.685,8	2.689,3	156,4	296,7	362,7
2.2. Ostala ulaganja	338,2	104,4	303,8	984,5	1.507,8	422,1	206,7	363,0
2.2.1. Sredstva	-17,8	0,0	16,6	-2,7	-26,3	-13,5	8,4	0,7
2.2.2. Obveze	356,0	104,4	287,3	987,2	1.534,1	435,6	198,3	362,3
Portfeljna ulaganja	287,1	-1.177,9	-542,3	-2,9	-627,2	-445,6	309,0	-362,9
1. Sredstva	-736,1	-571,2	-472,5	-413,7	-273,3	126,0	-126,0	-203,3
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	-39,1	-193,0	-320,5	-843,5	147,3	12,2	-56,1	-16,4
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Banke	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.3. Ostali sektori	-39,1	-193,0	-323,1	-843,5	147,3	12,2	-56,1	-16,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-696,9	-378,2	-152,0	429,7	-420,6	113,8	-70,0	-187,0
1.2.1. Obveznice	-567,1	-396,5	98,7	323,0	-322,6	113,7	-125,8	-63,9
1.2.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Banke	-575,0	-360,2	142,4	261,1	-221,0	189,7	0,8	-98,1
1.2.1.3. Ostali sektori	7,9	-36,3	-43,7	61,9	-101,6	-76,0	-126,6	34,2
1.2.2. Instrumenti tržišta novca	-129,9	18,3	-250,6	106,7	-98,1	0,1	55,9	-123,1
1.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Banke	-129,9	18,3	-250,6	106,7	-98,1	0,1	55,9	-123,1
1.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	1.023,2	-606,6	-69,8	410,8	-353,9	-571,6	435,0	-159,5
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	141,6	89,2	325,7	315,7	-87,1	-0,3	-22,2	0,9
2.1.1. Banke	0,8	-12,8	41,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	140,7	102,0	284,0	315,7	-87,1	-0,3	-22,2	0,9
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	881,7	-695,8	-395,6	95,1	-266,8	-571,2	457,2	-160,4
2.2.1. Obveznice	915,6	-695,8	-395,6	95,1	-266,8	-571,2	457,2	-160,4
2.2.1.1. Država	165,7	-705,9	-463,7	-276,4	-208,0	-572,4	460,1	45,9
2.2.1.2. Banke	453,2	3,2	1,2	1,0	-1,6	2,8	3,3	-452,6
2.2.1.3. Ostali sektori	296,7	6,9	66,9	370,5	-57,3	-1,7	-6,1	246,3
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	-34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	-34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR). ^c Revidirani podaci. ^d Preliminarni podaci.

ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima. Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., dok se podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150 dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju od 1999. Od 2003. godine to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospeljem dužim od godine dana preuzimaju se iz

evidencije Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Krediti koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti kojima se koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor podataka tih pozicija je evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Pozicija valuta i depozita pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore država i banke je monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj strukturi inozemne aktive

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2009.		
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^c
Ostala ulaganja, neto	1.614,7	3.772,5	3.202,1	1.346,7	3.009,6	1.844,2	81,6	209,4
1. Sredstva	-498,4	982,2	-692,3	-1.653,4	-1.617,7	1.889,1	-927,9	-563,2
1.1. Trgovinski krediti	-188,1	-134,8	-33,3	-99,6	-123,4	11,6	-39,2	129,3
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	-188,1	-134,8	-33,3	-99,6	-123,4	11,6	-39,2	129,3
1.1.2.1. Dugoročni krediti	18,1	10,4	-4,9	-63,5	26,7	16,8	10,9	11,1
1.1.2.2. Kratkoročni krediti	-206,1	-145,3	-28,4	-36,1	-150,0	-5,2	-50,0	118,2
1.2. Krediti	43,8	-116,8	-153,1	-4,5	-107,5	16,7	35,8	1,1
1.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Banke	3,7	-28,5	-80,4	-32,6	-66,7	-1,8	28,2	-9,7
1.2.2.1. Dugoročni krediti	-0,1	-20,5	-58,9	-25,4	-26,8	-0,9	4,9	-23,4
1.2.2.2. Kratkoročni krediti	3,9	-8,0	-21,5	-7,3	-39,9	-0,9	23,3	13,7
1.2.3. Ostali sektori	40,0	-88,3	-72,7	28,1	-40,8	18,5	7,6	10,8
1.2.3.1. Dugoročni krediti	41,4	-89,2	-73,0	28,1	-37,6	22,8	9,2	8,7
1.2.3.2. Kratkoročni krediti	-1,3	1,0	0,3	0,0	-3,2	-4,2	-1,5	2,1
1.3. Gotovina i depoziti	-354,1	1.233,8	-505,9	-1.549,4	-1.386,8	1.860,8	-924,6	-693,6
1.3.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	-446,7	1.313,7	-462,1	-1.317,1	-136,4	1.752,9	-855,5	-693,6
1.3.3. Ostali sektori	92,6	-79,8	-43,8	-232,3	-1.250,5	107,9	-69,1	0,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.113,0	2.790,3	3.894,4	3.000,1	4.627,3	-44,9	1.009,6	772,6
2.1. Trgovinski krediti	-54,5	15,1	18,5	313,5	32,0	-250,5	109,3	51,7
2.1.1. Država	-0,3	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	0,0	0,0	0,0
2.1.1.1. Dugoročni krediti	-0,3	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	-54,2	14,7	19,2	314,2	32,5	-250,5	109,3	51,7
2.1.2.1. Dugoročni krediti	-16,7	27,4	-3,7	165,0	34,9	-1,9	-33,8	7,9
2.1.2.2. Kratkoročni krediti	-37,5	-12,7	22,9	149,2	-2,4	-248,6	143,1	43,9
2.2. Krediti	1.676,4	2.405,7	3.059,2	2.890,3	3.703,9	-141,3	506,1	541,3
2.2.1. Hrvatska narodna banka	-367,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.1. Povučena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.2. Otplate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.2. Kratkoročni krediti	-367,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	571,4	97,2	165,0	161,0	96,7	35,9	17,5	-34,7
2.2.2.1. Dugoročni krediti	571,4	97,2	165,0	161,0	65,0	44,4	26,1	-26,1
2.2.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	767,5	342,0	477,8	523,5	330,1	106,7	106,7	35,7
2.2.2.1.2. Otplate	-196,1	-244,8	-312,8	-362,5	-265,2	-62,3	-80,6	-61,8
2.2.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	-8,6	-8,6	-8,6
2.2.3. Banke	650,4	826,0	541,2	-1.065,0	115,2	-341,1	-111,4	77,5
2.2.3.1. Dugoročni krediti	741,7	281,1	419,5	-630,8	-276,1	16,0	-218,2	-26,7
2.2.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	1.260,0	1.236,1	2.833,6	1.216,2	609,4	138,6	411,3	184,8
2.2.3.1.2. Otplate	-518,3	-955,0	-2.414,1	-1.847,0	-885,4	-122,6	-629,4	-211,5
2.2.3.2. Kratkoročni krediti	-91,2	544,9	121,7	-434,2	391,3	-357,1	106,8	104,2
2.2.4. Ostali sektori	822,2	1.482,6	2.353,0	3.794,4	3.492,0	163,9	600,0	498,6
2.2.4.1. Dugoročni krediti	786,7	1.428,1	2.264,1	3.184,9	3.175,7	149,2	401,9	429,5
2.2.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	2.260,4	2.934,5	4.266,4	5.960,8	6.700,9	842,9	1.661,8	1.173,7
2.2.4.1.2. Otplate	-1.473,8	-1.506,4	-2.002,3	-2.775,9	-3.525,2	-693,7	-1.259,9	-744,1
2.2.4.2. Kratkoročni krediti	35,5	54,5	88,9	609,5	316,2	14,7	198,1	69,0
2.3. Gotovina i depoziti	488,2	366,7	814,0	-206,4	890,2	346,6	393,6	179,2
2.3.1. Država	0,0	0,1	0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,8	0,0
2.3.2. Banke	488,2	366,6	813,9	-206,4	881,6	351,8	398,4	181,0
2.3.3. Ostali sektori	0,0	-0,1	0,1	0,1	8,7	-4,9	-3,9	-1,8
2.4. Ostale obveze	3,0	2,8	2,7	2,7	1,3	0,3	0,5	0,4

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica^a

u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007. ^b	2008. ^b	2009.		
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^c
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-11.167,8	-14.828,7	-20.064,6	-23.886,5	-31.661,7	-13.670,1	-6.437,6	12.993,7
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-20.094,6	-23.586,8	-28.173,7	-31.537,4	-39.137,5	-15.205,4	-8.605,8	11.230,2
1.1. Prihodi	111.525,4	117.994,9	130.756,5	143.640,8	153.418,7	21.610,0	31.050,2	48.055,3
1.2. Rashodi	-131.620,0	-141.581,7	-158.930,2	-175.178,2	-192.556,1	-36.815,4	-39.656,0	-36.825,0
2. Roba i usluge (3+4)	-15.083,2	-16.508,1	-19.535,2	-23.342,4	-27.771,7	-11.844,3	-4.533,8	13.860,3
2.1. Prihodi	106.225,6	112.693,7	124.216,9	134.156,6	143.655,7	20.018,2	29.562,2	46.514,6
2.2. Rashodi	-121.308,8	-129.201,8	-143.752,1	-157.499,0	-171.427,5	-31.862,4	-34.096,1	-32.654,3
3. Roba	-50.327,5	-55.568,1	-61.083,9	-69.218,6	-77.984,3	-12.848,3	-14.813,8	-13.432,8
3.1. Prihodi	49.507,8	53.397,7	61.988,6	67.424,8	70.856,8	14.291,5	13.996,3	13.829,2
3.2. Rashodi	-99.835,3	-108.965,8	-123.072,5	-136.643,4	-148.841,1	-27.139,8	-28.810,1	-27.262,0
4. Usluge	35.244,3	39.060,0	41.548,7	45.876,2	50.212,6	1.004,1	10.280,0	27.293,0
4.1. Prihodi	56.717,8	59.296,0	62.228,3	66.731,8	72.798,9	5.726,7	15.566,0	32.685,4
4.2. Rashodi	-21.473,5	-20.236,0	-20.679,6	-20.855,6	-22.586,3	-4.722,6	-5.286,0	-5.392,3
5. Dohodak	-5.011,4	-7.078,7	-8.638,5	-8.195,0	-11.365,7	-3.361,1	-4.072,0	-2.630,0
5.1. Prihodi	5.299,8	5.301,2	6.539,7	9.484,1	9.762,9	1.591,8	1.488,0	1.540,7
5.2. Rashodi	-10.311,1	-12.379,9	-15.178,1	-17.679,1	-21.128,6	-4.953,0	-5.559,9	-4.170,7
6. Tekući transferi	8.926,8	8.758,1	8.109,0	7.650,9	7.475,7	1.535,3	2.168,2	1.763,5
6.1. Prihodi	11.872,9	12.047,2	12.005,6	11.562,1	12.159,5	2.586,1	3.170,7	2.841,0
6.2. Rashodi	-2.946,1	-3.289,1	-3.896,5	-3.911,1	-4.683,7	-1.050,8	-1.002,5	-1.077,6
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	18.720,3	22.085,4	26.919,8	30.304,7	42.752,8	16.682,2	3.984,1	-1.185,5
B1. Kapitalne transakcije	235,5	396,8	-980,5	253,4	203,8	40,6	58,5	53,4
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	18.821,3	27.764,0	38.213,6	35.366,3	40.240,9	13.632,1	6.356,5	-1.437,9
1. Izravna ulaganja	4.452,8	9.093,0	18.726,0	25.643,9	22.886,2	3.257,4	3.482,2	-314,3
1.1. U inozemstvo	-2.077,2	-1.415,4	-1.525,6	-1.325,3	-6.945,8	-230,3	-226,6	-5.629,6
1.2. U Hrvatsku	6.530,0	10.508,5	20.251,6	26.969,2	29.832,0	3.487,7	3.708,8	5.315,3
2. Portfeljna ulaganja	2.111,7	-8.713,6	-4.008,6	-29,7	-4.436,3	-3.294,4	2.253,7	-2.655,5
2.1. Sredstva	-5.563,8	-4.195,8	-3.483,3	-3.050,8	-1.913,9	952,0	-921,7	-1.486,8
2.2. Obveze	7.675,5	-4.517,8	-525,3	3.021,2	-2.522,4	-4.246,4	3.175,4	-1.168,6
3. Financijski derivati	0,0	-659,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	12.256,9	28.044,0	23.496,2	9.752,0	21.791,0	13.669,1	620,6	1.531,9
4.1. Sredstva	-3.671,1	7.421,4	-5.121,6	-12.079,4	-11.564,7	14.040,8	-6.833,0	-4.120,9
4.2. Obveze	15.927,9	20.622,6	28.617,9	21.831,4	33.355,8	-371,7	7.453,5	5.652,8
B3. Međunarodne pričuve	-336,5	-6.075,4	-10.313,4	-5.315,0	2.308,1	3.009,5	-2.431,0	199,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-7.552,5	-7.256,7	-6.855,2	-6.418,3	-11.091,0	-3.012,0	2.453,5	-11.808,3

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečaja. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadržava samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, dok se podaci u četvrtom tromjesečju 2001. i prva dva tromjesečja 2002. odnose na efekt promjene

valuta država članica EMU u euro.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u američke dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a

na kraju razdoblja, u milijunima eura

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke						Devizne pričuve banaka	
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Devize			
						Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1995.	prosinac	1.479,0	109,1	–	–	1.369,9	1.288,4	81,4	1.038,1
1996.	prosinac	1.867,7	101,3	0,0	–	1.766,3	1.627,6	138,7	1.549,2
1997.	prosinac	2.303,7	133,4	0,1	–	2.170,2	1.825,2	345,0	2.078,9
1998.	prosinac	2.400,2	197,1	0,1	–	2.203,0	1.642,6	560,4	1.607,0
1999.	prosinac	3.012,7	188,7	0,2	–	2.823,7	2.449,8	373,9	1.344,7
2000.	prosinac	3.783,2	158,5	0,2	–	3.624,5	2.763,0	861,5	2.310,7
2001.	prosinac	5.333,6	122,9	0,2	–	5.210,5	3.469,7	1.740,7	4.056,0
2002.	prosinac	5.651,3	2,3	0,2	–	5.648,8	3.787,8	1.861,0	2.581,6
2003.	prosinac	6.554,1	0,7	0,2	–	6.553,2	3.346,0	3.207,2	3.927,1
2004.	prosinac	6.436,2	0,6	0,2	–	6.435,4	3.173,3	3.262,0	4.220,1
2005.	prosinac	7.438,4	0,9	0,2	–	7.437,3	3.834,5	3.602,8	2.938,4
2006.	prosinac	8.725,3	0,7	0,2	–	8.724,4	4.526,9	4.197,5	3.315,0
2007.	prosinac	9.307,4	0,8	0,2	–	9.306,5	4.533,9	4.772,5	4.388,9
2008.	prosinac	9.120,9	0,7	0,2	–	9.120,0	2.001,8	7.118,2	4.644,5
2009.	siječanj	8.674,7	0,8	0,2	–	8.673,7	2.001,9	6.671,8	4.859,2
	veljača	8.557,8	0,6	0,2	–	8.556,9	2.323,8	6.233,1	3.855,4
	ožujak	8.869,5	0,6	0,2	–	8.868,7	2.080,3	6.788,4	3.002,2
	travanj	8.885,1	0,7	0,2	–	8.884,2	2.284,1	6.600,1	3.408,6
	svibanj	8.788,5	0,6	0,2	–	8.787,7	2.299,1	6.488,7	3.428,8
	lipanj	9.090,1	0,6	0,2	–	9.089,3	2.179,5	6.909,7	3.802,7
	srpanj	9.030,9	0,7	0,2	–	9.030,1	1.899,5	7.130,5	3.942,3
	kolovoz	9.292,2	296,1	0,2	–	8.995,9	1.915,6	7.080,3	4.279,8
	rujan	9.317,6	330,1	0,2	–	8.987,3	1.657,5	7.329,8	4.463,1
	listopad	9.540,9	327,4	0,2	–	9.213,3	2.265,4	6.947,8	3.963,6
	studen ^b	10.145,4	327,8	0,2	–	9.817,5	2.753,5	7.064,0	3.963,9

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a. ^b Preliminarni podaci**Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka**

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neu-

skladenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od posebnih prava vučenja, pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neuskladenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

na kraju razdoblja, u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)											
A. Službene međunarodne pričuve	6.436,2	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.120,9	8.869,5	9.090,1	9.030,9	9.292,2	9.317,6	9.540,9
1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	6.235,4	7.337,3	8.162,8	8.911,0	8.625,0	8.319,2	8.437,3	8.765,1	8.690,9	8.697,3	8.683,3
a) Dužnički vrijednosni papiri	3.262,0	3.602,8	4.197,5	4.772,5	7.118,2	6.788,4	6.909,7	7.130,5	7.080,3	7.329,8	6.947,8
Od toga: Izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Ukupno valuta i depoziti kod:	2.973,3	3.734,5	3.965,3	4.138,4	1.506,7	1.530,8	1.527,5	1.634,5	1.610,6	1.367,5	1.735,4
i) Ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	233,1	407,3	198,7	190,7	1.397,3	1.468,7	1.329,4	1.263,0	1.262,9	942,4	1.265,5
ii) Banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: Locirane u inozemstvu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
iii) Banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava	2.740,3	3.327,2	3.766,6	3.947,7	109,5	62,1	198,1	371,5	347,7	425,1	470,0
Od toga: Locirane u zemlji o kojoj se izvještava	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
3) Posebna prava vučenja (SDR)	0,6	0,9	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	296,1	330,1	327,4
4) Zlato	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5) Ostale devizne pričuve	200,0	100,0	561,6	395,5	495,0	549,5	652,0	265,0	305,0	290,0	530,0
– Obratni repo poslovi	200,0	100,0	561,6	395,5	495,0	549,5	652,0	265,0	305,0	290,0	530,0
B. Ostale devizne pričuve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– Oročeni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C. Ukupno (A+B)	6.436,2	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.120,9	8.869,5	9.090,1	9.030,9	9.292,2	9.317,6	9.540,9
II. Obvezni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)											
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-988,6	-899,7	-650,5	-521,1	-1.084,1	-1.039,0	-864,9	-849,7	-860,5	-896,2	-935,2
a) Hrvatska narodna banka	-1,8	-1,1	-1,6	-2,0	-0,9	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2
Do 1 mjesec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-1,8	-1,1	-1,6	-2,0	-0,9	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-986,8	-898,6	-648,9	-519,1	-1.083,2	-1.038,8	-864,8	-849,5	-860,3	-896,1	-935,0
Do 1 mjesec	-76,5	-77,9	-48,3	-47,6	-50,8	-13,9	-55,2	-3,7	-5,2	-8,2	-8,5
Glavnica	-76,5	-77,9	-48,3	-47,6	-50,8	-13,9	-55,2	-3,7	-5,2	-8,2	-8,5
Kamate	-13,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-510,1	-603,0	-138,4	-133,2	-616,8	-273,2	-49,8	-73,5	-93,9	-119,7	-160,6
Glavnica	-510,1	-603,0	-138,4	-133,2	-616,8	-273,2	-49,8	-73,5	-93,9	-119,7	-160,6
Kamate	-169,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-143,7	-160,2	-399,8	-284,5	-348,3	-647,8	-630,5	-657,2	-660,3	-677,3	-650,3
Glavnica	-143,7	-160,2	-399,8	-284,5	-348,3	-647,8	-630,5	-657,2	-660,3	-677,3	-650,3
Kamate	-73,8	-57,5	-62,3	-53,8	-67,4	-103,9	-129,4	-115,1	-100,9	-90,8	-115,6
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a) Kratke pozicije (-)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do 1 mjesec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Duge pozicije (+)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do 1 mjesec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Ostalo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– Odljevi s osnove repo poslova (-)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do 1 mjesec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-988,6	-899,7	-650,5	-521,1	-1.084,1	-1.039,0	-864,9	-849,7	-860,5	-896,2	-935,2
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)											
1. Potencijalne devizne obveze	-1.772,9	-2.273,1	-2.734,9	-2.607,4	-1.896,1	-1.399,0	-1.445,4	-1.400,5	-1.378,4	-1.459,0	-1.456,8
a) Izdane garancije s dospeljećem od 1 godine	-370,9	-443,8	-478,9	-662,1	-803,2	-784,7	-805,1	-761,9	-734,9	-803,6	-784,4

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
– Hrvatska narodna banka	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Središnja država (bez republičkih fondova)	–370,9	–443,8	–478,9	–662,1	–803,2	–784,7	–805,1	–761,9	–734,9	–803,6	–784,4
Do 1 mjesec	–62,7	–59,6	–71,9	–54,3	–91,8	–31,3	–45,0	–19,6	–30,0	–34,3	–41,3
Preko 1 do 3 mjeseca	–33,9	–53,0	–84,8	–42,4	–58,4	–252,0	–70,0	–76,8	–120,7	–306,0	–309,2
Preko 3 mjeseca do 1 godine	–274,4	–331,2	–322,2	–565,3	–652,9	–501,4	–690,1	–665,4	–584,2	–463,3	–433,9
b) Ostale potencijalne obveze	–1.402,0	–1.829,3	–2.256,0	–1.945,3	–1.092,9	–614,3	–640,2	–638,6	–643,5	–655,4	–672,4
– Hrvatska narodna banka	–1.402,0	–1.829,3	–2.256,0	–1.945,3	–1.092,9	–614,3	–640,2	–638,6	–643,5	–655,4	–672,4
Do 1 mjesec	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Preko 1 do 3 mjeseca	–1.402,0	–1.829,3	–2.256,0	–1.945,3	–1.092,9	–614,3	–640,2	–638,6	–643,5	–655,4	–672,4
Preko 3 mjeseca do 1 godine	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Središnja država (bez republičkih fondova)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– BIS (+)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– MMF (+)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	–1.772,9	–2.273,1	–2.734,9	–2.607,4	–1.896,1	–1.399,0	–1.445,4	–1.400,5	–1.378,4	–1.459,0	–1.456,8
IV. Bilješke											
a) Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
U tome: Središnja država (bez republičkih fondova)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
b) Devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
c) Založena imovina	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
d) Repo poslovi s vrijednosnim papirima	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	–	–	–	–	–6,1	–2,5	–3,5	–1,5	–	–	–
– Posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	180,7	88,5	559,5	389,7	478,6	528,2	623,0	267,7	301,0	275,6	512,4
e) Financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
f) Valutna struktura službenih međunarodnih pričuva											
– SDR i valute koje čine SDR	6.436,2	7.438,1	8.725,0	9.307,1	9.120,8	8.869,5	9.090,0	9.030,9	9.292,2	9.317,6	9.540,8
– Valute koje ne čine SDR	0,0	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
– Po pojedinim valutama:											
USD	1.609,1	1.104,5	1.266,0	1.357,2	2.064,6	1.842,2	1.932,0	1.870,1	1.855,7	1.801,0	1.845,4
EUR	4.826,3	6.332,5	7.458,0	7.944,2	7.054,9	7.025,9	7.156,7	7.159,4	7.139,6	7.185,7	7.367,2
Ostale	0,8	1,3	1,3	6,0	1,5	1,4	1,4	1,4	296,9	330,9	328,3

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a “International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001”.

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A.) prikazuju one oblike imovine kojima se HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospelja, devizne oročene depozite s preostalim dospeljem do godine dana, pričuvenu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvenu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospelja izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj

valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminkih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak –) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuvene banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuvene zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuvene, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak –) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1995.		6,757247	0,518724	1,047746	0,321349	4,425013	8,250868	5,229850	3,649215
1996.		6,805527	0,513812	1,062870	0,352204	4,407070	8,476847	5,433979	3,614716
1997.		6,960719	0,505335	1,056368	0,362049	4,248502	10,089408	6,161849	3,556098
1998.		7,139159	0,514631	1,080018	0,366853	4,396452	10,537622	6,362284	3,620795
1999.		7,581823	0,550993	1,155840	0,391568	4,739965	11,514804	7,122027	3,876528
2000.		7,633852	0,554774	1,163773	0,394256	4,903244	12,530514	8,287369	3,903127
2001.		7,471006	0,542939	1,138947	0,385845	4,946810	12,010936	8,339153	3,819865
2002.		7,406976				5,049125	11,793108	7,872490	
2003.		7,564248				4,978864	10,943126	6,704449	
2004.		7,495680				4,854986	11,048755	6,031216	
2005.		7,400047				4,780586	10,821781	5,949959	
2006.		7,322849				4,656710	10,740292	5,839170	
2007.		7,336019				4,468302	10,731537	5,365993	
2008.		7,223178				4,553618	9,101622	4,934417	
2008.	prosinac	7,196956				4,669888	8,015481	5,377415	
2009.	siječanj	7,362986				4,930391	7,982449	5,529454	
	veljača	7,431246				4,983357	8,365523	5,802756	
	ožujak	7,426911				4,936146	8,096949	5,710075	
	travanj	7,417872				4,893342	8,243502	5,624643	
	svibanj	7,358491				4,867836	8,305715	5,408127	
	lipanj	7,303089				4,825087	8,502475	5,208034	
	srpanj	7,319051				4,815732	8,499728	5,197322	
	kolovoz	7,322721				4,802812	8,497132	5,140614	
	rujan	7,314846				4,828248	8,215257	5,030900	
	listopad	7,244857				4,786519	7,906241	4,890609	
	studen	7,283676				4,822430	8,110227	4,885203	

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B., koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obratnih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godišnji prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u godini, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju

razdoblju izračuna.

Mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u mjesecu, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Podaci o godišnjim i mjesečnim prosjecima srednjih deviznih tečajeva HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama. Za razdoblja izračuna od početka 1992. godine, kad je hrvatski dinar bio zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj, pa do uvođenja kune 30. svibnja 1994. godišnji i mjesečni prosjeci iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani dijeljenjem s tisuću (1.000).

Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva za euro u razdoblju od 1992. do kraja 1998. prosjeci su srednjih deviznih tečajeva koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,514000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.		7,671234				4,971314	10,824374	5,636883	
2005.		7,375626				4,744388	10,753209	6,233626	
2006.		7,345081				4,571248	10,943208	5,578401	
2007.		7,325131				4,412464	9,963453	4,985456	
2008.		7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2008.	prosinac	7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2009.	siječanj	7,373294				4,958837	8,179825	5,724163	
	veljača	7,403887				4,980416	8,286387	5,838567	
	ožujak	7,457249				4,920977	8,015100	5,660151	
	travanj	7,425124				4,932326	8,283271	5,610218	
	svibanj	7,326488				4,841398	8,388468	5,204211	
	lipanj	7,292035				4,774461	8,596057	5,204507	
	srpanj	7,333135				4,792272	8,592846	5,209672	
	kolovoz	7,326773				4,827550	8,326825	5,107545	
	rujan	7,288341				4,824479	7,922110	4,999548	
	listopad	7,225837				4,788811	8,049278	4,867522	
	studen	7,317610				4,855747	8,055493	4,905880	

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Tablica prikazuje srednje devizne tečajeve HNB-a koji se primjenjuju posljednjega dana promatranog razdoblja.

Podaci o srednjim deviznim tečajevima HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama.

Za razdoblja od početka vremenske serije 1992. godine do uvođenja kune 30. svibnja 1994. srednji devizni tečajevi koji se primjenjuju na kraju razdoblja iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani dijeljenjem s tisuću (1.000).

Srednji devizni tečajevi za euro koji su se primjenjivali posljednjeg dana promatranog razdoblja od 1992. do kraja 1998. srednji su devizni tečajevi na kraju razdoblja koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

indeksi, 2001. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima ^a	Indeks potrošačkih cijena
1996.	prosinac	83,88	91,18	96,68
1997.	prosinac	87,77	94,10	98,83
1998.	prosinac	91,09	97,37	95,38
1999.	prosinac	99,25	103,19	102,09
2000.	prosinac	101,63	100,15	101,91
2001.	prosinac	99,07	98,68	98,89
2002.	prosinac	95,99	95,70	96,26
2003.	prosinac	94,18	94,84	94,71
2004.	prosinac	90,42	90,93	90,85
2005.	prosinac	91,52	95,03	90,98
2006.	prosinac	88,42	93,00	87,95
2007.	prosinac	85,58	89,69	83,09
2008.	prosinac	86,03	86,20	82,11
2009.	siječanj	88,13	87,78	82,91
	veljača	89,94	88,87	84,57
	ožujak	89,47	88,84	84,18
	travanj	89,03	87,48	83,27
	svibanj	87,59	85,75	82,09
	lipanj	86,25	84,45	81,05
	srpanj	86,33	83,42	81,20
	kolovoz	86,10	83,15	81,41
	rujan	85,51	82,86 ^b	81,08 ^b
	listopad	84,23	82,00 ^b	79,99 ^b
	studen	84,56		

^a Podaci su revidirani jer je DZS seriju indeksa cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima za razdoblje od siječnja 2005. do prosinca 2008. preračunao prema NKD-u 2007. uz primjenu NIP-a 2008. i GIG-a 2009. te ih sveo na 2005. kao baznu godinu. Osim toga, Eurostat je podatke o indeksu proizvođačkih cijena u eurozoni revidirao u skladu s novom klasifikacijom (NACE Rev. 2), pri čemu ih je sveo na novu baznu godinu, 2005. ^b Preliminarni podaci.

Napomena: Serija potrošačkih cijena koja se odnosi na eurozoni od 1. siječnja 2001. uključuje Grčku, od 1. siječnja 2007. Sloveniju, od 1. siječnja 2008. Cipar i Maltu, a od 1. siječnja 2009. i Slovačku, dok serija cijena pri proizvođačima za cijelo razdoblje uključuje 16 država članica. Slovenija je 1. siječnja 2007. postala članicom Ekonomske i monetarne unije, te se u skladu s tim ponder pripisan slovenskom tolaru (0,2%) pridružuje euru, čiji ponder sada iznosi 70,8% (prije 70,6%). Ponderi pripisani američkom dolaru (27,2%), funti sterlinga (1,0%) i švicarskom franku (1,0%) ne mijenjaju se.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Počevši od Biltena HNB-a broj 94 (lipanj 2004.) prikazane serije indeksa efektivnih tečajeva kune izračunate su u skladu s modifikacijama osnovne metodologije HNB-a za izračunavanje indeksa nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune, koja je objavljena u Okviru 2. Biltena HNB-a broj 64 (listopad 2001.). Ponderi su određeni na osnovi prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od siječnja 2000. do prosinca 2003. godine (prije od srpnja 1996. do siječnja 2000.). Tako novi ponder pripisan euru iznosi 70,6% (prije 66,2%), američkom dolaru 27,2% (prije 30,7%), funti sterlinga 1,0% (prije 1,2%), švicarskom franku 1,0% (prije 1,6%) te slovenskom tolaru 0,2% (kao i prije). Bazno razdoblje za izračunavanje indeksa efektivnih tečajeva kune je 2001.

godina (prije 1995. godina). Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja je ponderirani geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflacioniranje se koriste indeksi cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima i indeksi potrošačkih cijena, odnosno ukupni harmonizirani indeks potrošačkih cijena za zemlje članice eurozone. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 1997. godine koriste indeksi cijena na malo, a od siječnja 1998. indeksi potrošačkih cijena. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b		2009.				
	XII.	XII.	XII.	XII. ^a	XII. ^{c*}	XII. ^{d*}	III.*	VI.*	VII.*	VIII. ^{c*}	IX.
1. Država	6.546,5	6.152,7	5.670,1	5.371,8	4.197,3	4.166,2	3.665,4	4.107,8	4.066,4	4.103,2	4.106,5
Kratkoročni	2,7	2,0	1,3	5,3	35,7	36,5	28,1	19,2	19,3	13,5	11,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	31,7	23,1	14,5	11,7	8,8	5,9
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	2,7	2,0	1,3	5,3	4,0	4,8	5,0	4,7	7,6	4,7	5,3
Kašnjenja otplate glavnice	2,4	1,8	0,0	1,1	3,9	4,7	4,7	4,7	7,6	4,7	5,2
Kašnjenja otplate kamata	0,3	0,2	1,2	4,2	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	6.543,9	6.150,7	5.668,8	5.366,5	4.161,6	4.129,7	3.637,3	4.088,5	4.047,1	4.089,7	4.095,3
Obveznice	4.291,2	3.663,4	3.109,1	2.756,9	2.621,9	2.562,4	2.000,4	2.444,4	2.434,4	2.473,5	2.488,4
Kredit	2.250,6	2.484,8	2.557,8	2.608,4	1.538,9	1.566,5	1.636,1	1.643,4	1.612,0	1.615,5	1.606,3
Trgovinski kredit	2,1	2,6	1,9	1,2	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Središnja banka (HNB)	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	2,3	2,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Kratkoročni	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	2,3	2,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	2,3	2,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	7.731,7	8.978,7	10.222,6	8.879,1	10.079,1	10.063,9	10.053,1	10.376,9	10.204,2	10.110,6	10.206,8
Kratkoročni	1.969,2	2.505,2	3.362,7	2.361,2	3.793,3	3.793,1	2.977,4	3.252,3	3.297,0	3.251,5	3.009,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	519,9	1.064,8	1.150,4	710,8	1.121,1	1.121,1	779,9	888,1	764,6	755,7	992,4
Gotovina i depoziti	1.448,4	1.438,6	2.211,1	1.648,8	2.670,3	2.670,3	2.196,3	2.362,9	2.531,4	2.494,9	2.015,4
Ostale obveze	0,9	1,7	1,2	1,7	2,0	1,7	1,1	1,3	1,0	1,0	1,4
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,9	1,7	1,2	1,5	2,0	1,7	1,1	1,3	1,0	1,0	1,4
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	5.762,5	6.473,6	6.859,9	6.517,9	6.285,8	6.270,8	7.075,7	7.124,6	6.907,2	6.859,1	7.197,6
Obveznice	453,2	456,6	457,9	459,0	456,8	440,8	442,7	445,5	0,0	0,0	0,0
Kredit	3.517,4	3.822,7	4.217,3	3.565,1	3.373,9	3.375,0	3.379,4	3.164,1	3.141,6	3.147,8	3.142,6
Gotovina i depoziti	1.791,9	2.194,3	2.184,7	2.493,9	2.455,0	2.455,0	3.253,6	3.515,0	3.765,6	3.711,3	4.055,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostali domaći sektori	6.606,7	8.176,4	10.500,2	14.743,1	19.835,7	20.055,2	20.292,1	20.757,7	20.787,3	20.866,8	21.423,4
Kratkoročni	535,6	706,7	700,9	1.478,2	925,2	988,0	981,4	1.173,3	1.092,8	1.084,3	1.116,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	98,5	133,0	155,0	681,0	652,9	725,3	669,6	814,9	722,7	721,0	724,8
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	37,0	39,2	42,1	32,3	32,4	35,6
Ostale obveze	413,5	545,9	510,0	766,0	232,9	225,7	272,7	316,3	337,9	331,0	355,9
Kašnjenja otplate glavnice	377,1	502,1	460,6	683,4	170,4	175,8	211,8	247,7	265,3	264,3	284,5
Kašnjenja otplate kamata	36,3	43,8	49,4	82,6	62,5	49,8	60,9	68,6	72,5	66,6	71,3
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	6.071,1	7.469,7	9.799,3	13.264,9	18.910,5	19.067,2	19.310,7	19.584,4	19.694,5	19.782,5	20.307,2
Obveznice	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.186,4	1.195,1	1.194,1	1.187,7	1.172,5	1.178,2	1.434,4
Kredit	5.192,3	6.542,1	8.816,1	11.766,9	17.391,3	17.522,4	17.763,5	18.085,9	18.176,5	18.271,3	18.557,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	10,6	5,7	1,8	1,8	1,7	0,0
Trgovinski kredit	129,8	163,7	145,4	289,8	322,2	339,1	347,5	309,0	343,8	331,3	314,9
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b		2009.				
	XII.	XII.	XII.	XII. ^a	XII. ^{c*}	XII. ^{d*}	III.*	VI.*	VII.*	VIII. ^{c*}	IX.
5. Izravna ulaganja	2.046,1	2.450,7	2.878,4	3.932,8	5.835,9	5.940,1	6.200,5	6.487,9	6.534,1	7.213,4	7.022,5
Kratkoročni	124,1	177,5	233,9	540,4	1.415,7	1.349,1	1.283,1	1.239,6	1.309,0	1.311,6	1.299,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	33,0	36,3	51,2	216,8	1.314,0	1.266,3	1.203,4	1.154,9	1.220,9	1.223,5	1.215,6
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	91,2	141,2	182,7	323,6	101,6	82,8	79,6	84,7	88,1	88,1	83,4
Kašnjenja otplate glavnice	78,1	121,8	158,2	293,9	85,8	61,1	55,3	61,4	65,4	65,6	61,0
Kašnjenja otplate kamata	13,1	19,4	24,5	29,7	15,8	21,7	24,3	23,3	22,7	22,5	22,4
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	1.921,9	2.273,2	2.644,5	3.392,5	4.420,2	4.591,0	4.917,4	5.248,3	5.225,1	5.901,9	5.723,4
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	1.892,2	2.239,3	2.618,1	3.374,5	4.414,7	4.589,5	4.911,8	5.242,8	5.219,6	5.896,4	5.717,9
Trgovinski krediti	29,8	33,9	26,4	18,0	5,5	1,5	5,6	5,5	5,5	5,5	5,5
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	22.933,4	25.761,1	29.273,9	32.929,2	39.950,2	40.227,7	40.213,0	41.731,4	41.593,1	42.295,1	42.760,3

^a Za izračun stopa rasta inozemnog duga u 2008. potrebno je koristiti se relevantnim usporednim podacima za 31. prosinca 2007. koji su objavljeni u Biltenu HNB-a br. 146. ^b Od siječnja 2008. podaci nefinancijskih trgovačkih društava procjenjuju se na osnovi prikupljenih podataka iz uzorka. ^c Podaci uključuju povećanje inozemnog duga u okviru izravnih ulaganja koje se odnosi na kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*) kombiniranoga dužničko-vlasničkog karaktera, zbog čega se inozemni dug Republike Hrvatske povećao. Spomenuta ulaganja u Republiku Hrvatsku realizirana su zaključenjem kreditnih poslova, i to u prosincu 2008. godine u iznosu od 825,7 mil. EUR te u kolovozu 2009. godine u iznosu od 666,5 mil. EUR. ^d Od siječnja 2009. podaci nebankarskih financijskih institucija i nefinancijskih trgovačkih društava obrađuju se pomoću novoga izvještajnog sustava INOK, koji za izračune stanja i planova otplate kamata osigurava primjenu tržišnih kamatnih stopa. Po istoj metodologiji izračunato je usporedno stanje 31. prosinca 2008.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi: dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (po nominalnoj vrijednosti), kredita (uključujući repo ugovore) neovisno o ugovorenom dospeljeću, depozita primljenih od stranih osoba te trgovinskih kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim dospeljećem dužim od 180 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana, a do 31. prosinca 2002. 150 dana).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Sektor država prikazuje inozemne dugove opće države, koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove (uključujući Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatske ceste i do 31. prosinca 2007. Hrvatske autoceste, koje se nakon tog datuma prikazuju u sklopu ostalih domaćih sektora u podsektoru javnih poduzeća) te lokalnu državu. Sektor središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Sektor banke prikazuje dugove banaka. Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), trgovačkih društava, neprofitnih institucija i stanovništva, uključujući obrtnike. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%).

Unutar svakoga sektora podaci se razvrstavaju prema ugovorenom dospeljećem, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza. Pri tome je ročnost instrumenata koji se uključuju u poziciju Gotovina i depoziti za sektor banke raspoloživa od početka 2004. godine te se za ranija razdoblja ova pozicija u cijelosti iskazuje kao dugoročna.

Stanje bruto inozemnog duga uključuje nepodmirene dospjele obveze s osnove glavnice i kamata, obračunate nedospjele kamate te buduće otplate glavnice.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Objavljeni podaci preliminarni su do objave konačnih podataka platne bilance za izvještajno tromjesečje.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor

Tablica prikazuje bruto inozemni dug strukturiran s obzirom na ulogu javnog sektora.

Javni sektor pritom obuhvaća opću državu (koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove i lokalnu državu), središnju banku, javna i mješovita poduzeća te HBOR. Javna poduzeća su poduzeća u 100%-tnom vlasništvu poslovnih subjekata iz javnog sektora. Mješovita poduzeća su poduzeća u kojima poslovni subjekt iz javnog sektora sudjeluje u vlasništvu mješovitog poduzeća s više od 50%.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje je jamstvo izdao bilo koji poslovni subjekt iz javnog sektora.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje ne postoji jamstvo javnog sektora.

Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b		2009				
	XII.	XII.	XII.	XII. ^a	XII. ^{c*}	XII. ^{d*}	III.*	VI.*	VII.*	VIII. ^{c*}	IX.
1. Bruto inozemni dug javnog sektora	8.580,3	8.501,6	8.256,8	9.259,5	10.247,8	10.400,2	10.110,1	10.637,3	10.671,1	10.751,6	11.216,0
Kratkoročni	29,5	23,2	41,7	72,5	184,6	241,4	209,9	244,3	244,8	224,6	220,5
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,7	2,3	15,2	35,4	164,1	215,8	183,8	200,5	197,1	180,4	176,9
Gotovina i depoziti	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	2,3	2,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	26,4	18,3	23,9	34,7	18,2	23,4	24,0	42,6	46,6	43,1	42,5
Kašnjenja otplate glavnice	25,4	17,1	20,6	29,9	17,1	19,5	19,9	39,2	43,0	39,6	39,0
Kašnjenja otplate kamata	1,0	1,2	3,3	4,8	1,1	3,9	4,1	3,4	3,6	3,6	3,5
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	8.549,6	8.477,3	8.213,6	9.185,2	10.061,5	10.157,1	9.898,6	10.391,3	10.424,6	10.525,3	10.993,7
Obveznice	4.662,3	4.052,0	3.640,5	3.859,7	3.714,5	3.656,3	3.094,8	3.539,7	3.513,7	3.557,9	3.828,8
Kredit	3.833,2	4.314,5	4.485,2	5.120,3	6.068,5	6.203,2	6.508,2	6.587,2	6.611,8	6.680,0	6.895,1
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	10,6	5,7	1,8	1,8	1,7	0,0
Trgovinski kredit	54,1	110,8	87,9	205,2	267,9	287,0	289,9	262,6	297,4	285,7	269,8
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	1,2	1,0	1,5	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
2. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	334,1	289,7	204,2	139,9	80,3	64,1	38,0	38,0	10,3	10,3	9,1
Kratkoročni	23,5	21,8	17,2	11,3	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	23,5	21,8	17,2	11,3	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	15,6	14,2	14,4	9,4	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	7,9	7,6	2,8	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	310,6	267,9	187,0	128,6	73,2	64,1	38,0	38,0	10,3	10,3	9,1
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	309,1	267,3	187,0	128,6	73,2	64,1	38,0	38,0	10,3	10,3	9,1
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	1,5	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	14.019,0	16.969,7	20.812,9	23.529,9	29.622,2	29.763,4	30.064,9	31.056,1	30.911,7	31.533,2	31.535,2
Kratkoročni	2.456,9	3.171,4	4.008,7	3.763,3	4.564,9	4.578,4	3.779,0	4.201,7	4.165,4	4.125,8	3.917,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	617,7	1.195,5	1.290,2	1.356,4	1.641,6	1.662,3	1.288,8	1.517,0	1.301,7	1.305,0	1.546,2
Gotovina i depoziti	1.448,4	1.438,6	2.211,1	1.648,8	2.670,3	2.670,3	2.196,3	2.362,9	2.531,4	2.494,9	2.015,4
Trgovinski kredit	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	37,0	39,2	42,1	32,3	32,4	35,6
Ostale obveze	367,1	509,5	471,5	727,0	213,5	208,8	254,7	279,7	300,0	293,6	320,1
Kašnjenja otplate glavnice	338,5	472,5	425,6	645,4	150,2	161,0	196,6	213,2	230,0	229,5	250,7
Kašnjenja otplate kamata	28,6	37,0	45,8	81,7	63,3	47,8	58,1	66,5	70,0	64,1	69,4
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	9.517,3	11.348,7	13.927,4	15.835,5	19.223,1	19.246,5	20.087,1	20.368,2	20.214,0	20.195,7	20.597,3
Obveznice	831,1	831,8	764,3	564,4	550,6	542,0	542,4	537,9	93,3	93,8	93,9
Kredit	6.817,9	8.267,8	10.919,0	12.691,4	16.162,4	16.196,7	16.232,7	16.268,2	16.308,0	16.344,3	16.402,5
Gotovina i depoziti	1.791,9	2.194,3	2.184,7	2.493,9	2.455,0	2.455,0	3.253,6	3.515,0	3.765,6	3.711,3	4.055,0
Trgovinski kredit	76,3	54,8	59,4	85,8	55,0	52,8	58,3	47,1	47,1	46,3	45,8
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	2.044,9	2.449,6	2.876,9	3.931,1	5.834,2	5.938,5	6.198,8	6.486,2	6.532,4	7.211,8	7.020,8
Ukupno (1+2+3)	22.933,4	25.761,1	29.273,9	32.929,2	39.950,2	40.227,7	40.213,0	41.731,4	41.593,1	42.295,1	42.760,3

^a Za izračun stopa rasta inozemnog duga u 2008. potrebno je koristiti se relevantnim usporednim podacima za 31. prosinca 2007. koji su objavljeni u Biltenu HNB-a br. 146. ^b Od siječnja 2008. podaci nefinancijskih trgovačkih društava procjenjuju se na osnovi prikupljenih podataka iz uzorka. ^c Podaci uključuju povećanje inozemnog duga u okviru izravnih ulaganja koje se odnosi na kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*) kombiniranoga dužničko-vlasničkog karaktera, zbog čega se inozemni dug Republike Hrvatske povećao. Spomenuta ulaganja u Republiku Hrvatsku realizirana su zaključenjem kreditnih poslova, i to u prosincu 2008. godine u iznosu od 825,7 mil. EUR te u kolovozu 2009. godine u iznosu od 666,5 mil. EUR. ^d Od siječnja 2009. podaci nebankarskih financijskih institucija i nefinancijskih trgovačkih društava obrađuju se pomoću novoga izvještajnog sustava INOK, koji za izračune stanja i planova otplate kamata osigurava primjenu tržišnih kamatnih stopa. Po istoj metodologiji izračunato je usporedno stanje 31. prosinca 2008.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima^a

u milijunima eura

	Bruto inozemni dug 30.9.2009.	Trenutačno dospijeće	Projekcija otplate glavnice												
			4.tr.09.	1.tr.10.	2.tr.10.	3.tr.10.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Ostalo
1. Država	4.106,5	5,3	138,8	543,5	50,9	99,1	138,8	751,4	932,6	152,3	136,7	600,7	914,2	86,1	388,4
Kratkoročni	11,2	5,3	5,9	0,0	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	5,9	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	5,3	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	5,2	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.095,3	0,0	133,0	543,5	50,9	99,1	133,0	751,4	932,6	152,3	136,7	600,7	914,2	86,1	388,4
Obveznice	2.488,4	0,0	65,4	518,5	0,0	25,5	65,4	544,0	728,9	0,0	0,0	484,0	666,1	0,0	0,0
Kredit	1.606,3	0,0	67,4	25,0	50,9	73,6	67,4	207,3	203,6	152,2	136,6	116,7	248,1	86,0	388,4
Trgovinski kredit	0,7	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Središnja banka (HNB)	1,1	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	1,1	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	1,1	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	10.206,8	1,4	2.703,3	283,7	419,0	681,9	2.703,3	2.104,7	2.557,8	1.241,9	451,6	346,6	45,2	53,8	700,5
Kratkoročni	3.009,2	1,4	2.382,7	179,0	265,2	180,8	2.382,7	625,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	992,4	0,0	897,2	2,0	88,2	5,0	897,2	95,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	2.015,4	0,0	1.485,5	177,0	177,0	175,8	1.485,5	529,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	1,4	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	1,4	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	7.197,6	0,0	320,6	104,7	153,8	501,1	320,6	1.479,6	2.557,8	1.241,9	451,6	346,6	45,2	53,8	700,5
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	3.142,6	0,0	82,2	32,4	81,5	426,5	82,2	790,8	875,6	420,0	451,6	346,6	45,2	53,8	76,8
Gotovina i depoziti	4.055,0	0,0	238,3	72,3	72,3	74,7	238,3	688,8	1.682,3	821,9	0,0	0,0	0,0	0,0	623,8
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostali domaći sektori	21.423,4	355,9	2.105,8	1.116,9	1.419,4	882,0	2.105,8	4.206,6	3.207,2	1.880,5	1.988,9	1.608,6	854,4	901,0	4.314,6
Kratkoročni	1.116,2	355,9	254,9	197,9	209,9	95,6	254,9	505,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	724,8	0,0	254,9	197,9	174,3	95,6	254,9	470,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	35,6	0,0	0,0	0,0	35,6	0,0	0,0	35,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	355,9	355,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	284,5	284,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	71,3	71,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	20.307,2	0,0	1.850,9	919,0	1.209,5	786,4	1.850,9	3.701,1	3.207,2	1.880,5	1.988,9	1.608,6	854,4	901,0	4.314,6
Obveznice	1.434,4	0,0	45,8	0,0	0,0	0,0	45,8	18,3	407,0	298,2	29,9	29,9	29,9	29,9	545,2
Kredit	18.557,9	0,0	1.726,3	872,8	1.168,6	701,3	1.726,3	3.488,0	2.761,6	1.579,5	1.958,9	1.578,7	824,5	871,0	3.769,4
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	314,9	0,0	78,8	46,2	41,0	85,1	78,8	194,8	38,5	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

	Bruto inozemni dug 30.9.2009.	Trenutačno dospijeće	Projekcija otplate glavnice												
			4.tr.09.	1.tr.10.	2.tr.10.	3.tr.10.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Ostalo
5. Izravna ulaganja	7.022,5	83,4	1.581,3	321,6	331,0	162,4	1.581,3	1.243,3	1.123,5	595,2	308,1	223,2	151,6	242,4	1.470,3
Kratkoročni	1.299,0	83,4	1.002,0	93,4	105,0	14,2	1.002,0	213,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	1.215,6	0,0	1.002,0	93,4	105,0	14,2	1.002,0	213,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	83,4	83,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	61,0	61,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	22,4	22,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	5.723,4	0,0	579,3	228,1	226,0	148,3	579,3	1.029,7	1.123,5	595,2	308,1	223,2	151,6	242,4	1.470,3
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	5.717,9	0,0	578,9	228,1	226,0	148,3	578,9	1.029,5	1.118,9	595,1	308,0	223,2	151,6	242,4	1.470,3
Trgovinski krediti	5,5	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,1	4,6	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	42.760,3	446,0	6.530,3	2.265,7	2.220,4	1.825,5	6.530,3	8.305,9	7.821,1	3.870,0	2.885,2	2.779,3	1.965,5	1.283,3	6.873,8
Dodatak: Procjena plaćanja kamata			235,8	279,2	240,1	191,2	235,8	914,8	722,8	517,2	434,2	347,8	254,3	179,0	601,5

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima

Tablica prikazuje stanje bruto inozemnog duga i projekciju otplate glavnice te procijenjena plaćanja kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Projekcija otplate glavnice kod stavke Gotovina i depoziti nerezidenata izrađena je na osnovi dostupnih podataka monetarne statistike o izvornom i preostalom dospjeću.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite

nerezidenata, repo poslove te hibridne i podređene instrumente niti zatezne kamate s tih osnova. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi kamatne stope koja vrijedi u trenutku zaključenja ugovora i ne obuhvaćaju varijacije kamatnih stopa koje su moguće kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

Projekcija otplate obračunatih nedospjelih kamata, koja je sastavni dio bruto inozemnog duga, uvećava projekciju otplate glavnice u prvom tromjesečnom razdoblju te, posljedično, umanjuje iznose procijenjene otplate kamata u prvom tromjesečnom razdoblju.

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b		2009				
	XII.	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII. ^{c*}	III.*	VI.*	VII.*	VIII.*	IX.
1. Ostali domaći sektori	6.606,7	8.176,4	10.500,1	14.743,1	19.835,7	20.055,2	20.292,1	20.757,7	20.787,3	20.866,8	21.423,4
Kratkoročni	535,6	706,7	700,9	1.478,2	925,3	988,0	981,4	1.173,3	1.092,8	1.084,3	1.116,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	98,5	133,0	155,0	681,0	652,9	725,3	669,6	814,9	722,7	721,0	724,8
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	37,0	39,2	42,1	32,3	32,4	35,6
Ostale obveze	413,5	545,9	510,0	766,0	232,9	225,7	272,7	316,3	337,9	331,0	355,9
Kašnjenja otplate glavnice	377,1	502,1	460,6	683,4	170,4	175,8	211,8	247,7	265,3	264,3	284,5
Kašnjenja otplate kamata	36,3	43,8	49,4	82,6	62,5	49,8	60,9	68,6	72,5	66,6	71,3
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	6.071,1	7.469,7	9.799,3	13.264,9	18.910,5	19.067,2	19.310,7	19.584,4	19.694,5	19.782,5	20.307,2
Obveznice	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.186,4	1.195,1	1.194,1	1.187,7	1.172,5	1.178,2	1.434,4
Krediti	5.192,3	6.542,1	8.816,1	11.766,9	17.391,3	17.522,4	17.763,5	18.085,9	18.176,5	18.271,3	18.557,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	10,6	5,7	1,8	1,8	1,7	0,0
Trgovinski krediti	129,8	163,7	145,4	289,8	322,2	339,1	347,5	309,0	343,8	331,3	314,9
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1. Ostale bankarske institucije	25,4	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	25,4	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	25,4	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Nebankarske financijske institucije	1.691,8	2.132,1	2.871,4	3.922,0	4.949,7	5.205,6	5.158,8	5.231,1	5.203,4	5.237,4	5.550,7
Kratkoročni	9,5	19,6	60,1	201,6	155,4	177,7	184,2	268,4	272,4	286,7	305,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	5,4	14,3	46,5	184,5	144,5	172,4	179,4	263,3	267,3	282,2	300,7
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	4,0	5,3	13,6	17,1	10,9	5,3	4,8	5,1	5,1	4,6	4,3
Kašnjenja otplate glavnice	1,5	2,9	6,4	2,9	4,2	1,4	1,3	1,5	1,5	1,2	1,2
Kašnjenja otplate kamata	2,5	2,4	7,2	14,2	6,7	3,9	3,4	3,5	3,7	3,4	3,2
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	1.682,4	2.112,5	2.811,3	3.720,4	4.794,3	5.027,9	4.974,7	4.962,7	4.930,9	4.950,7	5.245,7
Obveznice	371,1	388,6	531,4	806,7	791,5	796,3	791,6	788,7	784,8	788,0	1.042,5
Krediti	1.311,3	1.723,8	2.279,9	2.913,7	3.992,3	4.221,0	4.177,4	4.172,3	4.144,4	4.160,9	4.203,2
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	10,6	5,7	1,8	1,8	1,7	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3. Javna trgovačka društva	972,4	1.121,9	1.168,5	1.997,4	3.945,4	4.865,7	5.058,3	5.034,6	5.110,4	5.119,5	5.332,9
Kratkoročni	20,6	13,3	31,6	48,3	145,1	202,6	149,5	167,7	168,0	154,1	152,5
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	15,2	35,4	132,4	184,1	130,5	129,9	129,1	115,8	115,3
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	20,6	13,3	16,4	12,9	12,7	18,6	19,0	37,8	38,8	38,3	37,2
Kašnjenja otplate glavnice	20,0	12,5	14,5	12,5	11,8	14,8	15,1	34,5	35,4	34,8	33,8
Kašnjenja otplate kamata	0,6	0,8	1,9	0,5	0,9	3,7	3,9	3,3	3,5	3,5	3,3
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	951,9	1.108,6	1.136,9	1.949,0	3.800,4	4.663,1	4.908,8	4.866,9	4.942,4	4.965,5	5.180,5
Obveznice	0,0	0,0	0,0	296,2	301,2	297,6	302,8	306,6	294,4	296,3	297,9

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b		2009				
	XII.	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII. ^{c*}	III.*	VI.*	VII.*	VIII.*	IX.
Kredit	919,4	1.026,8	1.066,8	1.470,2	3.254,7	4.079,3	4.316,9	4.298,4	4.351,4	4.384,2	4.613,4
Trgovinski kredit	32,5	81,8	70,1	182,7	244,5	286,3	289,2	261,9	296,6	284,9	269,1
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4. Mješovita trgovačka društva	347,1	328,8	416,5	594,9	741,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	3,9	5,3	6,3	16,5	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,7	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	3,2	3,0	6,3	16,5	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	3,0	2,9	6,1	16,4	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	343,2	323,5	410,2	578,4	740,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	323,6	297,1	394,3	557,1	717,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	19,6	26,4	15,9	21,3	22,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.5. Ostala trgovačka društva	3.473,6	4.454,5	5.929,1	8.062,2	9.933,4	9.718,3	9.806,3	10.213,0	10.197,1	10.225,3	10.257,2
Kratkoročni	483,4	653,7	578,8	1.174,3	619,2	603,3	642,9	711,3	626,3	609,3	623,4
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	81,7	114,8	86,9	451,2	373,8	366,7	357,1	398,4	302,7	291,4	276,1
Trgovinski kredit	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	37,0	39,2	42,1	32,3	32,4	35,6
Ostale obveze	378,1	511,1	456,0	692,0	205,9	199,6	246,7	270,9	291,3	285,5	311,8
Kašnjenja otplate glavnice	346,8	473,4	420,3	630,2	151,2	157,5	193,1	209,1	225,9	225,7	247,0
Kašnjenja otplate kamata	31,3	37,7	35,7	61,8	54,7	42,2	53,5	61,7	65,4	59,8	64,8
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	2.990,2	3.800,9	5.350,3	6.887,9	9.314,2	9.115,0	9.163,4	9.501,7	9.570,8	9.616,0	9.633,8
Obveznice	377,9	375,3	306,4	105,4	93,8	101,2	99,7	92,4	93,3	93,8	93,9
Kredit	2.545,3	3.377,5	4.989,1	6.701,7	9.168,7	8.964,2	9.008,3	9.364,8	9.432,8	9.478,1	9.496,1
Trgovinski kredit	67,1	48,1	54,8	80,8	51,7	49,5	55,4	44,6	44,8	44,2	43,7
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.6. Nefitne institucije	4,0	4,9	5,3	5,4	3,8	2,8	2,7	2,6	2,6	2,6	2,5
1.7. Obrtnici i trgovci	42,7	35,2	26,8	24,1	17,1	17,1	15,8	14,3	13,9	13,5	13,0
1.8. Kućanstva	49,7	73,3	82,7	137,2	244,7	245,8	250,2	262,0	260,0	268,4	267,1

^a Za izračun stopa rasta inozemnog duga u 2008. potrebno je koristiti se relevantnim usporednim podacima za 31. prosinca 2007. koji su objavljeni u Biltenu HNB-a br. 146. ^b Od siječnja 2008. podaci nefinancijskih trgovačkih društava procjenjuju se na osnovi prikupljenih podataka iz uzorka. ^c Od siječnja 2009. podaci nebankarskih financijskih institucija i nefinancijskih trgovačkih društava obrađuju se pomoću novoga izvještajnog sustava INOK, koji za izračune stanja i planova otplate kamata osigurava primjenu tržišnih kamatnih stopa. Po istoj metodologiji izračunato je usporedno stanje 31. prosinca 2008.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica^{a,b}

u milijunima eura

	2004.	2005. ^c	2006. ^c	2007. ^c	2008. ^c	2009.		
						1.tr. ^c	2.tr. ^c	3.tr. ^d
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-15.371,4	-20.228,0	-30.061,0	-39.658,2	-35.289,8	-36.884,5	-38.399,5	-39.438,5
2. Sredstva	15.118,2	16.061,4	18.154,0	21.428,3	22.261,5	19.738,5	21.034,2	22.629,3
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.563,4	1.729,8	1.833,1	2.361,5	3.513,5	3.513,3	3.478,5	4.105,4
2.2. Portfeljna ulaganja	1.506,0	2.155,7	2.487,0	3.255,2	2.641,5	2.270,0	2.613,7	2.748,9
2.2.1. Vlasnička ulaganja	176,8	379,6	559,4	1.754,8	659,0	492,3	614,8	717,4
2.2.2. Dužnička ulaganja	1.329,1	1.776,1	1.927,6	1.500,4	1.982,5	1.777,8	1.998,9	2.031,5
Obveznice	1.168,7	1.628,9	1.536,2	1.220,0	1.600,1	1.412,6	1.690,5	1.599,9
Instrumenti tržišta novca	160,4	147,1	391,4	280,4	382,4	365,1	308,5	431,6
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	5.612,7	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.985,5	5.085,7	5.851,8	6.457,3
2.4.1. Trgovinski krediti	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	153,1	154,0	144,2
2.4.2. Krediti	102,2	146,2	239,5	296,4	435,9	407,7	363,8	360,6
2.4.3. Gotovina i depoziti	5.288,2	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.324,9	4.524,9	5.334,1	5.952,5
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	6.436,1	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.120,9	8.869,5	9.090,1	9.317,7
3. Obveze	30.489,5	36.289,4	48.215,0	61.086,5	57.551,3	56.623,0	59.433,6	62.067,7
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	9.114,2	12.332,4	20.782,0	30.606,2	22.821,6	22.045,1	23.598,5	25.660,0
3.2. Portfeljna ulaganja	5.981,5	5.530,4	5.442,4	5.908,2	4.880,6	4.202,5	4.669,3	4.592,6
3.2.1. Vlasnička ulaganja	488,1	646,5	1.037,5	1.484,1	615,4	565,3	591,7	669,8
3.2.2. Dužnička ulaganja	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	3.637,2	4.077,6	3.922,8
Obveznice	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	3.637,2	4.077,6	3.922,8
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	15.393,9	18.426,6	21.990,6	24.572,1	29.849,2	30.375,3	31.165,8	31.815,1
3.4.1. Trgovinski krediti	209,4	249,5	244,9	337,8	367,5	388,1	372,6	370,5
3.4.2. Krediti	11.941,7	14.541,4	17.347,4	20.088,8	24.343,4	24.529,3	24.912,2	25.372,9
3.4.3. Gotovina i depoziti	3.242,7	3.635,6	4.398,4	4.145,5	5.138,3	5.457,9	5.881,1	6.071,8
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008*. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), pa u skladu s time postoji učinak i na stanje izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku odnosno inozemstvo počevši s tim mjesecima. ^c Revidirani podaci. ^d Preliminarni podaci.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (*Balance of Payments Manual*, 5. izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u izvještajne obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnoga srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicije Portfeljna dužnička ulaganja kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u

dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Pozicije Ostala ulaganja – Trgovinski krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicije Ostala ulaganja – Krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Sredstava pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora država od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Obveza pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu na osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadržava podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007. ^b	2008. ^b	2009.		
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^c
Izravna ulaganja, neto	-7.550,7	-10.602,7	-18.948,9	-28.244,8	-19.308,0	-18.531,8	-20.120,0	-21.554,6
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.563,4	1.729,8	1.833,1	2.361,5	3.513,5	3.513,3	3.478,5	4.105,4
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	1.502,3	1.610,4	1.725,0	2.260,5	3.323,8	3.405,1	3.389,6	4.034,0
1.1.1. Sredstva	1.502,3	1.610,4	1.725,0	2.260,5	3.323,8	3.405,1	3.389,6	4.034,0
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	61,2	119,3	108,2	101,0	189,7	108,2	88,9	71,4
1.1.1. Sredstva	89,6	138,0	144,8	175,4	220,2	213,7	220,8	220,6
1.2.2. Obveze	28,4	18,7	36,6	74,4	30,5	105,6	131,9	149,1
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	9.114,2	12.332,4	20.782,0	30.606,2	22.821,6	22.045,1	23.598,5	25.660,0
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	7.116,4	9.920,6	17.961,3	26.771,9	17.040,4	15.984,3	17.265,0	18.805,8
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	7.116,4	9.920,6	17.961,3	26.771,9	17.040,4	15.984,3	17.265,0	18.805,8
2.2. Ostala ulaganja	1.997,8	2.411,8	2.820,7	3.834,3	5.781,1	6.060,8	6.333,5	6.854,2
2.2.1. Sredstva	19,9	20,1	21,1	24,2	24,3	34,1	22,5	19,1
2.2.2. Obveze	2.017,7	2.431,9	2.841,8	3.858,5	5.805,4	6.094,9	6.356,0	6.873,3
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), pa u skladu s time postoji učinak i na stanje izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku odnosno inozemstvo počevši s tim mjesecima. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005. ^b	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^b	2009.		
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^c
Portfeljna ulaganja, neto	-4.475,5	-3.374,7	-2.955,3	-2.653,0	-2.239,1	-1.932,5	-2.055,6	-1.843,7
1. Sredstva	1.506,0	2.155,7	2.487,0	3.255,2	2.641,5	2.270,0	2.613,7	2.748,9
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	176,8	379,6	559,4	1.754,8	659,0	492,3	614,8	717,4
1.1.1. Banke	5,1	5,9	6,7	6,4	9,7	11,1	8,3	10,0
1.1.2. Ostali sektori	171,8	373,7	552,7	1.748,4	649,2	481,1	606,5	707,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	1.329,1	1.776,1	1.927,6	1.500,4	1.982,5	1.777,8	1.998,9	2.031,5
2. Obveze	5.981,5	5.530,4	5.442,4	5.908,2	4.880,6	4.202,5	4.669,3	4.592,6
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	488,1	646,5	1.037,5	1.484,1	615,4	565,3	591,7	669,8
2.1.1. Banke	64,7	84,0	156,7	164,6	70,2	64,3	63,4	74,6
2.1.2. Ostali sektori	423,4	562,6	880,8	1.319,5	545,3	501,0	528,3	595,2
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	3.637,2	4.077,6	3.922,8
2.2.1. Obveznice	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	3.637,2	4.077,6	3.922,8
2.2.1.1. Država	4.291,2	3.663,4	3.109,1	2.756,9	2.621,9	2.000,4	2.444,4	2.488,4
2.2.1.2. Banke	453,2	456,6	457,9	459,0	456,8	442,7	445,5	0,0
2.2.1.3. Ostali sektori	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.186,4	1.194,1	1.187,7	1.434,4
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.1. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2009.		
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^c
Ostala ulaganja, neto	-9.781,2	-13.689,0	-16.882,1	-18.067,8	-22.863,7	-25.289,6	-25.314,0	-25.357,9
1. Sredstva	5.612,7	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.985,5	5.085,7	5.851,8	6.457,3
1.1. Trgovinski krediti	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	153,1	154,0	144,2
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	153,0	154,0	144,1
Dugoročni krediti	181,4	190,9	177,5	228,8	202,6	138,4	130,7	118,3
Kratkoročni krediti	40,8	72,0	53,0	20,1	22,1	14,6	23,3	25,8
1.2. Krediti	102,2	146,2	239,5	296,4	435,9	407,7	363,8	360,6
1.2.1. Hrvatska narodna banka	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
1.2.2. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7	0,7
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7	0,7
1.2.3. Banke	81,6	113,2	188,5	214,8	285,3	293,2	262,6	271,3
Dugoročni krediti	62,6	85,3	140,0	160,0	193,6	206,1	199,3	221,7
Kratkoročni krediti	19,0	27,9	48,5	54,8	91,7	87,1	63,4	49,6
1.2.4. Ostali sektori	20,0	32,3	50,4	81,1	150,0	113,2	99,8	88,0
Dugoročni krediti	18,7	32,0	50,2	81,0	146,8	107,1	97,1	87,3
Kratkoročni krediti	1,3	0,3	0,2	0,1	3,3	6,1	2,8	0,6
1.3. Gotovina i depoziti	5.288,2	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.324,9	4.524,9	5.334,1	5.952,5
1.3.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	4.319,7	3.112,2	3.499,9	4.715,1	4.863,6	3.156,8	3.984,1	4.655,0
1.3.3. Ostali sektori	968,5	1.216,3	1.138,3	1.243,8	1.461,3	1.368,1	1.350,0	1.297,5
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	15.393,9	18.426,6	21.990,6	24.572,1	29.849,2	30.375,3	31.165,8	31.815,1
2.1. Trgovinski krediti	209,4	249,5	244,9	337,8	367,5	388,1	372,6	370,5
2.1.1. Država	2,2	2,6	1,9	1,2	0,7	0,7	0,7	0,7
Dugoročni krediti	2,2	2,6	1,9	1,2	0,7	0,7	0,7	0,7
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	207,2	246,9	243,0	336,6	366,7	387,4	371,8	369,7
Dugoročni krediti	183,6	219,1	207,0	305,5	327,2	348,3	329,8	334,2
Kratkoročni krediti	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	39,2	42,1	35,6
2.2. Krediti	11.941,7	14.541,4	17.347,4	20.088,8	24.343,4	24.529,3	24.912,2	25.372,9
2.2.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	2.253,1	2.486,7	2.559,0	2.613,7	1.574,6	1.664,2	1.662,6	1.617,5
Dugoročni krediti	2.253,1	2.486,7	2.559,0	2.613,7	1.542,9	1.641,1	1.648,1	1.611,6
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	23,1	14,5	5,9
2.2.3. Banke	4.038,1	4.889,2	5.368,9	4.276,8	4.496,7	4.160,1	4.053,2	4.136,1
Dugoročni krediti	3.517,4	3.822,9	4.217,4	3.565,2	3.374,7	3.379,4	3.164,2	3.142,8
Kratkoročni krediti	520,7	1.066,3	1.151,6	711,7	1.122,0	780,7	888,9	993,3
2.2.4. Ostali sektori	5.650,5	7.165,5	9.419,4	13.198,2	18.272,0	18.705,0	19.196,4	19.619,3
Dugoročni krediti	5.499,9	6.964,8	9.187,2	12.371,2	17.589,5	17.979,0	18.323,6	18.833,1
Kratkoročni krediti	150,6	200,8	232,2	827,1	682,5	726,0	872,8	786,2
2.3. Gotovina i depoziti	3.242,7	3.635,6	4.398,4	4.145,5	5.138,3	5.457,9	5.881,1	6.071,8
2.3.1. Hrvatska narodna banka	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	2,0	1,1	1,1
2.3.2. Banke	3.240,3	3.633,0	4.395,8	4.143,2	5.125,5	5.450,2	5.878,2	6.070,7
2.3.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	5,7	1,8	0,0
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti^a

u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.				
						III.	IV.	V.	VI.	VII.
1. PRIHODI (A + B)	87.019,3	92.642,5	100.392,6	113.386,2	120.036,7	10.185,6	10.633,6	7.875,3	9.003,7	10.024,2
A) Državni proračun	80.463,5	85.653,0	95.234,1	108.297,0	115.766,5	9.894,4	10.258,5	7.616,7	8.723,2	9.604,4
B) Izvanproračunski korisnici	6.555,8	6.989,5	5.158,5	5.089,2	4.270,2	291,3	375,0	258,6	280,6	419,7
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	129,9	38,0	293,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	663,1	863,9	848,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	15,5	18,9	18,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	1.224,4	1.227,8	1.526,9	2.041,2	2.105,0	176,7	154,5	129,9	149,4	204,0
5. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	170,7	214,7	659,8	1.102,9	1.221,2	97,5	63,1	118,6	102,5	86,2
6. Hrvatske autoceste	2.295,4	2.547,0	1.271,1	1.375,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	1.417,8	1.474,7	64,7	119,9	81,0	11,0	9,9	4,3	6,2	9,4
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	575,9	367,4	409,6	391,4	808,3	4,9	146,6	0,3	15,5	115,7
9. Hrvatski fond za privatizaciju	62,9	237,0	65,9	58,3	54,7	1,3	0,8	5,6	7,1	4,3
2. RASHODI (A + B)	86.941,4	92.332,1	98.751,4	109.075,0	118.686,0	10.927,8	10.923,8	9.394,4	10.038,3	10.271,8
A) Državni proračun	81.861,2	86.715,6	91.979,7	103.004,9	113.309,5	10.448,4	10.575,2	9.032,6	9.600,5	9.818,3
B) Izvanproračunski korisnici	5.080,3	5.616,5	6.771,7	6.070,1	5.376,5	479,4	348,7	361,8	437,8	453,5
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	587,4	382,2	565,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	831,3	914,3	931,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	141,3	145,9	155,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	1.426,3	1.489,5	1.779,1	2.099,0	2.335,4	128,5	174,2	145,4	218,6	177,1
5. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	32,4	172,0	734,8	1.083,3	1.106,7	96,1	61,5	106,6	81,9	125,4
6. Hrvatske autoceste	752,3	1.085,1	1.272,7	1.509,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	934,6	1.062,4	1.226,9	1.241,9	1.592,6	223,4	84,0	79,9	104,1	122,9
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	314,5	183,0	27,4	47,8	254,7	22,6	23,8	24,0	23,9	22,2
9. Hrvatski fond za privatizaciju	60,1	182,1	78,4	88,2	87,0	8,8	5,2	6,0	9,3	5,9
NETO/BRUTO OPERATIVNI SALDO (1 – 2)	77,8	310,3	1.641,2	4.311,2	1.350,7	-742,2	-290,3	-1.519,1	-1.034,5	-247,7
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE (3.1. + 3.2. – 3.3.)	77,8	310,3	1.641,2	4.311,2	1.350,7	-742,2	-290,3	-1.519,1	-1.034,5	-247,7
3.1. PROMJENA NETO NEFINANCIJSKE IMOVINE	8.373,5	6.699,4	6.108,6	7.811,0	4.228,2	422,0	152,7	182,5	232,4	330,4
Nabava	8.648,4	7.024,2	6.836,4	8.378,6	4.713,2	457,6	184,0	206,7	258,3	351,3
A) Državni proračun	1.663,9	1.828,8	1.908,5	3.043,9	3.291,5	265,5	135,1	123,4	184,3	257,5
B) Izvanproračunski korisnici	6.984,5	5.195,4	4.927,9	5.334,7	1.421,7	192,1	48,9	83,2	74,0	93,8
Prodaja	274,9	324,8	727,7	567,7	485,0	35,5	31,3	24,1	25,8	20,9
A) Državni proračun	244,4	275,1	352,7	498,7	303,4	28,9	23,4	22,9	25,4	20,6
B) Izvanproračunski korisnici	30,5	49,6	375,1	69,0	181,6	6,7	7,9	1,2	0,5	0,3
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (1 – 2 – 3.1.)	-8.295,6	-6.389,1	-4.467,4	-3.499,8	-2.877,5	-1.164,2	-443,0	-1.701,6	-1.267,0	-578,1
TRANSAKCIJE U FINANCIJSKOJ IMOVINI I OBAVEZAMA (FINANCIRANJE) (3.3. – 3.2.)	8.295,6	6.389,1	4.467,4	3.499,8	2.877,5	1.164,2	443,0	1.701,6	1.267,0	578,1
3.2. PROMJENA NETO FINANCIJSKE IMOVINE	28,4	1.609,8	-2.576,7	-2.939,2	2.776,6	1.101,3	1.425,8	-1.664,9	1.414,4	-342,1
3.2.1. Tuzemna imovina	18,6	1.614,6	-2.593,4	-2.957,2	2.764,1	1.101,3	1.425,8	-1.664,9	1.413,5	-342,1
A) Državni proračun	138,6	1.747,7	-3.063,9	-3.752,8	1.690,5	829,3	1.309,8	-1.572,5	1.495,1	-323,7
B) Izvanproračunski korisnici	-120,0	-133,1	470,5	795,6	1.073,6	272,1	116,0	-92,3	-81,6	-18,4
3.2.2. Inozemna imovina	9,8	-4,9	16,7	18,0	12,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A) Državni proračun	9,8	-4,9	16,7	18,0	12,4	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0
B) Izvanproračunski korisnici	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. PROMJENA NETO OBEVEZA	8.324,0	7.998,8	1.890,7	560,6	5.654,1	2.265,5	1.868,8	36,7	2.681,4	236,0
3.3.1. Tuzemne obveze	4.107,7	12.041,7	5.282,8	2.017,1	6.795,7	2.222,4	1.671,9	61,3	-1.615,9	703,7
A) Državni proračun	4.038,7	10.591,6	3.166,3	1.477,6	5.656,6	1.677,5	1.687,3	65,3	-1.589,7	737,6
B) Izvanproračunski korisnici	69,0	1.450,1	2.116,5	539,5	1.139,1	545,0	-15,4	-4,0	-26,2	-33,9
3.3.2. Inozemne obveze	4.216,3	-4.042,8	-3.392,1	-1.456,5	-1.141,7	43,1	196,9	-24,5	4.297,3	-467,8
A) Državni proračun	270,3	-5.080,6	-3.943,2	-2.980,2	-1.445,8	27,7	115,5	-29,1	4.243,1	-494,3
B) Izvanproračunski korisnici	3.946,0	1.037,8	551,2	1.523,7	304,1	15,4	81,4	4,6	54,1	26,5

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008. Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija. Napomena: Na gotovinskom načelu. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna^a

u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.				
						III.	IV.	V.	VI.	VII.
1. PRIHODI	80.463,5	85.653,0	95.235,6	108.320,6	115.772,7	9.894,4	10.258,5	7.616,7	8.723,2	9.604,4
1.1. Porezi	47.149,9	50.687,6	58.469,1	64.234,5	69.572,7	4.743,6	6.275,5	4.169,5	4.944,5	5.680,7
1.2. Socijalni doprinosi	29.477,6	31.301,3	33.877,1	37.203,5	40.703,5	3.329,5	3.378,7	3.257,6	3.353,4	3.526,9
1.3. Pomoći	10,1	27,5	196,0	428,0	468,6	44,0	82,2	47,1	8,1	29,4
1.4. Ostali prihodi	3.825,9	3.636,6	2.693,3	6.454,5	5.027,8	1.777,2	522,1	142,5	417,3	367,5
2. RASHODI	83.131,1	87.857,5	95.950,0	108.007,6	115.292,4	10.533,6	10.639,8	9.124,9	9.721,6	9.934,6
2.1. Naknade zaposlenima	22.268,3	23.182,6	24.313,9	27.545,1	29.948,5	2.625,1	2.640,6	2.551,0	2.547,0	2.810,9
2.2. Korištenje dobara i usluga	4.358,7	4.951,9	6.069,1	7.162,4	8.113,7	857,8	666,2	594,3	638,2	671,9
2.3. Potrošnja dugotrajne imovine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Kamate	3.972,5	4.387,0	4.713,6	4.535,0	4.683,2	856,4	416,9	334,3	369,4	201,4
2.5. Subvencije	4.968,1	5.248,7	5.670,8	6.492,0	6.859,5	728,4	1.076,9	507,7	528,3	510,5
2.6. Pomoći	3.420,3	3.796,8	6.653,0	8.363,2	5.783,1	396,2	533,4	389,7	454,3	523,1
2.7. Socijalne naknade	39.730,9	41.358,5	43.444,6	48.176,0	52.593,2	4.690,5	4.813,4	4.306,3	4.752,9	4.715,0
2.8. Ostali rashodi	4.412,4	4.931,9	5.085,0	5.733,9	7.311,2	379,3	492,4	441,6	431,5	501,8
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE	-2.667,6	-2.204,5	-714,4	313,0	480,2	-639,3	-381,3	-1.508,2	-998,5	-330,2
3.1. Promjena neto nefinancijske imovine	1.419,5	1.553,7	1.555,8	2.545,2	2.988,1	236,6	111,7	100,5	158,9	236,9
3.1.1. Dugotrajna imovina	1.384,6	1.517,0	1.595,1	2.625,7	2.719,5	228,9	104,0	94,7	148,2	203,4
3.1.2. Zalihe	0,0	0,0	-80,2	-161,4	79,4	1,4	-0,1	-0,4	4,0	11,7
3.1.3. Pohranjene vrijednosti	7,5	7,2	7,8	9,6	10,1	0,6	3,0	1,0	0,4	0,6
3.1.4. Neproizvedena imovina	27,3	29,5	33,1	71,3	179,1	5,7	4,9	5,2	6,4	21,2
3.2. Promjena neto financijske imovine	222,0	1.752,8	-3.047,2	-3.734,8	1.702,9	829,3	1.309,8	-1.572,5	1.496,0	-323,7
3.2.1. Tuzemna imovina	212,2	1.757,7	-3.063,9	-3.752,8	1.690,5	829,3	1.309,8	-1.572,5	1.495,1	-323,7
3.2.2. Inozemna imovina	9,8	-4,9	16,7	18,0	12,4	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Promjena neto obveza	4.309,0	5.510,9	-777,0	-1.502,6	4.210,8	1.705,2	1.802,8	36,2	2.653,4	243,3
3.3.1. Tuzemne obveze	4.038,7	10.591,6	3.166,3	1.477,6	5.656,6	1.677,5	1.687,3	65,3	-1.589,7	737,6
3.3.2. Inozemne obveze	270,3	-5.080,6	-3.943,2	-2.980,2	-1.445,8	27,7	115,5	-29,1	4.243,1	-494,3

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008. Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija. Napomena: Na gotovinskom načelu. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I3: Dug središnje države^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.				
	XII.*	XII.*	XII.*	XII.*	XII.*	III.*	VI.*	VII.*	VIII.*	IX.
1. Unutarnji dug središnje države	41.295,1	54.794,2	59.688,4	63.240,9	67.996,8	76.932,6	77.433,9	77.712,5	78.138,2	78.921,0
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	37.364,0	50.840,7	54.490,4	56.883,1	64.961,8	72.876,9	73.517,0	74.146,2	74.372,1	75.168,0
Trezorski zapisi	8.811,7	12.278,0	12.412,9	11.740,6	14.440,7	15.066,2	15.390,5	15.465,6	15.663,3	16.912,8
Instrumenti tržišta novca	–	0,9	–	–	10,7	7,0	7,0	7,0	20,7	19,2
Obveznice	23.371,7	31.151,8	35.249,6	39.273,5	39.306,7	39.079,7	39.608,9	39.670,6	39.262,9	39.204,6
Krediti Hrvatske narodne banke	3,3	1,4	0,9	1,0	2,2	0,8	1,2	1,0	2,1	–
Krediti banaka	5.177,2	7.408,6	6.827,0	5.867,9	11.201,5	18.723,2	18.509,4	19.002,0	19.423,2	19.031,4
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.931,2	3.953,5	5.198,0	6.357,8	3.035,0	4.055,7	3.916,8	3.566,3	3.766,1	3.752,9
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	1.731,2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti banaka	2.200,0	3.953,5	5.198,0	6.357,8	3.035,0	4.055,7	3.916,8	3.566,3	3.766,1	3.752,9
2. Inozemni dug središnje države	49.978,2	45.164,3	41.494,8	39.610,7	30.251,7	27.057,5	29.685,6	29.576,6	29.819,7	29.690,7
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	42.231,2	36.414,5	32.556,6	29.424,0	28.451,4	25.277,7	27.912,8	27.836,0	28.089,8	27.995,1
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	32.919,3	27.020,1	22.836,9	20.397,3	18.768,2	14.917,8	17.824,7	17.852,1	18.122,7	18.136,2
Krediti	9.311,9	9.394,5	9.719,7	9.026,7	9.683,2	10.359,9	10.088,1	9.983,8	9.967,1	9.858,9
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	7.747,0	8.749,8	8.938,2	10.186,7	1.800,3	1.779,7	1.772,8	1.740,7	1.729,9	1.695,6
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti	7.747,0	8.749,8	8.938,2	10.186,7	1.800,3	1.779,7	1.772,8	1.740,7	1.729,9	1.695,6
3. Ukupno (1+2)	91.273,3	99.958,5	101.183,1	102.851,6	98.248,5	103.990,1	107.119,5	107.289,1	107.957,9	108.611,7
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske										
– domaća	5.024,2	5.880,2	7.660,3	8.110,6	13.299,2	13.983,7	13.863,7	13.799,6	14.414,2	14.285,9
– inozemna	13.247,0	13.853,9	14.303,7	19.024,2	31.406,6	32.021,9	32.551,9	33.009,3	33.148,4	36.488,4

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije, a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. U ovoj tablici dug HBOR-a u dijelu 2. Inozemni dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 1998., u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, lipnja 1999., a dug HAC-a reklasificiran je od, uključujući, siječnja 2008.

Tablica I3: Dug središnje države

Počevši od Biltena broj 154 izvršena je revizija podataka u tablici.

Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga.

Izvori su podataka za unutarnji dug središnje države Ministarstvo financija, u dijelu koji se odnosi na trezorske zapise i obveznice, te Hrvatska narodna banka, u dijelu koji se odnosi na instrumente tržišta novca, kredite banaka i na kredite Hrvatske narodne banke.

Stanje trezorskih zapisa uključuje trezorske zapise Ministarstva financija izražene u kunama, eurozapise Ministarstva financija i trezorske zapise Ministarstva financija indeksirane uz euro, sve s rokom dospelja do godine dana. Stanja eurozapisa uključuju obračunate nedospjele kamate. Kod trezorskih zapisa u kunama i trezorskih zapisa indeksiranih uz euro razlika između nominalne vrijednosti i vrijednosti izdanja čini obračunate nedospjele kamate, koje su raspoređene duž životnog vijeka instrumenta pomoću metode jednostavnoga kamatnog računa (tj. linearno) i metode brojenja dana prema kojoj je stvarni broj dana podijeljen s 360.

Stanje obveznica uključuje obveznice središnje države izdane na domaćem tržištu, trezorske zapise Ministarstva financija s rokom dospelja duljim od jedne godine i dio ukupnih obveznica središnje države izdanih u inozemstvu koji je na kraju izvještajnog razdoblja u

vlasništvu rezidentnih institucionalnih jedinica. Kod trezorskih zapisa s rokom dospelja duljim od jedne godine razlika između nominalne vrijednosti i vrijednosti izdanja čini obračunate nedospjele kamate, koje su raspoređene duž životnog vijeka instrumenta metodom složenoga kamatnog računa. Stanja obveznica središnje države uključuju obračunate nedospjele kamate.

Stanje kredita banaka od siječnja 2004. sadrži, uz nedospjelu glavnica, i obračunate nedospjele kamate.

Izvor podataka za inozemni dug središnje države jest statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor su podataka o domaćim jamstvima statistička izvješća banaka, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Iznimno od navedenog u dijelu "Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama" u ovoj je tablici dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka u dijelu 2. Inozemni dug središnje države, reklasificiran iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi od, uključujući, prosinca 1998., a u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 2002.

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi				Godišnji mjesečni indeksi			
		Indeksi potrošačkih cijena			Indeksi potrošačkih cijena ^a			Cijene pri proizvođačima ^b	Indeksi potrošačkih cijena ^c			Cijene pri proizvođačima ^b
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge	
1995.	prosinac	....	....	....	100,2	100,2	99,8	100,5	103,7	102,4	109,3	101,6
1996.	prosinac	....	....	....	100,0	100,2	99,5	100,3	103,4	102,3	108,7	101,5
1997.	prosinac	....	....	....	100,7	100,3	102,3	99,9	103,8	102,7	108,2	101,6
1998.	prosinac	82,1	84,6	73,7	100,3	100,4	100,0	100,0	105,4	104,3	109,2	97,9
1999.	prosinac	85,3	87,2	78,5	100,6	100,8	100,0	100,3	103,9	103,1	106,5	105,9
2000.	prosinac	90,0	92,0	82,8	100,4	100,4	100,1	100,2	105,5	105,5	105,5	111,2
2001.	prosinac	92,1	93,2	88,5	100,4	100,4	100,5	99,0	102,4	101,3	106,8	96,9
2002.	prosinac	93,8	94,2	92,6	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,3
2003.	prosinac	95,4	95,7	94,6	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	prosinac	98,0	98,0	98,0	100,7	100,9	100,2	99,3	102,7	102,5	103,6	104,8
2005.	prosinac	101,6	101,4	102,0	100,5	100,5	100,5	99,7	103,6	103,5	104,1	102,7
2006.	prosinac	103,7	102,8	106,4	100,0	100,0	100,2	100,0	102,0	101,4	104,2	101,9
2007.	prosinac	109,7	109,5	110,0	101,2	101,2	101,3	100,4	105,8	106,6	103,4	105,9
2008.	prosinac	112,8	112,2	114,7	99,4	99,1	100,5	98,7	102,9	102,4	104,3	104,3
2009.	siječanj	114,2	114,1	115,3	101,2	101,0	102,2	99,9	103,4	102,9	105,6	101,8
	veljača	114,9	114,9	115,7	100,6	100,7	100,3	100,2	104,2	103,9	105,4	101,8
	ožujak	115,2	115,2	115,6	100,2	100,3	99,9	98,8	103,8	103,5	105,0	99,9
	travanj	116,0	116,4	115,3	100,8	101,0	99,8	100,5	103,9	103,7	104,4	99,9
	svibanj	116,0	116,3	115,7	100,0	99,9	100,3	100,6	102,7	102,4	104,2	99,3
	lipanj	116,1	116,1	116,9	100,1	99,8	101,0	100,9	102,1	101,6	103,8	99,0
	srpanj	115,3	114,7	118,4	99,3	98,7	101,3	100,6	101,2	100,5	104,0	97,2
	kolovoz	115,2	114,5	118,9	99,9	99,8	100,4	100,8	101,5	100,8	103,9	98,2
	rujan	115,0	114,5	117,3	99,8	100,1	98,7	99,3	101,0	100,3	103,8	97,7
	listopad	115,1	114,8	116,9	100,1	100,2	99,6	99,8	101,3	100,5	104,0	98,6
	studeni	115,6	115,4	117,1	100,4	100,5	100,2	100,1	101,8	101,3	104,0	100,2

^a Od siječnja 1992. do prosinca 1997. godine podaci se odnose na indeks cijena na malo. ^b Od siječnja 2005. revidirani podaci zbog izmjene metodologije Državnog zavoda za statistiku. ^c Od siječnja 1992. do prosinca 1998. godine podaci se odnose na indeks cijena na malo.
Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Početkom 2004. godine Državni zavod za statistiku uveo je indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošač-

kih cijena od siječnja 2001. DZS je naknadno izračunao i vremensku seriju indeksa potrošačkih cijena od siječnja 1998. do prosinca 2000. godine. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004.). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100 ^a			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
1998.	prosinac	87,3	88,6	80,0	99,9	99,9	100,0	....	....	....
1999.	prosinac	89,8	91,1	82,3	100,1	100,1	100,1	102,9	102,9	103,0
2000.	prosinac	92,8	93,9	86,5	100,4	100,4	100,2	103,3	103,0	105,0
2001.	prosinac	93,9	94,6	89,8	99,8	99,7	100,3	101,2	100,8	103,8
2002.	prosinac	95,0	95,6	91,9	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4
2003.	prosinac	96,2	96,4	94,7	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0
2004.	prosinac	98,4	98,5	97,4	100,1	100,1	100,4	102,3	102,2	102,9
2005.	prosinac	101,3	101,4	101,0	100,1	100,0	100,5	103,0	102,9	103,7
2006.	prosinac	103,6	103,6	103,6	99,8	99,7	100,3	102,3	102,2	102,5
2007.	prosinac	108,8	109,1	107,2	100,8	100,8	100,4	105,0	105,3	103,5
2008.	prosinac	113,3	113,5	112,5	99,4	99,3	100,2	104,2	104,0	105,0
2009.	siječanj	113,2	113,3	112,9	99,9	99,8	100,4	104,2	104,1	104,3
	veljača	113,4	113,4	113,6	100,2	100,1	100,6	104,3	104,3	104,4
	ožujak	113,9	114,1	113,0	100,5	100,6	99,5	104,2	104,4	103,6
	travanj	115,4	115,9	112,7	101,3	101,6	99,7	104,8	105,1	103,2
	svibanj	115,8	116,3	113,3	100,4	100,3	100,6	104,1	104,4	102,8
	lipanj	116,2	116,3	115,4	100,3	100,0	101,8	103,4	103,6	102,3
	srpanj	115,4	114,9	117,9	99,3	98,8	102,2	102,9	103,0	102,4
	kolovoz	115,1	114,4	118,6	99,7	99,5	100,6	102,3	102,3	102,3
	rujan	114,8	114,6	115,7	99,7	100,1	97,5	101,5	101,4	102,2
	listopad	115,1	115,1	114,7	100,3	100,5	99,1	101,4	101,2	102,3
	studen	115,0	115,0	114,9	99,9	99,8	100,3	100,9	100,6	102,4

^a Od siječnja 2007. DZS objavljuje indeks potrošačkih cijena na novoj bazi: 2005. = 100.
Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među

ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 111 dobara i usluga, čiji udio u košarici za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u 2005. godini iznosi 30,06% (od toga 6,93 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 23,13 postotnih bodova na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

u tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9
2004.	prosinac	4.312,0	99,1	106,6	105,9
2005.	prosinac	4.473,0	97,3	103,7	104,9
2006.	prosinac	4.735,0	97,0	105,9	105,2
2007.	prosinac	4.958,0	96,6	104,7	105,2
2008.	studen	5.397,0	102,5	105,2	106,8
	prosinac	5.410,0	100,3	109,1	107,0
2009.	siječanj	5.307,0	98,1	105,7	105,7
	veljača	5.230,0	98,6	104,8	105,3
	ožujak	5.367,0	102,6	106,5	105,6
	travanj	5.295,0	98,7	105,1	105,5
	svibanj	5.326,0	100,6	102,9	105,0
	lipanj	5.370,0	100,8	103,9	104,8
	srpanj	5.308,0	98,8	101,4	104,3
	kolovoz	5.267,0	99,2	101,6	103,9
	rujan	5.236,0	99,4	100,6	103,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

indeksni bodovi, originalni podaci

Godina	Mjesec	Kompozitni indeksi			Indeksi odgovora						
		Indeks pouzdanja potrošača	Indeks očekivanja potrošača	Indeks raspoloženja potrošača	I1	I2	I3	I4	I7	I8	I11
1999.	listopad	-33,7	-14,9	-46,3	-38,4	-12,1	-49,9	-17,6	35,5	-50,7	-69,7
2000.	listopad	-20,9	3,5	-32,2	-26,2	1,2	-22,0	5,7	26,9	-48,3	-63,6
2001.	listopad	-27,0	-11,4	-35,6	-29,6	-10,0	-35,9	-12,7	22,9	-41,3	-62,3
2002.	listopad	-25,2	-8,3	-29,3	-22,6	-5,1	-31,2	-11,5	20,1	-34,1	-64,0
2003.	listopad	-22,2	-4,5	-25,0	-21,5	-2,6	-26,5	-6,4	14,7	-27,1	-65,2
2004.	listopad	-23,9	-7,9	-22,0	-19,1	-4,1	-30,5	-11,6	22,5	-16,5	-57,3
2005.	prosinac	-26,4	-13,7	-25,6	-16,4	-5,9	-34,4	-21,5	27,6	-25,9	-50,6
2006.	prosinac	-18,9	-4,7	-15,4	-10,9	1,1	-22,4	-10,5	16,9	-12,9	-49,4
2007.	prosinac	-24,7	-15,5	-24,5	-16,8	-9,8	-31,8	-21,2	12,8	-25,0	-54,8
2008.	prosinac	-42,0	-33,3	-40,9	-30,7	-25,9	-51,8	-40,6	43,4	-40,3	-57,9
2009.	siječanj	-40,8	-31,3	-35,8	-23,1	-18,5	-50,0	-44,0	49,1	-34,4	-51,7
	veljača	-44,1	-31,3	-41,7	-30,4	-20,8	-55,8	-41,7	56,6	-38,9	-57,4
	ožujak	-45,3	-35,0	-41,7	-31,1	-23,8	-57,7	-46,1	59,6	-36,4	-51,6
	travanj	-44,3	-32,2	-43,6	-32,0	-20,7	-58,3	-43,6	54,3	-40,6	-58,6
	svibanj	-38,9	-26,5	-39,2	-31,5	-16,6	-54,4	-36,4	47,8	-31,7	-54,6
	lipanj	-45,0	-32,4	-42,4	-33,4	-21,7	-60,3	-43,1	55,5	-33,6	-59,7
	srpanj	-47,7	-39,2	-46,0	-38,0	-30,2	-62,2	-48,2	56,4	-37,7	-56,0
	kolovoz	-52,3	-44,5	-50,0	-39,9	-34,8	-65,5	-54,2	61,5	-44,7	-58,5
	rujan	-40,8	-27,6	-44,7	-36,3	-20,4	-59,7	-34,7	48,0	-38,2	-60,1
	listopad	-41,0	-25,1	-46,8	-35,8	-18,2	-62,3	-31,9	57,1	-42,2	-56,9
	studen	-40,2	-24,6	-42,3	-35,2	-18,0	-52,7	-31,2	53,8	-39,1	-57,8

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

HNB-ova anketa pouzdanja potrošača provodi se od travnja 1999. godine prema metodologiji Europske komisije pod nazivom Zajednički harmonizirani program europskih anketa pouzdanja. Ovo se HNB-ovo anketno istraživanje do travnja 2005. godine provodilo jednom u tromjesečju (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu). Od svibnja 2005. godine Hrvatska narodna banka anketno istraživanje provodi svakoga mjeseca, u suradnji s Europskom komisijom, koristeći se njezinom tehničkom i financijskom pomoći. Za izradu i provedbu Ankete odgovorna je jedino Hrvatska narodna banka.

Upitnik sadržava ukupno 25 pitanja kojima se ispituje percepcija potrošača glede promjena ekonomskih pojava s kojima se oni svakodnevno susreću. Na osnovi odgovora iz Ankete o pouzdanju potrošača utvrđuje se vrijednost indeksa odgovora prema zadanoj metodologiji. Iz vrijednosti indeksa odgovora izračunava se i prati kretanje triju kompozitnih indeksa: indeksa pouzdanja potrošača (IPP), indeksa raspoloženja potrošača (IRP) i indeksa očekivanja potrošača (IOP). Svaki navedeni kompozitni indeks za sebe aritmetička je sredina indeksa odgovora (I), tj. prosjek prethodno kvantificiranih odgovora na pojedina pitanja iz ankete:

$$I_i = \sum_z^k r_i \cdot w_i$$

gdje je: r vrijednost odgovora, w udio ispitanika koji su se opredijeli za pojedini odgovor (ponder), i pitanje iz upitnika, z ponudeni/

odabrani odgovor, k broj ponuđenih odgovora na pojedino pitanje.

Vrijednosti navedenih indeksa kreću se u rasponu $-100 < I_i < 100$. Veće vrijednosti indeksa u odnosu na prethodno razdoblje upućuju na porast očekivanja (optimizma) u pogledu specifičnog područja obuhvaćenog pojedinim pitanjem.

U tablici su prikazane vrijednosti odabranih indeksa odgovora na pitanja:

I1: Kako se tijekom proteklih 12 mjeseci promijenila financijska situacija u vašem kućanstvu?

I2: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti financijska situacija u vašem kućanstvu?

I3: Što mislite, kako se tijekom posljednjih 12 mjeseci promijenila ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I4: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I7: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti broj nezaposlenih?

I8: S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, mislite li da je sada pravo vrijeme za kupnju trajnih dobara za kućanstvo (namještaja, stroja za pranje rublja, televizora i sl.)?

I11: Koliko je vjerojatno da ćete tijekom sljedećih 12 mjeseci uspjeti išta uštedjeti?

Komponente kompozitnih indeksa su:

IPP: I2, I4, I7×(-1), I11

IOP: I2, I4

IRP: I1, I3, I8.

Popis banaka i štedionica

1. prosinca 2009.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banco Popolare Croatia d.d., Zagreb
2. Banka Brod d.d., Slavonski Brod
3. Banka Kovanica d.d., Varaždin
4. Banka splitsko-dalmatinska d.d., Split
5. BKS Bank d.d., Rijeka
6. Centar banka d.d., Zagreb
7. Credo banka d.d., Split
8. Croatia banka d.d., Zagreb
9. Erste & Steiermärkische Bank d.d., Rijeka
10. Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb
11. Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
12. Imex banka d.d., Split
13. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
14. Jadranska banka d.d., Šibenik
15. Karlovačka banka d.d., Karlovac
16. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
17. Međimurska banka d.d., Čakovec
18. Nava banka d.d., Zagreb
19. OTP banka Hrvatska d.d., Zadar
20. Partner banka d.d., Zagreb
21. Podravska banka d.d., Koprivnica
22. Primorska banka d.d., Rijeka
23. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
24. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
25. Samoborska banka d.d., Samobor
26. Slatinska banka d.d., Slatina
27. Soci t  G n rale – Splitska banka d.d., Split
28. Štedbanka d.d., Zagreb
29. Vaba d.d. banka Varaždin, Varaždin
30. Veneto banka d.d., Zagreb
31. Volksbank d.d., Zagreb
32. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Štedne banke koje imaju odobrenje za rad

1. Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb
2. A štedna banka malog poduzetništva d.d., Zagreb

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. HPB – Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. PBZ stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
5. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb.
posluje u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN, br. 138/2006.)

Predstavništva inozemnih banaka

1. Bank für K rnten und Steiermark AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. Komercijalna banka a.d., Zagreb
5. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb
6. Union de Banques Arabes et Fran aises – UBAF, Zagreb

Banke i štedionice u stečaju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.6.2000.
2. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.5.2002.
3. Cibalee banka d.d., Vinkovci	20.10.2000.
4. Glumina banka d.d., Zagreb	30.4.1999.
5. Gradska banka d.d., Osijek	3.5.1999.
6. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.4.2000.
7. Ilirija banka d.d., Zagreb	6.4.1999.
8. Komercijalna banka d.d., Zagreb	30.4.1999.
9. Međimurska štedionica d.d., Čakovec	17.3.2004.
10. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	8.9.2000.
11. Županjska banka d.d., Županja	3.5.1999.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice	Datum pokretanja likvidacije
1. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb	31.5.2000.
2. Križevačka banka d.d., Križevci	3.1.2005.
3. Primus banka d.d., Zagreb	23.12.2004.
4. Štedionica Dora d.d., Zagreb	1.1.2002.
5. Štedionica Zlatni vrutak d.d., Zagreb	28.12.2001.

Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije

Naziv banke/štedionice	Datum oduzimanja odobrenja za rad
1. Hibis štedionica d.d., Zagreb	7.3.2001.
2. Marvil štedionica d.d., Zagreb	8.6.2001.
3. Zagrebačka štedionica d.d., Zagreb	22.3.2000.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. prosinca 2009.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. Boris Cota Davor Holjevac prof. dr. Vlado Leko dr. sc. Branimir Lokin dr. sc. Željko Lovrinčević Relja Martić mr. sc. Adolf Matejka prof. dr. Silvije Orsag mr. sc. Tomislav Presečan prof. dr. Jure Šimović dr. sc. Sandra Švaljek prof. dr. Mladen Vedriš prof. dr. Boris Vujčić

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	prof. dr. Boris Vujčić
Viceguverner	Davor Holjevac
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	mr. sc. Irena Kovačec
Sektor za devizne poslove	Željko Jakuš
Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka	mr. sc. Diana Jakelić
Sektor plana, analize i računovodstva	Neven Barbaroša
Sektor platnog prometa	mr. sc. Mario Žgela
Sektor za informatičke tehnologije	Boris Ninić
Sektor podrške poslovanju	mr. sc. Michael Faulend
Sektor za međunarodnu suradnju	

Kratice i znakovi

BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
BZ	– blagajnički zapisi
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
dep.	– depoziti
DZS	– Državni zavod za statistiku
EK	– Europska komisija
EMU	– Ekonomska i monetarna unija
engl.	– engleski
ESB	– Europska središnja banka
EU	– Europska unija
Fed	– američka središnja banka (<i>Federal Reserve System</i>)
fik.	– fiksni
Fina	– Financijska agencija
FZO	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
HAC	– Hrvatske autoceste
Hanfa	– Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HC	– Hrvatske ceste
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
HPB	– Hrvatska poštanska banka
HWWI	– Institut za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
IEA	– Međunarodna agencija za energiju (<i>International Energy Agency</i>)
IFS	– baza MMF-a (<i>International Financial Statistics</i>)
ILO	– Međunarodna organizacija rada (<i>International Labour Organization</i>)
Ina	– Industrija nafte d.d.
ind.	– industrijski
JPH	– J.P. Morgan
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
MUP	– Ministarstvo unutarnjih poslova
NIA	– neto inozemna aktiva
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
OECD	– Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
OP	– obvezna pričuva
PDV	– porez na dodanu vrijednost
potr.	– potrošnja
PPI	– indeks cijena pri proizvođačima (<i>Producer Price Index</i>)
pr.	– proizvodi

RH	– Republika Hrvatska
SAD	– Sjedinjene Američke Države
SDR	– posebna prava vučenja
SKDD	– Središnje klirinško depozitarno društvo d.d.
SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
tis.	– tisuća
T-HT	– HT – Hrvatske telekomunikacije d.d.
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
TZ	– trezorski zapisi
val.	– valutni

Troslovne oznake za države

BGR	– Bugarska
CZE	– Češka
EST	– Estonija
HRV	– Hrvatska
HUN	– Mađarska
LTU	– Litva
LVA	– Letonija
POL	– Poljska
ROU	– Rumunjska
SVK	– Slovačka
SVN	– Slovenija

Troslovne oznake za valute

ATS	– austrijski šiling
BGN	– bugarski lev
CHF	– švicarski franak
CZK	– češka kruna
DEM	– njemačka marka
EEK	– estonska kruna
EUR	– euro
FRF	– francuski franak
GBP	– funta sterlinga
HRK	– kuna
HUF	– forinta
ITL	– talijanska lira
JPY	– jen
LTL	– litavski litas
LVL	– letonski lats
PLN	– zloti
RON	– novi leu
SKK	– slovačka kruna
USD	– američki dolar
XDR	– posebna prava vučenja

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaze se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere

∅	– prosjek	*	– ispravljen podatak
a, b, c,...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike	( )	– nepotpun, nedovoljno provjeren podatak

